

ВИКТОР СУВОРОВ

РАЗГРОМЪТ

Част 3 от „Последната република“

Превод от руски: Здравка Петрова, 2009

chitanka.info

ВМЕСТО ПРЕДГОВОР

Знамето на Хитлер е червено.

И на Сталин е червено.

Хитлер е управлявал от името на работническата класа, партията на Хитлер се е казвала работническа.

И Сталин е управлявал от името на работническата класа, неговата система на властта официално се е наричала диктатура на пролетариата.

Хитлер е мразел демокрацията и се е борел с нея.

Сталин е мразел демокрацията и се е борел с нея.

Хитлер е строил социализъм.

И Сталин е строил социализъм.

Хитлер е смятал своя път към социализма за единствено правилния, а всички останали пътища за извращение.

И Сталин е смятал своя път към социализма за единствено правилния, а всички останали пътища — за отклонение от генералната линия.

Хитлер безпощадно е унищожавал съратниците си по партия, които са се отклонявали от правилния път — такива като Рьом и неговото обкръжение.

Сталин също безпощадно е унищожавал всички, които са се отклонявали от правилния път.

Хитлер е имал четиригодишен план.

Сталин — петгодишни.

При Хитлер една партия е била на власт, останалите — в затвора.

И при Сталин една партия е била на власт, останалите — в затвора.

При Хитлер партията е била над държавата, партийните вождове са управлявали страната.

И при Сталин партията е била над държавата, партийните вождове са управлявали страната.

При Хитлер конгресите на партията са били превърнати в грандиозни спектакли.

При Сталин — също.

Главните празници в империята на Сталин са били 1 май, 7–8 ноември.

В империята на Хитлер — 1 май, 8–9 ноември.

Хитлер е имал хитлерюгенд — млади хитлеристи.

Сталин е имал комсомол — млади сталинци.

Официално са наричали Хитлер фюрер, Хитлер — вожд. Извинете, Сталин е бил наричан вожд, а Хитлер — фюрер. В превод е едно и също.

Хитлер е обичал грандиозните съоръжения. Той е проектирал в Берлин да се изгради най-голямото здание в света — Домът за събрания. Куполът на зданието е с диаметър 250 метра. Главната зала е трябвало да побира 150–180 хиляди души.

И Сталин е обичал грандиозните съоръжения. Той е проектирал в Москва да се изгради най-голямото здание в света — Дворецът на съветите. Главната зала при Сталин е била по-малка, но пък цялото съоръжение е било много по-високо. Зданието с височина 400 метра е било един вид постамент, над който се е извисявала стометровата статуя на Ленин. Общата височина на съоръжението е 500 метра. Работата по проектите на Дома за събрания в Берлин и Двореца на съветите в Москва се извършва едновременно.

Хитлер е планирал да разруши Берлин до основи и на негово място да построи нов град от циклопични съоръжения.

Сталин е планирал да разруши Москва до основи и на негово място да построи нов град от циклопични съоръжения.

За Германия Хитлер е бил външен човек. Той е роден в Австрия и почти до момента, когато идва на власт, не е имал германско гражданство.

Сталин е бил външен човек за Русия. Той не е бил нито руснак, нито дори славянин.

Понякога, много рядко, Сталин е канел чуждестранни гости в своя кремълски апартамент и те са оставали потресени от скромността на обстановката: обикновена маса, шкаф, железен креват, войнишко одеяло.

Хитлер е наредил да публикуват в пресата снимка на неговото жилище. Светът е останал потресен от скромността на обстановката: обикновена маса, шкаф, железен креват, войнишко одеяло. Само че сивото одеяло на Сталин било на черни райенца, а Хитлеровото — на бели.

Същевременно на уединени места сред приказна природа Сталин е издигал доста уютни и добре защитени резиденции-крепости, които изобщо не са напомняли отшелническа килия.

И Хитлер на уединени места сред приказна природа е издигал непристъпни резиденции-крепости, не е жалел за тях нито гранит, нито мрамор. Тези резиденции изобщо не са напомняли отшелническа килия.

Любимата жена на Хитлер, Гели Раубал, е била 19 години по-млада от него.

Любимата жена на Сталин, Надежда Алилуева, е била 22 години по-млада от него.

Гели Раубал се самоубива.

Надежда Алилуева — също.

Гели Раубал се застрелва с пистолета на Хитлер.

Надежда Алилуева — с пистолета на Сталин.

Обстоятелствата около смъртта на Гели Раубал са загадъчни. Съществува версия, че я е убил Хитлер.

Обстоятелствата около смъртта на Надежда Алилуева са загадъчни. Съществува версия, че я е убил Сталин.

Хитлер е говорел едно, а е вършел друго. Както и Сталин.

Хитлер е започнал да управлява под лозунга „Германия иска мир“. След това завзема половината Европа.

Сталин се е борел за „колективна безопасност“ в Европа, не е жалел за това нито сили, нито средства. След това е завзел половината Европа.

Хитлер е имал Гестапо.

Сталин — НКВД^[1].

Хитлер е имал Освиенцим, Бухенвалд, Дахау. Сталин — ГУЛАГ.

Хитлер — Бабий Яр. Сталин — Катин.

Хитлер е изстребвал хората с милиони. И Сталин — с милиони.

Хитлер не се е окичвал с ордени, и Сталин не се е окичвал.

Хитлер е ходел с полувоенна униформа без отличителни знаци.

И Сталин — с полувоенна униформа без отличителни знаци. Ще ми възразят, че после Сталин е бил привлечен от воинските звания, от маршалските лампази и златните еполети. Така е. Но Сталин си е присъдил званието маршал през 1943 година след победата край Сталинград, когато е станало окончателно ясно, че Хитлер е загубил войната. В момента на присъждането на званието маршал Сталин е бил на 63 години. Маршалската униформа облича за пръв път по време на Техеранската конференция, когато се е срещнал с Рузвелт и Чърчил. В случая ние не можем да сравняваме Хитлер и Сталин просто защото Хитлер не е доживял нито до такава възраст, нито до такива срещи, нито до такива победи.

А в останалото всичко съвпада. Сталин е без брада, но с прочути мустаци. Хитлер е без брада, но с прочути мустаци.

Къде тогава е разликата?

Разликата е във формата на мустаците.

Има разлика и в това, че светът смяташе действията на Хитлер за огромни злодеяния. А действията на Сталин — за борба за мир и прогрес.

Светът ненавиждаше Хитлер и съчувстваше на Сталин.

Хитлер е завзел половината Европа и целият останал свят му е обявил война. Сталин е завзел половината Европа и целият свят го е приветствал.

За да не може Хитлер да удържи завзетите европейски страни, Западът е потапял германски кораби, бомбардирал е германски градове, а после е стоварил на Европейския континент свръхмощна армия.

А за да успее Сталин да завземе и удържи другата половина от Европа, Западът е подарил на Сталин стотици бойни кораби, хиляди бойни самолети и танкове, стотици хиляди най-добри в света военни автомобили, милиони тонове първокласно гориво, боеприпаси, продоволствие и пр., и пр.

Но как е станало така, че Сталин е загубил войната, която е подготвял цял живот? Защо включването на Съветския съюз във Втората световна война през август 1939 година е било толкова блестящо, а краят — толкова печален? Защо Втората световна война е завършила за Съветския съюз с така наречената „велика победа“, която се е оказала по-лоша от всяко поражение?

[1] Народен комисариат по вътрешните работи. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 1

ЗА КАНОНИЗИРАНИЯ ОПИТ

Сталин не е имал намерение да напада никого. Това е моето твърдо убеждение. И всичко, което се нарича експанзия и някакви там военни операции, всичко това е свързано с напълно мирни цели, макар и, разбира се, с военни способности, естествено.

Елена Съянова

„Ехо Москвы“, 21 юли 2008

Историята на съветско-германската война никога няма да бъде написана.

Не може да се разчита и на архиви. Те отдавна и старателно са прочистени. А и да е останало нещо в тях, то е недостъпно за изследователите.

Ето защо отговорът на въпроса за причините за поражението на Съветския съюз във Втората световна война остава да се търси в мемоарите на Сталиновите маршали и генерали. Преди всичко — в мемоарите на Жуков. От всички, които са оставили спомени, той е най-важният. В момента на началото на войната той е оглавявал Генералния щаб — мозъка на Червената армия. Цялата информация, всички тайни — всичко е било в неговите ръце. Така че мемоарите на Жуков са най-важният източник.

Но лошото е там, че във всяко ново издание на спомените на Жуков нивото на мерзост неотклонно се повишава, а подлостта се съгъстява. Без да стигаме до най-последните издания, в които гнусното става непроходимо, нека се обърнем към най-ранните образци на „преосмисляне“ на вече написания, утвърден и публикуван материал.

Радикалната преработка на първоначалния текст започва веднага след излизането на първото издание. Така че още второто издание рязко се различава от първото.

В първото издание например се заявява, че висшето ръководство на Червената армия е било абсолютно наясно по въпроса за характера на приближаващата война: „Като цяло военната теория от онези години, изразена в трудове, лекции, вписана в устави, беше предимно, както се казва, на нивото на времето“ („Воспоминания и размъшления“. М., АПН, 1969, с. 215).

А второто издание е било допълнено с твърдението, че по дадения въпрос висшето ръководство на Червената армия изобщо не е било наясно: „Понякога ме питат защо към началото на войната с фашистка Германия ние практически не бяхме напълно подготвени да водим тази война и да управляваме войските по фронтовете? Мисля, че

преди всичко ще бъде справедливо да се каже, че много от тогавашните ръководни кадри в Народния комисариат по отбраната и Генералния щаб прекалено канонизираха опита от Първата световна война. Болшинството от командния състав на оперативно-стратегическото звено, включително ръководството на Генералния щаб, разбираше теоретично промените, станали в характера и начина на воденето на Втората световна война. Но на практика те се подготвяха да водят войната по старата схема“ („*Воспоминания и размышления*“ . М., АПН, 1975. Том 1, с. 319).

Ето значи къде се криела тайната на грандиозния разгром: „много от тогавашните ръководни кадри в Наркомата по отбраната и Генералния щаб“ се оказали глупаци. Военната теория била на нивото на времето, но тя съществувала сама за себе си, а висшите ръководители на Червената армия канонизирали опита на Първата световна война и се подготвяли да водят войната по старите рецепти и сценарии.

Страхотно.

За тези, които не разбират.

А ние ще обърнем внимание на едно дребно, едва забележимо стилистично несъответствие. Четем цитата още веднъж. Пропускаме думите „не напълно“. На съветски жаргон това е еквивалент на израза „отделни недостатъци“, което означаваше пълен провал.

Жуков пита: защо *ние* не сме се подготвили за ръководене на войната...

И отговаря: *те* се готвеха да водят войната по старата схема.

За подготовката на страната за война отговарят Народният комисариат по отбраната и неговата основна структура — Генералният щаб. И ето че се изяснява, че войната са подготвяли някакви тайнствени „те“. А Гениалният пълководец, който е бил началник на Генералния щаб и заместник народен комисар по отбраната, се е реел във висините.

Бездарните „те“ се подготвяли да воюват по остарелите рецепти на Първата световна война. Във висшето военно ръководство царял непробуден идиотизъм, но гениалният началник на Генералния щаб нямал отношение към цялото това слабоумие. Той, великият, гневно разобличава: „те“ нищо не разбирали.

А ние ще попитаме: самият той придържал ли се е към остарелите рецепти и схеми на Първата световна война, или не се е придържал?

Честният човек в дадената ситуация трябва ясно да установи своето място в случващото се. Той е трябвало да се определи.

Или прямо и честно да признае: да, аз, Жуков, нищо не разбирах, придържах се към остарелите възгледи за характера на приближаващата война. От мен, началника на Генералния щаб, неразбирането на същината се разпространяваше надолу и в ширина. Ето защо, когато през пролетта на 1941 година под мое ръководство се преработваха оперативните планове на Генералния щаб, бяха допуснати грешки, които именно доведоха до позорния разгром и поражение на Съветския съюз във Втората световна война, до така наречената „велика победа“, след която деградацията и измирането на руския и другите народи на великата страна станаха необратими.

Или — противоположното: аз, Жуков, разбирах всичко правилно, но Червената армия се ръководеше от дебили (еди-кой си, еди-кой си и еди-кой си), които се придържаха към остарели възгледи.

Във втория случай е трябвало да представи документи, които да изобличават еди-кого си, еди-кого си и еди-кого си и да доказват, че

мъдрият и храбър Жуков с всички сили се е борил против носителите на мъртви концепции, но не е успял да ги победи.

3

Във всеки колектив съществуват неписани закони. Едно от непоклатимите правила за всякакви групи хора, за всички векове и епохи е: никой няма право да хвърля обвинения без доказателства. Най-малкото пък — обвинения към болшинството, без да назовава никого конкретно.

Представете си, че в казармата се намери умник, който така, между другото, подхвърля: повечето от вас са крадци! И е дотам... Или в килията някой изтърсква: повечето сте доносници и подлеци...

Такъв ще го убият с ботуши. Незабавно. Защото сред нормалните авери за такива идиотщини е прието да се отговаря.

Та така: Жуков е обявил своите бойни другари, съратници, командири и подчинени за тъпаци, които не са разбирали най-прости неща. Не е назовал имена. Казал е само, че са били болшинството. По този начин обвинението е паднало върху всички. Иди, че доказвай, че не си тъпанар като всички, че не си един от болшинството.

Ако Жуков беше назовал изключения: ето например еди-кой си и еди-кой си разбираха всичко правилно — иди-дойди. Тогава, чрез изваждането на положителните от списъка, щяхме да получим имената на отрицателните. Но Жуков хвърля камъни във всички градини без изключение — сиреч, защо да го правя, всички са такива.

Освен мен.

Като написва „те“, Жуков зачерква себе си от списъка на идиотите.

А ние, като се съгласим временно с Великия стратег, че повечето от висшите ръководители на Червената армия са били кретени, нека се опитаме да намерим поне единични изключения.

Ето го висшето ръководство на Генералния щаб през първата половина на 1941 година:

началник на Генералния щаб — армейски генерал Г. К. Жуков;
първи заместник на НГЩ — генерал-лейтенант Н. Ф. Ветутин.
Заместници:

генерал-лейтенант В. Д. Соколовски — по мобилизационните въпроси;

генерал-лейтенант Ф. И. Голиков — по разузнаването;

корпусен комисар С. К. Кожевников — по политдърдоренето.

Кожевников отпада веднага. Неговата работа в Генералния щаб е била да контролира генералите: да не пият водка (или да пият умерено), вместо да пият — да четат класиците на марксизма-ленинизма.

Дори корпусният комисар Кожевников да е бил абсолютен кретен, дори да си е представял превратно характера на предстоящата война, в това не е имало нищо страшно. Той не е определял характера на приближаващата война.

Заместник-началникът на Генералния щаб генерал-лейтенант Голиков също не е определял характера на бъдещата война. Неговата работа е била да събира сведения за противника. А как ще се разправят с този противник — това не той е решавал. Освен всичко друго, спомняйки си и размишлявайки за войната, Жуков упорито е забравял да назовава Голиков като свой заместник. Ако се вярва на мемоарите на Жуков, той изобщо не е имал подчинен на име Голиков.

Генерал-лейтенант Соколовски също отпада. Той е бил заместник по мобилизационните въпроси. И той не е определял характера на настъпващата война. А със задълженията си се е справял: през първата седмица от войната в обстановка на всеобщ хаос, разруха и паника е успял да осигури призоваването на над пет милиона запасници, като по същество е заменил разгромената кадрова Червена армия с нова. В хода на войната Соколовски е бил на висши щабни и командни длъжности, при това често под прякото командване на Жуков. В Московската битка — началник-щаб на Западния фронт, командван от Жуков, в Берлинската операция — заместник-командващ на 1-и Белоруски фронт, командван от Жуков. След войната Соколовски получава маршалско звание. Жуков никога не е имал претенции към Соколовски. Жуков никога не е казвал, че Соколовски не е разбирал същината на войната.

Първи резултат: началникът на Генералния щаб има един първи заместник и трима заместници. Зачеркваме от черния списък и тримата заместници (Кожевников, Голиков и Соколовски). Защото дори и да са били глупави, дори наистина нищо да не са разбирали,

вината за разгрома не може да се стоварва върху тях. Те не са имали пряко отношение към въпросите по ръководенето на войната и управляването на войските по фронтовете.

Планове за войната са подготвяли:

— армейски генерал Жуков, началник на Генщаба; генерал-лейтенант Н. Ф. Ватутин — първи заместник-началник на Генщаба;

— генерал-лейтенант Г. К. Маладин — началник на Оперативното управление при Генщаба.

Да ги огледаме.

Генерал-лейтенант Ватутин е един от най-образованите и най-талантливи съветски пълководци. Завършил е военно училище, освен това — висша военна школа, Военната академия „Фрунзе“, после оперативния факултет при същата академия и Военната академия при Генералния щаб — две военни школи и три академии. Изявил се е като изтъкнат стратег, отличил се е както на щабни, така и на командни длъжности.

На длъжността първи заместник-началник на Генералния щаб на Червената армия генерал-лейтенант Ватутин е бил назначен в началото на 1941 година. Към този момент той още не е бил навършил 40 години.

По време на войната не е понасял поражения. През есента на 1941 година, командвайки оперативна група, нанася контраудар на корпуса на Манщайн, с което спасява Ленинград от завземане. (А славата на спасител на Питер после Жуков приписва на себе си.)

При Сталинградската стратегическа настъпателна операция Ватутин командва Югозападния фронт, заедно с Рокосовски затваря обръча на обкръжението.

В Курската битка Ватутин командва 1-и Воронежки фронт, който поема един от двата удара на германските танкови тарани. И устоява. И преминава в решително контранастъпление.

По-нататък Ватутин успешно командва 1-и Украински фронт при форсирането на Днепър и освобождаването на Киев. Този фронт действа по главното направление на войната: Сталинград — Берлин. На този фронт е било отредено да щурмува Берлин. Но вече без Ватутин.

През февруари 1944 година армейски генерал Ватутин е тежко ранен. Вместо него фронта оглавява Жуков, а Ватутин умира в болница. Не подлежи на съмнение, че още през 1944 година Ватутин е щял да бъде маршал, Герой на Съветския съюз, кавалер на ордена „Победа“. Той е един от тримата Сталинови витези: Рокосовски, Ватутин, Черняховски. И никой никога не е упреквал Ватутин в неразбиране на същината на войната, в сляпо преклонение пред остарели схеми и стереотипи.

Да обърнем поглед към началника на Оперативното управление генерал-лейтенант Маландин.

Оперативното управление е нещо като монтажен цех. Работи огромен завод, а готовата продукция излиза само от един цех. Именно така целият щаб, в случая — Генералният, работи за интересите само на едно свое поделение — Оперативното управление. Готовата продукция — плановете на войната — излиза само оттук. Има други управления в Генералния щаб: разузнавателно, организационно, мобилизационно, топографско, за комплектуване на войските и прочее. Но те не определят характера на настъпващата война и не планират войната.

Цялото планиране на войната е в ръцете на ръководната тройка: Жуков, Ватутин, Маландин. Цялото планиране на войната е минавало само през тях. Те са били главният филтър. Без тяхно разрешение нито един документ, свързан с плановете за предстоящата война, не е можел да излезе извън стените на Генералния щаб.

И тримата пристъпват към изпълнение на задълженията си на 1 февруари 1941 година. Интересно е да се види какви са били те месец преди това.

Към 1 януари 1941 година Жуков е командващ войските на Киевския специален военен окръг (КОВО).

Ватутин — началник-щаб на Киевския специален военен окръг.

Маландин — заместник началник-щаб на Киевския специален военен окръг.

Сталин правилно е смятал, че в случай на смяна на курса не е достатъчно да се смени само главният ръководител на някое ведомство. Трябва да се смени и целият му екип. При назначаване на нова длъжност Сталин обикновено е давал възможност на новия ръководител възможността да си подбере помощниците. Именно така е

постъпил той на 13 януари 1941 година: назначил е Жуков за началник на Генералния щаб и му е дал правото да формира екип. Освен другите Жуков е довел със себе си от Киев най-близките си помощници Ватутин и Маландин, а те на свой ред — свои хора.

Жуков издърпва от Киев в Москва и много други генерали. Създава се впечатлението, че целият ръководен състав на щаба на КОВО се е прехвърлил в Генералния щаб. Например началникът на Мобилизационния отдел при щаба на КОВО генерал-майор Н. Л. Никитин заема поста началник на Мобилизационното управление при Генщаба. Началник-отделът по укрепените райони при щаба на КОВО генерал-майор С. И. Ширяев е назначен за началник-отдел по укрепените райони при Генщаба. Този списък е дълъг.

И ако ръководният състав на Генералния щаб се е оказал комплектуван от хора, които, както заявява Жуков, не са разбирали характера на съвременната война, ние трябва да търсим отговорност не от някакви неведоми глупаци, а от Маршала на Победата: ти сам си си избирал тия умници и си комплектувал с тях висшето ръководство на Генералния щаб.

Жуков е назначавал свои хора не само в Генералния щаб, но и в други ключови структури на Наркомата по отбраната. Например в навечерието на войната по препоръка на Жуков началникът на артилерията на Киевския специален военен окръг артилерийски генерал-лейтенант Н. Д. Яковлев става началник на Главното артилерийско управление на Наркомата по отбраната. И ако той е канонизирал опита от Първата световна война то само благодарение на Жуков се е възнесъл на толкова висок пост в съветската артилерия.

Шегата настрана: никой не е забелязал Николай Фьодорович Ватутин, Герман Капитонович Маландин или Николай Дмитриевич Яковлев да са копирали сляпо опита от Първата световна война, нито ги е уличил в това. Декларациите на Жуков, че някой в Червената армия се е вкопчвал в опита от Първата световна война, са гнусна клевета. Нито един защитник на Жуковата гениалност още не е успял да обвини нито един генерал от Червената армия, че в теорията или в практиката е следвал този опит.

Нека се изкачим на още едно стъпало, при висшите военни сфери. В ръководството на Наркомата по отбраната.

Народният комисариат по отбраната е грандиозна структура. Но все пак на върха на пирамидата няма място за цяла тълпа.

Преди войната народен комисар по отбраната е бил маршалът на Съветския съюз С. К. Тимошенко.

Маршалът на Съветския съюз С. М. Будьони е бил негов първи заместник.

Освен това на маршал Тимошенко са били подчинени още четирима заместници:

— армейски генерал Г. К. Жуков — началник на Генералния щаб;

— маршалът на Съветския съюз Г. И. Кулик — заместник по артилерията;

— маршалът на Съветския съюз Б. М. Шапошников — заместник по укрепените райони;

— армейски генерал К. И. Мерецков — заместник по бойната подготовка.

Ние не можем да заподозрем маршала на Съветския съюз С. К. Тимошенко, че се е готвел да води войната по схемите на Първата световна война. Нямаме основания.

След Гражданската война Тимошенко е служил предимно в Белоруския и Киевския военен окръг на длъжностите командир на кавалерийски корпус, заместник-командващ окръг и командващ окръг. Именно в тези военни окръзи са били отработвани новите методи на водене на войната. Именно в тези окръзи, включително при най-активното участие на Тимошенко, са се провеждали грандиозни войскови учения с дълбоки танкови пробиви и многохилядни въздушни десанти. Това по никакъв начин не напомня Първата световна война.

През септември 1939 година Червената армия влиза във Втората световна война. Тимошенко командва Украинския фронт в състава на три армии (5-а, 6-а и 12-а). Украинският фронт във взаимодействие с

Белоруския нанася удар в гръб на Полската армия, която героично се опитва да спре движението на Хитлер на изток. 12-а армия от Украинския фронт в състав един танков и два кавалерийски корпуса, три стрелкови дивизии и армейска авиация по същество е фронтова подвижна група.

Да оставим настрана въпросите на политиката и морала. Ние разглеждаме въпроса дали маршал Тимошенко се е вкопчвал в опита от Първата световна война, или не се е вкопчвал. Е, в действията на съветските фронтове през есента на 1939 година не е имало нищо общо с Първата световна война.

През януари 1940 година всички войски, които засядат в снеговете на Финландия пред линията „Манерхайм“ и по други направления, по заповед на Сталин са били обединени в Северозападен фронт. За командващ на фронта Сталин е назначил Тимошенко. И той решително променя ситуацията. Под командването на Тимошенко Северозападният фронт разкъсва линията „Манерхайм“. Тимошенко е удостоен със званието Герой на Съветския съюз, а два месеца след завършването на Зимната война е произведен в маршал на Съветския съюз и назначен за народен комисар по отбраната на СССР.

Пробив на линия железобетонни укрепления е осъществен за пръв път в световната история. Преди това никой не е имал подобен опит. Пробивът на линията „Манерхайм“ по никакъв начин не се вписва в опита от Първата световна война. В тази война не е имало нито такива линии, нито такива пробиви.

След като е заел поста народен комисар по отбраната на СССР, Тимошенко е подготвял Червената армия за решителни и бързи пробиви на силно укрепени железобетонни отбранителни райони и рубежи, за стремителни навлизания дълбоко във вражески територии. За това свидетелстват разсекретени документи. Най-важният от тях е заключителната реч на маршал Тимошенко пред съвещанието на висшия команден състав на Червената армия на 31 декември 1940 година.

Ето най-важното от тази реч, ето кредото на маршала: „Червената армия и нашето висше командване трябва да бъдат подготвени както за действия в маневрени условия, така и за пробиви на съвременни железобетонни отбранителни ивици от самото начало на войната, за да

могат сравнително бързо да развиват тези пробиви, да излизат на маневрен простор и напълно да използват предимствата на подвижните съединения в една маневрена война... Високото темпо на операцията се осигурява чрез масирано използване на мотомеханизирани и авиационни съединения, които да нанасят първия удар и непрекъснато да развиват удара в дълбочина“ („Накануне войны. Материалы совещания высшего руководящего состава РККА^[1] 23–31 декабря 1940“. М., Терра, 1993, 339–340).

Можело е да каже: трябва да се готвим за отблъскване на агресия, за отбрана на страната. Но Тимошенко не е говорил такова нещо и явно не го е мислил.

А е можело да каже: трябва да бъдем готови както за отбрана, така и за настъпление. Но наркомът Тимошенко не казва и това. Неговата позиция е: трябва да бъдем готови за настъпление както към слаб враг (Румъния), така и към силен, който се е укрил зад железобетонни укрепления (като германските войски в Източна Прусия). Тимошенко е настоял войските да се подготвят както за пробив на вражеските железобетонни отбранителни ивици, каквито на съветска земя няма и не може да има, така и за стремителен марш към вражеския тил. Именно това той е направил съвсем наскоро (твърде успешно) във Финландия и Полша. Сега на ред е бил някой друг.

Че маршалът на Съветския съюз С. К. Тимошенко не е канонизирал опита от Първата световна война личи от неговите заповеди, указания и речи, произнесени при закрити врата. А още по-отчетливо — от неговите действия. Пример: на 21 март 1941 година маршалът на Съветския съюз С. К. Тимошенко е изпратил на Сталин плана за строителството на летища в крайграничните райони. На 24 март е прието постановление на ЦК на ВКП(б) и Съвета на народните комисари на СССР, според което строителството на летища за Червената армия е било възложено на НКВД. За изпълнението на това постановление в състава на НКВД е било създадено Главно управление на летищното строителство — ГУАС (*Заповед на НКВД №00328*).

Било разгърнато едновременно строителство на 254 летища. Предимно на неотдавна „освободените“ земи на Литва, Латвия, Естония, Западна Украйна, Молдавия, Западна Белорусия. На всяко летище се строяла бетонирана писта за излитане и кацане с размери

1200 на 80 метра. За строителството били привлечени 199 674 затворници от ИТК^[2], 44 490 от лагерните подразделения, 51 920 осъдени на изправителен труд, 16 017 военнопленници (ГАРФ^[3], ф. 9414, о. 1, д. 1165, л. 32–45).

Семьон Константинович Тимошенко определено си е спомнил опита от Първата световна война, напомнил го е на другаря Сталин и другаря Молотов...

Достатъчен е само този пример, за да видим, че маршалът на Съветския съюз С. К. Тимошенко изобщо не е подготвял новата война по сценариите на Първата световна. При Първата световна война не е имало бетонирани писти за излитане и кацане. Камо ли пък в такива количества.

Ясно е, че плановете на войната никога няма да бъдат открити. Изследователите са успели да намерят само неподписани от никого и неутвърдени чернови. Но и това е достатъчно. Тези чернови говорят за плановете за внезапно нападение над Германия, обаче плановете за отбранителни операции досега никой не е успял да намери. Дори и чернови.

И още: дори неутвърдените и неподписани чернови на плановете за нападение над Германия ни карат да си спомним нещо просто — нито един командир от батальонен нагоре не съставя никакви документи и не ги пише сам. За тази цел той си има щаб, който подготвя документите. Всеки подготвен от щаба документ първо се подписва от началник-щаба. А едва после от командира.

Дори някой някога да успее да намери документ, изобличаващ Тимошенко, че се е вкопчвал в опита от Първата световна война, не бързайте да злорадствате. Спомнете си, че лично Семьон Константинович Тимошенко не е съставял никакви документи. За това той си е имал началник на Генералния щаб. Постарайте се да си спомните неговото име...

[1] Работническо-селска червена армия. — Б.пр. ↑

[2] Изправително-трудова колония. — Б.пр. ↑

[3] Държавен архив на Руската федерация. — Б.пр. ↑

Така, изяснихме си нещата с наркома по отбраната.

Но той е имал първи заместник — маршала на Съветския съюз С. М. Будьони, на когото червената пропаганда не се уморява да се присмива. Е, той явно се е държал за опита от Първата световна с мъртва хватка.

Че Будьони не се е държал за този опит, аз ще докажа малко по-долу. Сега само ще обясня ролята на първия заместник. По отдавна установена традиция първият заместник е двойник на командира. Това се отнася и за първия заместник на наркома по отбраната. Наркомът заминава за Кремъл, за войскови учения, за изпитателен полигон, за рекогносцировка в района на държавната граница — оставя да го замества първият заместник. Първият заместник е можел и е бил длъжен да решава възникващите въпроси само в духа, в който би ги решил самият нарком. Инак би се получил разнобой. Инак вертикалата на властта би се раздвоила. Така че наркомът и неговият първи заместник са нещо като едно същество, макар и с две лица. Първият заместник на наркома по отбраната, маршалът на Съветския съюз Будьони, не е можел и не е имал право да прокарва собствена линия, различна от тази на наркома Тимошенко.

Налага се да повтаряме всичко това отново и отново, да го предъвкваме, за да подчертаем още веднъж: двете ключови фигури в Наркомата по отбраната са самият нарком и началникът на Генералния щаб. Пълководецът и главата на мозъчния тръст. В онзи момент това са Тимошенко и Жуков. И по никакъв начин Будьони.

В Червената армия старшинството се е определяло не от воинското звание, а от заеманата длъжност. Например 15-и стрелкови корпус на 5-а армия през лятото на 1941 година е бил командван от полковник И. И. Федюнински, а неговите заместници и командири на дивизии са били генерали. И нищо. Подчинявали са се безпрекословно, отдавали са чест на полковника и покорно са изслушвали неговите ругатни.

Та така, от петимата заместници на наркома трима са били маршали. Независимо от това армейски генерал Жуков е бил най-старшият сред тях.

И ето защо.

Артилерията е богът на войната. Но задълженията на заместник-наркома по отбраната по артилерията са били да планира пътищата на развитие на артилерията, да насочва работата на конструкторските бюра и изпитателните полигони, да възлага поръчките на военните заводи, да приема готовата продукция, да я разпределя по войски и хранилища, да подготвя артилерийски кадри, да ръководи подбора и разпределението на кадрите, да подготвя резервите на личния състав и на материалната част за случай на война и пр., и пр.

И трябва да кажем, че Григорий Иванович Кулик се е справял със своите задължения. Поне нито в Германия, нито във Великобритания, нито в САЩ, нито в Япония не са се намерили равни на него артилериисти и в нито една страна в света в началото на войната не е имало толкова мощна артилерия — нито в нейния ход, нито на завършващия етап.

Виж обаче, към решаването на въпроса дали артилерията с голяма и специална мощност да се насочва към границата, или да се отвежда към Днепър заместник-наркомът по отбраната, маршалът на Съветския съюз Кулик, не е имал отношение. Тези неща е решавал Генералният щаб: щом още от първия момент на войната планираме настъпление през границата, естествено, насочваме към границата и цялата артилерия.

И по въпросите за разпределянето по места на стратегическите запаси от боеприпаси решаващата дума е принадлежала на Генералния щаб. Щом Генералният щаб планира главния удар от Лвовската изданина към Краков и после към Бреслау, за всеки е ясно, че запасите трябва да се трупат именно там, край границите. При решаването на този проблем заместник-наркомът по артилерията отговаря само за това боеприпасите от съответните типове и калибри да се озоват в заявените количества и в посоченото време в съответните райони.

И така във всичко. Ако войната се планира на чужда територия, ако се очаква да правим пробиви на ивици от железобетонни укрепления, Генералният щаб поръчва бетонобойни снаряди. Задачата на заместник-наркома по отбраната по артилерията е да разработи

такива снаряди, да ги изпита, да осигури разпределението на поръчките, приемането, съхраняването, доставката, да проконтролира правилността на използването, да подготви артилеристите за използването на такива боеприпаси. И да не забравя, че такъв снаряд има друга траектория, така че да разработи за тях съответните таблици за стрелба, като и мрежите в оптическите прицели трябва да бъдат други. Значи на хиляди оръдия трябва да се сменя цялата оптика...

Ако пък се готвим да спираме противникови танкове, трябва ни не бетонобойни, а бронейбойни снаряди...

Между другото, по мемоарите на същия този Жуков се мярка мисълта: войната започна, а с бронейбойните снаряди сме закъсали. Нямаме. И тогава Великият пълководец взема смело решение: да се стреля по танковете с бетонобойни! Какъв хитрияга, а! Само дете е забравил да разясни кой преди войната е настоял да се произвеждат бетонобойни снаряди вместо бронейбойни. И на кого изобщо са потрябвали бетонобойни, след като на нашата земя няма и не може да има вражески бетонни огневи съоръжения?

Повтарям мисълта: Григорий Иванович Кулик е маршал, но не той е определял характера на настъпващата война. И дори той да е имал остарели възгледи за характера на настъпващата война, в това не е имало нищо страшно. Планирането на бойните действия не е зависело от него. С тези въпроси се е занимавал Генералният щаб.

Заместник-наркомът по отбраната по укрепените райони (УР), маршалът на Съветския съюз Шапошников, по всички основни въпроси също е зависел изцяло от плановете на Генералния щаб. Щом Генералният щаб не възнамерява да се отбранява на своя земя, значи укрепленията по линията „Сталин“ вече не са нужни. Ето защо никой не би разрешил на наркома по УР да пилее народни средства за поддържане в готовност на ненужните укрепления. Пък и щом Жуков е планирал да нанесе главния удар от Львовската издатина към Краков, тогава не му трябва много укрепления в района на Львов. Ето защо тук са ги строили в минимално количество или изобщо не са ги строили.

И бойната подготовка е зависела изцяло от плановете за войната, т.е. от това, което е планирал Генералният щаб. Щом плановете са били настъпателни, в съответствие с тях заместник-наркомът по отбраната по бойната подготовка, армейски генерал Мерецков, е учел войските да форсират реки, да пробиват укрепления ивици, да правят

пробиви с мощни танкови съединения, да осъществяват морски и въздушни десанти. А да се отбраняват е учел само онези войски, които са се намирали в Далечния изток и в Закавказието.

Всички заместници на наркома по отбраната, включително първият заместник, взети заедно, при всичките им заслуги, награди, звания и титли, не са можели да упражняват по-силно влияние по въпросите за определянето на характера на настъпващата война от наркома и началника на Генералния щаб.

И ето го въпроса: кого тогава от висшите ръководители на Наркомата по отбраната Жуков обвинява, че не е разбирал същината на съвременната война? Кого назовава със загадъчния термин „те“?

Висшият команден състав на Червената армия по времето на цялата Втора световна война се е състоял все от кавалеристи. Сред тях са маршалите на Съветския съюз Будьони, Ворошилов, Малиновски, Мерецков, Рокосовски, Тимошенко, армейските генерали Баграмян, Соколовски, Ерьоменко, които след войната са станали маршали.

И за командващи танкови армии са били назначавани кавалеристи: Рибалко, Богданов, Катуков, Романенко, Лелюшенко.

След Гражданската война кавалерията е дала импулс за развитието на съветски танкови войски не само по посока на подкрепа за пехотата, но преди всичко по посока на създаване на мощни танкови съединения за стремителна маневрена война.

Самото развитие на Червената армия след Гражданската война опровергава лъжите на Жуков и на неговите продажни съавтори.

Червената армия не се е вкопчвала в опита от Първата световна война. За това говори развитието на бронетанковите войски. Червената армия първа в света е започнала да формира мощни бронетанкови съединения за самостоятелни стремителни действия, за водене не на позиционна, а на маневрена война, за нанасяне на дълбоки съкрушителни удари.

Червената армия още през 1930 година първа в света е създала въздушнодесантни войски. Към началото на Втората световна война тя е притежавала много по-голям брой подготвени парашутистидесантници, отколкото всички останали страни в света, взети заедно. Кой би посмял да твърди, че у нас са се придържали към опита от Първата световна война?

Червената армия единствена в света е притежавала брониран щурмовик. Предназначението на този самолет е огнева подкрепа за танковите клинове, порещи вражеските тилове.

Червената армия единствена в света е притежавала плаващи танкове в достойни за споменаване количества. И това ли е от Първата световна война?

Декларациите на Жуков за пълната несъстоятелност на съветската стратегия в навечерието на германското нашествие доказват само едно: той не е знаел нищо за съветската стратегия. Просто не е бил в течение на нашите постижения.

Ако не самият Жуков е канонизирал опита от Първата световна война, а някой неведом, когото не можем и не можем да открием, тогава възниква неудобният въпрос: защо Великият стратег е криел своето предположение и от висшестоящото ръководство, и от заобикалящите го, и от подчинените си? Защо е мълчал?

През декември 1940 година се е състояло съвещание на висшия команден състав на Червената армия. Сталин е присъствал, но не се е намесвал в работата на съвещанието. Всеки е можел да говори каквото иска. Сталин е свикал съвещанието именно за това — да изслуша своите пълководци, без да им пречи, без да ги прекъсва. Защо тогава Жуков не се е възползвал от момента? Защо не е казал, че някои военни се вкопчват в остарелия опит от Първата световна война? Защо не е призовал нещата да се погледнат по нов начин?

През януари 1941 година, след като е получил поста началник на Генералния щаб, Жуков е бил длъжен да съобщи своето предположение на Сталин, на членовете на Политбюро, на наркома по отбраната, на подчинените си. Трябвало е да напише меморандум до Сталин: у нас войната се подготвя по отживелите схеми на Първата световна. Жуков е трябвало да свика ново съвещание на ръководния състав на Червената армия и категорично да заяви пред всички командващи окръзи, флоти, армии и флотилии, че трябва да се готвят за нова война, а не за онази, която отдавна е отшумяла.

* * *

И ето един въпрос към всички защитници на Жуковата гениалност: а къде е документът?

Вие, господа-другари, имате достъп до всички секретни архиви. Ами хайде намерете меморандума на Жуков, представете неговите страховити приказки, че някои хора работят вредителски по стари схеми. Къде са тези документи?

Няма ги.

Просто защото гениалният изобретител е поумнял толкова много след битката. А през 1941 година си е мълчал.

ГЛАВА 2

ЗА ОКОПИТЕ И ТРАНШЕИТЕ

От ползрението на военното ръководство фактически е отпадало разглеждането на стратегическата отбрана, тъй като то си е представяло бъдещите действия на съветската армия и военноморския флот почти изключително като настъпателни.

„История Второй мировой войны (1939–1945)“, в 12 т. М., Воениздат, 1973–1982. Том 3, с. 415

1

Хайде веднага да признаем, че Първата световна война е била глупава работа. Много кал, много кръв, малко полза. Самоизстребване на нациите. Самоубийство на Европа.

В резултат на Първата световна война е рухнала Руската империя. Пръснала се е на парченца. Със звън. Също като глинено гърне — от каруцата върху паважа.

Скоро са се прекършили нозете и на Германия и Австро-Унгария.

Войната завършва с разруха, глад, безобразия на тълпата, преврати и революции, падение на нравите, взрив на престъпността и бандитизма, масова проституция, епидемии от тиф, холера, сифилис, небивало развъждане на плъхове и въшки. В трите велики империи напълно е разрушен механизмът на държавната власт. Улиците са гъмжали от безкраки инвалиди, нагли безпризорници, просяци, евтини уличници, джебчии, мошеници и аферисти. Да не смееш да излезеш нощем под изпотрошените улични лампи. И без това не светят.

Миналото величие е било поругано, оплюто, стъпкало в калта и кръвта.

Между другото, и Франция е била много близо до това. Тя е извадила голям късмет. Точно преди победния финал във Франция влизат американските войски. Те са били онази последна сламчица, която е прекършила гръбнака на германската камила. Подир войниците към Европейския континент са нахлули американските бизнесмени. Има ли търсене, ще има и предлагане. Търсенето е приличало на водовъртеж след потъващ броненосец. Мечтата на американския бизнес: Европа граби всичко!

Станало така, че бързо наситили Франция с хляб, масло, захар и месо. Няма ли глад, няма и революция. Освен това — радостта на ратая: ние победихме! Ако ги е нямало американските месни консерви, е щяло да има революция. Щели са да полудуват. За французите няма по-голяма радост от публичното отсичане на глави на площад „Съгласие“.

Но през 1918 година това ги е подминало.

В Британия — още по-хубаво: и радост от победата, и американски консерви. Най-важното — на британска земя война не е имало. Не е имало разруха. На всичко отгоре — британските войски са се връщали вкъщи без оръжие. Преди да качат войника на кораба, са му вземали пушката и патроните...

Но дори и в Британия след Първата световна война замалко да пламне. Вземете само Всеобщата стачка, когато спрял целият транспорт, спрели заводите и мините, били затворени магазините, лечебниците, училищата, когато озверялата тълпа се изсипала на улиците.

Русия е извадила най-лошия късмет. Нашият войник, както и милионите негови събратя, зарязвайки окопите, си е тръгнал към къщи, без да забрави пушката и патроните си. Да я мъкнеш — неудобно. Дълга е. Затова нашият находчив войник при първа възможност режел пушката. Това се прави така. С пила отрязваш приклада. Това е най-лесното. После трябва да отрежеш парче от цевта. Това е по-трудно. Стоманата, от която се правят цевите, е особено яка. След това на чуканчето от цевта трябва да се надене нова мушка. За целта разтапяли олово от куршум и капвали малко от него в крайчето на цевта. Ако попаднела неправилно, както си е редно за капка, тя се търкулвала надолу. А която попаднела правилно, застивала. И готово. Може да се започне гражданска война.

И тя пламнала така, че всички ужаси на Първата световна изглеждали като красива приказка.

Но защо този резултат?

Защо Първата световна война е имала толкова странно протичане, толкова печален финал и толкова ужасяващи последствия?

Тя се е оказала далеч не такава, каквато са си я представяли и планирали във високите кабинети. Стратезите от всички страни са сгрешили. Никой от тях не е желал такава война, не се е готвел за такава война. Никой не е предполагал или предвиждал, че войната ще се излее в дългогодишна тъпа касапница. Всички са се подготвяли за друга война.

Противникът може да бъде разгромен или изтощен.

В съответствие с това съществува стратегия на разгрома и стратегия на изтощението, на омаломощаването. Това е като бой на ринг. Има два варианта.

Или прихващаш с лявата челюстта на врага — и врагът изтраква със зъби и отлита под въжетата в далечния ъгъл.

Или: двамата огромни потни смрадливи мъже се нахвърлят в изнемога един върху друг. Краката и на двамата се подкосяват. Ту единият удари другия в гърба с ръкавица. Ту другият му отговори. За повече нямат сили. Падне ли единият, и другият няма да устои, защото ще се лиши от опората.

Освен тези два варианта може да възникне огромно количество най-разнообразни съчетания и комбинации, но всички те са само вариации на тема изтощение или разгром.

Генералите обичат стратегията на разгрома. И не просто защото това е красиво. Работата е там, че войната не обича продължителността. Казал го е мъдрият китаец Сун Дзъ преди две хиляди години. Продължителната война изтощава армията и населението, разрушава икономиката, опразва хазната, води до морална деградация, до разрушаване на устоите на обществото. Ето защо е по-добре враговете да се побеждават решително и бързо. Без протакане.

От времената на френско-пруската война, т.е. от началото на 70-те години на XIX век, в щабовете на всички основни европейски страни са се подготвяли планове за разгром, но Първата световна война се е получила война на изтощението. Генералите са се подготвяли за решителни маневри, за победни маршове. Но след краткия период на маневрената война всички армии са попаднали в глуха позиционна задънена улица. Господар на полето е станала картечницата. Тя е изригвала толкова огън, че е можела да спре всякакви маси настъпваща пехота и кавалерия. Който не е успявал да се укрие от погубващия ѝ огън, е загивал.

В името на справедливостта трябва да добавим, че на картечниците твърде успешно са помагали магазинните карабини. В своето развитие огнестрелното оръжие е прекрачило онази проклета граница, когато за зареждане е отивало повече време, отколкото за прицелване. Сега стрелецът е стрелял точно на стотици метри, при това за презареждане на карабината са отивали секунди. Това е давало възможност на отбраняващите се стрелци дори без картечници да унищожават и да спират превъзхождащите маси на настъпващите противници.

Освен това — скорострелните полеви оръдия, които с огъня си са разбивали или разпъждали всякакви незащитени струпвания на войски.

Спасението било само в земята. Без всякакви команди и указания всички армии изведнъж спрели. В разрез с генералските планове и замисли. В разрез с диспозициите и заповедите на мъдрите щабове.

Войниците от всички воюващи армии, без да чакат заповеди, започнали да се зариват в земята. От двете страни на фронтите ставало едно и също. Процесът продължил. Съединили окопите с траншеи, а траншеите — с тунели. Пред траншеите опъвали бодлива тел. Зад първия ред траншеи изкопавали втори ред. След него — трети. После — и четвърти...

Да извадят противника от траншеите можели само гаубиците. И те свирепствали. Отговор на техния злобен лай било по-нататъшното развиване на системата на окопите и траншеите. Армиите се заравяли все по-дълбоко в земята, градели бруствери, укрепвали стръмнините на траншеите със съчки, прътове, дъски, правели водосборни кладенци, покривали участъци от траншеите с греди и ги засипвали

отгоре с пръст, копаели нови окопи, плетели нови бодливи мрежи, подсилвали блиндажите и убежищата с втори ред греди, трети, седми, дванайсети...

В Първата световна война и германци, и руснаци, и французи, и австрийци са се включили с радостното предвкушване, че бързо ще разгромят своите противници. Ала Нейно величество Картечницата е охладила мераците на всички любители на бързи бляскави победи. Картечницата е спряла всички настъпващи, успокоила е всички. Краткият период на маневриране е станал безкрайно дълъг, четири години всички са останали на място. На Западния фронт нищо ново. На Източния — също.

Великолепните стратегически замисли не са се сбъдвали, сраженията са се разпадали на хиляди, десетки и стотици хиляди провлачени незначителни боеве на място. Стратегията се е изродила в безкрайни сблъсъци, в които са загивали милиони, но никой не е имал полза от тези сблъсъци. Грубо казано, войната се е превърнала във войнишки побоища. Талантливите стратегии са се почувствали като борсови магнати на битак: техните знания, талант и опит не са намирали приложение тук. Тук са властвали други мащаби, други правила и закони.

Всичко това е довело до дългогодишно безнадеждно жестоко и безсмислено кръвопролитие: който издържи по-дълго.

Първата световна война се е водела от войниците и подофицерите в траншеите, а за генералите не се е намирала никаква работа. Ситуация, подобна на онази, в която пророк се качва на каца и призовава човечеството да обедини усилията си за постигане на велика цел... А наоколо снове равнодушна тълпа: всеки с грижите си. Така е било през Първата световна война: войниците са се пердашели и клали един друг, без да знаят, че някой някъде във висок кабинет рисува красиви стрелки на пробиви и завземания. Войната по същество се е водела без участието на генералите. Всички генералски сметки и планове начаса са затъвали в непроходимата кал на покритите с ями полета.

3

Още в самото начало на XX век в хода на Руско-японската война се е зародило понятието плътен фронт. Той е представлявал отбранителен рубеж, зает по цялото продължение от войски, прикрит с огън и инженерни заграждения. Първият пример: през 1905 година плътният фронт на 3-а руска армия се е простирал на 155 км.

В хода на Първата световна война десетките километри плътен фронт са се превърнали в хиляди. А бодливата тел — в десет, дваисет, че и петдесет реда, а зад тези редове — първа траншея, втора, след нея трета и така до безкрай...

През ноември 1915 година по първата траншея на руската армия е можело да се стигне от Балтийско до Черно море. По първата траншея на германската армия на Западния фронт е можело да се стигне от крайбрежието на Северно море до границите на Швейцария. И по британско-френската — също. Всички воюващи армии са организирали в дълбоките бърлоги командни пунктове и болници, складове за боеприпаси и черкви, кухни, пекарни, перални, електростанции и пунктове за водоснабдяване, тоалетни, обуцарски работилници, свързочни възли, пощенски отделения, бани, публични домове (по-точно — блиндажи) и всичко останало, без което един здрав армейски организъм не може да съществува.

Веднъж имах възможност да видя снимка на германските позиции, направена от френски аероплан. Било е нещо невъобразимо. Същинска паяжина от предната линия на много километри дълбочина. Всичко това е нашарено с ямите от дългогодишния артилерийски разгул. Артилерията е свирепствала, но е било невъзможно да се пробие тази отбрана.

И ето го въпроса: защо никой не е осмял Жуков, след като той е написал в своя епохален шедьовър очевидната глупост, че висшето ръководство на Червената армия се е вкопчвало в опита от Първата световна война и се е готвело да води войната по старите рецепти?

Покажете ми ясно, като на малоумен, тази несъкрушима съветска отбрана от 1941 година от море до море, с по десет-петнайсет реда

траншеи, с непробиваема бодлива тел, с блиндажи и убежища, с подземни командни пунктове и свързочни възли, с лазарета и перални, с нужници под петслойно покритие и землянки за политпросвета вместо походно-полеви публични домове. Покажете ми отбранителен рубеж, който по цялото си продължение е зает от войски, прикрит с огън и инженерни заграждения. Нека да не е от Балтика до Черно море, нека дори не е 1000 километра, нито 500, нито 100. Покажете ми поне какъв да е плътен отбранителен рубеж, поне 10 километра, зает от войски, които са се подготвили да отблъснат вражеско настъпление.

През пролетта на 1941 година Червената армия не е оплитала своите отбранителни позиции с бодлива тел. Ами че тя не е и изграждала каквито и да било позиции. А всичко, изградено преди това, към лятото на 1941-а е било изоставено поради ненужност, засипано с пръст и обрасло с бурени. Бодлива тел е имало само на границата, пък и това не е била армейска тел, а чекистка. Но граничарите бързо са я сваляли и намотавали на кълбета.

И с траншеите картината е същата. Нека някой от официалните кремълски идеолози ми каже номера на една съветска стрелкова дивизия, която преди войната е изкопала траншеи с пълен профил и е заела отбранителна позиция. Никой досега не е успял да намери нито една съветска армия, нито един корпус, нито една дивизия, нито един полк, които в навечерието на войната да са стояли в траншеи. От това следва, че нито един командващ армия, нито един командир на корпус, дивизия, полк и по-малко формирование не се е вкопчвал в опита от Първата световна война.

Нещо повече, Полевият устав (и ПУ-36, и ПУ-39), Бойният устав на пехотата (БУП), Наставлението по инженерно обезпечаване на операциите и всички други документи, от които са се ръководели войските и щабовете, не само не са препоръчвали да се копаят траншеи, но и буквално са забранявали това. Единичен или двоен стрелкови окоп — ето основата на отбраната, но само за кратко време и само по второстепенните направления. Теоретично. А на практика в повечето стрелкови части войниците са нямали дори лопати. Според бойни документи и разкази на ветерани картината е една: когато ѝ е припарвало, пехотата е копаела траншеи с каски. Сапъорите са имали лопати, а виж, пехотата, която е трябвало да се окопава под обстрел — не е имала.

Как да свържем всичко това с тъпото следване на опита от
Първата световна?

През 20-те и 30-те години изтъкнатият военен историк и теоретик на стратегията Александър Андреевич Свечин е предлагал вражеското нашествие да се посреща с отбрана, да се унищожават танковете на противника, да се прегазват неговите дивизии, противникът да се оставя да се изтощи, да свърши резервите, горивото, боеприпасите си, да се затруднят комуникациите му и чак след това да се преминава към контранастъпление.

Свечин е разсъждавал простичко: към теб напират свиреп бик, но ти имаш къща. Заклучи вратата пред него! Нека забие рогата си във вратата! Да остане така — ни напред, ни назад! И именно тогава идва твоето време! А да тичаш насреща му, дори с вила или секира — не бива. Може да пострадаш. Можеш да настъпваш срещу врага, ако той е слаб. Или спи. Но ако е силен и настъпва, трябва да го посрещаш с отбрана. Непроходима и непробиваема.

Като помисли човек, къде е тук мъдростта? Трябва ли да бъдеш стратег, за да разбираш такива неща? Достатъчно е било да изгледат филма „Чапаев“. По-точно, най-зрелищния и най-драматичен епизод от него: с могъща крачка, в такт с биене на барабан идва врагът — силен, обучен, дисциплиниран, уверен в себе си и в победата. Над железните редици плющи черно знаме със сребърен череп. Трябва ли да се втурваш срещу врага?

Не, не бива. Анка картечарката пуска врага все по-близо и по-близо, а после от пределно къса дистанция с убийствен огън от място раздробява бойния ред на неприятеля. И едва след като врагът е разколебан, когато плановете му са нарушени, а бойните редици — огънати, иззад хълма на буен жребец начело на кавалерийската лава излита Василий Иванович Чапаев...

И започва разгромът.

Свечин е предлагал при голяма война да се действа именно по този начин...

Бездарният блюдолизец и кариерист Тухачевски е обвинил Свечин в пораженчески настроения, в помагачество на врага.

Тухачевски е разгърнал садистично преследване спрямо Свечин и всички, които са имали смелостта да си спомнят за отбраната. Тухачевски е оглавил една дивашка хайка от хора като него — неграмотни, нискочели злобстващи клеветници. Върху мъдрия теоретик Свечин, който се е осмелил да гледа истината в очите и да има собствено мнение, се е стоварила лавина от оскърбления, клевети и доноси до ОГПУ-НКВД: Свечин смятал да даде инициативата в ръцете на врага, това било стратегическо вредителство!

В резултат Свечин е бил арестуван, осъден и тикнат в затвора, после пуснат, арестуван за втори път, осъден и разстрелян.

През 1937 година са разстреляли и Тухачевски, но далеч не заради неговите вредителски теории и действия, а за подготвяне на държавен преврат. Безумните теории на Тухачевски не са пострадали. Намерили са се негови подражатели и продължители на делото му. Главният сред тях е бил Жуков: настъпление! настъпление! настъпление!

И едва Хитлер, като е нанесъл съкрушителния си удар, е накарал военачалниците да се опомнят.

На 15 юли 1941 година пада Смоленск. В тази район Западна Двина и Днепър текат успоредно, грубо казано — от изток на запад, образувайки коридор към Москва. После Двина завива рязко на север, Днепър — на юг. Двина и Днепър образуват мощни водни прегради и естествени рубежи, чрез които при грамотно ръководство е можело да бъде спряно всякакво нашествие. И само в района на Смоленск остава безпрепятствен от географска гледна точка проход към Москва. В стратегията този район е наречен Смоленски порти. Падането на Смоленск във всички векове е означавало, че противникът е изкъртил портата и пътят към Москва е отворен.

Именно това се случва през лятото на 41-а. Не е минал и месец от началото на войната и ето че врагът е пред портите на столицата, а на пътя му няма нито голяма река, нито канал, нито укрепен район, па бил той и недостроен или изоставен. Ръководството на Червената армия реагира на този обрат в събитията с правилно решение. „Била е издадена директива на Генералния щаб за преминаване към солидна отбрана. И ако в онази обстановка тази директива е била изпълнена и на заеманите рубежи е била създадена дълбокочешелонирана отбрана, големият пробив на противника към Москва е нямало да се случи. Но

от войските постоянно са изисквали да предприемат чести настъпателни действия, с които те са изтощавали не толкова противника, колкото себе си“ („Красная Звезда“, 1 декември 2006).

Тук имаме цял наръч въпроси.

Защо директивата за преминаване към солидна отбрана е била издадена едва на 15 юли? Защо не са я издали на 22 юни? Защо такава директива не са издали на 21 юни, когато, както уверява Жуков, всички съмнения са били отпаднали и е станало ясно, че нападението е неминуемо? Защо такава директива не е била издадена на 1 февруари 1941 година, в деня, когато Жуков е поел длъжността началник на Генералния щаб?

И щом в края на краищата са я издали на 15 юли, кой е бил идиотът, който е настоявал войските „да предприемат чести настъпателни действия, с които те са изтощавали не толкова противника, колкото себе си“? И как е реагирал на подобни действия началникът на Генералния щаб, армейски генерал Г. К. Жуков, след като е видял, че някой се е осмелил да не изпълни директивата му?

Той не е реагирал по никакъв начин.

Защото сам е саботирал изпълнението на собствената си директива. От една страна, директивата на Жуков: зарийте се в земята! От друга страна — заповедите на същия този Жуков: давай-давай! Ура! Напред!

Дори и след като Сталин прогонва Жуков от Генщаба (заради пълната му професионална непригодност за работа в щабове) и го изпраща край Елня, Великият стратег се занимава със същото — изпраща своите дивизии, корпуси и армии в самоубийствени атаки: „Както и в началото на войната, всички налични и подходящи резерви са се използвали не за увеличаване на дълбочината на отбраната, а за усилване на съединенията от първия ешелон и провеждане на контраатаки и контраудари, които в условията на господство на противника във въздуха и слабо огнево обезпечение не са давали положителни резултати“ („Красная Звезда“, 1 декември 2006).

Когато един боец с карабина или картечница тръгва в атака, неговото тяло е изцяло открито за куршуми и шрапнели. Той не може да носи със себе си много боеприпаси, запъхтява се и капва, води огъня в движение или от кратка спирка (т.е. неприцелно или почти неприцелно). Той стреля по цели, които се виждат зле или изобщо не се виждат. Зад всяко ново хълмче за него се разкрива съвършено нова картина, която той трябва да обхване с поглед, да оцени и да вземе решението си. Под убийствен обстрел.

А онзи, който стои в траншея, има достатъчно боеприпаси. Тялото му е защитено от куршуми и в значителна степен — от шрапнели. За него танкът не е опасен — ще мине над окопа, ще събори стените на едно място — и толкоз. Човекът, който е в траншеята, води прицелен огън. Той има много сили, диша равномерно, местността пред него му е позната, преценил е разстоянието до местните предмети...

Човекът, който стои в траншея, може да използва картечници. Той има неизтощим запас от патрони и покосява цели батальони от вражеската пехота. А настъпващият мъкне картечниците сам. И запаса си от патрони. А те са страшно тежки. Картечницата първо трябва да се постави правилно... Докато я поставиш, врагът ще те направи на решето. В архивите на Вермахта във Фрайбург има ужасяващи документи за многобройни случаи на полудяване сред германските картечари. Поваля Ханс сто Ивановци, още сто и още... А те настъпват ли, настъпват. Това не е война. Това е безумие. От безумието на Жуков на Хансовците здравата им се разхлопвала дъската.

На Синявинските хълмове край Питер например са погребани само 128 390 съветски бойци и командири. На пръв поглед — незначителни загуби. Какво ни струва на нас да дадем 128 хиляди живота? Цената за нас не е страшна. Жените ще народят нови. Но дори „Красная Звезда“ (11 декември 2001) признава, че са били отчетени и погребани само малка част от загиналите. Черепите и костите на

останалите са се търкаляли из околността, замърсявайки околната среда.

Тук се отбранявали два германски полка от 27-а лека пехотна дивизия. Полковете под обстрел се окопали в земята. Германците, като през Първата световна война, изкопали окопи, траншеи, проходи, изградили блиндажи и дървено-земни огневи точки, облицовали траншеите с греди, покрили отгоре участъци от траншеите и ги превърнали в подземни галерии, замаскирали, прикрили подстъпите с бодлива тел и минни полета, построили лъжливи огневи точки и огневи позиции за лъжливи батареи...

А Ивановците напирали ли, напирали. През 1941-а, 42-а, 43-а. А Хансовците ги покосявали ли, покосявали. Ами точно затова на германските картечари им се разхлопвала дъската от толкова работа.

И то да е било само на Синявинските хълмове...

Парадоксът е бил там, че през 1941 година настъпващата германска армия е биела Червената армия чрез отбрана. Щом срещнели съпротива, германците незабавно спирали, изкопавали окопи и траншеи на принципа: потта спестява кръв — по-добре десет метра траншеи, отколкото един метър гроб. А Червената армия под ръководството на гениалния Жуков е ритала срещу ръжен.

След като унищожали съветските танкове с огън от място, т.е. по метода на Анка картечарката, след като избиели пехотата, германците, без да срещат съпротива, продължавали напред. А срещнели ли съпротива, веднага спирали, заривали се в земята и всичко се повтаряло.

Червената армия е разполагала с всички предимства на отбраната, но тя две години е погубвала себе си с настъпления и контранастъпления.

Но животът е учел.

На 13 октомври 1941 година пред лицето на близката катастрофа Сталин нарежда да се сформират ДЕСЕТ сапърски АРМИИ, да се комплектуват с роби от ГУЛАГ, начело да се поставят лагерни шефове с висок ранг. 10-а сапърска армия например е била командвана от старши-майора от Държавна сигурност М. М. Малцев. (Старши майорът от ДС е носел два ромба на петлиците и е бил равен на армейски командир на дивизия.) 3-а сапърска армия е била командвана от прочутия строител на всички сталински канали от Беломорканал до Волго-Донския, заместник-началника на ГУЛАГ, старши-майора от Държавна сигурност Я. Д. Рапопорт.

Още незавършили формирането си, сапърските армии се заравят в земята. Изграждат неизброимо множество блиндажи, огневи съоръжения, позиции за артилерия, скрити наблюдателни и командни пунктове, правят телени и минновзривни заграждения с небивала дължина, изкопават стотици и хиляди километри траншеи и противотанкови ровове от Архангелск до Астрахан на много редици. Това именно им позволява да спрат германците пред стените на Москва през декември 1941 година.

А после започва съветското контранастъпление, което отново завършва с кървав финал за Червената армия. Дори „Красная Звезда“ (1 декември 2006) е принуден да признае: „За съжаление, в последвалото зимно настъпление през януари-март 1942 година нашите прибързани, неподготвени настъпателни операции не дават нужните резултати и предизвикват неоправдано големи загуби“.

Жалко, че „Красная Звезда“ е оставила на тъмно името на Най-великия и Гениален пълководец, който е пратил на смърт стотици хиляди бойци и командири чрез тези „прибързани, неподготвени настъпателни операции, които не дават нужните резултати и предизвикват неоправдано големи загуби“.

И ако за такива действия Гениалният пълководец е бил тласкан от глупавия Сталин, къде в този случай се е дявала прехвалената

принципност на въпросния Гений на стратегията?

През пролетта на 1942 година с грохот и много кръв се проваля още една грандиозна настъпателна операция в района на Харков. В резултат на южния фланг на съветско-германския фронт се получава гигантска пробойна, незаета от войските на Червената армия. През този пролом нахлуват германските армии. Пътят към Волга и Северен Кавказ е бил открит.

Животът отново заставя Червената армия да си спомни за отбраната. В края на лятото на 1942 година на подстъпите към Сталинград се изграждат четири отбранителни линии: външна, средна, вътрешна и градска. В изнурителните боеве съветските войски изтощават противника и едва след това преминават в контранастъпление. И извоюват грандиозна победа, която няма да помръкне през вековете.

На следващата година на Курската дъга Централният и Воронежският фронт изграждат по 5–6, един след друг, отбранителни рубежа. Отзад войските на Степния фронт издигат още един отбранителен рубеж, а зад него по левия бряг на Дон е построен Държавният отбранителен рубеж. Общата дълбочина на инженерното оборудване на местността достига 250–300 километра. Да се пробие такава отбрана (при грамотно ръководство и устойчивост на отбраняващите се войски) е било невъзможно дори теоретично.

Да можеше и през 1941 година да сме имали поне половината или дори една трета от такава отбрана!

Опитът на войната е доказал, че Свечин е бил прав. През 1943 година съветското командване преднамерено отстъпва инициативата на противника: настъпвайте, момчета, ще видим какво ще направите. Както настъпвате, ние ще ви разкъсаме, както е направила Анка картечарката, после ще ви разбием окончателно.

Жуков след войната се е фукал: тъкмо аз подсказах на Сталин през 1943 година как трябва да се действа! Да посрещаме врага с отбрана!

Наистина мъдро решение. Само че къде е била тази мъдрост през 1941 година? Прекалено късно се е проявила. Двете години глупави настъпления срещу силния противник са обезкървили страната и армията, после на третата година вече се е наложило някои хора да мислят с главите си. Едва тогава Жуков (а по-вероятно някой в

Генералния щаб) си е спомнил за теориите на Свечин: а защо не застанем в отбрана, не дадем инициативата в ръцете на врага, не унищожим неговите танкове, не го обезкървим с изнурителни боеве, а чак тогава ние да преминем в настъпление?

Така са и направили. В резултат веднъж завинаги е бил пречупен гръбнакът на германските танкови войски и те са били отучени да настъпват.

А Жуков е представил мъдростта на Свечин за своя собствена.

Първата световна война е била ужасяваща, тъпа, безпросветна месомелачка.

Ала опитът от създаването на непроходими отбранителни рубежи е бил безценен. През 1930-те години е трябвало тази отбрана да се изучава и да се правят изводи. Трябвало е да се отхвърли ненужното и да се добави това, което е изисквало времето. Окопите и траншеите на Първата световна война са издържали изпита по здравина. Трябвало е само подходите към тях да се прикрият с противотанкови и противопехотни минни полета, да се добави към войските още зенитна и противотанкова артилерия. А в останалото от този опит не е имало нищо лошо (ако сме имали намерение да защитаваме земята си). Цар Николай, колкото и глупав да го рисуват, не е пусал германеца да доближи Москва, Киев, Смоленск и Питер.

Но дори ако в хода на Втората световна война на пехотата изведнъж да са ѝ се свършили и мините, и противотанковите оръдия, никак не е било лесно тя да бъде изкарана от траншеите, окопите и блиндажите. Какво се е променило през 1941 година в сравнение с времето на Първата световна война? Авиацията се е издигнала на нов етаж от развитието си, появили са се големи количества танкове. Но нито танковете, нито авиацията са в състояние да причинят особена вреда на войски, които са се окопали в земята.

Разгромът през 1941 година не се е случил, защото Червената армия се е вкопчвала в опита от Първата световна война и го е следвала сляпо, а защото опитът от Първата световна война, опитът на отбраната в стратегически мащаб е бил отхвърлен, осмян, оплют и забравен.

Ако военачалниците са използвали този опит, войниците през лятото на 1941 година са щели да имат лопати. Точно това оръдие на труда по великите строежи в социалистическото ни отечество е било в изобилие.

Ако са използвали опита от Първата световна война, ако са го канонизирали, германската армия на 22 юни 1941 година е щяла да

срещне несъкрушима отбрана. И Ивановците са щели да покосяват Хансовците така, както Хансовците са покосявали тях на Синявинските хълмове.

През 1943 година Червената армия наред голо поле под обстрела на противника за три месеца е създавала отбранителни рубежи и опирайки се на тях, е успяла да отрази свръхмощните удари на германските войски, които са имали на въоръжение тежки танкове. Нека направим сметка каква отбрана е можело да се изгради не за три месеца, а за двайсет години, от 1920 до 1941 година.

На война противникът всичко вижда, всичко забелязва, с огън пречи на работите, а и на предната линия е невъзможно да се използва инженерна техника. Но ако не са се били отказали от опита от Първата световна, военачалниците са щели да градят отбраната в мирно време, далече от противника, с използване на най-съвременна инженерна техника. И е щяло да има два плътни фронта от море до море — по продължение на старата граница и по продължение на новата.

Щом през 1943 година германската армия не е могла да пробие изградената за три месеца отбрана дори с тежки танкове, как би успяла през 1941 година да пробие отбрана, изградена с упорит труд за 20 години? Без да има тежки танкове?

В навечерието на германското нашествие в Съветския съюз не са били подготвяни и дори не са били планирани отбранителни операции от фронтови или стратегически мащаб. Нещо повече, този въпрос не е бил разглеждан дори теоретично.

През 1940 година в Съветския съюз е имало само трима генерали с по пет звезди в петлиците: Жуков, Мерецков, Тюленев. Сталин е познавал Тюленев още от времето на Гражданската война. И ето че през декември 1940 година на съвещанието на висшия команден състав става армейски генерал Тюленев и заявява, че нямаме теория на отбраната (*„Накануне войны. Материалы совещания высшего руководящего состава РККА 23–31 декабря 1940“*. М., Терра, 1993, с. 209).

Две седмици след това Сталин назначава Жуков за началник на Генералния щаб, след още две седмици Жуков встъпва в длъжност. Съдбата е подарила на Великия стратег уникална възможност.

По разкази на Жуков Сталин ужасно се е страхувал от война. Освен това старият боен другар на Сталин армейски генерал Тюленев

открито, в присъствието на висшия команден състав на Червената армия е заявил, че в Червената армия отбраната в стратегически мащаб не е била разглеждана дори теоретично.

Ех, да можеше Жуков да се бе възползвал от момента.

Ех, да беше подсказал на Сталин какво да се прави, къде да се търси спасение.

Ех, да беше направил Жуков поне нещичко! И в теоретичен, и в практически план.

Ех, да беше наредил на подчинените си в Генералния щаб, в щабове на военните окръзи и армии да подготвят варианти за отбранителни операции и контраудари.

Ех, да бяха обявили конкурс сред преподавателите и слушателите на военните академии за проста, ясна и умна теория на отбранителната война.

Ех, да бяха наредили на войските да копаят траншеи и окопи. От февруари 1941 година до германското нападение са щели да изкопаят къде-къде повече, отколкото на Курската дъга.

Какво обаче е направил Жуков?

За отбраната на страната — нищо.

А след войната е обвинил целия висш команден състав в неразбиране на същината на войната: „те“ били подготвили зле войната.

Червената армия е била оплювана от тарикати от всякакви категории и оттенъци. Над Червената армия са се глумили негодници от какви ли не породи и рангове. Ала на никого не е хрумвало да я осмива, задето тя, сляпо следвайки опита от Първата световна война, към лятото на 1941 година е оплела с бодлива тел като с паяжина Карелия, Прибалтика, Беларусия, Украйна и Молдавия, изкопала е хиляди километри траншеи, изградила е стотици хиляди огневи точки и блиндажи.

Защото на никого не му е било до това!

Това е хрумвало само на Жуков. Но обвиненията на Жуков са необосновани и глупави. Жуков явно не е знаел какво е представлявала Първата световна война, не е слушал разкази на бойни другари, не е гледал кинохроника. И Ремарк не е чел.

В Държавната дума на Русия постъпи предложение да се приеме закон за защита на историческата истина за Втората световна война от

всякакви опити за изопачаване, извращаване и фалшификация.

Правилно и своевременно предложение. Време е да се употреби власт. Време е да се удари със закон по разнопородните гадове и нехранимайковци, които клеветят своята армия и своя народ. Разбира се, трябва да се започне от мемоарите на Жуков. Декларациите на Жуков и неговите многобройни съавтори, че „болшинството от тогавашните ръководни кадри в Народния комисариат по отбраната и Генералния щаб прекалено канонизираха опита от Първата световна война“ е изопачаване на историческата истина и злостна клевета срещу Червената армия.

* * *

Армейски генерал Гареев, яростен защитник на Жуков и Тухачевски, съобщава относно 1941 година: „Не бяха изпълнени дори най-важните инженерни работи. Защото още през 1930-те години същите тези идеолози издигнаха лозунга, че траншейната система е отживелица от Първата световна война. Че нали, на революционния войник не му трябва траншеи“ („Красная Звезда“, 1 декември 2006).

Досадно е, че генерал Гареев не е назвал имената на „идеолозите“ на революционно-настъпателната стратегия. Някакви глупаци без имена и звания се отказали от траншеите и именно затова се случил разгромът.

Ето я тухачевско-жуковско-гареевската школа в цялата ѝ красота. Най-важното за тази учено-стратегическа пасмина е да представи нас като глупаци.

Излиза, че преди войната и в нейната първа фаза Червената армия по вина на някакви неизвестни кретени напълно се е отказала от траншеите, т.е. изцяло е отхвърлила опита от Първата световна война. Извод: о, колко са тъпи тези руснаци!

Всичко тук е правилно. Именно така е било. Но същият този Гареев възхвалява Жуков, който е обявил пред целия свят, че Червената армия по вина на някакви анонимни кретени се вкопчила със смъртна хватка в опита от Първата световна война и по никакъв начин не искала да се откаже от него.

А изводът е все същият: о, колко тъпи са тези руснаци!

ГЛАВА 3

Е, КОЙ ТОГАВА СЕ Е ВКОПЧВАЛ В ОПИТА ОТ ПЪРВАТА СВЕТОВНА?

Основният момент — Трябва да има внезапност.

Й. Сталин

Реч пред съвещанието на висшия команден състав на Червената армия в ЦК на ВКП(б) на 16 април 1940 година

1

Още през есента на 1914 година пред генералите от всички страни изниквал въпросът: какво да се прави?

За да бъде изведена войната от позиционната задънена улица, трябвало някак да се пробие фронтът на противника и да се излезе на оперативен простор.

Но не успявали да пробият фронта.

Трябвало да извадят вражеската пехота от траншеите. За целта трябвало да съсредоточават огромно количество артилерия на тесните участъци от фронта и да рият траншеи със седмици, понякога — с месеци. Но и противникът не бил глупав. Ако нападаме отбраната му в даден район, значи отвъд това място той започва да копае нови и нови окопи и траншеи и да ги запълва с прясно пушечно месо. Ние сме пробии една линия траншеи, втора, трета, а противникът зад завзетите от нас позиции е успял да изкопае още десет линии...

Сред малкото изключения е Брусиловският пробив. През лятото на 1916 година Югозападният фронт под командването на генерала от кавалерията А. А. Брусилов пробива отбраната на противника на 550-километров фронт в дълбочина от 60–150 километра.

Брусилов е намерил изход: пробивал е австро-унгарския фронт не по едно направление, а едновременно по четири. А по всяко направление е имало по 2–3 разположени в пространството участъка на пробив. Тези участъци са били всичко единайсет. Освен това е имало и шест лъжливи. Противникът не е знаел кой от тях е главният. Между другото, това не е знаел и самият Брусилов. Той е приемал, че всичките единайсет участъка са главни! Да се удря едновременно по всички и ако противникът хвърли всички свои резерви на едно място — Брусилов ще развива успеха в друго. Така и станало. Брусилов пробива фронта. И то наведнъж в няколко участъка. Ето защо противникът, за да избегне обкръжаването, е бил принуден да отвежда войските си на огромния фронт от петстотин километра.

Възниква обаче друг проблем: в образувалия се пробив трябва незабавно да се вкарват огромни маси подвижни войски. Образно

казано, Брусилов е пробил дупчица във вражеската броня, сега през тази дупчица е трябвало да се вкара нещо остро, бодящо или режещо, за да проникне вътрешностите на врага. По възможност открай докрай. И това да се направи бързо, инак противникът би могъл да ликвидира пробива.

В онези времена само пехотата и кавалерията са могли да водят бой самостоятелно. Останалите родове войски са поддържали и подсигурявали техните действия. За навлизане в пробива е била нужна многобройна кавалерия. Тя би могла да навлезе в дълбоките тилове на Австро-Унгария и Германия. Но Брусилов е разполагал с ограничена кавалерия. Вината не е била негова. За мощни подвижни съединения е трябвало да се погрижат по-висшите началници.

Върховното командване не е разполагало с достатъчно количество стратегически резерви по даденото направление, които би могло да хвърли в сражение и да излезе на оперативен простор. Освен това пробивът на Югозападния фронт не е бил подкрепен от другите фронтове.

След като изчерпва настъпателните възможности, Югозападният фронт стига до нова верига укрепени позиции и е принуден отново да се зарие в земята.

Но дори и без въвеждане в сражение на крупни подвижни маси пробивът на Брусилов завършва със съкрушителен успех. На Австро-Унгарската империя е нанесен смъртоносен удар, от който тя никога вече не успява да се съвземе. А и Германия е почувствала приближаването на края. През декември 1916 година германският кайзер отправя към своите противници предложение за прекратяване на войната и сключване на мир.

Неговото предложение обаче е отхвърлено както от руския цар, така и от западните му съюзници.

Пробивът на Брусилов е можел да доведе до победен край на войната, но Руската империя вече е била прогнила. Половин година след този бляскав успех монархията рухва. Без каквото и да било външно въздействие. Русия затъва в хаоса и скоро отпада от световната война. Отпада не защото силите са ѝ малко, а защото е прогнила главата. Знае се откъде започва гниенето...

В съответствие с мечтите, плановете и замислите на Ленин войната от империалистическа се превръща в гражданска.

По своя пространствен размах, брой жертви и разрушения, по начини на водене Гражданската война в Русия рязко се отличава от Първата световна война. За страните в Централна Европа Първата световна война е била ужасяващо бедствие. Във всички страни, включително Русия, са загинали цели 10 милиона души.

Но Гражданската война в Русия засенчва всичко това и го отмества на заден план. След Гражданската война народите на Русия си спомнят за Първата световна война като за прекрасно спокойно време, когато всичко е било просто чудесно. Поизбили са ги през войната, но това са били незначителни, почти нулеви жертви. Ако 10 милиона се разделят на всичките воюващи страни, не е ясно дали има причина тази война изобщо да се припомня?

Гражданските войни се отличават с крайна жестокост. В обикновените войни страните, когато им омръзне да воюват, имат възможност да се разотидат по своите земи. А в гражданската война няма начин противниците да се разотидат. Земята е една за всички. Така че, за да победи една сила, трябва да се изтребят или да се изхвърлят от страната всички други сили. В хода на Гражданската война в Русия е било разрушено и унищожено всичко, което е можело да се унищожи — от заводи и мостове до семейство, училище и държавна власт.

Но ако разглеждаме Гражданската война в Русия не като опит за национално самоубийство, а от гледна точка на военната наука, ние

неизбежно стигаме до извода: по своите форми тя е била гигантска крачка напред.

Става така, че през ноември 1918 година всички (освен Русия) воюващи страни така и са приключили войната в позиционна задънена улица. Фактически на същите рубежи, на които армиите са се били окопали през есента на 1914 година. От опита на Първата световна война е следвал на пръв поглед един-единствен и неоспорим извод: следващата война също ще бъде позиционна, невъзможно е да се пробие съвременната отбрана. Генералите от Първата световна война решават: трябва да се готвят за нова позиционна война, статична, траншейна. Опитът е отнесен не към правилата, а към изключенията, и забравен.

В редица европейски страни, например във Франция, опитът от Първата световна война е признат за единствено верния. От този опит е направен изводът, че „отбраната е по-силна от настъплението“. Цялата подготовка на страната за бъдеща война е сведена до максимално възможно усиление на позиционната отбрана по продължение на границите.

Ала нищо подобно не е имало по просторите на разпадналата се Руска империя. Никой не е признавал опита от Първата световна война и не го е канонизирал. Просто защото като следствие от Първата световна война за Русия е произтекла крайно жестоката Гражданска война, която по своя характер и размах изобщо не е приличала на Първата световна.

И ако трябва да говорим за привързаността на червените командири към стария опит, трябва да говорим за опита от Гражданската война и в никакъв случай за опита от Първата световна.

3

Войните биват позиционни и маневрени. Между тези крайности има неизброимо множество различни комбинации, когато маневрените действия се сменят с позиционни, и обратното.

Първата световна война е най-яркият, доведен до идеал и до пълен абсурд образец на позиционна война.

Гражданската война в Русия е най-ослепителният противоположен случай. Къде другаде може да се намери пример за сухопътна война, разпростряла се от Варшава и Лвов до Омск, Хабаровск, Владивосток и Находка, от Архангелск, Котлас и Мурманск до Одеса и Херсон, от Рига и Питер до Баку, Ташкент и Бухара?

Първата световна война е тъпкане на място. Първата световна война по принцип не е засегнала територията на основните участници в нея: Русия, Германия, Австрия, Франция, Великобритания. Фронтовете са се стабилизирани около районите на държавните граници. В тиловете райони практически не е имало разрушения. Милионните армии са се разкъсвали взаимно. А отвъд фронтовата линия — нормален мирен живот: пушат заводски комини, свирят локомотиви, искрят в светлини витрините по Невския проспект, на Пигал размахва крила Мулен Руж — червената мелница, и налети хубавици тропат канкан.

Символът на Първата световна война, нейната същина и визуален израз е траншеята.

А символът на Гражданската война е картечарската тачанка на Нестор Иванович Махно, на която отзад със сребърни пирончета е бил изписан нахаканият девиз: „Ще ме настигнеш, ама друг път!“, отпред — „Ще ме гепиш, ама друг път!“.

Трябва да признаем: Гражданската война е била маневрена не защото нашите са били по-умни от всички. А защото страната е най-голямата в света и цялата е била превърната в полесражение. Невъзможно е такава страна да се покрие цялата с окопи. Нямаме толкова хора. И след като е така, отбраната не е можело да бъде плътна. Значи противниците са прониквали в тиловете си, заобикаляли

са възлите на съпротива и фланговете. Гражданската война в Русия е липса на плътни фронтове. Това е стремителна маневра на колосални подвижни воински маси. Това е обгръщане и заобикаляне, стремителни маршове към вражеските флангове и тилове.

Имало е окопи, имало е траншеи. Но не това е главното. Главното е открити тилове и флангове както при нас, така и при противника. Главното е стремителна внезапна маневра, удар там, където противникът най-малко го очаква.

Гражданската война в Русия е показала изхода от позиционната задънена улица, възродила е в цялата ѝ красота и блясък тайната на маневрите, която на пръв поглед окончателно и завинаги е била изгубена по полетата на Първата световна война.

Както вече изяснихме, преди появяването на танкове (в достойни за споменаване количества) само два рода войски са можели да водят самостоятелни бойни действия по земята — кавалерията и пехотата.

Пехотата е универсална, но повече клони към слабоподвижните форми на войната.

А кавалерията е маневри и движение.

Всички останали родове войски, като се почне от артилерията, са много важни, но те не са способни да водят война самостоятелно.

Сега ние не говорим за войната по море и по въздух. Ако слезем на грешната земя, Първата световна война е война на пехотата. Не ще и дума, с масовото участие на артилерия, сапъори, свързочници, химици и пр.

В тази война кавалерията си е губела времето в тиловете и не е оказвала никакво решаващо влияние върху хода и изхода на войната.

А в къде-къде по-жестоката, разрушителна и кървава Гражданска война в Русия решаваща сила е била кавалерията. Тя естествено и неизбежно е набирала тежест. Кавалерията в най-голяма степен е съответствала на една маневрена война. Кавалерийските съединения и обединения са растели и са се разширявали. Малките кавалерийски отряди са се сливали в ескадрони, а те — в кавалерийски полкове, бригади, дивизии, кавалерийски корпуси.

Венец на маневрената война става създаването на съответния инструмент — конните армии. Да забравим онази картина, която ни рисуваше червената пропаганда: Будъони препуска и размахва сабичката си... Да обърнем внимание на друго: само движението носи победа. Казал го е Сун Дзъ, а Гудериан след две хиляди години го е повторил.

Ето ви движение — конната армия! Това е подвижна стратегическа маса, способна да се появява внезапно там, където не я очакват, способна стремително да се придвижва на стотици километри. Нека си спомним прегрупирането на 1-а конна армия от района на

Майкоп в района на Уман. Та това са 1200 километра. Това е стратегически размах.

И бойните действия на конните армии не представляват само клане със саби, а дълбока стремителна маневра, когато масата войски въздейства на противника не с огън, а със своето движение.

Всяка конна армия е притежавала огромна за онези времена огнева мощ. Тя е била наситена и дори пренаситена с картечници. Освен това конните армии са разполагали с артилерия, бронемашини, бронирани влакове, собствена авиация и дори с танкове.

Бойният състав на конните армии не е бил постоянен. Тези армии неизменно са били в бой. Техният състав ту се е увеличавал, ту е намалявал. Обикновено в конната армия освен чисто кавалерийските части и съединения е имало до 50 оръдия, 30–40 бронирани коли, 10–15 самолета, от 3 до 7 бронирани влака, 200–400 картечници, които са били закрепвани не само на тачанки, но и на товарни и леки коли.

Конната армия е именно онзи инструмент, който съвсем неотдавна толкова е липсвал на Брусилов. Ако Брусилов през 1916 година е разполагал с 1-а или 2-а конна армия (или и с двете), почти смъртоносният удар по герmano-австро-унгарската коалиция е можел да стане смъртоносен. И тогава историята е щяла да поеме по съвсем друг път...

Но цар Николай не се е погрижил да създаде масирани подвижни съединения, Брусилов е разбил портата, но през нея не е имало кой да влезе.

Със създаване на мощни подвижни съединения се е заел другарят Сталин. 1-а конна е негова рожба. Други хора са създавали тази армия, но без подкрепата във висшите ешелони на властта тази идея не би могла да оцелее. Сталин е оценил идеята и я е подкрепил.

Интересно е, че Тухачевски не е създал нищо подобно и не е подкрепил подобни идеи. Но ето че Тухачевски е видял, че мощните подвижни съединения играят главна роля в маневрената война, и е поискал: дайте ми 1-а конна! И аз искам да се смятам до известна степен за пълководец и да печеля победи!

Жуков е обявил, че червените командири са се вкопчвали в опита от Първата световна война, т.е. в окопите и траншеите. В дългогодишното губене на време на една позиция. В позиционните форми на борба.

Това е мерзка клевета срещу собствената му армия, срещу бойните му другари. Защото духът на маневрената война е господствал в Червената армия от първия ден на раждането ѝ... Конната армия не може нито да се свърже с Първата световна война, нито да се впише в нея.

Конната армия — това е маневра. Това е блицкриг!

И защо опитът от Първата световна е трябвало да се поставя над опита от Гражданската война?

Какъв е бил Сталин през Първата световна война? Прекарал ли е един ден или един час в траншея? Е, именно. А в Гражданската война другарят Сталин е член на РВС^[1] на Републиката, член на РВС на Южния, Западния и Югозападния фронт. Сталин е заемал ръководни военни длъжности и в Царицин, и в Питер, настъпвал е към Лвов. Имало е сполуки, победи, имало е грешки, провали, катастрофи. С една дума: имало е опит. Е, кой опит е трябвало да помни Сталин: чуждия или своя собствен? Кой опит е бил по-близък на Сталин: от забравената Първа световна война, в която не е участвал, която е завършила с позорна капитулация на страната, или незабравимият опит от грандиозните победи и горчивите поражения, опитът от войната, която е завършила с победа над многобройните врагове, която го е изкачила до върховете на една небивала в историята еднолична и неограничена власт?

Три години съдбата е подхвърляла Сталин по фронтовете на Гражданската война. Той е съветвал и направлявал, разстрелвал е и е награждавал, изисквал е, доказвал е, карал се е не само с командващите фронтове, но и с Ленин, но и със Склянски, дори с Троцки. Е, кой опит да използва Сталин: от онази война, в която не е участвал, или опита от Гражданската война, в която е участвал?

Ето отношението на Сталин към Първата световна война: „Още по време на войната се разкри измяната на царския военен министър Сухомлинов, който се оказа свързан с германски шпиони. Сухомлинов е изпълнявал задачи, поставени му от германското разузнаване — да саботира снабдяването на фронта със снаряди, да не дава фронт на оръдията, да не дава пушки. Някои царски министри и генерали лично тихомълком са съдействали за успехите на германската армия: заедно с царицата, свързана с германците, те са издавали на германците военни тайни. Нищо чудно, че царската армия търпеше поражения и беше принудена да отстъпва“.

Това са редове от гениалното творение на другаря Сталин, което излиза на бял свят в момента на победния финал на Великото пречистване от 1937–1938 година и се превръща в свето писание за всеки болшевик. Заглавието на книгата е „История на Всесъюзната комунистическа партия (болшевики). Кратък курс“ (М., ОГИЗ, 1938, 167–168). Крачка встрани от този каноничен текст се е смятала за бягство. Конвойт е стрелял без предупреждение.

Кой би се осмелил след Голямото кръвопускане дори да спомене с добра дума Първата световна война и да гъкне за необходимост да се придържахме към нейния опит, да изучаваме нейните уроци?

[1] Революционен военен съвет (1918–1934). — Б.пр. ↑

И не само Сталин категорично е отхвърлял окопно-траншейния опит.

Председателят на Комитета по отбраната при СНК^[1] Ворошилов не е вземал участие в Първата световна война, а в Гражданската война е командвал партизански отряд, дивизия, последователно три армии (5-а, 10-а и 14-а), Украинския фронт, бил е член на Военния съвет на 1-а конна армия. А конната армия е нещо, което не е съществувало през Първата световна война.

Наркомът по отбраната, маршалът на Съветския съюз Тимошенко през Първата световна война е бил редник, през Гражданската — редник, командир на взвод, на картечна команда, ескадрон, полк, бригада. Завършва войната на длъжност командир на дивизия. И то не на обикновена, а на кавалерийска в състава на конната армия. Нима той е можел да поставя опита от Първата световна война над опита от Гражданската?

Първият заместник-нарком по отбраната, маршалът на Съветския съюз Будьони, през Първата световна война е бил старши унтерофицер, командир на взвод. А през Гражданската война Будьони е изминал пътя: командир на партизански отряд, на полк, на бригада, на дивизия, на корпус, командващ армия. При това е командвал не обикновена армия, която се е скатавала в окопите, а такава, която със съкрушителна маневра е решавала не само оперативни, но понякога и стратегически задачи. Повтарям въпроса: кой опит е бил по-скъп на Будьони — опитът от командването на кавалерийски взвод през Първата световна война, когато кавалерията по принуда не е вършила нищо, или опитът от командването на първата в света от времето на Чингис хан конна армия, от грохота на копитата на която са треперели стените на европейските столици?

Заместник-наркомът по отбраната, маршалът на Съветския съюз Кулик, през Първата световна война е бил взводен унтер, а през Гражданската — началник на артилерията на армия. И пак — не на обикновена армия, а на най-подвижната в света.

Заместник-наркомът по отбраната, армейски генерал К. А. Мерецков, през Първата световна война също не се е издигнал по-високо от унтер, а през Гражданската е помощник-началник на щаб на дивизия.

Малко се различава от тази редица заместник-наркомът по отбраната, маршалът на Съветския съюз Б. М. Шапошников. През Първата световна война — царски полковник. Но и той през Гражданската война преживява вълнуващо излитане нагоре: началник на разузнавателното управление при щаба на Висшия военен съвет на Републиката. Че Шапошников не е канонизирал опита от Първата световна война, всеки може да се убеди лично, като прочете „Мозъкът на армията“.

Е, кой тогава в ръководството на Наркомата по отбраната е възпявал опита от Първата световна война?

Ами в Генералния щаб? Проверете биографиите на Ватутин, Маландин, Голиков, Василевски, Соколовски, четете техните трудове и мемоари. Никакви намеци за привързаност към опита от Първата световна война — нито преди, нито след войната.

Можете да проверите командващите както на крайграничните, така и на вътрешните окръзи. Същата картина. През 1941 година командният състав на Червената армия дори да си е спомнял опита от Първата световна война, той се е свеждал до хранене на въшките в окопите, мудна престрелка и хаотични щикови атаки. А в маневрената Гражданска война те са водели в големи битки роти, батальони, ескадрони, полкове, дивизии и дори корпуси и армии.

Кой тогава от тях е канонизирал опита от Първата световна война?

Цялата пропаганда на Съветския съюз до 1941 година е била пропита с духа на Гражданската война. Книги, филми, статии, стихове, песни — всичко е било за нея. Ние вече си спомнихме за филма „Чапаев“. А е имало филми и за Котовски, Шчорс, Фрунзе, Пархоменко, освен това за Ворошилов и Будьони и не много — за другаря Сталин. Дори да са показвали във филми Първата световна война, правели са го само в мрачни тонове. Учебниците по военна история ясно са делели предмета на две неравни части — всичко, като се почне с фараоните, което е било до 1918 година; по-голямата част — Гражданската война в Русия.

В Съветския съюз Първата световна война е била подложена на унищожителна и злобна критика: бездарни царски генерали, хаотична кървава касапница и пр., и пр. От Първата световна война съветската военна наука е взела за подражание и изучаване само онези епизоди, които са били изключения от общото правило, които по своя характер са противоречали на целия дух на Първата световна война. Сред тези епизоди е Брусиловският пробив.

Самият Брусилев е предавал този опит, сам е правил изводи от грешките и пропуските. Той е пробил стената, но кой е трябвало да нахлуе през пролома? Изводът на Брусилев е: в една бъдеща война трябва да имаме мощни подвижни съединения, които биха могли да се устремят за пробив и да излязат на оперативен простор. Ако в началото на войната има възможност да се нахлуе на територията на противника преди той да е успял да разгърне своята армия и да създаде плътен фронт, тази възможност трябва да се използва, т.е. без много мотаене да се вкарва в сражение наведнъж цялата мощ.

[1] Съвет на народните комисари (1917–1946). — Б.пр. ↑

Сега да обърнем поглед към „много тогавашни ръководни кадри от Наркомата по отбраната и Генщаба“, които по думите на Жуков са канонизирали опита от Първата световна война. Кои са те?

Висшето ръководство на Наркомата по отбраната е самият нарком — маршалът на Съветския съюз С. К. Тимошенко, и неговите заместници. За наркома и неговите заместници вече говорихме. Да продължим нататък.

В състава на Наркомата по отбраната са влизали: Генералният щаб, седемте Главни управления и тринайсетте отделни управления.

Главните управления на НКО^[1]:

- по политическа пропаганда;
- автобронетанково;
- артилерийско;
- ВВС;
- ПВО;
- военно-инженерно;
- интендантско.

Но кой от ръководителите на тези структури може да е канонизирал опита от Първата световна война?

Началникът на Главното автобронетанково управление, генерал-лейтенант Я. Н. Федоренко? Не може да е бил той. Просто защото през Първата световна война в Русия не е имало никакви танкове. Съответно не е имало и опит от използване на танкови войски. Не е имало какво да канонизира.

И никой от подчинените на генерал Федоренко не може да се е опирал на този несъществуващ опит. Трябвало е да измислят нещо ново и свое. Правилно или неправилно да го измислят — това е друг въпрос. Но еднозначно това може да е било нещо, което не се е вписвало в каноните на Първата световна война.

Може би началникът на Главното управление на ПВО, генерал-полковникът от артилерията Н. Н. Воронов, е канонизирал този опит?

И той не е. Защото и той, и неговите подчинени не е имало какво да канонизират.

Сигурно генерал-лейтенант П. Ф. Жигарьов, началникът на Главното управление на ВВС, го е канонизирал? Но и той едва ли би могъл. Защото ВВС от 1914 и 1941 година се различават като земята и небето. В началото на юни 1941 година Жигарьов има 79 авиационни дивизии. А в Русия в продължение на цялата Първа световна война не е имало нито една. Така че не може Жигарьов и неговите подчинени да са се извъръщали към 1914 година и да са търсили там отговори на възникващите проблеми. Там не е имало отговори. Не биха могли авиационните генерали да се вкопчват в този опит. Не е имало в какво да се вкопчат.

ВВС от 1941 година са били на съвсем друг етап от развитието си. Както и артилерията. И инженерните войски са били съвсем други, те са били ориентирани към изпълнение на съвсем други задачи, тяхната структура, въоръжение и специална техника рязко са се отличавали от онези през Първата световна война.

Дори и Главното интендантско управление при НКО е работело според други принципи и стандарти. Цялата система на вещевото, продоволственото, финансовото и всяко друго обезпечаване на Червената армия се е различавала от съответните системи в руската армия коренно и принципно.

Остава само армейски комисар 1-и ранг А. И. Запорожец, началник на Главното управление по политическата пропаганда. Но и него никак не се получава да го заподозрем в канонизация. През Първата световна война с политпропаганда в руската армия се е занимавало полковото отче. То е призовавало чадата си да проливат кръвта си за вярата, царя и отечеството. А другарят Запорожец твърдо е защитавал заветите на Маркс: пролетариите нямат отечество! Нашето отечество е целият свят. И нека някой се опита да се усъмни в правотата на единствено правилния...

Ако слезем едно стъпало по-надолу, при отделните управления на НКО, и тук виждаме същата картина: не може началникът на управлението по снабдяване с гориво, генерал-майорът от танковите войски П. В. Котов, да е канонизирал опита от Първата световна война, защото през Първата световна война не е имало система за

централизирано снабдяване на армията със стотици хиляди тонове горивно-смазочни материали.

И началникът на свързочното управление, генерал-майорът от свързочните войски Н. И. Гапич, не може да го е канонизирал, по същата причина.

Продължете да изброявате управления и отдели — а аз предварително ще ви кажа резултата.

През 1941 година ръководният състав на Червената армия се е състоял от хора, които са се издигнали и израснали в хода на Гражданската война. И ако трябва да ги обвиняваме в привързаност към стар опит, трябва да говорим за опита от Гражданската война. И в никакъв случай за този от Първата световна.

* * *

Мемоарите на Жуков възхваляват генерали и маршали, доктори на науките и академици.

От това следва, че те:

— или не си представят дори приблизително какво е представлявала Първата световна война;

— или не са намерили време да се запознаят с възхвалявания шедьовър.

[1] Народен комисариат по отбраната. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 4

ЗА РАЗМОТАВАНЕТО

Полша престана да съществува след 17 денонощия. Операцията в Белгия и Холандия завърши след 15 денонощия. Операцията във Франция, преди нейната капитулация, завърши след 17 денонощия. Три много характерни цифри, които не могат да не ме накарат да ги приема като някакво възможно число при разчетите на нашата настъпателна операция.

Генерал-полковник от танковите войски Д. Г. Павлов,
командващ войските на Западния специален военен окръг

27 декември 1940

„Накануне войны. Материалы совещания высшего руководящего состава РККА 23–31 декабря 1940“. М., Терра, 1993, с. 255

1

В началния период на Втората световна война Германия громи своите противници с оглушителни смазващи удари.

Блицкригът не е просто бърза война. Това е искрометен удар от свръхмощен електрически заряд, който мигновено убива на място.

Цяла Централна Европа е била покорена и парализирана от именно такива съкрушителни удари, когато внезапно е била вкарвана в сражение цялата налична боева мощ на огромната армия и авиацията.

През първите две години на Втората световна война Съветският съюз е оставал извън голямата битка. Съветските генерали и маршали са я наблюдавали от страни. Те са били свидетели как Хитлер громи Полша, Белгия, Франция и Другите страни. Всички са виждали: Хитлер завзема страните една след друга, като внезапно въвежда в действие наведнъж всички сили. През първия ден. През първия час.

През 1939, 1940 и първата половина на 1941 година съветските стратегии са имали допълнителна възможност да се убедят: август 1914 година не се повтаря, Германия вече не смята да губи най-скъпоценните дни и часове в началото на войната, Германия нанася съкрушителен смъртоносен удар през първите минути.

И тъй, въпросът е: съветските генерали през първите две години на Втората световна война съумели ли са да разберат как действа армията на Хитлер, или не са съумели?

Отговора дава Най-великият пълководец на всички времена и народи, маршалът на Съветския съюз Г. К. Жуков: „Когато посещавах Академията при Генералния щаб, която беше на мое подчинение, аз за пореден път можех да се убедя, че в навечерието на войната във военните катедри, в литературата, в учебните планове и разработките на слушателите се поднася съвременна военна теория, в значителна степен вземаща предвид опита от започналата Втора световна война. На учащите се се внушаваше мисълта, че в днешната епоха войните не се обявяват, че агресорът се стреми да има на своя страна всички предимства на внезапното нападение. Приемаше се като нормално от самото начало в операцията да встъпят главните сили на

противостоящите си противници с всички произтичащи оттук стратегически и оперативни особености“ („Воспоминания и размышления“. М., АПН, 1969, с. 215).

Жуков съвършено ясно и определено твърди, че през 1941 година всеки е бил наясно: в случай на война от първия момент в сблъсък ще влязат главните сили на противоборстващите страни. Никакво размотаване. Никаква загуба на безценни часове и минути в началния период.

Под прекия контрол на Жуков Академията при Генералния щаб попада на 1 февруари 1941 година в момента, когато той встъпва в длъжността началник на Генералния щаб. Следователно в дадения пасаж става дума за периода между 1 февруари и 21 юни 1941 година. Преди това Академията не е била подчинена на Жуков. След 21 юни не му е било до Академията.

Но в този отрязък от време е можело да става дума не за някакъв абстрактен сблъсък между някакви армии, а само за войната между Германия и Съветския съюз. В онзи момент Червената армия не е имала никакви други противници в Европа. А в Азия още не се е предвиждала война — дивизии, корпуси и дори цели армии през първата половина на 1941 година са били прехвърляни от азиатската част на страната в европейската.

И тъй, самият Жуков прекрасно е разбирал, че войната между Германия и Съветския съюз ще започне веднага след сблъсъка на главните сили. Това са разбирали и подчинените на Жуков ръководители на Генералния щаб. И извън пределите на Генералния щаб тази мисъл е била ясна на всички. Разбирали са това преподавателите в академиите, тази мисъл са внушавали те на слушателите на лекциите и практическите занятия. Това се е приемало за нещо нормално, никой не е спорел с това. Жуков лично е проверявал, контролирал и твърдо е знаел: по този въпрос има пълна яснота на всички нива.

Да, обаче...

Обаче след 9 страници от своята „най-правдива книга за войната“ Най-великият пълководец прави внезапен и също толкова решителен завой на 180 градуса. Той сменя мнението си с напълно противоположното: „При преработването на оперативните планове през пролетта на 1941 година практически не бяха напълно взети предвид новите начини на водене на война в началния период. Наркоматът по отбраната и Генщабът смятаха, че войната между такива големи държави като Германия и Съветския съюз може да започне по предишната схема: главните сили влизат в сражение няколко дни след крайграничните сражения“ („Воспоминания и размъшления“. М., АПН, 1969, с. 224).

Това е обичайното Жуково двоemisлие. Марксистка диалектика: Жуков мисли и така, и инак. И същевременно — нито така, нито инак.

От една страна, на самия Жуков, на висшето военно ръководство на Червената армия и на всички останали, до преподавателите и слушателите в академиите включително, е било абсолютно ясно, че „от самото начало ще влязат главните сили на противостоящите си противници“.

От друга страна, Наркоматът по отбраната и Генщабът смятали, че „главните сили влизат в сражение няколко дни след крайграничните сражения“.

От една страна, „военната теория от онези години беше на нивото на времето“.

От друга страна, в края на втората година от Втората световна война съветските стратегии от пролетта на 1941 година не са разбирали най-прости неща, които генералите от всички армии си били изяснили още през август 1914 година, през първия месец на Първата световна война: не губи възможността, бий до смърт, че може да загубиш!

Да допуснем, че някакви злодеи са изрязали от мемоарите на Жуков всичко „най-най“. Така да бъде. Но нима някой е принуждавал Жуков да пише на една страница едно, а след 9 страници — точно

противоположното? Нима някой от мракобесите е изисквал от Жуков да опровергава самия себе си?

И не ми заявявайте, че след смъртта на великия мракобесите са вкарали тези глупости в неговата „най-правдива книга“. Всичко това е публикувано в първото издание, приживе на Жуков.

Във второто издание на „Размислите“ е изчезнала ключовата фраза: *„Приемаше се за нормално от самото начало в операцията да се включат главните сили на противостоящите си противници с всички произтичащи от това стратегически и оперативни особености“*. Смисълът е сменен с противоположния. Оказва се, че бъдещите стратегии са изучавали съвсем различни сценарии: *„Когато посещавах Академията при Генералния щаб, която беше на мое подчинение, аз за пореден път можех да се убедя, че в навечерието на войната във военните катедри, в литературата, в учебните планове и разработките на слушателите се поднася съвременна военна теория, в значителна степен вземаща предвид опита от започналата Втора световна война. Подчертаваше се непримиримостта, ожесточеността на въоръжената борба, възможността тя да бъде продължителна и необходимостта от мобилизиране на усилията на целия народ“* („Воспоминания и размисления“. М., АПН, 1975. Том 1, с. 230. В новото изречение курсивът е мой. — В. С.).

От този текст е отпаднала мисълта, че войните в днешната епоха не се обявяват, че агресорът се стреми да има на своя страна всички преимущества на внезапното нападение и че от самото начало в операцията ще се включат главните сили. Вместо това се оказва, че на слушателите на академиите е била внушавана мисълта за възможността войната да бъде продължителна.

Това е лъжа. Всеки читател сам може да намери опровержение в кое да е издание на мемоарите на Жуков. И то много опровержения. Самият Жуков неведнъж разказва, че не се е очаквало войната да продължи дълго. В края на декември 1940 година Сталин свиква съвещание на висшия команден състав на Червената армия. Някои материали на съвещанието бяха разсекретени. Половин век по-късно. Някои ще бъдат разсекретени след още половин век. А част от тях няма да бъде разсекретена никога, защото е била унищожена още през октомври 1941 година.

Но и това, което е разсекретено, е напълно достатъчно за ясното разбиране на настроенятията, царили във висшите ешелони на командния състав на Червената армия.

Генерал-полковникът от танковите войски Д. Г. Павлов например е смятал, че за разгрома на Германия ще бъдат достатъчни 15–17 дни. Никой, включително Жуков, не е спорил с Павлов. Тогава за какво размотаване става дума, щом след две седмици и половина стремителни танкови настъпления се е очаквало да излезем в долината на Рейн?

Между другото, другарят Сталин не само е бил напълно съгласен с това, но и всецяло е подкрепял подобно мнение. Един месец след съвещанието Павлов е получил пета звезда в петлицата. По онова време в Червената армия е имало петима маршали на Съветския съюз и трима армейски генерали. Като е удостоил Апанасенко и Павлов със званието армейски генерал, Сталин ги е изравнил в ранг с Жуков и ги е вкарал в десетката висши военни ръководители на Червената армия. Това е можело да стане само в случай че Сталин напълно е споделял и одобрявал настроението на Павлов за решителен и бърз разгром на Германия в една бързотечна съкрушителна война.

И всички са смятали така: „Май всички бяхме единодушни само за едно: ако избухне война, тя ще бъде кратка и ще завърши с пълен разгром на врага. Просто така бяхме възпитани“ (*Армейски генерал М. И. Казаков. „Над картой былых сражений“*. М., Воениздат, 1971, с. 6).

Генерал-лейтенантът от авиацията Л. В. Жолудев говори за „естествената за всеки съветски воин и патриот увереност в бързата и решителна победа над врага“. Заедно с милионите съветски войници и офицери, които в средата на юни 1941 година тайно са били превозвани за войната, Жолудев чува за нейното начало в един вагон: „Трябва да побързаеме, за да успеем да вземем участие поне в заключителните сражения по разгрома на врага“ (*„Стальная эскадрилья“*. М., Воениздат, 1972, с. 45).

Такива свидетелства всеки може да намери колкото иска. Но никъде никой не би могъл да намери следи от подготовка за продължителна война. Нито вестниците, нито радиото, нито самият Сталин нито в открити речи, нито на свършено секретни съвещания

не са говорели за продължителна война. Това го е измислил Жуков след войната. Или хората, които са писали книгата от негово име.

Нека се обърнем към историята на този въпрос.

През Първата световна война всички основни воюващи държави са изпуснали абсолютно безценни шансове за бляскава победа, за бърз, пълен и съкрушителен разгром на врага. Войната е била обявена, но нито една страна не е имала мобилизирана армия. По границите са се сблъскали челни и прикриващи части. А главните сили не били готови!

За германската армия пътят към Париж е бил открит. Германците са можели да заобиколят крепостите, а малките заслони да пометат като едното нищо. Германската армия е можела да стигне до Париж през първите седмици на войната, ако не и през първите дни, и да го завземе. Проблемът е бил само в това, че германската армия не е била мобилизирана.

Мобилизация е била проведена в рекордно кратки срокове.

Но все пак това са 17 дни... А през тези дни и французите не са спали. И те са провели мобилизация. И ето че германската армия е била готова, но ситуацията вече не е била същата. Ситуацията е била кардинално променена. Моментът е бил изтърван.

И руснаците са имали същия великолепен шанс, и австрийците, и французите. Всички са имали възможности и всички не са съумели да се възползват от тях.

Първата световна война — това е кратък период на маневрени действия, след който всички армии на европейските страни били спрени от взаимния обстрел. Армиите се заровили в земята и така и седели четири години в дупките, като си пращали една на друга облаци отровни газове, изстребвали се с яростни, но безполезни щикови атаки, с лавини от артилерийски огън. Първата световна война е една задънена улица.

Още през есента на 1914 година генералите от всички армии се тръшкали: ах, ако в първия ден от войната имах под ръка повече войски, щях да... Ех!

Първият урок от Първата световна война е бил усвоен от много хора: не пропускай момента! Никога вече не допускай размотаване в

началния етап на войната! Направи така, че в първия ден на бъдещата война в ръцете си стратегът да има ако не цялата мобилизирана армия (това е недостижим идеал), поне достатъчно сили за гарантирано поемане на стратегическата инициатива.

Като се започне от 1920-те години, печалният опит от началния период на Първата световна война е бил внимателно изучен от ръководството на Червената армия. Съветските теоретици и практики на стратегията са отдавали първостепенно значение именно на най-първите дни и часове от настъпващата война. А, следващия път ние няма да изпуснем момента!

Бившият полковник от Генералния щаб на руската армия Борис Михайлович Шапошников в края на 20-те години издава книгата „Мозъкът на армията“. Главната идея е изложена в третата ѝ част: да не се допуска размотаване! Да не се пропиляват най-съдбоносните, най-първите мигове на войната! Мобилизацията да се раздели на две части. Първата тайна част да се провежда преди войната. Всичко най-добро в страната още преди началото на бойните действия тайно, прикривайки се с учения и дребни крайгранични конфликти, да се призове в армията, да се съсредоточи край границите и още в първия миг на голямата война на противника да се нанесе удар с такава сила, който ще реши или поне ще предреша изхода на цялата кампания. Разгърнатата преди войната кадрова армия трябва да нахлуе на територията на противника и тези действия ще бъдат прикритие за всеобщата мобилизация. Тогава вече ще може да се призовават милиони и според степента на готовност да се въвеждат в сраженията нови дивизии, корпуси и армии...

Целият патос на заключителната част на „Мозъкът на армията“ е: тайно да се мобилизира армията и внезапно да се приведе в действие цялата ѝ съкрушителна мощ. Шапошников е въстанал срещу всякакви опити да се губят безценни секунди в началния период.

Сталин е оценил по достойнство книгата на Шапошников. Той напълно е споделял неговите възгледи. И това се потвърждава от цялото развитие на Червената армия, особено като се започне от август 1939 година. Сталин е издигнал Шапошников на самите върхове на военната власт, като го е назначил за началник на Генералния щаб и му е дал званието Маршал на Съветския съюз. (След Зимната война във

Финландия Сталин понижава Шапошников до заместник-нарком по отбраната по укрепените райони, но още през юли 1941 година го връща на длъжността началник на Генералния щаб.)

Шапошников е бил дори над останалите маршали. Сталин е направил Шапошников своеобразен личен съветник по въпросите на войната. И официално, и в частна обстановка Сталин е откроявал Шапошников и е демонстрирал своето специално уважение към него.

Идеите на Шапошников са споделяли всички съветски военни теоретици и практики. Подчертавам: ВСИЧКИ. През Първата световна война воюващите страни изпуснали стратегическите възможности толкова бездарно, грешките на стратегите били до такава степен очевидни, че е било невъзможно и глупаво да се спори с идеите на Шапошников.

Триандафилов, Исерсон, Красилников, Меликов, Лапчински, Шиловски, Венцов и много други съветски теоретици на войната са проповядвали същите идеи, като са ги уточнявали и са се допълвали взаимно.

Тези идеи открито е публикувал комунистическият печат:

„Особено значение при избухване на война се придава на стратегическата внезапност, на инициативата при откриването на военни действия, която дава огромни оперативни изгоди на нападащия... Избухването на война се разглежда като внезапно нападение с тежка бомбардировъчна авиация от въздуха върху жизненоважни центрове в страната, съчетано с нахлуване на големи мотомеханизирани или конни маси, подкрепени с действия на лека бойна авиация. Ударите при една бъдеща война трябва да се разпрострат почти върху цялата територия на враждебната страна“ („Правда“, 20 май 1932).

Понякога подобни декларации са били маскирани със смокинови листа — че нали, така се готвят да действат нашите коварни врагове. Но дори в този кратък откъс проличават моменти, които сочат, че все пак става дума не за коварните врагове, а за честните и чисти намерения на Червената армия.

Нека прочетем цитата още веднъж. За кого става дума тук? След Първата световна война никой в Европа не е имал големи конни маси. Изключението е през 30-те години: Полша и Съветският съюз. Но Полша отпада, тъй като целият останал текст по никакъв начин не

може да се свърже с Полша. В Полша например не е имало тежка бомбардировъчна авиация. Следователно така е можела да действа само Червената армия.

Второ, тук става дума още първите часове военните удари да се разпрострат „почти върху цялата територия на враждебната страна“. При цялата мощ и коварство на противника той по никакъв начин не би могъл да разпростре своите удари върху целия Съветски съюз. А Съветският съюз би могъл.

Впрочем, много по-често подобни трактати са били публикувани без каквито и да било смокинови листа:

„Нашата отбрана е настъплението. Червената армия няма да остане нито час по границите, тя няма да тъпче на място, а като стоманена лавина ще нахлуе на територията на подпалвачите на война... Врагът не ще успее да премине съветската граница... Нашата Червена армия ще го изпревари... Ние няма да чакаме неговия удар, а сами с цялата сила на нашето могъщество първи ще нанесем съкрушителен удар на врага“ („Красная Звезда“, 17 ноември 1938).

И в книгите се говори за същото, и в киното. Ето че „червеният граф“ Алексей Толстой пише любимата на Сталин повест „Съюзът на петимата“: „... Законът на историята е законът на войната. Който не настъпва, нанасяйки смъртоносни удари, той загива. Онзи, който чака да го нападнат, загива. Онзи, който не изпреварва противника в обширност на военния замисъл, загива... Дори децата знаят, че след войната се влачи революцията...“.

За подобни повести другарят Сталин удостоява „червения граф“ с висшата чест — да бъде личен негов биограф.

С такива декларации са били препълнени съветските вестници. Само такива лозунги се крещели от всяка трибуна.

Е, но това е пропаганда...

Може би в открития печат се е говорело едно, а в секретните документи друго? Нищо подобно. И в секретните е било същото. И в свършено секретните. От 1918 година чак до 1941-а. И във военните академии се е преподавало именно това. И само това. И в съветските щабове са се отработвали само такива планове.

Още на 20 април 1932 година Реввоенсъветът на СССР, след като изслушва доклада на Щаба на РККА А. И. Егоров, бъдещия маршал на Съветския съюз, постановява прикриването на мобилизацията да се

осъществява чрез нахлуване на територията на противника. Главната идея на доклада е: да не оставяме на противника възможността да мобилизира своята армия, да го бием тогава, когато той още не се е подготвил да воюва, т.е. да нападаме първи.

А ето официалната „Инструкция по дълбок бой“, издадена през 1935 година: „Внезапността се състои в избора на време, похвати и способности на бойни действия, които позволяват да се нанесе удар тогава, когато противникът е най-малко подготвен за неговото отразяване, и така да се парализира неговата воля за организирана съпротива. Внезапността се постига: чрез изпреварване на противника при нанасянето на удар...“.

През 1940 година излиза книгата на комбрига^[1] Г. С. Исерсон „Новите форми на борба“. Централната идея на книгата е: „Необходимо е ефектът на изненадата да е толкова стъписващ, че противникът да бъде лишен от материалната възможност да организира своята отбрана. С други думи, включването във войната трябва да придобие характер на зашеметяващ смазващ удар“.

През същата година, в края на декември, се провежда съвещание на висшия команден състав на Червената армия. Там се говори само за внезапно смазващо настъпление. Например началник-щабът на Прибалтийския специален военен окръг генерал-лейтенант П. С. Кльонов, който говори пръв след Жуков, набляга не на простите настъпателни операции, а на операциите с *особен характер*: „Това ще бъдат операции от началния период, когато армиите на противника още не са завършили съсредоточаването си и не са готови за разгръщане. Това са операции по нахлуване за решаване на цяла редица специални задачи... Това е въздействие с големи авиационни и може би механизирани сили, докато противникът не се е подготвил за решителни действия... Механизираните части ще трябва да се използват самостоятелно, дори въпреки наличието на големи инженерни съоръжения, и те ще решават задачите по нахлуването на територията на противника“ („*Накануне войны. Материалы совещания высшего руководящего состава РККА 23–31 декабря 1940*“. М., Терра, 1993, 153–154).

Началникът на Главното управление на ВВС на Червената армия, генерал-лейтенантът от авиацията П. В. Ричагов изнася доклада „Военновъздушните сили в настъпателната операция и в борбата за

господство във въздуха“. Основната идея: „Най-добрият начин да бъде поразена авиацията на земята е едновременният удар по голям брой летища с възможно базиране на авиацията на противника“ („Накануне войны. Материалы совещания высшего руководящего состава РККА 23–31 декабря 1940“, с. 177).

В същото време се провежда съвършено секретно съвещание на командния състав на флота. Реч държи първият заместник-нарком по ВМФ адмирал И. Исаков. В нашата история само трима души са получавали званието Адмирал на флота на Съветския съюз. Исаков е един от тримата, на когото е било отредено да получи това звание малко по-късно. Неговото кредо: „Побеждава онзи, който изпреварва... да бие противника, като се стареа да го изпревари... като не смята себе си за обвързан със стари доктрини и договори“ (ЦВМА^[2], ф. 1, д. 40243, л. 44). Това, между другото, е свързано и с въпроса как другарят Сталин, неговите маршали, генерали и адмирали са смятали да продължават да спазват пакта за ненападение с Германия.

За същото е говорел и самият Сталин. През април 1940 година той свиква в ЦК на ВКП(б) висшия команден състав и обявява: трябва да има внезапност! Тези думи не са за пропаганда. Това не е за вражески уши. Това го говорим в своя кръг, в обстановка на извънредна секретност. Материалите от това съвещание бяха разсекретени едва след 59 години, и то само защото Съветският съюз прогни и се разпадна.

[1] Бригаден командир. — Б.пр. ↑

[2] Централен военноморски архив. — Б.пр. ↑

Всичко, което са говорили на свършено секретните съвещания нашите вождове, генерали, адмирали и маршали, аз вече го бях чел като малък в книгите на моя любим писател А. Толстой. Само че в книгите на „червения граф“ думите за внезапно нападение се произнасяха от лоши хора, които искаха да завземат властта над целия свят, а на секретните съвещания същите тези думи са били произнасяни от наши, добри съветски хора, които са искали да завземат властта над целия свят.

В „Правда“ откровенията за внезапно нападение, за начало на войната без нейното официално обявяване са някак абстрактни, отнасят се за всички страни в света — сиреч така е прието по целия свят. Виж, в секретните документи това се е отнасяло изключително за действията на Червената армия: възможността да ни нападнат внезапно се е изключвала, но пък нашето внезапно нападение срещу противника се е смятало за единствен вариант за начало на скорошната и неизбежна война.

Някои историци все още чакат пред тях да се отворят вратите на архивите. А аз ги съветвам да не чакат този светъл ден — в списание „Война и революция“, което е издавано от началото на 20-те години на ХХ век, има напълно достатъчно материали за пълното разбиране на причините за войната, нейния ход и изход. Защото при нас е като при Хитлер: всичко, което се е съдържало в секретните директиви от 1941 година, е било крещяно предварително от звънливи гласове от всеки фенер и всеки покрив, било е писано на всеки стобор, печатано открито, размножавано в милионни тиражи и хвърляно сред тълпата от прелитащи аероплани...

И ето че бившият заместник-шеф на КГБ, армейски генерал Ф. Бобков, обявява: всичко, което се е подготвяло в Съветския съюз, се е правело за всеки случай! „Всеки Генщаб може и трябва да разработва най-различни варианти за бойни действия...“ („Красная Звезда“, 10 март 2005).

Такава декларация, гражданино началник, би била твърде убедителна. При условие че...

В Съветския съюз е имало такива „различни варианти“. Например, ако е бил разработен план за отбраната на страната. Ако в нощта на 22 юни 1941 година той е бил въведен в действие. Ако на 22 юни Червената армия е посрещнала противника приблизително така, както е посрещнала германското настъпление на Курската дъга две години по-късно.

Само тогава, гражданино началник, бихте могли да кажете: бяха разработени планове за отразяване на агресията, а освен тях за всеки случай имаше и „най-различни варианти за бойни действия“.

Но в Съветския съюз не е имало никакво разнообразие. За всеки случай е бил разработен само подробен план за смазване на Европа. А виж, други планове никой досега не е успял да открие.

А сега, гражданино генерал, прелистете мемоарите на Жуков, всичките 13 издания, и се опитайте да намерите някъде да се споменава, че на 22 юни 1941 година Жуков е искал от Сталин разрешение да приведе в действие плана на войната.

Няма такова нещо. Ровете, няма да намерите!

Опитайте се да намерите някъде да се споменава, че Жуков е издал заповед до командирите от всички степени да отворят „Червените пакети“.

И такова нещо няма.

Не е имало какво да се привежда в действие — в командирските сейфове не е имало „най-различни варианти за бойни действия“. Жуков е знаел това, ето защо не е искал от Сталин разрешение да се приведат в действие предварително разработени планове.

Жуков е заявил, че всички висши военни ръководители на Червената армия (освен него) са били идиоти. След две години Втора световна война те не са съумели да вземат предвид дори опита от началния период на Първата световна война. Това е щедър подарък за високочелите чужбински съчинители. Те са оценили това по достойнство и са написали на обложките на Жуковия шедьовър: Най-велик документ на епохата!

От творението на Жуков излиза, че руските идиоти и през 1941 година не са разбрали това, което е станало ясно на всички още през август 1914 година. Това откровение на Жуков западните бързописци повтарят с чувство на дълбоко удовлетворение. Те са радват: ето виждате ли колко глупавички са били стратегите на Сталин. Ясно е, че те не са планирали никакво нашествие! Къде ти при такава изостаналост! За нищо не ги е бивало! Какво ти нашествие, след като Червената армия се е придържала към остарели възгледи, също както слепец се вкопчва в стената!

И платените приятели зад граница вият ли, вият: щом самият Жуков заявява, че руснаците за нищо не ги е бивало, значи именно така е било. Техните глупавички стратегии са си мислели, че войната срещу Германия ще започне по същата схема, по която е водена и Първата световна война. Те са били в плен на остарели концепции, възгледи и идеи.

Смее ни се целият свят. През 1914 година времето е било загубено не защото генералите са били глупави. Просто те не са имали под ръка достатъчно войски. Но нали през 1941 година нещата са стояли другояче. Армията на Германия е била напълно мобилизирана и нейните тилове са били разгърнати. Съветският Генерален щаб е знаел това. Нима, учудва се западният читател, тези руски глупаци са си мислели, че напълно мобилизираната и разгърнатата германска армия ще нанесе удар отначало с малкото пръстче, после с показалеца, а после с цялата длан по бузата?

Ето, именно в тази светлина Жуков рисува ръководството на Съветския съюз: в ръководството е имало само глупаци, които са вярвали, че не всички германски дивизии ще ударят с бронирания си юмрук, а като начало ще пуснат по един взвод от дивизия. А после по рота...

Но нали и Червената армия от 41-а година също е представлявала определена сила.

Най-доброто изследване за руската армия през Първата световна война според мен е направил генерал Н. Н. Головин — „Военните усилия на Русия през световната война“ (*Париж, ТОИ, 1939*). Според него през есента на 1914 година числеността на руската армия след завършването на мобилизацията е достигнала 4,7 милиона войници и офицери.

А Сталин, който е имал фактически същата численост на населението като цар Николай, на 21 юни 1941 година ПРЕДИ началото на официалната мобилизация е държал въоръжени 5,7 милиона бойци и командири („*Красная Звезда*“, 20 юни 2000).

Това са официалните числа. И то без да се броят войските на НКВД и НКГБ^[1]. В действителност в Сталиновата армия е имало повече войници.

Гигантските маси съветски войски са били максимално дислоцирани край границите. Ние вече видяхме това от примера с Брест. Всеки може сам да събере много такива примери.

И ето че чужденците четат Жуков. Чудят се: колко са наивни тези руснаци. Та те са имали само в Брест три дивизии, включително танкова. Нима наистина са мислели, че в началото на войната по 10–15 души от всяка дивизия ще воюват, а останалите ще се припичат на слънце?

Но именно такива ни изобразява Жуков.

През август 1914 година военната авиация не е играла никаква роля: който господства във въздуха, той господства на земята. През първите две години на Втората световна война Германия е нанесла поражение на Полша, Белгия, Холандия, Дания, Норвегия, Франция, Гърция, Югославия, на британските войски на континента. И навсякъде се е повтарял един и същ сценарий: внезапен удар по летищата.

А Жуков ни рисува такава картина: в Наркомата по отбраната и в Генералния щаб са седели глупаци, които са мислели, че отначало ще долети един германски самолет, ще бомбардира и ще отлети. После — два. На следващия ден — пет. И чак след няколко дни ще влязат в действие главните сили на авиацията.

Както обикновено, самият Жуков остава настрана. Не разказва за своите виждания за началото на войната. Виж, заобикалящите Жуков маршали и генерали, ако се вярва на неговите измислици, са си представяли началото на войната именно така.

* * *

На подхранените чуждестранни поддръжници на това им е много приятно да се любуват на себе си на фона на нашата глупост. Особено много ги радва, че стратегическата недоразвитост на Червената армия признава Най-великият от великите стратег на всички времена и народи.

[1] Народен комисариат за държавна сигурност. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 5

ЗА ЛИЧНАТА ОТГОВОРНОСТ

За стратегическото планиране, за организацията на управляването на войските отговаря преди всичко Генералният щаб, неговият началник, но сега никой не обича да си спомня за това. Сега, разбира се, е лесно всичко да се стовари върху Сталин, Тимошенко, Будьони и Ворошилов.

Адмирал на флота на Съветския съюз Н. Г. Кузнецов
„Красная Звезда“, 24 юли 2004

1

Трябва да обърнем внимание на следното.

Жуков е разказал, че в Червената армия проблемът за началния период на войната е бил разбран правилно. При това е подчертал, че лично той правилно е разбирал въпроса и лично се е уверил, че не само генералите и офицерите от Генералния щаб разбират всичко правилно, но и бъдещото поколение стратежи е на прав път. Жуков лично е посещавал Академията при Генералния щаб, имал е възможност за кой ли път да се убеди, че и там всичко е прекрасно. Професорите и преподавателите са на висота, те учат бъдещото поколение офицери и генерали от Генералния щаб, имайки предвид най-последния опит от пламналата Втора световна война.

След няколко страници Жуков е сменил мнението си с противоположното. Разказал е за крайното неразбиране на същия проблем от страна на нашите стратегии. И тук става дума не за преподаватели и слушатели в академиите, а за висшите военни ръководители в Наркомата по отбраната и в Генералния щаб, онези, които са преработвали плановете на войната — именно те не са си изяснили най-простите принципи. Те не са усвоили най-елементарни неща.

Жуков е демонстрирал пред целия свят ужасната неразвитост на съветската военна наука и военно изкуство... „... При преработването на оперативните плановете през пролетта на 1941 година практически не бяха взети предвид...“. Някакви неизвестни типове без имена, звания и рангове през пролетта на 1941 година преработвали плановете на Генералния щаб... Тези безтелесни идиоти не взели предвид най-важното... Тези кретени смятали, че войната ще започне с взаимни обиди, после наред полето ще се срещнат агарянският юнак и нашият богатир Пересвет, после — десет срещу десет, сто срещу сто, а чак след това, след две седмици, че и след месец втори, в сраженията постепенно ще се включат главните сили.

„Наркоматът по отбраната и Генщабът смятаха...“.

Абе не ни интересува какво са смятали неодушевеният наркомат и също толкова неодушевеният Генщаб. Кой конкретно е преработвал тези планове? Дай подробности!

Но в текста на Жуков няма нищо определено. Жуков се люшка като гергина в топлик: ни насам, ни натам. Плановете са се преработвали през пролетта на 1941 година. В този момент началник на Генералния щаб е бил Жуков. Защо не си признае: аз не разбирах нищо, не предвидих, не се сетих, не догледах, не ми хрумна, не съобразих. Но такова нещо няма. Някой е виновен, но само не и началникът на Генералния щаб, чието главно задължение е разработването на плановете на войната.

В Генералния щаб има хиляди хора. И точно толкова мнения и начини на разсъждение. Дори повече. Защото един човек може да има различни мнения по един въпрос. Тези мнения се обсъждат, уточняват, изкрystalлизират в някакви идеи, планове и замисли. Началникът на Генералния щаб изслушва съветите и мненията на своите подчинени — началници на управления, направления и отдели. Едни съвети и мнения отрича и отхвърля, други приема частично или изцяло.

Но началникът на Генералния щаб не може и не бива да се разграничава от мнението на Генералния щаб. Той няма право да казва: ония там идиотчета в Генщаба нищо не разбираха.

Не може Генщабът да смята едно, а началникът на Генщаба — друго. Ако такова нещо се е случило, началникът на Генералния щаб трябва или да се съгласи и да признае превъзходството на колективната мъдрост на Мозъка на армията, или е длъжен да му наложи своята воля, да разобличи носителите на погрешните мнения и тенденции, да ги разгроми теоретично и да ги изхвърли от високите кабинети, за да не пречат на работата.

Или ръководиш колектива, насочваш неговата работа и изцяло отговаряш за резултатите, или напускаш тази работа, не заемаш чуждо място.

Хайде мислено да смалим ситуацията хиляда пъти. Например: младо лейтенантче подготвя своето взводче за бой. Тук може да има две ситуации:

— той е оценил обстановката, взел е решение и е издал заповед, така че взводът воюва в съответствие с тази заповед;

— или печени във войната сержанти са подсказали на момчето с жълто на устата, че не може да се воюва така, както са го учили в училище — ще погуби взвода, няма да изпълни задачата, чака го трибунал... ако се върне жив от битката.

Лейтенантът може да избира:

— или си знае своето;

— или, като помисли малко, се съгласява със своите по-опитни подчинени.

Той не дава ръководството в ръцете им. В никакъв случай. Той просто изслушва мнението им, оценява го, съгласява се с него, а командва повереното му поделение от свое име. И в това няма нищо лошо. Защото именно така трябва да се действа: не изказвай своето мнение преди да си изслушал подчинените си. А след като ги изслушаш, претеглиш и оцениш мъдростта на подчинените си, обяви: с вас мислим еднакво — именно това исках да предложи и аз.

Ала не може да има положение, при което глупавият взвод да воюва по свои планове, а мъдрият лейтенант — по свои. А след разгрома на всичко отгоре и да се подиграе на своите сержанти: ама че глупаци.

А именно така описва ситуацията началникът на Генералния щаб Г. К. Жуков: някакви идиоти, които е ръководел, не разбирали същината на войната и съставили погрешни планове...

Тъпият Генщаб без кормило и платна е творял идиотски планове, а свръхмъдрият началник на Генщаба си е живеел отделно, че и се е подсмивал, не е одобрявал тяхното глупаво суетене и не се е намесвал в него.

Сега да минем на друго ниво. Нека си представим, че главният конструктор на бомбардировачите, например Андрей Николаевич Туполев, след катастрофа обяви: абе аз всичко разбиха, но в моето конструкторско бюро се навъдиха някакви типове с неустановени имена, те и бъкел не разбират нито от аеродинамика, нито от двигатели, нито от системи за управление, затова са ги свършили тия — това е причината.

Въпрос: а ти къде гледаше?

Ясно е, че Андрей Николаевич Туполев никога не се е принизявал до такова нещо, не е стигал до такова глупост. Самолетът е негов и той отговаря лично за всички падания и излитания. Славата и позорът, великите почести и страшните хули са за него.

А при Жуков — моля: някой си там в Генералния щаб бил съставил лоши планове.

До разработването на най-важните планове от хиляда офицери от Генералния щаб се допускат само няколко души. През 1941 година най-важните документи на Генералния щаб са писани с ръката на генерал-майорите А. Ф. Анисов и А. М. Василевски. Наблизо не е имало нито машинописки, нито стенографки, нито чертожници, нито шифровчици.

До тези планове освен двамата изпълнители са били допуснати генерал-лейтенант Г. К. Маландин — началник на Оперативното управление при Генералния щаб, генерал-лейтенант Н. Ф. Ватутин — първи заместник-началник на Генералния щаб, и самият Жуков — като началник на Генералния щаб. Това е всичко. Великолепната петорка. Колкото са пръстите на едната ръка. Цялата работа се води под личното ръководство на Жуков. Той е Главният конструктор.

Ватутин и Маландин Жуков е довел лично със себе си в Генералния щаб, а Василевски и Анисов е можел във всеки един момент да замени с други генерали или полковници, с хора, които според Жуков биха могли да се справят с поставената задача.

В най-отговорните случаи, при разработването на най-важните стратегически планове от верижката на подчиненост са изпадали генерал-лейтенантите Ватутин и Маландин. Кръгът на посветените се е стеснявал до двама души. Изпълнител Анисов — ръководител Жуков. Изпълнител Василевски — ръководител Жуков.

И ако изпълнителите и бъкел не са разбирали, защо гениалният ръководител не ги е сменил с хора разбиращи? Да речем, измежду преподавателите или дори слушателите на Академията при Генералния щаб, където според твърдението на Жуков е царяла абсолютна яснота по въпросите за характера на началния период на бъдещата война.

А Василевски и Анисов, щом не са разбирали същината на съвременната война, е трябвало решително да прати на една определена алма-майка.

Да съберат акъл.

Когато става дума за победи, според Жуков две личности творят плановете.

Самият той.

И Василевски.

Стоят над картата, обсъждат. Но най-често всичко прави той, дори без Василевски. Хвърли поглед върху картата, предвиди коварните замисли на врага и представи готовия план. И никакви хиляди генерали и офицери не са вземали участие в тази работа. Никакви отдели, направления и управления.

А през първата половина на 1941 година е друго: Наркоматът по отбраната и Генщабът мислят погрешно...

Сега нека още веднъж да си спомним разказите на Жуков за стратегическите игри върху картите през януари 1941 година. Жуков, според неговите разкази, воювал за германците и нанесъл главните удари без никакво размотаване. На осмия ден от операцията на Жуков върху картите, отгатвайки замислите на Хитлер и неговите генерали, победил няколко армии от Първи стратегически ешелон на Червената армия, той излязъл при Барановичи в тила на Западния фронт. Ако ръководството на стратегическата игра не било забавяло изкуствено темпото на неговото неудържимо движение, Жуков щял да разгроми Западния фронт още по-бързо.

Нека повярваме на разказа: Великият стратег съвършено ясно е предвидил, че през първите часове и минути на войната германците ще въведат в сражение главните си сили. И ето че Сталин, възхитен от таланта на Жуков, издига Великия стратег на поста началник на Генералния щаб със задачата да подготвя плановете за отразяване на агресията, която Жуков е отгатнал предварително с всичките ѝ подробности. От този разказ неумолимо следва, че Жуков не само правилно е разбирал всичко, но е съумял да убеди и Сталин: в началото на войната няма да има никакво размотаване, германците за няколко дни ще прегазят Западния фронт.

И ето ви ситуация:

— Жуков (ако му вярваме) ясно е разбирал, че германската армия ще нанесе главния удар отведнъж с цялата си мощ без каквато и да било увертюра;

— Жуков съвършено точно е определил направлението на главния удар на германците;

— съюзник и покровител на Жуков е бил самият Сталин;

— негов началник е бил старият му боен другар маршал Тимошенко, с когото не са имали разногласия;

— помощници са му били хора, които си е избрал лично;

— външни лица, па дори със звания на маршали на Съветския съюз и на длъжности на заместници на Наркома по отбраната, не са били допуснати до разработването на плановете за войната, т.е. не са могли да пречат на плодотворната работа на Великия стратег.

И ето че след всичко това в Генералния щаб не е имало плановете за отбраната на страната. Никакви. И в нижестоящите щабове — също.

А виновни за това са някакви неназовани типове, които тъпо са канонизирали опита от Първата световна война, които са очаквали вяли действия от страна на германците в началния период на войната, които не са имали подкрепата на Сталин, не са били допуснати до разработването на плановете за войната.

Подлостта на мемоарите на Жуков с годините закоравява.

Простете ми, но съм принуден още веднъж да повтора написаното в първото издание:

„При преработването на оперативните планове през пролетта на 1941 година практически не бяха напълно взети предвид новите начини на водене на война в началния период. Наркоматът по отбраната и Генщабът смятаха, че войната между такива големи държави като Германия и Съветския съюз може да започне по предишната схема: главните сили влизат в сражение няколко дни след крайграничните сражения“ (*„Воспоминания и размисления“*. М., АПН, 1969, с. 224).

А ето какво е станало във второто и в следващите. Четете внимателно:

„При преработването на оперативните планове през пролетта на 1941 година практически не бяха напълно взети предвид новите начини на водене на война в началния период. Наркомът по отбраната и Генщабът смятаха, че войната между такива големи държави като Германия и Съветския съюз може да започне по предишната схема: главните сили влизат в сражение няколко дни след крайграничните сражения“ (*„Воспоминания и размисления“*. М., АПН, 1975. Т. 1, с. 319).

Сравнете! Почувствахте ли разликата!? Оценихте ли я!?

Дяволът е в дреболиите! Обръщайте внимание на дреболиите! Следете ръцете! Не изпускайте дявола! Текстът на втория откъс е кардинално преработен! От него са извадени две букви!

Било е Наркоматът по отбраната, т.е. многохилядната структура.

Станало е: Наркомът по отбраната, т.е. един човек.

Ако Жуков е имал макар и смътно понятие за чест, е щял да напише: признавам, аз нищо не разбирах от стратегия, затова при преработването на плановете през пролетта на 1941 година се изложих.

Но честността не е фигурирала в списъка на добродетелите на Жуков, затова в първото издание вината за пълната липса на планове е

била поделена по братски между две структури. В числото на виновниците са попаднали два огромни колектива — Наркоматът по отбраната и Генералният щаб. Без посочени личности. Без персонално раздаване на слонове.

Но още във второто издание виновни се оказват:

— от целия Наркомат по отбраната е виновен само един конкретен човек — наркомът по отбраната, т.е. маршалът на Съветския съюз С. К. Тимошенко;

— а в Генералния щаб не са се намерили конкретни виновници — виновни са всички.

В Наркомата по отбраната маршал Тимошенко носи персонална и лична отговорност, а в Генералния щаб при армейски генерал Жуков отговорността е колективна и безлична.

При това разпределение на вината Гениалният стратег не е оставил място за себе си.

Липсата на планове за отбраната на държавата не е пропуск, нито недоглеждане. Това е особено тежко държавно престъпление. Това е измяна на собствената армия, на собствения народ, на Родината, на воинския дълг и клетва. Това е предателство.

И ето че Великият стратег сочи с мръсен пръст своя командир, своя боен другари лично наркомът по отбраната е виновен за всичко! Дръжте отговорен лично него! А при мен в Генералния щаб отговорност носят всички, включително чертожниците, шифровчиците, машинописките, охраната, огнярите и чистачките.

Подлостта е там, че наркомът по отбраната носи колосален кръг от отговорности — от партенките в дивизиите в Далечния изток до разработването и приемането на въоръжение на най-нови образци оръжие, от дисциплината на офицерския състав в сибирските гарнизони до поръчването на промишлеността на нов асортимент боеприпаси, от политическото възпитание на висшия команден състав на планинско-кавалерийските дивизии до обезпечаването с жилища на военните пенсионери, от финансовия отчет за миналото тримесечие до перспективните планове за развитие на въоръжените сили.

Той отговаря и за плановете за войната. Но това е едно от многото негови задължения.

А началникът на Генералния щаб на първо място отговаря именно за тях — за плановете. Той ги подготвя за наркома по отбраната. И ако наркомът по отбраната е виновен, нека сам пише за себе си. А началникът на Генералния щаб да отговаря за себе си.

* * *

Ако Жуков беше честен човек, той като началник на Генералния щаб е трябвало лично да поеме вината за липсата на планове за отбрана на страната, следователно и вината за разгрома на Червената

армия през лятото на 1941 година и за поражението на Съветския съюз във Втората световна война.

Ако Жуков е бил дребен третостепенен подлец, той е щял да сподели отговорността: виновни сме аз и наркомът по отбраната...

Ако Жуков е бил второстепенен подлец, той е щял да изтика напред себе си: не сме виновни и двамата, а той и до известна степен аз.

Ако Жуков е бил първостепенен подлец, тогава (както в първото издание на неговите мемоари) е щял да се измъкне от лична отговорност и да се скрие зад огромните колективи на Наркомата по отбраната и на Генералния щаб: те глупавичките нищо не разбираха...

Но като се започне от второто издание, от страниците струи безкрайната наглост и подлост на Жуков. В Наркомата по отбраната той не признава никаква колективна отговорност. Виновен е един конкретен човек — маршал Тимошенко. А в Генералния щаб е виновно някакво неясно размито лице, което няма нито име, нито звание, нито нещо общо с Най-великия пълководец на всички времена и народи.

За липсата на планове за войната са виновни всички.

Освен главния плановик.

ГЛАВА 6

СОЦИАЛИЗЪМ В ЕДНА СТРАНА?

СССР живее в капиталистическо обкръжение. Сблъсъкът между света на социализма и света на капитализма е неизбежен... Ленинизмът учи, че една страна на социализма, като използва благоприятно създадена се международна обстановка, е длъжна и ще трябва да поеме инициативата за настъпателни военни действия срещу капиталистическото обкръжение с цел разширяване на фронта на социализма... В тези условия ленинският лозунг „на чужда земя да защитаваме своята земя“ може във всеки един момент да се претвори в практически действия.

Директива на Главното управление по политическа пропаганда на Червената армия от 15 май 1941
(РЦХИДНИ^[1], ф. 88. о. 1., д. 898. л. 21)

Светът на социализма е разхвърлял своите метастази по целия свят, като е дарил СССР с десетилетия изтощително „донорство“. Последните трийсет години съветска власт представляват всъщност класическо въплъщение на политиката на „замразено лайно“ — подкрепа и консервация на една нежизнеспособна система за сметка на чудовищно пилеене на националното достойние на Русия.

„Литературная газета“
20 ноември 1996

1

При капитализма човек експлоатира човека.

А при социализма е обратното.

Хиляди години хората са мечтали за равенство, братство и щастие. Но опитите тези мечти да се осъществят винаги са завършвали с разруха, всеобщо умопобъркване и подивяване, с разгул на тълпата, с реки от кръв, с тържествуване на негодниците.

През 1917 година с търсене на пътищата към всеобщото щастие се заема Русия.

Проблемът е там, че по този път, като по заледена височина, е невъзможно да се спреш. Политаш до края. До всеобщото щастие.

Вождовете на социалистическия преврат Ленин и Троцки съвършено ясно са разбирали, напълно определено и категорично са заявявали, че е невъзможно да се изгради щастлив живот в една отделно взета страна. Изграждането на всеобщото щастие е възможно само в световен мащаб. Социалистическата държава трябва или да загине, или да накара целия свят да поеме по социалистическия път.

Неопрровержима логика: щом работниците и селяните са взели властта в една страна, щом се радват на щастлив живот в страната си, това става пример за работниците и селяните от целия останал свят. Те също ще се опитат да свалят властта на капитала в своите страни. Но буржоата за нищо на света няма да пожелае да се разделят с властта си, да отстъпят своите дворци и наградени съкровища.

За да предотвратят революциите в собствените си страни, буржоата ще бъдат принудени да унищожат Съветската република — първото островче на работническото щастие сред световния океан от мъка и сълзи.

„Съществуването на Съветската република редом с империалистическите държави продължително време е немислимо. В края на краищата ще победи или едното, или другото“ (В. Ленин. „Восьмой съезд РКП(б). Протоколы“. М., 1959, с. 17).

И Ленин, и Троцки са виждали пътя към спасяването на Съветска Русия само в Световна революция: ако социализмът се разпространи

по целия свят, работниците и селяните в целия свят няма да имат вече врагове, тогава никой няма да посяга на тяхната свобода, на по-добрата им съдба.

Ето защо и Ленин, и Троцки са предприемали нееднократни опити да разпалят революционни войни както в Европа, така и в Азия. Създали са Коминтерна — щаба на Световната революция. Те са смятали, че войната между Съветска Русия и останалия свят е абсолютно неизбежна, готвели са се за тази война, разпалвали са я и са я раздухвали.

Някои вождове на революцията така и никога не са се излекували от революционната романтика. В главите на други вождове тази романтика се е изпарила твърде бързо. А трети никога не са страдали от тази болест. Само са се престрували.

Но и пред първите, и пред вторите, и пред третите е стоял все същият проблем: социализмът в една страна не може да съществува дълго. И в група страни — също. Трябвало е по някакъв начин да го разпространят по целия свят.

Причини за това имало много.

Едната от тях: в нормална страна икономиката е управлявана от жестоката конкуренция. Оцелява само онзи, който е способен да произвежда най-добрите стоки във всякакви изисквани количества на най-ниски цени. Ето защо всеки собственик на завод е принуден да спира току-що влязлото в релси производство на много хубави ютии и тенджери, панталони и тиранти, автомобили и трактори, а вместо него да организира производство на стоки с още по-високо качество. Който закъсне с един ден, с него е свършено. При това всеки собственик на завод или фабрика е принуден да се бори не само срещу конкурента си в съседния град, но и срещу онзи, който внедрява нещо си там на остров Хокайдо, и срещу онзи, който подхваща нещо в новия си завод в покрайнините на Милано.

А в социалистическата държава цялата икономика е под контрола на държавата, т.е. под контрола на правителството, т.е. на правителствените чиновници, т.е. под контрола на бюрокрацията. При такова положение на нещата по принцип не може да има конкуренция. А и на никого не е потрябвала тук.

Ако вътре в държавата не се води жестока борба за постоянно обновяване, за качество на произвежданата продукция, за намаляване

на разходите, тогава и на международния пазар стоките „Made in DDR“ и „Made in USSR“ не будят възторг. Тогава социалистическата държава трябва да продава или ресурси, или своята лоша и овехтяла продукция със загуби за себе си.

И още: собственикът на завода рискува своите пари, своя завод. Една грешка или просто лош късмет (световна криза или стихийно бедствие например) — и ти излиташ от бизнеса, за да освободиш място на по-умни, по-практични, по-съобразителни хора или просто на хора с повече късмет. Никой не иска никакви обяснения и не приема такива.

В социализма бюрократът не рискува своите пари. Всичко принадлежи на държавата, т.е. на никого конкретно. За неправилно решение може да разкритикуват бюрократа, а може и да му простят, без да забележат грешката. Или да се постараят да не я забележат. Важното е да се отчетат пред началството. Може неправилното решение да се представи за правилно или дори за единствено възможно. Нали и висшестоящите ще отговарят за грешките на нисшестоящите. Е, значи на тях, висшестоящите, им е изгодно да не забелязват грешките на нисшестоящите. А ако ги забележат, да ги прикриват.

Ако произвеждаме стоки, които по качество не могат дори да се мерят със световните стандарти, и ги продаваме на загуба, значи не можем да осигурим висок стандарт на живот и на своите работници. И тогава работническата класа в социалистическата държава започва да обръща внимание как живеят нещастните потиснати пролетарии в загниващия капитализъм. Много скоро те с учудване откриват странни неща и започват да задават неуместни въпроси...

Какво да прави бедният селски занаятчия, ако може да произвежда само скъпи боклуци, но не е способен да се издигне до нивото на съседа, който работи добре, бързо и евтино?

Тук има два изхода.

Първият: да обяви фалит и да се опита да усвои нова професия, била тя и свинар.

Вторият: по някакъв начин да навреди на съседа, та и неговата продукция да стане също толкова лоша и скъпа. В краен случай — да подпали работилницата на конкурента. Не е зле и самия него да издебне в гората и тихо да го съсече с брадвичка.

Какво да правят мъдрите вождове на великата държава, които са създали нежизнеспособната икономическа система на социализма? Какво да правят, щом тяхната икономика не издържа на конкуренцията с развитите страни, щом не е способна да осигури на населението приемлив стандарт на живот?

Вождовете имат два изхода.

Първият: да признаят своя път за погрешен, да обявят фалит. И да станат свинари.

Вторият път...

Проблемът е само там, че конкурент е целият свят.

[1] Руски център за съхраняване и изучаване на документи от най-новата история. — Б.пр. ↑

Има момичета на повикване.

Има момчета на повикване.

И има академици на повикване. Академици с леко поведение. Въртят занаята си в района на Александровската градина и Лубянский площад. Това е една от породите кремълски слуги.

И ето че академиките на повикване дружно се съгласяват, че Ленин и Троцки са били фанатици на Световната революция. Не само теоретици, но и практики.

Това е така, добавят те, но още в началото на 20-те години властта в Съветска Русия е завзел Сталин. Той е съсредоточил в ръцете си необятна власт. Сталин се е отказал от идеята за Световна революция. Той е строил социализъм в една страна... Следователно не се е канел да напада никого.

Звучи убедително.

За онези, които не са чели Сталин.

Но човек може и без да чете Сталин да се сети, че аргументът за социализъм в една страна куца. Сталин наистина е строил социализъм в една страна. И в началото на 30-те години е построил социализма. Сталин е изпълнил тази точка от програмата. Но какво е смятал да прави по-нататък? Ето къде е въпросът.

Тук ми възразяват, че в Съветския съюз не е имало никакъв социализъм. Имало е тотална власт на бюрокрацията и тайната полиция. Имало е концлагери. Масово изстребване на хора. Заклучени граници. Орди доносници. Глад. Недостиг на всичко. Петкилометрови опашки. Че това социализъм ли е?

Това е социализъм.

Истински.

Социализмът — ако следваме другаря Маркс — означава равенство. Маркс е посочил пътя към равенството ясно и отчетливо: унищожаване на частната собственост.

Сталин е продължил великото дело на Маркс-Ленин-Троцки, унищожил е частната собственост. Направил е цялата собственост

общонародна. Поставил я е под контрола на държавата. Тоест — под контрола на държавните структури. Тоест — под контрола на чиновниците. Тоест — на бюрокрацията.

А петкилометровите опашки са пряко следствие от бюрократичния (т.е. социалистическия) метод на управление на икономиката. И концлагерите са неизбежно следствие от същите причини. Къде, моля, да дяваме онези нищожни човечета, които говорят против произвола на бюрократите, т.е. против държавното управление на икономиката, т.е. против социализма, против справедливостта и равенството?

Ще ги превъзпитаваме. С труд. Точно така и са се наричали лагерите — изправително-трудова.

Между другото, Маркс не е обещавал на народа живот без господство на бюрокрацията, без разстрели, глад, студ и опашки. Четете неговите трудове. Търсете такива обещания. Ровете се, няма да намерите! Той е обещавал концлагери. И настойчиво ги е препоръчвал.

Сталин е следвал заветите на Маркс и Ленин. След като е обезпечил щастлив живот на народите в своята страна, той е гледал напред. Главното за него е било: как да опази придобитата свобода и полученото щастие?

Ето плана на Сталин: „Проектът издига вместо лозунга за Съединени европейски щати лозунга за федерация на отпадналите и отпадащите от империалистическата система съветски републики в развитите страни и колонии, които в борбата си за световен социализъм се противопоставят на капиталистическата система“ (*Реч пред събрание на партийния актив на Ленинградската организация на ВКП(б), 13 юли 1928 година*).

3

На Сталин не му стига само Европа. На него му трябва социализъм от световен мащаб. Пътят към щастieto е пряк: откъсваш от капиталистическата система както развитите страни (не само европейски), така и колониите, насочваш ги по пътя на социализма и ги обединяваш във федерация, която ще води борба за победа в световен мащаб.

Тук съм принуден отново да си спомня за академиците на повикване и за техните обяснения за причините за Втората световна война. Въпросните академици ни препращат към една фраза в книгата на Хитлер, от която следва, че на него ужасно му се иска да задигне земица от Изтока.

Такава фраза наистина има в книгата на Хитлер. Но нека попитаме високочелите: а случайно да сте чели Маркс? Ами Ленин и Троцки? Ами Бухарин и Фрунзе? Ами Скълянски и Зиновиев? Не е зле да се запознаете и с трудовете на другаря Сталин.

И какъв е бил Хитлер през 20-те години, когато е съчинявал „Майн Кампф“? Кой го е познавал? Кой тогава е можел да гарантира, че един ден той ще дойде на власт?

А Сталин още в средата на 20-те години е бил пълновластен диктатор на огромна страна. Под контрола на Сталин са били несметните ресурси, неизчислимите богатства, напълно военизираната страна, промишлеността, ориентирана само към производство на оръжие, 170 милиона роби. Освен това Сталин е имал Коминтерна — интернационална организация на продажни негодници и безродници, готови по заповед на Кремъл да действат против интересите на собствените си страни и народи, водещи подривна работа против всички страни в света.

И горното изказване на Сталин не е нищо друго освен разясняване пред неговите поданици на бойната програма на Коминтерна и неговата крайна цел — установяване на власт над целия свят.

Нека се съгласим: мечтата за земи на Изток е едно, целият свят — нещо друго. Други са мащабите.

За земи на Изток, докато е търкал наровете, е мечтаел затворникът Хитлер, без да има абсолютно никакви средства да претвори мечтите си в живота.

А за главната цел на комунистите да подчинят целия свят е заявявал абсолютният диктатор на Съветския съюз, който е имал под властта си народа, промишлеността, неизчерпаемите ресурси, армията на великата страна и многохилядната подривна агентура във всички останали страни в света.

Няма да спорим дали Сталин е имал възможност да вкара в пътя на социализма Европа, Азия и целия свят. Каква полза от нашите спорове? Важното е, че самият Сталин е вярвал в тази възможност. Важното е, че той изцяло и категорично е подчинил националните интереси на своята страна на интернационалните интереси.

За необходимостта да се построи социализъм в световен мащаб Сталин е говорил още през 1917 година, когато ефрейтор Хитлер не е можел и да мечтае за някакви земи на Изток. Тогава Хитлер е разнасял с велосипед донесения от тила до фронта и обратно, а Сталин е бил член на правителството на Съветска Русия.

Ами може би Сталин после е променил отношението си към Световната революция?

Не. Не го е променил. Чак до смъртта си той е останал верен на идеалите на социализма.

Но в момента нас ни интересува навечерието на Втората световна война. Отваряйте томове на Сталин, четете неговите речи от онзи период. Сталин настойчиво повтаря във всички свои трудове, изказвания и речи главната мисъл: пълната победа на социализма в една страна е възможна! Съветският съюз е бляскав пример за това. В Съветския съюз социализмът е напълно построен.

Но пълната победа още не е окончателна победа. Ние сме заобиколени от врагове, които непременно ще се опитат със силата на оръжието да разрушат нашия най-прогресивен в света строй.

„Окончателната победа на социализма в смисъл на пълна гаранция срещу реставрация на буржоазните отношения е възможна само в международен мащаб“ (И. Сталин. „Правда“, 14 февруари 1938).

Че Сталин не е отстъпил и на крачка от идеите на Маркс и Ленин, трябва да съдим по неговите дела.

Още от 1918 година Сталин, като един от лидерите на Съветска Русия, е вземал дейно участие в опитите за установяване на социалистически режим в Азербайджан, Грузия, Армения, Финландия, Германия, Полша, Унгария, България, Румъния, Австрия, Италия, Монголия, Аржентина и в други страни.

През 1924 година над ковчега на Ленин Сталин е дал тържествена клетва да разширява Съветския съюз. И е държал на думата си.

През втората половина на 30-те години, след като става пълноправен господар на Съветския съюз, Сталин се опитва да натрапи социализма на Испания.

През 1939 година Сталин с помощта на силата за втори път се опитва да насочи по пътя на социализма Финландия.

През 1940 година той вкарва в този път Естония, Литва, Латвия, Молдавия, Западна Украйна и Западна Белорусия, Северна Буковина. Настоява под негов контрол да бъдат предадени България, датските протоци за изход от Северно море, черноморските протоци Босфор и Дарданели, бази в Персийския залив, териториите на юг от Баку-Батуми, т.е. Източна Турция, Северен Иран и Ирак.

През август 1941 година Сталин взема под свой контрол половината Иран.

Хитлер нарушава плановете на Сталин. Но още щом отбива нападението на Германия, Сталин с нова сила започва да обръща „освободените“ страни към пътя на социализма.

През 1944 година — България.

После — Полша, Чехословакия, Унгария, Румъния, Югославия, Албания, Източна Германия...

И е щял да продължи. Само че американците са се сдобили с бомба. Само това спира победния марш на Червената армия.

Имало е и „ирански Азербайджан“. И тук единствено наличието на ядрена бомба е спасило милиони хора от щастливия колхозен живот.

Въпреки бомбата другарят Сталин вкарва в пътя на социалистическото развитие КИТАЙ! Това не е шега работа. Че и Северна Корея и Северен Виетнам.

През 1949 година е създаден военният блок НАТО. Целта е чисто практическа — да бъдат защитени Гърция и Турция от напора на Сталин.

А Сталин поставя блокада на Западен Берлин, т.е. опитва се да вкара и него в правилния път.

Прилича ли всичко това на социализъм в една страна?

След като убиват Сталин и разобличават неговите престъпления, съучастниците на Сталин продължават великото дело на Маркс, Ленин, Троцки, Сталин.

Фанатик на Световната революция и покоряването на целия свят е бил маршал Жуков. Преди него ядреното оръжие е било разглеждано като оръжие за принуда за мир, възпиране или възмездие. Цел на ядреното оръжие са били градове-зложници. Първият пример е Хиросима.

Настъплението, отбраната, пък и изобщо войната при това положение са губели смисъла си: каква полза от победи на фронта, щом противникът ще превърне в радиоактивен прах нашите градове?

Но ето че и в Съветския съюз се появява ядрено оръжие. И тогава на сцената излиза Жуков: нека враговете изпепелят нашите градове, ние въпреки това ще настъпваме! Ще използваме своето ядрено оръжие не само за възпиране на врага, не само за разрушаване на неговите градове и за изстребване на неговия народ, но и за решаване на най-сложната задача на настъпателната война — за пробиване на неговия фронт. Ще стоварим спецбоеприпаса върху неговата отбрана и веднага ще вкараме през пробива направо през епицентъра на взрива стотици танкове, хиляди автомобили, десетки хиляди наши войничета!

Невъзможно ли? Дори е много възможно! Вижте, аз ще ви покажа!

И показва. Организира учения през 1954 година. Изгражда вражеска отбрана. Слага в траншеите кучета, овце, овни, крави, коне. Стоварва по отбранителния район бомба. Радиоактивният облак запълзва бавно отвъд хоризонта, прахът ще уляга с часове. Има ли смисъл да се чака? Няма смисъл. Противникът може да затвори пробива. На война времето е най-скъпо от всичко. Напред, момчета! Под черния облак!

Великият стратег е превърнал в импотенти 40 хиляди млади здрави съветски мъже. В името на експеримента. Затова пък е доказал,

че ядреното оръжие може да се използва на бойното поле за пробиване на отбрана. Получава му се дори много просто. Не е нужно да събираш стотици артилерийски батареи на едно място, не е нужно да превозваш десетки хиляди тонове боеприпаси. Така си разкриваме замисъла, с това се губи внезапността. За какво е всичко това, щом можем да го направим с една бомба. Тряс! И напред! В името на щастието по цялата земя!

След тези учения борците за народно щастие се окуражават: не всичко е загубено! И занапред ще откъсваме парчета от капитализма. Къде чрез заговор. Къде чрез подкуп. Ако трябва, и с освободителен поход!

И се започва... Алжир. Египет. Либия. Сирия. Конго. Индонезия...

Абе за какво ни е на нас Индонезия?

И след тях — какви ли не земи на изток, на запад, на юг. Само на север не сме тръгнали. Защото на север от Съветския съюз няма нищо. Севера обитават само късокраки мечоци.

Така се разгръщат жуковци-андроповци-горбачовци, така здраво подхващат усвояването на земите на юг, на изток и на запад, че блясъкът на Хитлеровия шедьовър помръква. Къде ти жалкото книжле „Майн Кампф“ ще се мери с Програмата на Комунистическата партия на Съветския съюз, приета от XXII конгрес на КПСС!

Това Адолфовото не е било размах. Не е било. Не е и мислил за планове и дела, огромни като нашите. Не е и мислил. Мечтаел ли е Адолф за земи на Куба? Ето, виждате ли! А нашите са мечтаели. И са превърнали приказката в реалност. Само Куба колко е струвала на нашия народ! Какви ресурси!

Заради социализма в Куба другарят Хрущов е бил готов да превърне целия свят в уранов пращец. И за какво ни е била Куба? Национален интерес ли? В нашата страна в половината училища нужниците са навън. Потича момиче 7–8 зими през междучасията до такива нужници — после цял живот е безплодно. Национален интерес е да се направят вътрешни тоалетни в училищата. Та народът да не измира. А ние повече сме се грижили за победата на социализма във Венецуела. Че и Чили, ако може, да вържем за нашата каруца. Та щастието да е пълно.

„В подкрепа на националноосвободителното и комунистическото движение през 1950–1980 година «бухнахме» стотици милиарди долари без каквито и да било крайни позитивни резултати за нарастването на благосъстоянието на съветското население“ („Красная Звезда“, 11–17 март 2009).

Не сме забравяли и главните си врагове. Със средствата, нестигнали до съветските лечебници и училища, си е пълнила гушата Комунистическата партия на САЩ. И още много други, подобни на нея. След краха на комунизма бяха публикувани някои сметки: едикоколко си милиона долара на френските братя, едикоколко си на бразилските... Списъкът е дълъг-предълъг. А милионите са много, много. И тоя бандитизъм — всяка година. С десетилетия. И подписите под списъците са на другарите Андропов, Горбачов и на други другари.

Обяснете, мъдреци, как да свържем тая кърсофра със социализма в една страна? Да си го бяхме строили в една страна, та целият свят да се къса от завист. Да, ама не. Раздавали сме съкровища наляво и надясно.

А който не е желаел социализъм, сме го газили с танкове. В нашия роден Новочеркасск са обливали в кръв демонстрации на работническата класа. И в Будапеща. И в Прага. И във Варшава. И в Берлин.

Щом е за социализъм в една страна, да бяха окървавявали една страна. Защо и Полша и Унгария?

Но в името на всеобщото щастие нашите вождове не са жалили нито тояги, нито моркови. Онези, дето все още не са ги газили с танкове, са ги примамвали със сладкиши. Ето пример. Веднъж в Британия миньорите вдигнали стачка и нашите съветски миньори им пратили братска помощ. Във валута. Милиони. В името на победата на трудовия народ. В името на гибелта на проклетия капитализъм.

Освен това съветските цивилни дипломати взели петима проверени другари от британските комунистически профсъюзи и ги завели в съветска почивна станция за работническата класа: полюбувайте се. Връщат се те буквално облещени. По всички канали на Би Би Си разказват възторжено как живее в Съветския съюз победилата работническа класа: разкошни плажове на Черно море, хем и чистички, абе през август няма никого по тях — само си почивай,

събирай сили. Катери и яhti — на разположение. С екипажи. С жени. Всичко — бесплатно. Апартаментите — само супер лукс, по пет стаи на човек. Лее се шампанско. И уиски да ти се доще — и уиски има в изобилие. Че и в повече. Лапачката — най-добрите ресторанти в Единбург и Бристол не са я и сънували... И танци до зори. С породисти женички. Пък цветя, цветя — море от цветя. А пък да можехте да видите как почиват децата на трудещите се в СССР! Как се грижат за тях. И лекари, и психолози, и медицински сестри, и лелки, и треньори, и екскурзоводи...

Ех, да можехме и ние в Британия да направим такъв живота на миньорите!

И другарите в Централния комитет на КПСС са се претрепвали от работа за славата на щастieto за цялото човечество. През 1979 година секретарят на ЦК на КПСС другарят Б. Пономарьов се хвали публично, че през последните години в съветския обор сме прибрали допълнително Виетнам, Камбоджа, Лаос, Ангола, Мозамбик, Гвинея-Бисау, Етиопия, Никарагуа, Южен Йемен.

За Афганистан забравя да спомене. Забравя, защото още не е дошъл редът на Афганистан. Едва след месец сме поели да освобождаваме родното Афганско.

И ето че академиците ни разказват, че Сталин се бил отказал от идеята за Световна революция. Само дето не привеждат доказателства.

Сега да си припомним главното.

На 22 юни 1941 година Хитлер нанася смъртоносен удар на Съветския съюз. Той строшава гръбнака на съветския крокодил. След този удар борбата на Съветския съюз за завземане на целия свят представлява само ариергардни боеве на една победена армия, която позорно е изгубила войната. Цялата следвоенна занимавка на кремълските вождове и стратегии е само безсилно скърцане със счупената крокодилска челюст. Силите на Съветския съюз са на привършване, промишленият потенциал е разрушен, стотици хиляди и милиони от най-талантливите, най-трудолюбивите, най-умните, смели и честни хора са загинали във войната, която изобщо не е била нужна на нашия народ. Ако кремълските вождове не са били разпалили тази война, всичките тези милиони са щели да останат живи, да се трудят за благото на страната си, щели са да оставят жизнеспособно потомство.

Но те са паднали. Ето защо вождовете са били принудени да продължават борбата за покоряване на всички страни в света, опирайки се само на силите на останалите живи.

След Втората световна война Сталин и всички управлявали Съветския съюз след него са били възпирани от американската ядрена мощ, обединената икономическа, политическа и военна сила на целия свят от Турция до Норвегия, от САЩ до Япония.

Виж, през пролетта на 1941 година не е имало никаква американска ядрена мощ. За да възпира Сталин. Не е имало и обединена мощ на всички страни. Обратното, светът е бил потопен в хаоса на Втората световна война. При това Америка е била съюзник на Сталин. На 27 май 1941 година президентът на САЩ Рузвелт заявява в радиосъобщение пред гражданите на Америка, че САЩ ще помагат на всяка страна, която води борба срещу Германия. Съветският съюз още не е воювал с Германия, но доставките на стратегически материали от САЩ за Съветския съюз са идвали с нарастващо темпо от есента на 1940 година.

Ето го момента Сталин да извършва победоносни освободителни походи.

Като вземам това под внимание, предлагам мислено да умножим делата на Жуков, Хрущов, Брежнев, Андропов, Горбачов и на другите борци за мир по криминалната хватка на Сталин и по Сталиновия апетит.

В името на тържеството на социализма по цялата земя добричкият Жуков е осакатявал десетки хиляди свои собствени войници и е заразявал с радиация хиляди квадратни километри своя земя. Пак заради това миролюбивият Андропов е убил законните лидери на Унгария и Афганистан, хвърлил е съветските танкове отвъд афганските хребети. В името на щастието на трудовия народ кроткият Горбачов е организиран колективизация в Етиопия, като предварително е знаел, че това ще свърши с трупоядство и деца-скелети също като на украинска земя по времето на колективизацията.

Всички владетели след Сталин се крепяха на разклатената мощ на Съветския съюз. Възпираше ги обединената сила на Запада. Включително ядрената.

Нека помислим колко далече би могъл да стигне другарят Сталин, който се е опирал на свежата сила на една велика страна. Никой не е възпирал Сталин. Америка е подкрепяла Сталин и го е подтиквала към освободителен поход към Европа, като му е гарантирала безкористна и безпределна икономическа, политическа и военна помощ...

В Съветския съюз мисълта на Маркс-Ленин-Троцки-Сталин, че победата на пролетариите може да бъде осигурена само чрез Световна революция, е била ясна и разбираема за всички. Повтаряли са я вождове от всякакви рангове, идеолози, агитатори, писатели, поети.

През втората половина на 30-те години над Съветския съюз с нова сила изгрява идеята за защита на нашето щастие чрез оказване на помощ на братята по класа в тяхната борба за светло бъдеще. И над страната гръмват стихове и песни как ще стигнем до Ганг, за Последната република, за Последната кота, на която нашите бойци ще забият червено знаме, за Последния пограничен стълб, който нашите войници ще пометат:

*Съдбата ни лишава от покой,
гнети на братята ни мъката голяма.
О, колко ти завиждам, сине мой!
Ще видиш ти свободния им строй,
ще чуеш песните, в които горест няма.
Земята ще е слънчева градина,
потомците — благословени, умни.
И в някаква — двехилядна — година
ще препрочитат тези волни думи...^[1]*

И така нататък в същия дух. Това е творение на Валентин Лозин („Стихи о будущем“. Л., Политиздат, 1937). Волният поет завижда на сина си — та нали му предстои да види с очите си щастието на всички народи, на които е отредено да живеят като едно социалистическо семейство без граници и погранични стълбове. Но и бъдещите поколения, когато четат волните стихове, ще завиждат на поета, на когото се е паднало да живее в прекрасната епоха на 1937 година и да бъде съвременник на великия вожд, който е подготвял освобождаването на човечеството.

* * *

Стратегията е слугиня на политиката.

Политиката е издала заповед на стратегията: да подготви теория и да осигури на практика превръщането на Съюза на съветските социалистически републики в Световен съюз на съветските социалистически републики.

Първа на ред е Европа. После — Азия. По-нататък — навсякъде.

Червените командири не са имали избор. Целият останал свят не се завзема с изтощение. Оставала е само стратегията на разгромяването.

[1] Стиховете преведе Надя Попова. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 7

ДЪЛБОКАТА ОПЕРАЦИЯ: ИЗВОРИТЕ

*Когато сетният граничен знак
е изличен от воините наши —
навсякъде ще грейне ален флаг,
цветята ще разтворят щедро чаши.
Светът ще те последва ведро, с мир,
о, шеста земна част, към теб ще гледа,
ще дойдат хора победители на пир
да възвестят великата победа.*

Валентин Лозин

„Стихи о будущем“, 1937

1

Точно преди победния финал на Гражданската война Червената армия изведнъж среща предварително подготвена почти непристъпна дълбокочешелонирана отбрана. Белите са се укрили и укрепили в Крим, а входът за Крим е през един тесен провлак, дълъг 30 км, широк на най-тясното място само 8 км. През дългите векове Крим е имал много владетели. Всеки нов господар на полуострова е укрепвал тясната ивица земя, по която нови завоеватели са можели да нахлуят в неговите владения, издигал е тук укрепления и заграждения. През дългите векове провлакът е прекопан целият. Затова се казва Перекоп. Монголците са построили тук крепостта Ор Капи. Двеста години след тях турците са създали мощна отбранителна линия, която била наречена Турският вал. След още триста години Екатерина Втора е отвоювала Крим. По нейна заповед през 1783 година руски генерали изграждат Перекопската крепост.

Перекоп е естественият рубеж на отбраната на Крим. На отбраняващия се не се налага да разпилява силите си на стотици километри — може да ги съсредоточи на тесния участък, подготвян дълги векове за отбрана. През 1920 година Крим са защитавали войските на белите, които са имали дългогодишен военен опит. И офицерите, и редовите войници са знаели, че няма накъде да отстъпват, зад тях е морската бездна, а за плен при червените командири е по-добре и да не помислят.

И ето че през късната есен Червената армия провежда две последователни по дълбочина фронтови настъпателни операции, обединени от един замисъл: една седмица — контранастъпление в Северна Таврия, тридневна пауза, след която — настъпление с пробив на укрепленията на Перекоп и завземане на целия Крим. Тази операция продължава 11 дни.

Пътят към Крим е бил защитен с ров с дължина 11 км, дълбок 10 метра. Отвъд рова — земен насип, широк 30–50 м в основата, висок 10 метра. Ровът е бил прикрит с телени заграждения. В земната маса на

вала са били организирани огневи точки. Цялата местност се е прострелвала с многопластов картечен и артилерийски огън.

На 20–25 километра зад първата отбранителна линия се е намирала втората ивица — шест линии окопи и траншеи.

В тила зад двете отбранителни линии е бил съсредоточен мощен резерв, в чийто състав освен пехота, кавалерия и артилерия е имало 14 бронирани влака, 45 бронирани коли и танкове.

Освен пътя през Перекоп в Крим е можело да се влезе през водната преграда Сиваш, което в превод означава Гнило море. Ширината на най-достъпното място е 7 км. Дълбочината — къде до коляно, къде до кръста, а някъде и три метра. Бреговете — полегати, мочурливи, дъното тинесто, лепкаво. Кораби няма какво да правят тук — навсякъде плитчини. Всички лодки по крайбрежието белите предварително са били откарали със себе си или сериозно повредили. Салове е нямало от какво да се правят: наоколо е гола степ. Но и да газиш не става: по дългите километри има множество доста дълбоки места, които не са обозначени по никакъв начин и не са нанесени на картите.

На червените е предстояло да форсират Сиваш, газейки под обстрела от вражеския бряг. Проблемът се е усложнявал от това, че през ноември духал студен пронизващ вятър и вдигал вълни, температурата паднала до минус 10–12 градуса.

Червените са пробили отбраната на Перекоп за три дни, след което са вкарали в пробива подвижни групи — 1-а и 2-а конна армия. Освен това на спомагателното направление е бил форсиран Сиваш, била е пробита отбраната и на това направление е бил въведен в пробива 3-и конен корпус.

Трите подвижни групи, без да влизат в бой, стремително са препуснали към черноморските пристанища...

Още от първия момент на Първата световна война Ленин се е стремял „да превърне империалистическата война в гражданска“. За съжаление, историята тръгва именно по кървавия път, за който е мечтал сифилитикът с особения говор. Без никакво прекъсване Русия се втурва от Първата световна в Гражданската война. За Русия Гражданската война се превръща следствие и продължение на Първата световна. Ето защо червените командири, които победно са завършили Гражданската война, в огромното си болшинство са били минали и през Първата световна.

Те са видели две войни.

И явно са усещали разликата.

В огромното си болшинство всички те през Първата световна война са били редници, унтери, фелдфебели или прапоршчици. Първата световна война за тях е била тъпа безнадеждна касапница, която е довела Русия до „мръсен мир“, до капитулация, национален позор, всеобщо подивяване и озверяване, до разпадане на армията и държавата, до разправи на пияни войнишки тълпи над командирите им. Пък и самите те са подхващали тези разправи, лично са вдигали на щикове си своите генерали...

А в Гражданската война те направо от калта са се издигнали до небето — получили са под командването си батальони, полкове, бригади, дивизии, корпуси, армии и фронтове. В хода на Гражданската война те са усетили вкуса на безграничната и безконтролна власт. Завършили са войната с победа. Станали са герои.

Сега се опитайте да отгатнете от три пъти какъв тип война са предпочитали червените командири, след като всички бури са утихнали. Провлачено-окопната, която завършва с позорна капитулация и изстребване на командирите от озверелите войници? Или победно-стремителната с разгрома и разпъждането на воеводите и атаманите? Онази, която завършва с разправа над командирите, или другата — която издига тях, командирите, до върховете на властта и славата?

Жуков разправя, че след победния край на Гражданската война червените командири така и нищо не били разбрали. Че все така ги привличали окопите, че им харесвала позиционната война, която не може да завърши с нищо добро. Те били виждали бъдещата война само в светлината на опита от Първата световна война, а своя опит от победните маршове до черноморските пристанища, а после и чак до Тихия океан били забравили веднага — бързо и напълно.

Но по този въпрос, както и по редица други, аз не хващам вяра на Жуков.

И другите не съветвам да му хващат вяра.

Въпросът за характера на една бъдеща война не е стоял пред червените командири. Те не са имали избор. Стратегията, както вече установихме, е слугиня на политиката. Политиците поставят задачите, генералите търсят начините тези задачи да се решат. Вождовете на Съветския съюз са поставили пред червените командири задача, която е можело да се реши само чрез решително настъпление, само чрез устремен марш към океаните. Пътят към Последната република е като пътя на Чингис хан към Последното море. Невъзможно е такава задача да се реши нито със стоене, нито със седене в траншеи.

Сериозни историци разправят на доверчивите тълпи за „социализма в една страна“, че Сталин се бил отказал от идеята за Световна революция, че бил отхвърлил идеята за Последната република. Но кой, обяснете ми, би позволил през 1937 година на волни поети да пишат поеми за „последния пограничен стълб“? Кой би разрешил на някакъв продажен Константин Симонов през 1939 година да тръби за „последния фашистки град, в който последният фашист ще вдигне ръце пред танка, над който ще се вее червено, именно червено знаме“? Кой би окичвал волните поети със Сталински награди за такива съчинения?

От една страна — социализъм в една страна, от друга — но ние тепърва ще стигнем до Ганг!

Твърде сериозни учени, които говорят за Сталиновите замисли, не са си направили труда да се запознаят с трудовете на другаря Сталин. Според разказите на сериозните учени Сталин някога бил революционер, но после, когато приближила войната, той свърнал встрани от революционния път.

Но ето ви едно орехче за занимавка: „За да се унищожи опасността от капиталистическа интервенция, е необходимо да се унищожи капиталистическото обкръжение, а да се унищожи капиталистическото обкръжение е възможно само в резултат на победоносна пролетарска революция поне в няколко страни“.

Тази изваяна формулировка е от великото творение на другаря Сталин „История на ВКП(б). Кратък курс“ (М., Госполитиздат, 1938, 261–262). Тази книга е излязла в края на 1938 година. Къде по-близо до войната? И първият ѝ тираж е 1 000 000. Следват милиони и милиони.

Сред всички други книги тази е била най-важната. Точно както другарят Сталин е стоял над всички останали другари, колкото и високи да са били техните рангове, длъжности и заслуги. Главата за капиталистическото обкръжение в тази книга е заключителната и ключовата. Всички предидущи глави са за изминатия велик път, а в края — какво предстои да се свърши.

Но как можем да свържем социализма в една страна с ликвидирането на капиталистическото обкръжение?

Дори много лесно: отначало ще победим в една страна, после в съседните, като заменяме капиталистическото обкръжение със социалистическо.

Не минава и година след излизането на това от велико по-велико творение на марксистко-ленинската мисъл и другарят Сталин пристъпва към изпълнението на плана за ликвидиране на капиталистическото обкръжение. През 1939 година той присъединява парче от Полша, осигурява на трудещите се щастлив живот. През същата година се опитва да ликвидира обкръжението във Финландия. Не му се получава. За сметка на това през следващата година унищожава проклетия капитализъм в Естония, Литва, Латвия, Бесарабия. Но виж ти беда: пак оставаме в обкръжение — сега Германия ни е съсед...

Сталин не се е отказал от своите идеи до края на живота си. Но и след смъртта на Сталин неговите идеи са били живи и са побеждавали. „Едва с изчезването на империалистическите държави ще изчезнат опитите за военни интервенции и свързаните с тези опити реставрации на капитализма. А капиталистическото обкръжение ще изчезне само в резултат на социалистическа революция във всички основни капиталистически страни“ (*Академия наук СССР. „Исторический материализм“*. М., Госполитиздат, 1954, с. 267. Тираж — 1 000 000).

Ситуацията: през 1954 година Съветският съюз е заобиколен от трудова Корея, братски Китай, героичен Виетнам, народна Полша, Първата социалистическа държавна на германска земя, поелите по пътя на социализма Чехословакия, Унгария, Румъния, България, Албания... Но ние пак сме в обкръжение. И това обкръжение трябва да бъде смазано във всички основни капиталистически страни. Няма друг начин. Докато не вкараме социализма в Калифорния, няма да се успокоим.

След Втората световна война, макар да имат за съюзници Китай и десетина други страни, които ограждат Съветския съюз почти от всички страни, съветските вождове пак не могат да спят спокойно. А какво ли му е било на другаря Сталин преди войната, когато е бил самотен? Ясно какво: той е подготвял отбраната на страната, която е можело да се обезпечи само чрез разпространяване на социализма в съседните страни, а това е можело да се направи само с настъпление.

Така че червените командири не са имали избор: предстояло им е само да настъпват, само да носят на щикове си щастие за всички съседни народи. И не е било нужно да измислят каквото и да било. Те ясно са разбирали, че най-важното е в началния период на войната, в нейните първи дни и часове да не повторят сценария на Първата световна война, т.е. да не позволят на противника да образува плътен фронт.

За целта е трябвало да имат още в първия момент на войната мощна армия, готова по първи сигнал да премине границата. И е трябвало да имат големи подвижни съединения, за да излязат от крайграничните райони на простор, там, където няма и не може да има непристъпна противникова отбрана. С други думи, задачата им е била стремително да отместят районите на сраженията колкото може по-надълбоко в тилните области на вражеската страна, като по този начин да провалят неговата мобилизация, да нарушат стратегическите превози, да завземат районите, които противникът е подготвял за отбрана, а същевременно — и неговите хранилища на стратегически запаси, важните административни, промишлени и транспортни центрове.

Но съветските стратегии не изпускат от вниманието си и вероятността пред тях изведнъж да се окаже мощна предварително подготвена отбрана като през Първата световна война или дори по-силна — като на Перекоп през 1920 година. Ето защо всички те са смятали, че е нужна много мощна артилерия. Трябва да кажем, че във всички страни в света преди Втората световна война ролята на артилерията определено е била подценявана. Изключение е правел Съветският съюз, който е влязъл във Втората световна война с най-мощната в света както по количество, така и по качество, артилерия.

Наред с работите по създаването на мощна артилерия, т.е. на главния инструмент на пробива, се е водела интензивна

изследователска работа за търсене на начините, които биха позволили да се разбие всяка, дори теоретично непробиваемата отбрана.

Червените командири от собствен опит са знаели, че мощните кавалерийски съединения и обединения са способни да решават не само оперативни, но понякога и стратегически задачи. Бойното приложение на кавалерийски корпуси и конни армии през Гражданската война е показало на умните хора по-нататъшното, единствено възможно направление за развиване на оперативното изкуство и стратегията.

Конната армия от Гражданската война е почти танкова армия от Втората световна. Между конните и танковите маси, въпреки всички различия, има много повече общи неща: нахлуване в пробит участък откъснато от собствените тилове, съседи и бавната пехотна маса, мълниеносно напредване в дълбочина, стремеж да се заобиколи силната отбрана, да се побеждава не с огън, а с движение. И най-важното — скорост: да се прави всичко толкова бързо, че противникът постоянно да закъснява.

През Гражданската война кавалерийските корпуси и конните армии са били истински инструмент на блицкрига. Този термин тогава не е бил широко известен, но червените командири са използвали конните маси именно така, както по-късно са използвали танковите маси: внезапно, масирано, на тесни участъци, стремително и в максимална дълбочина.

Кавалерийските командири са разбирали много по-добре от своите пехотни колеги значението на внезапността, дълбокия обхват и обход, удара във фланга и тила.

Характерът на действията на кавалерийските дивизии, корпуси и конни армии през Гражданската война, самият стил на мислене на командирите на тези подвижни формирования напълно са съответствали на характера на действията на механизирани корпуси и танковите армии през Втората световна война: рейд по вражеските тилове, без да обръщат внимание на своите открити флангове, без да се включват в продължителни боеве, заобикаляйки огнищата на съпротива с решителна маневра.

Далеч не е случайно, че най-добрите командири през Втората световна война са родени в кавалерията. От кавалерийските корпуси и конните армии, наситени с картечници, подвижна артилерия, бронирани коли, бронирани влакове и самолети, има половин крачка до механизирани корпуси и танковите армии. Количеството на конете да се съкрати, бронирани машини да се увеличат. А принципите на бойното приложение не е нужно да се променят. Те са същите.

* * *

В Червената армия командирите, произлезли от кавалерията, са господствали над онези, които били произлезли от пехотата. На тях не е било нужно да им се обяснява, че само движението носи победа. Те са го знаели, без да четат учебници по стратегия.

Сред кавалеристите е имало и глупаци. Но къде ги няма? Нас обаче са ни приучвали да смятаме всички кавалеристи за идиоти. И то започвайки от върха, от Ворошилов и Будьони. Но Ворошилов и Будьони са разбирали маневрената война много по-добре от френските, британските, германските генерали, които са прекарвали цялата Първа световна война в отдалечени от фронтовете щабове и не са имали опит от маневрена война.

ГЛАВА 8

КОЙ Е ИЗМИСЛИЛ БЛИЦКРИГА?

Именно руснаците първи дадоха идеята за масиране на подвижните съединения.

Генерал-полковник Ф. Халдер, началник на Генералния щаб на сухопътните войски на Германия

Служебен дневник. Запис от 23 юни 1941 година

Пълната деморализация на нашите войски се получи и поради това, че плановете на Сталин бяха плановете на народа. Във всеки случай — на значителна част от него... Именно безнравствено-агресивният комплекс на народната душа предизвика онова безсилие на волята, което на война винаги води до поражения, ако кампанията от „голяма разходка“ се превърща в изнурително противоборство. Народът е смятал да воюва на територията на врага, нашите военачалници не по-малко от германските са мечтаели за блицкриг. А нещата са се получили не толкова весели... Неочакваната за войските и народа отбрана се е превърнала в тотално отстъпление по целия фронт.

А. Б. Зубов

„Континент“, 1995, №84

1

След войната недобитите хитлери са измислили множество удивителни истории за войната. Сред тях има и такава: именно ние, германските генерали, измислихме блицкрига, а руските глупаци възприеха нашата идея. Сиреч за маймуните си е нормално да правят маймунски работи.

Разкажете, че идеята за блицкрига се е родила в Германия, е била подхваната от хиляди експерти от Великобритания, САЩ, Франция. За британеца, американеца, французина германецът, макар и бивш враг, все пак е човек от Запада, той е свой човек. Ето защо жителите на Западна Европа и Северна Америка смятат постиженията на германците (но не и техните престъпления) за свои собствени постижения: видете ли, тъкмо ние, цивилизованите, измислихме блицкрига, а невежите Ивановци са способни само да копират.

Говори например един от най-мерзките и най-страхливият от хитлеристките войскари, генерал-фелдмаршал Е. фон Манщайн, разказва за Сталинградската стратегическа настъпателна операция и за съветските танкови корпуси, които са били въведени в пробив. Манщайн оценява високо действията на сталинските танкови корпуси. И добавя: руснаците се научиха на това от нас („Манштейн“, с. 357).

Учудваща е не наглостта на тъпия хитлеристки мерзавец, а реакцията на коментаторите. Аз прелистих мемоарите на Манщайн на английски и на френски: никакви забележки за тази декларация. Мемоарите на Манщайн излязоха и на руски. В обясненията, приложенията и допълненията, които са подготвили руските историци, се съдържа повече интересна информация, отколкото в самия текст на Манщайн. Но ето че Манщайн заявява, че Червената армия се е научила да използва танковите корпуси от германците, и нашите мъдри експерти не възразяват срещу това... Съгласни са с това твърдение. Руските сериозни историци (и не само историците), като слушат тези приказки, покорно клатят глави.

А ето не мълчаливото съгласие, а активната защита на стратегическата мъдрост на хитлеристите: „Мощни танкови клинове в

съчетание с масирани удари на авиацията... тези похвати бяха сред безспорните иновации, за което трябва да говорим направо, без увъртания“. Така някой си Григорий Акселрод възхвалява хитлеризма („*Российская газета*“, 7 август 1995).

Редакцията на така наречения „русийски вестник“ е комплектувана от хора, които мразят всичко руско, които клеветят Русия и нейния народ. Във всяка нормална страна такъв „вестник“ отдавна щеше да бъде забранен. Криминалната полиция отдавна щеше да разследва кой стои зад гърба на нейните редактори и кой поръчва подобни статии.

А в Русия може.

Същите похвали за Хитлер и неговите стратегии сипе някой си Йосиф Косински: „За разлика от съветските концепции (ако такива изобщо е имало) Хитлеровият блицкриг е бил не само разработен на хартия, но и реализиран на полесраженията в Полша, Франция, Норвегия“ („*Новое русское слово*“, 26 юни 1989).

Някакъв хитлеровски блюдолизец на име Карем Раш креци с пяна на устата: „В името на справедливостта нека напомним, че преди войната в целия свят само германците са умеели правилно да използват в битките танка“ („*Красная Звезда*“, 31 юли 1999).

Заради подобни откровения и в „Красная Звезда“, и във „Военно-исторический журнал“ просто обожават въпросния Раш. „Красная Звезда“ му предоставя цели страници: я разкажи още някоя гадост за тези руски идиоти.

Такива изказвания ще намерим в изобилие както в руските марксистко-хитлеровски вестници, така и в чуждестранните.

За да проясним въпроса за копирането, нека се обърнем към фактите.

Червените командири са имали опит в маневрената война на необозрими пространства. Те са участвали в такава война от началото на 1918 година до края на 1920-а. В Сибир, в Средна Азия, в Далечния изток войната е продължила и след това.

Германските офицери и генерали преди началото на Втората световна война не са имали опит от маневрена война.

В хода на Гражданската война в Червената армия са били създадени мощни подвижни съединения и обединения: кавалерийски дивизии, конни корпуси и армии, принципите на бойното използване на които практически по нищо не са се различавали от принципите на правилното използване на механизирани корпуси и танковите армии във Втората световна война.

Такива подвижни съединения в Германия не е имало. Съответно не е имало и опит за тяхното използване.

През 1926 година в Съветския съюз е била публикувана книгата на Владимир Триандафилов „Размахът на операциите на съвременните армии“. След нея Триандафилов публикува книгата „Характерът на операциите на съвременните армии“.

Тези книги са залегнали в основата на теорията за Дълбоката операция, чиято същина е била в едновременното смазване на отбраната на противника със средствата на удари по цялата дълбочина, в пробива на избрано направление с последващо стремително развиване на тактическия успех в оперативен чрез използване на въздушни десанти и въвеждане в сражение на ЕРП (ешелон за развиване на пробива), т.е. на мощна подвижна група, чиято основна сила са танковете.

В книгите на Триандафилов още тогава се е съдържала цялата бъдеща мъдрост на забележителните стратегически настъпателни операции: Сталинградската, Лвовско-Сандомирската, Белоруската, Яшко-Кишиневската, Висло-Одерската, Манджурската.

Триандафилов е бил не само велик военен теоретик, той е заемал длъжността началник на Оперативното управление при щаба на РККА и заместник-началник на щаба на РККА. Неговите книги не са упражнения на кабинетен мислител, а фундаментални изследвания на командир, който лично е отговарял за търсене на перспективни направления за развитието на Червената армия, за плановете за нейното бойно реализиране в бъдещи войни.

Нищо подобно, равно, далечно наподобяващо работите на Триандафилов не се е появило нито в Германия, нито в някоя друга страна нито по онова време, нито по-късно.

През 1929 година на ученията на Белоруския военен окръг в присъствието на чуждестранни военни аташета, включително германския, за пръв път в световната практика е бил проверен принципът на масирано използване на танкове за нанасяне на стремителен удар в дълбочина след пробив в отбраната на противника. Ученията са ръководели К. Е. Ворошилов, Б. М. Шапошников, В. К. Триандафилов.

По онова време в Германия не е имало нито теория за бойното използване на танковете, нито изобщо танкове. Нито един.

От времената на Хрущов е прието към Триандафилов да се прилепва и Тухачевски в качеството на покровител или на консултант, дали не и на съавтор на теорията за Дълбоката операция. Но книгите на Триандафилов представляват идеен разгром на Тухачевски и неговите дивни фантазии. Книгите на Триандафилов са били написани като „нашият отговор на Тухачевски“. И много съвременници са преценявали гибелта на Триандафилов в странна самолетна катастрофа като отмъщение от страна на Тухачевски. И до днес тази катастрофа лежи като сянка върху биографията на „звездата в плеядата“.

На 2 август 1930 година по време на ученията на Московския военен окръг за пръв път в световната практика е бил използван парашутен десант за решаване на бойна задача в тила на условен противник. Този ден се смята за рождена дата на ВДВ^[1] и за начало на тяхното бурно развитие. Нито в Германия, нито в други страни по света по онова време е имало въздушнодесантни войски.

Е, кой кого е копирали тогава?

На 20 април 1932 година началник-щабът на РККА, бъдещият маршал на Съветския съюз А. И. Егоров, представя на Революционния военен съвет на СССР (РВС) доклада „Тактиката и оперативното изкуство на РККА на новия етап“. Макар в заглавието да се говори само за тактиката и оперативното изкуство, в доклада са били засегнати и фундаментални въпроси на стратегията. Човек, на когото му е интересно, трябва да чете доклада открай докрай. Аз обаче, за да не правя книгата си скучна и нечетивна, ще се огранича само с минимум цитати от този епохален документ:

„Големи мотомеханизирани части във взаимодействие с конни маси и авиация, подкрепени през първите дни на пограничните сражения от пехотни части, нахлуват на територията на противника. Основните цели на настъпващите групи са:

а) унищожаване на частите за прикритие;

б) проваляне в крайграничните райони на мобилизацията и на новите формирования;

в) завземане и унищожаване на образуваните запаси на противника за водене на война и удържане на оперативното значение на районите, посочени в задачата като една от основните цели на дълбокото настъпление на територията на противника (...)

При организирането на операцията, при нацелването на войските трябва да се стремим в края на първото или в краен случай в началото на второто денонощие от операцията да бъде атакувана от наземни войски такава дълбочина на оперативното разположение на противника, преодоляването на която би довело до пълно разбиване на неприятелския фронт (...)

Дълбочина на проникването през първото денонощие — до 80–100 км“.

Както виждаме, основната идея е внезапно нападение на противника, който не е завършил мобилизацията си и не е готов да отрази настъплението. Никакво размотаване, никакво изчакване — пълно разбиване на неприятелския фронт и навлизане на 80–100 километра на групите за нахлуване на вражеската земя през първия ден на войната!

На 20 април 1932 година, когато началникът на щаба на РККА е изнасял доклада си пред членовете на РВС на СССР, Адолф Хитлер е празнувал рождения си ден. Тъжен ден бил този. Защото 1932 година е

била за Хитлер година на постоянни провали и жестоки поражения. От ден на ден нещата отивали на зле. На 6 декември 1932 година Гьобелс записва в дневника си: „В организацията цари тежка депресия. Всички сме много потиснати, преди всичко поради опасността партията да се разпадне“.

В онази година армията на Германия е била съвсем миниатюрна. Изобщо не е имало запасници. В случай на война не е имало кого да призовават. За такива пробиви през първия ден на война германските генерали дори не са мечтаели. По онова време те не са имали нито танкове, нито авиация, нито тежка артилерия... А и пехотата, и кавалерията им са били незначителни.

Нека прочетем няколко изречения от доклада на началник-щаба на РККА и да се замислим. Всичко тук ни е нещо твърде познато. Къде сме виждали вече тази картина? А, да. На 22 юни 1941 година...

Махнете от документа името на началник-щаба на РККА, след това целият текст без промени може да се използва за описание на случилото се на съветските западни граници една прекрасна лятна сутрин.

Червените командири са замисляли срещу Европа именно онова, което Хитлер е извършил срещу тях през 1941 година.

Червените командири са планирали такива действия в годините, когато Великобритания е била заета със запазване на своите задморски и задокоеански владения и към това са били ориентирани нейните въоръжени сили. Франция тогава се е придържала изключително към отбранителна стратегия. А в Германия Хитлер още не е бил дошъл на власт. А и не се е надявал особено.

[1] Въздушнодесантни войски. — Б.пр. ↑

3

През февруари 1933 година щабът на РККА разпраща във войските като официално ръководство „Временни указания по организацията на дълбокото сражение“.

През септември 1935 година са проведени учения, които са влезли в историята на Червената армия под названието Големи Киевски маневри. От двете страни са взели участие 65 000 бойци и командири, 1012 танка, 608 самолета, 305 оръдия. За тези маневри е заснет документалният филм „Сражението за Киев“. В хода на маневрите се е отработвал пробив на отбрана от стрелкови корпус, подсилен с танкове за непосредствена подкрепа на пехотата (НПП) и артилерия на РКК^[1]. Отбраната на условния противник е била разбита, в пробива е била въведена подвижна група, в чийто състав е имало 754 танка. Ударът е бил нанесен в дълбочина от над 230 километра. За пръв път в световната практика е бил използван въздушен десант от цял парашутен полк (1188 души) и стоварителен десант от два полка с артилерия и леки танкове.

Теорията на Триандафилов е била проверена на практика. Войските и щабовете са получили опит за провеждане на Дълбока операция.

През септември 1936 година са били проведени учения на Белоруския военен окръг, в хода на които войските не само са пробивали отбраната на противника и са нанасяли удар в дълбочина, но и са форсирали голяма водна преграда — река Березина. В ученията от двете страни са взели участие 71 000 бойци и командири, 1320 танка със съответното количество артилерия и авиация. В хода на маневрите е бил осъществен 200-километров марш на танкова бригада (310 танка), бил е използван парашутен десант (1808 души) и стоварителен десант (5700 души) с артилерия и танкове.

Подобни учения са били проведени и в Московския, Приволжкия, Ленинградския и други военни окръзи.

А ето какво е било положението в Германия.

„На последните предвоенни командно-щабни учения, състояли се през пролетта на 1939 година под ръководството на началника на Генералния щаб на сухопътните сили, за пръв път беше разгледан въпросът за масираното използване на бойното поле на моторизирани дивизии и корпуси. През есента на 1939 година под ръководството на началника на подвижните войски трябваше да се състоят големи есенни полеви учения на моторизирани съединения...“ (Б. Мюллер-Гиллебрандт. *„Сухопутные войска Германии“*. М., Т. 1, с. 157).

Обяснявам какво представляват командно-щабните учения (КЩУ). Командирите и щабове излизат на полето и водят битка, командвайки въображаеми войски: ето нататък ще придвижва една дивизия, нататък — друга. Но войски няма. Учебен пчелин без пчели. Хубавото на големите КЩУ е, че те могат да се провеждат както през пролетта, така и през лятото: учим се да управляваме войските, но войските не тъпчат нивите. Виж, след събирането на реколтата, когато птиците са отлетели на юг, гората се е оголила и нивите са опустели, може да си поиграем на простор и с истински войски.

Първите маневри с големи съединения подвижни войски в Германия са били планирани за есента на 1939 година, но е попречила войната.

Та така значи — в Германия теоретично на картите действията на големите механизирани съединения са били отработвани за пръв път през пролетта на 1939 година.

С истински войски — никога.

Аз неведнъж съм заявявал, че Германия е влязла във Втората световна война без подготовка. Не ме обвинявайте в пресилване. Ето ви доказателство.

През август 1939 година в степите на Монголия съединения на Червената армия осъществяват мълниеносен разгром на 6-а японска армия: внезапен съкрушителен артилерийски огън, удар на авиацията, пехотата с танкове за непосредствена подкрепа, следвайки огневата вълна, разбива отбраната и мощните подвижни групи бързоходни танкове се устремяват в дълбочина.

Граждани собственици на „Родина“, „Российская газета“, „Красная Звезда“, вие смятате народите на Съветския съюз за малоумници, които са способни като маймуните само да използват чуждия опит. Обяснете тогава не на мен, а на своите читатели, как през

август 1939 година червените маймуни са съумели да изкопират опита на висшата раса, щом в Германия първите учения с мощни танкови съединения са били планирани за провеждане едва през септември и октомври 1939 година? Макар такива маневри да са били замисляни, те така и никога не са се състояли.

[1] Резерв на главното командване. — Б.пр. ↑

Въз основа на ученията и маневрите в Киевския, Белоруския и други окръзи през 1936 година е бил приет Временен полеви устав на РККА (ПУ-36). Дълбоката операция е същина и основно съдържание на този устав.

И отново ще кажа: нито в Германия, нито в някоя друга страна по онова време такава теория не е била утвърдена в устав.

Тук обаче ще ме контрират: ами нали уставът е временен!

Правилно. Но тогава не е имало никакъв друг. Уставът е временен, но задължителен за изпълнение. И отдавна е време да видим защо е бил временен.

Това е бил период на бурно развитие на армията. Водела се е жестока борба на мнения. Всеки е смятал своята гледна точка за единствено правилната, всеки я е отстоявал. В разгара на борбата са били използвани и не съвсем честни похвати. Понякога идейните противници са си отправяли твърде тежки обвинения, заяждайки се за дреболии. Ето защо всеки се е застраховал, като е използвал термините „предварителен“, „временен“ и пр.

В случай на нападки винаги е можело да се измъкнеш, като обявиш, че това не е окончателният вариант. Стигнало се е дотам, че е бил отпечатан и разпратен на войските Полеви устав за 1941 година (ПУ-41), под чието заглавие е пишело: Проект.

Между другото, лично другарят Сталин е дал такъв пример: „История на ВКП(б). Кратък курс“. Сталин е имал много противници. И явни, и скрити. Можело да се заядат: ето, ти не си осветлил и това, и онова. А Геният на всички времена и народи си е имал готов отговор: та нали това е кратък курс!

Но къде е пълният? Там е работата, че пълен не е имало и не се е предвиждало да има. Имате кратък, задоволете се с него.

Именно така са стояли нещата с уставите, инструкциите и наставленията — те са временни, те са предварителни, те са проекти. Но са задължителни за изпълнение и други няма.

А най-важното е било, че всичките тези устави, инструкции и наставления доста са си приличали. Всички те са ориентирали Червената армия към провеждане на стремителни настъпателни операции. Виж, устави с препоръки как трябва да се гради отбрана в стратегически мащаби, как да се отразяват ударите на агресорите и да се нанасят контраудари, как да се отстъпва в случай на неуспех изобщо е нямало. Нито в предварителен вид, нито във временен, нито в проекти.

Щом стана дума за копиране, нека разгледаме различията в германския и съветския подход към воденето на стратегически настъпателни операции.

Блицкриг означава стремеж да пренесеш бойните действия от фронтната линия в дълбокия тил на противника. Блицкриг е устрем към простор, където няма войски на противника. Блицкриг е осигуряване на победа предимно не с огън и бой, а с маневра: мигновено излизане на такива рубежи и в такива райони, че противникът да е принуден да се предаде без съпротива... По този въпрос възгледите на съветските и германските генерали съвпадат напълно.

Но съвпаденията свършват дотам.

И започват различията.

Съветските командири решават така: не е зле да свариш противника неподготвен. Но нали може да се натъкнеш и на солидна отбрана. Какво ще стане с танковете, ако ги пуснем срещу предварително подготвена отбрана? Правилно. Те ще понесат огромни загуби, без да причинят голяма вреда на противника, който се е скрил в окопи и траншеи. През Първата световна война нито американците, нито австрийците, нито германците, нито французите или британците не са успели фактически да пробият обикновени траншеи, а какво ли ще е в една нова война, когато ще трябва да пробиват линии на траншеи, подсилени с железобетонни отбранителни съоръжения?

Без да изпускат от погледа си такава възможност, червените командири едновременно с теорията за стремителния марш в дълбочина на вражеската територия са разработвали и теория за пробиване на непристъпна отбрана. Теорията за пробива се е превърнала в съставна част на теорията и практиката на Дълбоката операция.

Било е определено и с многобройни маневри проверено: ако противникът е в отбрана, тогава мястото на мощните подвижни танкови съединения не е в първия, а във втория ешелон. Отбраната на

противника пробиват не те, а общовойсковите съединения. Главната смазваща сила е артилерията, пробива осъществява пехотата, която има както свои собствени танкове, така и танкове от подкрепленията. А мощните подвижни съединения изчакват. Те не си губят силите за пробив или ги губят само в краен случай в най-последния момент за завършване на пробива.

В съответствие с тези изводи Червената армия буквално в навечерието на войната в качеството на инструмент за пробива получава на въоръжение най-добрата в света 122-милиметрова гаубица М-30 модел 1930 година, най-добрата в света 120-милиметрова минохвъргачка модел 1938 година, 152-милиметрова гаубица-оръдие МЛ-20 модел 1937 година, 203-милиметрова гаубица Б-4 образец 1931 година, известна сред народа като „Сталиновия боен чук“, и много други прекрасни артилерийски оръдия.

Германската армия не е имала теория за пробива, отделяла е малко внимание на развитието на полевата артилерия. Полевата артилерия е оставала предимно на нивото на Първата световна война.

Разполагайки с мощна полева, предимно гаубична артилерия, Червената армия е поискала първокласни артилерийски влекачи. И ги е получила. Лекият брониран „Комсомолец“ — влекач на 45-милиметрово противотанково оръдие, и „Ворошиловец“ — влекач на най-тежки артилерийски системи — това са двете крайни точки на диапазона. И двата влекача, както и всички останали в диапазона между тях, са били забележителни за времето си машини.

В съответствие с теорията за пробива за съветската пехота е бил създаден специален пехотен танк Т-26 и пехотата е била добре снабдена с тези танкове.

В германската армия пехотата не е имала собствени танкове.

За подсилване на атакуващата пехота по главните направления в Съветския съюз са били създадени специални танкове за пробив, танкове за качествено подсилване на пехотата, отначало Т-28 и Т-35, после са ги сменили с КВ и КВ-2.

В Германия не е имало танкове за пробив.

Разполагайки и с теория, и с инструмент за пробив, Червената армия винаги (макар и понякога с усилие) в крайна сметка е разбивала всяка теоретически непреодолима отбрана от японската полева в знойните степи на Монголия и заснежената „Линия Манерхайм“ до

укрепените полоси на Зееловските височини на подстъпите към Берлин и японските укрепени райони в Манджурия.

И още една фундаментална разлика. Танковите армии в Съветския съюз са били наистина танкови армии, защото в тяхната основа е имало танкови съединения и части с необходимите средства за подсилване и поддръжка.

В армията на Германия под термина танкова група, после — танкова армия, се е разбирало огромно обединение, в чиято основа са били пехотните дивизии. В състава на такава група или армия е имало и танкови дивизии, но като правило значително по-малко.

Нека сега се постарам да доловим разликата в начините на използване на подвижните съединения и обединения.

Всяка германска танкова група или армия е получавала самостоятелна ивица на настъпление. По този начин действията на всяка такава група или армия са били сковани от тази ивица. От една страна — не излизай извън нея, от друга страна — отговаряш за всичко, което става на твоята ивица!

В Червената армия нарязали ивици на фронтовете, общовойсковите армии, стрелковите корпуси и дивизиите. След като разбивали отбраната на противника със силите на общовойсковите съединения, съветските командири въвеждали подвижните съединения в чист или почти чист пробив. На съветските подвижни съединения, т.е. на механизираниите, кавалерийските и танковите корпуси, на конно-механизираните групи и танковите армии, не нарязвали самостоятелни ивици за настъпление.

Ако подвижната група действала в интересите на общовойсковата армия, тя можела да маневрира самостоятелно по цялата ивица на настъпление на тази армия. Ако действала в интересите на фронта, получавала още по-голяма свобода на действия. Командирът на съветски механизирани корпус или командирът на танкова армия получавал свобода за маневри на огромни пространства. Неговата грижа била да пробие по-бързо и по-надалече. Няма грижа да газии дребни и едри огнища на съпротива, които остават в тила. След подвижните танкови групировки настъпват общовойсковите армии, стрелковите корпуси и дивизии, те ще разчистят.

Германският командир от същия ранг в същата ситуация трябвало да пробива напред, но същевременно да не забравя и за тиловете: да гаси останалите огнища на съпротива, да прочиства горите, да лови партизани, да конвоира пленници, да организира лагери за тях, да възстановява мостове и пътища, да оставя гарнизони в завзетите градове и по-малки селища, да организира комендантската служба... По-просто казано, трябвало да разпилява вниманието и

силите си за маса различни задачи, пренебрегвайки донякъде основната.

Не е за завиждане.

В германската армия танковите войски са били основна ударна сила в настъпление. Използвали са ги в първия ешелон за осъществяване на пробив на отбраната. Това е носело успех, но само докато те са успявали да сварят противника неподготвен, докато пред настъпващите германски танкове не е имало солидна дълбокочешелонирана отбрана.

В германската армия не е имало нито теория на пробива, нито съответен инструмент за неговото осъществяване. Ето защо, когато е срещала солидна отбрана, германската армия неизменно е буксувала. Това е започнало още през юли 1941 година, когато германските танкове срещат бетонните огневи точки на Киевския укрепен район, защитаван героично от 37-а армия на генерал-майор А. А. Власов, току-що сформирани от десантници, запасници и отстъпващи части.

След това така е и тръгнало — срещат германските танкове отбрана и спират: Ленинград, Москва, Тула, Воронеж, Сталинград, Курската дъга.

Един германски генерал от висок ранг на длъжност началник на Генералния щаб на сухопътните войски на втория ден от войната срещу Съветския съюз записва в своя работен дневник, т.е. в официален документ, че идеята за масирани подвижни съединения за пръв път се е родила в Червената армия.

Граждани Раш, Косински, Акселрод, повторете тези думи сто и десет пъти и се постарайте да ги запомните.

Дневникът не е бил предназначен за публикуване, в това се състои неговата ценност.

Закоравелият хитлерист признава сам пред себе си, че „именно руснаците за пръв път родиха тази идея“... Към това трябва да добавим: не само са родили идеята, но и са я използвали на практика.

И ето че се намират хора, на които не им харесва историята на войната. Те прекрояват историята по свой вкус, безпощадно я изопачават. Целта на фалшификаторите е да се преразгледа и пренапише историята на войната. В полза на Хитлер.

В своето подозрително усърдие те отдавна са надминали Гьобелс и другите Хитлерови пропагандисти.

За да направя кратка равносметка, аз заявявам: Червената армия не е копирала действията на разните Манщайновци и Гудериановци. Ако ги беше копирала, щеше да завърши войната с резултата, с който са я завършили те.

* * *

Сега едно делово предложение.

Защо при приемането на нови слушатели в Академията при Генералния щаб да не задаваме на всекиго въпроса: а защо искаш да се запишеш в Академията? За да защитаваш Родината ли? Ами защо не я защитаваш? Неграмотни, безсъвестни, продажни хитлеристки блюдолизци и дърдорковци водят целенасочена идеологическа война

срещу Русия. Хайде, защитавай я! Къде е твоят отговор за клеветниците от така наречения „русийски вестник“? Не ти достигат знания? Никога ли не си чел за Триандафилов, за Дълбоката операция и за танковете за пробив? Тогава нямаш работа в Академията. Не си дорасъл. Или не ти достига храброст да защитиш Родината. Тогава пък съвсем нямаш работа в Академията.

Изказват едно опасение: при такъв подход няма да намерим достатъчно слушатели. И какво да правим тогава? Да затваряме Академията ли?

Отговарям решително: тогава я затваряйте.

ГЛАВА 9

ЗАЩО КОМКОР ПАВЛОВ Е БИЛ ПРОТИВНИК НА ГОЛЕМИТЕ ТАНКОВИ СЪЕДИНЕНИЯ?

Мотомеханизираните маси, които имат ограничени отбранителни възможности, трябва да действат изключително настъпателно.

„Правда“
20 май 1936

1

През есента на 1932 година в Съветския съюз по предложение и настояване на заместник-наркома по военните и морски дела, началника на въоръженията на РККА М. Н. Тухачевски за пръв път в световната практика са сформирани два механизирани корпуса. Единият в Ленинградския военен окръг, другият — в Украинския.

През 1934 година са сформирани още два такива корпуса — в Московския военен окръг и в Задбайкалския.

През 1938 година променят названията на корпусите. Те започват да се наричат танкови. Но тяхната структура и същина остават същите — това са били мощни ударни съединения, основното ядро на които са били танковите подразделения и части. Тези корпуси са създавани за нанасяне на внезапни съкрушителни удари, за провеждане на самостоятелни стремителни дълбоки операции далеч от слабоподвижните пехотни маси. По онова време никой в света не е имал нищо подобно. Ние сме били първи в света. Имаме с какво да се гордеем.

Само че...

На 21 ноември 1939 година Главният военен съвет на РККА взема решение за разформироване на танковите корпуси. Решението е било взето въз основа на изводи на комисия, чийто председател е бил командармът 1-и ранг Г. И. Кулик. В състава на комисията са били маршалът на Съветския съюз С. М. Будьони, командармите 1-и ранг Б. М. Шапошников и С. К. Тимошенко, командармите 2-и ранг К. А. Мерецков и М. П. Ковальов, комкорът Д. Г. Павлов.

По воинско звание Павлов е бил най-младши, но именно той е подстрекателят за разгромяването на мощните танкови съединения. Кулик е подкрепил Павлов. Павлов и Кулик успяват да докажат своята гледна точка и решението за разформироване на танковите корпуси е взето единодушно.

Официалната кремълска пропаганда цели десетилетия описваше това решение като победа на безмозъчните невежи кавалеристи над прогресивните танкисти, като отказ от прогресивните възгледи за

ролята на танковите войски във войната, като една от трагичните грешки и пропуски, които са довели до разгрома на Червената армия през лятото на 1941 година.

Мотивите за действията на Павлов са обяснени твърде достъпно: той е воювал в Испания, а там танковете са използвани в малки групи. Опитът от боевете в Испания е бил изтълкуван превратно. В Испания Павлов се е проявил като грамотен, умен, храбър и решителен командир. Сред най-първите, още на 22 юни 1937 година, той получава званието Герой на Съветския съюз. През август 1939 година за героите на Съветския съюз е въведен специален отличителен знак — медалът „Златна звезда“. Павлов е получил „Златна звезда“ с № 20. (Първата „Златна звезда“ на Жуков е №435.)

И тъй, доблестният командир Павлов, опирайки се на опита си от войната в Испания, е предложил да се разформират танковите корпуси. Но онази война е била локална. Допустимо ли е било ограниченият опит от една малка война да се използва като рецепта за бойното приложение на танковете в настъпващата световна война?

След завръщането си от Испания Павлов е назначен да командва всички танкови войски на Червената армия. Сталин го удостоява със званието командир на корпус, прескачайки званието командир на дивизия. За умелото ръководене на танковите съединения по време на Зимната война през март 1940 година Павлов е удостоен със званието командир на армия 2-и ранг.

През 1940 година в Червената армия са въведени генералските звания. Целият висш команден състав е изцяло преатестиран. Командармът 2-и ранг Павлов става генерал-полковник от танковите войски. След половин година Сталин го удостоява със званието армейски генерал. Е, именно той, вятърничавият Павлов, е погубил цялата работа.

В Червената армия е имало много танкове, само че са ги разпръснали по малките подразделения. А танковете е трябвало да се събират в ударни юмруци!

Ето така се е случило, че ние сме имали големи танкови съединения, но Сталин е погубил Тухачевски, а после е унищожил великото дело, започнато от Гения на стратегията.

Именно така ни описват съдбата на танковите корпуси кремълските идеолози. Ето за пример един образец от солово

изказване на тази тема. Писателят Евгений Носов: „Тръгвахме срещу вражеските танкови армади зле въоръжени, не винаги с патрони в паласките и снаряди в артилерийските предници. Тръгвахме без неосъществените танкови корпуси, за чието развиване е настоявал маршал Тухачевски, без ракетна огнева поддръжка, също предложена от него, но отхвърлена като идея на «враг на народа», без самия маршал — смелия новатор, образования и умен пълководец, познавача на тактиката и стратегията на германския милитаризъм“ („Литературная газета“, 1988, №16).

Такива твърдения се публикуват вече половин век. Тези откровения не смуцават и не възмуцават никого, никой не възразява. Не ни се ще в тон с лубянските обвинители да наричаме Тухачевски враг на народа, но не можем да наречем и приятел човека, който е тровел собствения си народ с отровни газове, който е изстребвал цели села, който е въвеждал в собствената си страна окупационен режим и не се е стеснявал от този термин. Виж, обаче „смелият новатор“, „образованият и умен пълководец“, „познавачът на тактиката и стратегията на германския милитаризъм“ трябва без съмнение да се слагат в кавички. И щом окупаторът Тухачевски е имал мръсен пръст в създаването на мощни танкови съединения, защо да не проявим бдителност? Защо да не обърнем придирчив поглед към вражеското творение?

По рецептите на Тухачевски са били създадени само четири механизирани корпуса. Той е искал повече, но са се намерили умни и дръзки хора, които не са позволили това на „смелия новатор“.

Във всеки корпус на Тухачевски е имало три бригади (две танкови, една стрелково-картечна) и корпусни части: разузнавателен, огнехвъргачен и сапъорски батальон, зенитноартилерийски дивизион, рота за регулиране на движението, техническа база, авиационен отряд.

Всяка от двете танкови бригади в механизирания корпус е включвала три танкови, стрелково-картечен и сапъорски батальон, артилерийски дивизион и зенитно-картечна рота.

Стрелково-картечната бригада в механизирания корпус е включвала батальон от бронирани коли, три стрелково-картечни батальона, два артилерийски дивизиона, зенитно-картечна рота.

Освен това в корпуса и в бригадите е имало свързочни подразделения, подразделение за химическа защита, медицински, стопански, транспортни, ремонтни, административни и пр. подразделения.

Всичко в състава на всеки корпус е имало 560 танка, 215 бронирани коли, 410 мотоциклета, 60 оръдия, 12 самолета-разузнавачи, 207 камиона.

Още от първия момент на появяването на механизиранияте корпуси строевите командири са изпращали възражения и протести до различни инстанции: такъв корпус не е способен да воюва.

Всеки читател може сам да се убеди в това. За целта трябва да намери черен кожен каскет с червена звезда, да го нахлупи над челото си и да се опита да си представи, че е на мястото на клетника командир, който е извадил лошия късмет да командва корпус, създаден по рецептите на „познавача“ и „смелия новатор“.

Първи въпрос: как да управляваш това войнство? В корпуса има 560 танка, а общият брой на танковите батальони е шест. Колко се падат на батальон? Известен брой танкове не са в батальоните, а в управлението на корпуса и бригадите. Но това не променя картината.

Батальоните пак се получават чудовищни по брой на танковете, затова са неуправляеми.

За сравнение: Никита Хрущов в мемоарите си радостно съобщава, че по време на кръвопролитните боеве край Сталинград, не щеш ли, ги споходило щастieto, Сталин подхвърлил помощ — два танкови корпуса по 100 танка във всеки!

Да помислим: в корпуса има 100 танка. На нали начело е генерал. Който разполага със съответния щаб. И с рота за управление. Освен това в състава на корпуса има три бригади. Начело на бригадите, които влизат в този корпус, стоят полковници. Който също имат щабове, средства за свръзка и управление, всички необходими подразделения за бойно обезпечение. А Тухачевски във всеки батальон има почти по сто танка. Та как може един командир на батальон да се справи с такава орда!

Бронирани коли в корпуса са 215, а са събрани в два батальона: разузнавателен батальон на корпуса и батальон бронирани коли на стрелково-картечната бригада. Въпросът е същият: колко се падат на батальон и как да се управлява този батальон?

И ако на командирите на батальони им е тежко, и на командирите на бригади не им е по-леко. Още древните римляни определено са установили, че на подчинение на който да е военачалник не може да има повече от пет основни бойни единици. За две хилядолетия римският опит е бил потвърден хилядократно във всички войни от всички армии. Но Тухачевски явно не е знаел това, което трябва да знае всеки ротен старшина. Във формиранията на Тухачевски на подчинение на всеки командир на бригада е имало по шест огромни неуправляеми батальона и дивизиона, без да броим отделните роти.

„Ученията, проведени с механизирани корпуси, показаха, че по своя състав те са тромави и слабоподвижни. Поради слабите средства за свръзка, особено радиовръзка, командирът на корпуса не се справяше с управлението на подчинените му части. Корпусите се придвижваха бавно в настъпление и при въвеждане в пробив“ („ВИЖ“^[1], 1968, №8, с. 108).

Мощните танкови съединения са инструмент за провеждане на стремителни операции. Но подвижните съединения на Тухачевски са изгубили своето главно качество — подвижността.

[1] Военно-исторический журнал. — Б.пр. ↑

3

Задачата на механизирания (танков) корпус на война е: чрез пробиване на отбраната на врага да излезе на оперативен простор и като се придвижва стремително напред по тиловете на противника, да развива тактическия успех в оперативен, понякога и в стратегически.

Това е красиво на теория. На практика корпусите на Тухачевски са били извънредно уязвими от въздушни атаки.

Във всяка бригада има една зенитно-картечна рота. В ротата има 12 зенитно-картечни установки М-4. С „М“ е означена картечницата „Максим“. А цифрата обозначава броя на цевице. Четири „Максим“-а в един блок. Блокът е на подиум. Подиумът е в каросерията на камион от тон и половина. Мерачът води обстрела наведнъж с четирите цеви. Така се постига значителна плътност на огъня. Хубаво нещо е „Максим“, но стреля с обикновени винтовъчни патрони. За обстрел на въздушни цели калибърът е възмалък. 20-милиметрови автоматични оръдия биха били точно необходимите. Само че началникът на въоръженията на РККА другарят Тухачевски е бил непримирим противник на тези оръдия. Той е обичал добрия стар „Максим“. И щом е било така, поне да е дал достатъчно от тези „максимовци“. Едно от двете: или ще усилваш противовъздушната отбрана на бригадите и корпусите като цяло, или ще намаляваш броя на танковете.

12 ЗПУ^[1] М-4 са можели да прикрият командно-наблюдателния пункт на командира на бригадата и командния пункт, на който се намира основният състав на щаба на бригадата, както и свързочните подразделения, които обезпечават работата на тези органи за управление. Но с какво ще се прикриват бойните редове на войските и тиловете?

Ще ми напомнят: на танковете има зенитни картечници.

Възражявам: само на някои. На съвсем малко. Зенитни картечници са били поставяни на всички Т-28 и Т-35, от втората половина на 30-те години зенитни картечници са били поставяни на определен брой Т-26. Но корпусите на Тухачевски са били предназначени за стремителни действия, затова те са били въоръжени

с танкове БТ. На БТ-2 и БТ-5 не е възможно да се установи заради конструкцията на люковете на куполата. Люковете са били квадратни, а за кръга на зенитната картечница трябва да има пръстен, за да се обръща картечницата в нужната посока. БТ-7 също не е бил пригоден за установяване на зенитна картечница. Неговите люкове са с продълговата форма със заоблени ъгли. Нещо средно между правоъгълник и овал.

„Смелият новатор“, началникът на въоръженията на РККА, не се е вълнувал от въпроса как може да се установи зенитна картечница върху куполата на БТ. И едва след като Тухачевски напуска поста началник на въоръженията, на конструкторите е наредено единият люк на куполата на БТ-7 да се прави кръгъл и да се поставя кръг П-40 с картечница ДТ. Били са произведени 1170 танка БТ-7, на които е било възможно да се постави зенитна установка — т.е. една четвърт от всички БТ-7. Но такива танкове са постъпвали не само в танковите корпуси, а и в отделните танкови бригади, и в танковите полкове на кавалерийските дивизии.

ЗПУ М-4 е можела да обезпечи голяма плътност на огъня: четири цеви, лентово зареждане, водно охлаждане на цевите. А ДТ на танковата купола не е имало нищо такова: нито четири цеви, нито водно охлаждане, нито лентово зареждане. ДТ е хубава картечница, но не е била създадена за стрелба по самолети. С една дума, наличието на известен брой танкове със зенитни картечници не е решавало проблема.

Освен зенитно-картечни роти в три бригади командирът на корпуса е разполагал със собствен зенитноартилерийски дивизион — 12 76-милиметрови зенитни оръдия. Дивизионът е бил способен да прикрие пунктовете за управление и свързочните възли на корпуса. Не и нещо повече. И то само на място, защото зенитните оръдия не са самоходни, а буксируеми. В движение и в бой мозъчните и нервните центрове на корпуса не са били защитени с нищо от въздушни атаки. А нали корпусът е бил създаден именно за движение и бой. Бойните редове на подразделенията и огромните тилове на корпуса и бригадите също не са били прикривани по какъвто и да било начин нито на място, нито в движение, нито в бой.

Тухачевски си е представял началото на войната само във вид на внезапно вероломно нападение на Червената армия над спящ

противник, във вид на съкрушителен удар на съветската авиация по вражески летища и могъщ марш на танковите армади към океана, когато танковете се движат като брониран поток и не е нужно изобщо да се управляват. И само в тази ситуация е можело да се използват корпусите, създадени по негови препоръки и проекти.

Във всяка друга ситуация такава организация на корпуса се е превръщала в капан. Представете си едно огромно зле управлявано или изобщо неуправлявано, незащитено с нищо стадо от танкове. Ако противникът има превъзходство или още по-зле — господство във въздуха, животът на такъв корпус би бил кратък. Самолетите на противника с лекота биха открили такова едно стадо. След откриването биха го разстреляли почти безнаказано.

В корпусите на Тухачевски е имало и собствени самолети-разузнавачи. Самите те не са били способни да водят въздушен бой и не са били предназначени за това. Но на тях им е трябвало полево, макар и малко, но все пак летище. То при всяко положение е оставало незащитено от въздушни атаки.

Малките танкови подразделения лесно могат да се крият в горички. Когато подразделенията са много и всички те са малки и подвижни, иди, че ги търси и атакувай. А когато всички танкове са събрани на пасажи, като сардинки, за кормораните и чайките е цял празник. Затова хайде да не скърбим за участието на корпусите на Тухачевски. За ситуацията, създадена на 22 юни 1941 година, те изобщо не са били приспособени. Ако в хода на отбранителната война на някого беше хрумнала идеята да използва корпусите на Тухачевски за провеждане на контраудари, той щеше да погуби напразно хората и техниката, защото за авиацията на противника няма по-добра цел от безкрайните незащитени движещи се танкови колони. Авиацията би смачкала тези колони още преди те да бъдат въведени в сражение.

[1] Зенитно-картечна установка. — Б.пр. ↑

Количеството на зенитните средства в корпусите на Тухачевски е било, меко казано, странно. Не по-малко странно е било и количеството на артилерията. За огнева поддръжка на 775 танка и бронирани коли — 60 оръдия. Не е много. На всеки 13 танка и бронирани коли — едно оръдие. И това е само на пръв поглед. Нека не забравяме, че 12 оръдия са зенитни. А полевата артилерия в целия корпус е 48 дула. При това половината от тези дула са в стрелково-картечната бригада. Втората половина полеви оръдия е разделена на двете танкови бригади. Във всяка бригада има 12 оръдия за поддръжка на 280 танка. Но и това е илюзия. Защото в танковите бригади е имало стрелково-картечни батальони, именно на тях на първо място трябва да се окаже поддръжка с огън. А не бива да забравяме и разузнавачите, трябва да се подсигурят и мотоциклетистите, и работата на сапъорите. С една дума, танковете в корпусите на Тухачевски са оставали без артилерийска поддръжка.

В корпусите на Тухачевски не е имало собствени средства за форсиране на водни прегради. Те не са разполагали и с много други неща. Но най-странно е количеството на автомобилите — 207.

Нека опитаме на мястото на командира на корпуса да разпределим тези автомобили. Кое е най-важното? Ами всичко е най-важно.

Преди всичко 60 коли трябва да се дадат на артилеристите и зенитчиците. Това ще бъдат влекачи за оръдията, гаубиците и зенитките. Защото в корпуса няма друга тяга. Още 36 коли — за платформи на зенитно-картечните установки.

Но артилерията не може да се движи напред, разполагайки само с влекачи. На артилеристите им трябва много коли, освен влекачите.

Ако дадем колите на артилеристите и зенитчиците, командирът на корпуса, неговият щаб, всички нижестоящи командири и щабове ще трябва да яхнат коне... а коне не са се полагали на корпуса.

Добре, да хвърлим корпуса в атака, а цялата артилерия и зенитните средства да оставим в тила. Оръдията, гаубиците, зенитно-

картечните установки и без това са малко, но нека опитаме да минем изобщо без тях. Какво да се прави, щом колите са нужни за по-важна цел. Корпусът трябва да се управлява. Не може да се мине без коли.

На управлението и на щаба на корпуса трябва да се дадат няколко коли. Инак танковете ще заминат напред, а командирът и щабът ще останат на място. Освен това трябва да се дадат няколко коли на свързочните подразделения, които осигуряват работата на щаба. Инак командирът на корпуса и щабът ще тръгнат в атака заедно с танковете, но няма да могат да управляват такава маса бойна техника. Свързочните подразделения не са толкова малко. Нека пресметнем: те осигуряват контакта с висшестоящото командване, със съседите, с щабовете на бригадите, които влизат в състава на корпуса, с придадените части за подсилване, със собствените самолети и с онези, които действат за интересите на корпуса. Напред са изпратени разузнавателни групи, челни отряди, челни, странични и тилови походни застави, отряди за обезпечаване на движението. Всички трябва да се държат под контрол, с всички трябва да се поддържа връзка. А радиостанциите тогава са били тежки. В корпусите на Тухачевски са се използвали предимно два типа радиостанции: 71ТК — танкова, и 5АК, която се е монтирала в каросерията на камион.

Трябва да се даде известен брой коли на управленията и щабовете на трите бригади и на свързочните подразделения, които обезпечават предаването на съобщения от щабовете на бригадите до щаба на корпуса и до нижестоящите подразделения.

В корпуса има всичко един зенитноартилерийски, четири артилерийски дивизиона и 17 батальона. На всички са нужни коли за командирите, щабовете и свързочните подразделения. Освен това в корпуса има над сто роти и батареи. И ротата за регулиране на движението не може да бъде оставена без транспорт.

И така, ако дадем 207 коли на командирите, на щабовете, на подразделенията за управление, свързка и регулиране на движението, тогава ще трябва да оставим на място сапъорите, ремонтниците, огнехвъргачите...

Нека не забравяме, че в корпуса имаме стрелково-картечна бригада, освен това във всяка танкова бригада — по един стрелково-картечен батальон. Тези подразделения и части са предназначени за затвърждаване на успеха на танкистите. Без стрелково-картечни

подразделения и части танковете няма какво да правят в тила на врага. Сами танковете не могат да удържат завзетите обекти и рубежи. А стрелково-картечните подразделения са ценни само докато за лакомите картечници има патрони. С пехотата е лесно — качваш я на танковете. Или пехотата да тича подир танковете. Осем-десет maratona до пълно изтощение. Но къде да дяваме картечарите? И огромните запаси от патрони, без които картечните подразделения са безсмислени?

В корпуса има три сапърски и един огнехвъргачен батальон. Сапърите винаги носят какъв ли не багаж. Те трябва и да минират, и да разминират, и да поправят мостове, и да копаят кладенци, да разчистват срутвания, да разчистват пътя. А огнехвъргачите трябва да носят със себе си много възпламеняваща течност. Може да се вземат коли в стрелково-картечната бригада и да се дадат на сапърите и огнехвъргачите, тогава без коли ще останат медиците и готвачите. Може да се измислят още много различни варианти за разпределяне на колите, но всички варианти ще бъдат смешни.

Ала най-смешното предстои.

Корпусът е предназначен за самостоятелни действия, откъснато от главните сили, в дълбочина на отбраната на противника. Ключовите думи са „самостоятелни“ и „откъснато“. В такава ситуация трябва да има най-малко 3 зареждания с ГСМ^[1] за 775 танка и бронирани коли.

Основните танкове в корпусите на Тухачевски са БТ. Едно зареждане на БТ-5 е 500 литра. 360 в основните резервоари, 140 — в допълнителните. Трябва и масло. Зареждането на БТ-7 е 790 литра (650 + 140). Автомобилите от онова време са по тон и половина и по три тона с ниска проходимост. Ако всичките 200 коли на корпуса се натоварят само с бензин, без да се вземат смазочни масла, и в този случай няма да можем да вземем със себе си 3 зареждания. А нали 200 автомобила трябва да карат гориво не само за танковете и за бронираните коли, те трябва да зареждат и себе си с гориво. И тук не можеш да минеш с три зареждания. Пресмятанията са показвали, че всеки автомобил е трябвало да има пет зареждания.

Ами боеприпасите?

Добре, няма да вземаме бензин, все някак ще проведем стремителния танков марш без бензин. Да натоварим всичките 200 коли с боеприпаси. Когато излиза на оперативен простор, корпусът трябва да разполага поне с два резервни боекомплекта освен натовареното в танковете и бронираните коли.

Един боекомплект за БТ-5 е 115 снаряда и 2709 патрона. БТ-7 — 172 снаряда и 2394 патрона. Един боекомплект за 560 танка БТ-5 е 64 440 снаряда и милион и половина патрони. Да умножим това по две. А ако имаме танкове БТ-7, ще се получи още по-голямо число. Да прибавим към това 215 бронирани коли. Да не забравяме, че повечето от тях носят същите танкови оръдия и картечници. Да прибавим към това полевата и зенитната артилерия. Тя не е много, но калибрите тук са по-солидни: 76-милиметрови оръдия и 122-милиметрови гаубици. Да прибавим и ненаситните зенитно-картечни роти, стрелково-картечната бригада и батальоните.

Нека пресметнем колко може да тежи всичко това. Да добавим теглото на солидните дървени сандъци. А патроните освен това са запоени в цинкови кутии и чак след това поставени в сандъците. Както и да го пресмятаме, нито 200 камиона от по тон и половина, нито 200 от по три тона няма да понесат толкова патрони и снаряди.

Можеш да не храниш хората по време на операция, можеш да не евакуираш ранените, а просто да ги зарязваш в канавките — все някак ще допълзят сами до тила, но танковите искат ремонт и техническо обслужване. И ако натовариш 207-те коли с боеприпаси или гориво, корпусът ще тръгне в настъпление, а ремонтните подразделения и запасът от резервни части ще останат в тила. Освен това имаш и самолети. И за тях трябва да се кара и гориво, и резервни части, и какво ли не още.

В хода на ученията за обезпечаването на един танков батальон са събирали всички коли на корпуса и всичко се е получавало идеално. Но да бъде обезпечена с транспорт цяла бригада, да не говорим за целия корпус — това не се е получавало и не е можело да се получи.

Понякога за изфукване са извеждали в полето целия корпус и той, сипейки огън, бляскаво се е устремявал в яростен поход... Зрелището е било завладяващо. У нас във всички времена изфукването ни е било на ниво. Получавало се е омайващо, защото встрани от вниманието на слисаните чуждестранни наблюдатели и на нашите инженери на човешките души е оставала една малка подробност. А именно, че преди демонстрацията танковете и колите са били ремонтирани и заредени с гориво. Така че за краткото време на спектакъла е можело да се мине с минимум ремонтни подразделения или изобщо без такива.

Колкото за спектакъла, едно зареждане е било напълно достатъчно на танковете. Както и един боекомплект за шумовото му оформление. По време на този спектакъл не е било нужно да се подават на корпуса нито резервни части, нито гориво и смазочни материали, нито продоволствие, нито боеприпаси. И най-важното: почти не е било нужно корпусът да бъде управляван. За подготовката на такива спектакли у нас са били отделяни по няколко месеца. В армията са наричали демонстрациите на мощ от подобен характер балет. Понеже всеки войник е знаел своята маневра, не е било нужно

командирите да полагат каквито и да било усилия за управляване на подразделенията...

[1] Горивно-смазочни материали. — Б.пр. ↑

Необмислеността на организацията на корпусите на Тухачевски е била толкова очевидна, че танкистите, които злата участ е пратила да служат в тези странни, създадени от „смелия новатор“ съединения, са затрупали висшестоящото командване, партийните комитети, контролните органи и специалните отдели на НКВД с рапорти, заявления, обръщения и доноси: налице е явно вредителство!

На всичко това „смелият новатор“ невъзмутимо е отговарял: започне ли война, ще дадем на корпусите достатъчно коли, ще ги подсилим с артилерия и зенитни установки, ще вкараме в състава на корпуса понтонно-мостов полк... С подобни декларации „новаторът“, без да иска, е признавал: в мирно време корпусите са небоеспособни.

Възразявали на Тухачевски: щом в мирно време няма коли, откъде ще се вземат по време на война? Още повече че самият Тухачевски настоявал всички автомобили и трактори в Съветския съюз да бъдат превърнати в „танкове“.

Но дори да се дадат на корпусите достатъчно автомобили, влекачи, артилерия, зенитни оръдия и картечници, средства за преодоляване на водни прегради — колко дълги ще се получат колоните на такъв корпус? И с какво ще се прикриват тези колони, с какво ще се защитават и отбраняват? И как командирът на корпуса ще се справя с това подсилено стопанство, след като той още сега не е в състояние да контролира подчинените му войски?

На 28 декември 1935 година в организационната структура на корпусите са внесени промени. Броят на автомобилите във всеки корпус е увеличен от 207 на 1444. От състава на корпуса е изключен зенитноартилерийският дивизион, един сапъорски и един огнехвъргачен батальон, техническата база и авиационният отряд. Във всеки корпус остават само по 12 710 бойци и командири.

Но и тези промени не решават проблемите. Пресмятанията показват: в големи подвижни съединения на всяка бойна машина трябва да се падат не по-малко от 4–5 транспортни коли. На 560 танка, 215 бронирани коли, 10 огневи артилерийски батареи със съответния

брой пехота, разузнавачи, сапъори, свързочници, медици и други трябва да има най-малко 2000 автомобила. Колоните на подобен корпус се проточвали на 250 километра. И то ако между подразделенията и частите не се спазвали установените от устава разстояния.

При спазване на устава и вслушване в здравия смисъл колоните на корпуса по никакъв начин не се вписвали нито в 300, нито в 350 километра. Такова количество машини правело корпуса слабоподвижен, забележим и пределно уязвим. „Наличните свързочни средства не осигуряваха на командира на корпуса непрекъснато и надеждно управление в движение и в бой“ („ВИЖ“, 1968, №8, с. 108).

Мощните танкови съединения са хубава идея. Но при прекаляване се получава обратното. Ако по един маршрут се пуснат 500 танка, пътят става непроходим за автомобилите, следващи танковете. Танковете разбиват всякакъв маршрут.

Подвижните съединения на Тухачевски са страдали от вроден порок: те не са били подвижни.

Невъзможността такива тромави танкови армади да се използват в бой е била несъмнена, така че след създаването на четири корпуса по-нататъшното им разгръщане е било прекратено.

Това по никакъв начин не е противоречало на принципа на масиране на танковете в бой и операция. Освен корпусите в Червената армия е имало значителен брой отделни танкови бригади. В зависимост от типа танкове, намиращи се на въоръжение, бригадата е можела да разполага със 148 до 278 танка. И това очевидно е бил пределът, който не е бивало да се надхвърля.

Танковите бригади са били достатъчно мощни, но тази мощ не е била прекалена, не е била във вреда на подвижността, не е подронвала главните преимущества на подвижните съединения.

Но какво да се прави, ако в дадена ситуация за решаване на конкретна задача са нужни не 150, не 250 танка, а повече? Никакви проблеми. В такъв случай трябва да се използва не една, а две танкови бригади. Или три.

* * *

Лъвът е страшен хищник. Но глутница вълци е напълно способна да изпълнява всякаква „работа“, на каквато е способен един лъв. Вълците могат да унищожат кого ли не. Разликата е там, че тежкия лъв не е способен да бяга продължително и бързо. И дори по-леката лъвица е способна на стремително нападение, само че на достатъчно кратко разстояние.

Виж, силните вълци са в състояние да преодоляват невероятни разстояния. Танковите бригади са били способни да решават всякакви задачи както при локална, така и при всеобща война. Само че е трябвало да бъдат използвани като вълча глутница: много силни хищници срещу един звяр.

И Сун Дзъ, и Бонапарт, и Гудериан са знаели, че само движението носи победа. А ние с вас знаем, че краката хранят вълка.

Дмитрий Григориевич Павлов, който решително се е възпротивил на идеята за корпусите на Тухачевски, също е разбирал това.

ГЛАВА 10

КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА ГОЛЯМОТО ТАНКОВО СЪЕДИНЕНИЕ?

В състава на Сухопътните войски оставаха достатъчно мощни танкови и моторизирани съединения (бригади и дивизии), които имаха на въоръжение 250–260 бойни машини. Тези съединения, както всяко поотделно, така и в различни комбинации помежду им, можеха да решават всички задачи в рамките на дълбока настъпателна операция.

„Советские Вооруженные Силы. История строительства“. М., Воениздат, 1978, с. 239

За пръв път за истинско действие двата корпуса, създадени по рецепти на „смелия новатор“ Тухачевски, са били използвани в Полша през септември 1939 година.

В Полша навлизат два съветски фронта. В състава на Белоруския фронт е действал 15-и танков корпус на командира на дивизия М. П. Петров. В състава на Украинския фронт — 25-и танков корпус на полковник И. О. Яркин.

Двата корпуса са действали крайно незадоволително. Тяхното движение е било бавно, освен това командирите на корпусите постоянно са губели контрол над своите бригади и батальони. Танковите корпуси са задръстили пътищата и не са давали възможност на своите обезпечавачи подразделения да снабдяват танковете с всичко необходимо за марша и боя. Танковите корпуси са изостанали дори от кавалерийските дивизии. Танковете са разбили пътя. Колите с гориво и смазочни материали и боеприпаси не са могли да следват танковете.

На съвещание на висшия команден състав през декември 1940 година маршалът на Съветския съюз С. М. Будьони разказва за действията на 15-и танков корпус: „Другарят Павлов правилно предлага пътищата да бъдат разчистени, защото ако тази грамада бъде пусната и всичко се задръсти с войски, те скоро ще спрат и няма да мога да помръднат... Аз имах случай в Белорусия (другарят Ковальов знае) да карам гориво за 15-и танков корпус по въздуха. Добре, че там нямаше с кого да се бием. По пътищата от Новогрудок до Волковиск 75 процента от танковете бяха спрели поради липса на гориво (...) Другарят Павлов повдигна въпроса за необходимостта от 2–3 зареждания в ешелона за развиване на успеха. Според мен трябва да се осигурят четири... Два боекомплекта ми изглеждат малко. Трябва да осигуряваме три боекомплекта. Когато излизате от пробива на простор, не е нужно да преследвате всички обекти и да губите време. Вие трябва, ако е възможно, да проникнете дълбоко в тила, за да получите голям простор за маневри“ („Накануне войны. Материалы совещания

высшего руководящего состава РККА 23–31 декабря 1940“. М., Терра, 1993, с. 273).

Правильно е разбирал нещата Семьон Михайлович и е разсъждавал трезво.

Червената армия е нанесла внезапен удар със секира по тила на Полша, която е стояла като стена на пътя на Хитлеровото движение на изток. На Червената армия ѝ е било леко в Полша, защото основните сили на Войска полска са воювали против германската армия. Към момента на навлизането на Червената армия на полска земя Полша вече е била понесла огромни загуби. Освен това командването на Войска полска било издало заповед да не се оказва съпротива на Червената армия. Отделните боеве и сблъсъци са изключения от правилото.

Полското командване се е надявало, че братята славяни идват на помощ, защото организирана съпротива срещу Червената армия не е имало. Само затова закъсалите по пътищата грандиозни, пренаситени с танкове корпуси, създадени по рецептите на „смелия новатор“, не са били позорно разгромени от полската кавалерия.

Корпусите на Тухачевски не са доживели до 1941 година. Но не е трудно да си представим тяхната печална участ, в случай че бяха се срещнали с германските танкови дивизии, ако вражеската авиация е висяла над пътищата, задръстени с червенозвездни танкове, на които е свършило горивото.

Виж, отделните танкови бригади са действали в Полша бързо, решително и дръзко. И не е случайно, че решението за разформироване на корпусите на Тухачевски е било взето през есента на 1939 година: бил е завършен „освободителният поход“, били са направени равносметките и се е стигнало до еднозначни изводи: корпусите да се разформироваат и точка!

Настоявам: изводите са били своевременни и правилни. Можело е да стигнат до тях и по-рано. И опитът от Испания няма нищо общо тук. Бил е налице по-зримият, по-пресен опит от Полша.

Между другото, Дмитрий Григориевич Павлов е изтълкувал много правилно и опита от Испания. В Испания съветските танкове Т-26, въоръжени с мощно 45-милиметрово оръдие, безпощадно са изтребвали германските танкове Рз-I и Рз-II. Павлов е съобразил, че в

наближаващата война противникът може в своето развитие да стигне до нивото на съветските танкове и да създаде нещо подобно на съветските танкови оръдия. Изхождайки от това, Павлов е настоял да се създадат танкове с дизелови двигатели, с противоснарядно брониране и с такива оръдия, които биха могли да пробиват противоснарядното брониране на вражеските танкове, в случай че противникът също успее да създаде нещо подобно.

Резултатът от предвидливостта и настойчивостта на Павлов: през декември същата 1939 година на въоръжение в Червената армия са били взети KV и T-34. А германците така и нищо не научили от опита от Испания. Те така си и останали със старото. Германските мъдреци, разните Гудериановци и Манщаймовци, са виждали, че техните танкове горят като кибритени кутийки при среща с най-остарелия съветски танк T-26, но така и не са схванали, че е дошло време да се създават танкове с противоснарядно брониране и на тях да се поставят мощни оръдия.

3

През ноември 1939 година против съществуването на танковите корпуси освен началника на Автобронетанковото управление комкор Павлов решително се произнесли:

— заместник-наркомът по отбраната, началникът на Генералния щаб на РККА командарм 1-и ранг Б. М. Шапошников, той бил планирал „освободителния поход“ в Полша и бил видял резултатите;

— командармът 1-и ранг С. К. Тимошенко, командващ Украинския фронт, на чието подчинение е бил 25-и танков корпус;

— командармът 2-и ранг М. П. Ковальов, командващ Белоруския фронт, на чието подчинение е бил 15-и танков корпус;

— заместник-наркомът по отбраната, командармът 1-и ранг Г. И. Кулик, който е координирал действията на двата фронта.

Не е чудно, че против съществуването на танковите корпуси са се изказали и самите командири на тези корпуси — командирът на дивизия М. П. Петров и полковник И. О. Яркин. Именно те най-добре разбирали: започне ли истинска война, корпусите ще загинат без полза, без да причинят никаква вреда на противника, а виновни ще бъдат намерени бързо. И първи в черния списък ще попаднат именно те, командирите на корпусите. И с право. Ако така организиран корпус е невъзможно да се използва при война, неизбежно ще възникне въпросът: защо тогава вие, подсъдими Яркин, и вие, подсъдими Петров, мълчахте по-рано?

Е, не са премълчали, а са казали всичко, което им е наболяло, и така са се предпазили от бъдещи въпроси на педантичен прокурор.

Корпусите са били разформировани. Но нищо страшно не се е случило. Нека сравним предишното с новото положение.

Преди реорганизирането в състава на всяка съветска кавалерийска дивизия е имало по един танков полк. Тук няма никакви промени.

Във всяка стрелкова дивизия е имало по един танков батальон. Тук всичко си е останало така.

В Червената армия е имало 4 отделни тежки танкови бригади. И тук нищо не се е променило.

Освен това в Червената армия е имало 32 танкови бригади с танкове БТ и Т-26: 8 бригади в състава на четири танкови корпуса и 24 отделни. След реорганизацията в Червената армия са останали също толкова танкови бригади с Т-26 и БТ — 32. Само че всички те са станали отделни.

Какво тогава се е променило? Били са ликвидирани *управленията* на четирите танкови корпуса. Павлов е премахнал ненужното управленско звено, което е пречело, което и без това е било неспособно да управлява.

Между другото, щабове и органите на управление на танковите корпуси не са изчезнали безследно. През август 1939 година Сталин е започнал тайна мобилизация на Червената армия. Освен всичко друго броят на стрелковите корпуси за по-малко от две години се е увеличил от 25 на 62. А броят на армиите — от 2 на 28. Щабните офицери и командирите от висшето звено (както впрочем и от всички останали звена) са били крайно необходими. Управленията на четирите разформирани корпуса веднага са били насочени за формиране на управленията на новите общовойсковии армии.

Сега нека се разберем за нещо: с вас няма да обръщаме внимание на названието, ще обърнем внимание на същественото.

А същественото е, че през есента на 1939 година Хитлер, без да ще, се е натресъл във Втора световна война, за която изобщо не е бил готов.

Той е имал 6 танкови дивизии и едно формирование, равно по сила на танкова дивизия. Щатната численост на всяка дивизия е била 324 леки танка. През същата есен на същата 1939 година Павлов е имал 32 бригади от по 278 БТ или Т-26.

Съгласен съм: дивизия звучи гордо. Но разликата в броя на танковете между германската дивизия и нашата бригада не е съществена. При това на всяка германска дивизия са се падали по 4–5 наши бригади.

Огромното болшинство германски танкове през есента на 1939 година са все същите Pz-I и Pz-II, които изобщо не са можели да се мерят с Т-26, да не говорим за БТ. Ето защо при по-малка численост на танковете бригадите на Павлов, комплектувани с Т-26, решително са превъзхождали германските танкови дивизии по огнева мощ, а бригадите с БТ — и по огнева мощ, и по мобилност.

Е, кой тогава е посмял да упрекне Павлов, задето се е отказал от големите танкови съединения?

Хем той освен това е разполагал с 4 тежки танкови бригади, в които е имало в зависимост от типа бойни машини от 148 до 183 танка, докато нито един Хитлеров танк през 1939 година не е стигал до 20 тона. Дори в онзи момент той не е имал не само тежки, но и средни танкове.

И още: съветската пехота и кавалерия са разполагали с достатъчно собствени танкове, а в Германия не е имало такова нещо.

Да не забравяме също, че веднага след войната в Полша броят на танковете в германските танкови дивизии е бил намален. По численост на танковете те отначало са се изравнили с бригадите на Павлов, а после съвсем са изостанали.

Този процес така и никога вече не е бил прекратен чак до края на войната. В хода на всяка нова реорганизация щатният брой на танковете в германските танкови дивизии е намалявал, докато през 1944 година е стигнал до 70. Но това е според щата. Това е според както е нормално. Но в хода на войната все не се получава да имаш толкова, колкото ти се иска, колкото е трябвало да ти дадат. В реалната обстановка в танковите дивизии постоянно не е достигало това, което е трябвало да имат.

И сега пропагандата ни уверява: в Германия са разбирали ролята на големите танкови съединения, а у нас Павлов е изтълкувал превратно опита от Испания.

Лукавите академици десетилетие след десетилетие разправят истории за „смелия новатор“ и за глупавите кавалеристи, които били погубили великите замисли. Но забравят да разкажат какво е предложил Павлов в замяна на разформированите управления на корпусите.

А той е предложил да се запазят отделните танкови батальони във всички стрелкови дивизии и танковите полкове в кавалерийските дивизии. Да се запазят всички отделни танкови бригади. Да се сформируют допълнително 3 танкови бригади и 10 учебни танкови полка, които в случай на война да се разгърнат в бригади. Освен всичко това 15-те най-добри стрелкови дивизии в Червената армия, като се започне от 1-а Московска пролетарска, да се преформират в моторизирани дивизии. 8 — през 1940 година, още 7 — през първата половина на 1941 година.

Моторизираните дивизии на Павлов са били мощни, подвижни, компактни, управляеми, учудващо, до изящество балансирани. Във всяка такава дивизия е имало четири полка (танков, артилерийски, два мотострелкови), три батальона (разузнавателен, свързочен, лек инженерен) и два дивизиона (ПТО и зенитен). Всичко в дивизията е имало 257 танка. Освен това — 49 бронирани коли в подразделенията за управление, разузнаване и свързка, 98 оръдия и минохвъргачки (без 50-милиметрови) и 980 автомобила.

Най-важното е, че цялата реорганизация е била свързана с минимален брой организационни и кадрови промени и премествания. Моторизираните дивизии не е било нужно да се формират. Те вече са съществували във вид на най-добрите стрелкови дивизии в Червената армия. Оставало е отделният танков батальон на дивизията да се разгърне в полк, да се махне от дивизията един стрелкови полк, а двата останали стрелкови полка да се качат на автомобили и да им се дадат още танкове.

Освен това е трябвало от стрелковата дивизия, превърнатата в моторизирана, да се изведе един от двата артилерийски полка. Да се

извади винаги е по-лесно, отколкото да се създава ново. А и не винаги е било нужно да се изважда. Преди подписването на пакта „Молотов-Рибентроп“ в съветските стрелкови дивизии е имало по един артилерийски полк. И едва от есента на 1939 година в техния състав са започнали да въвеждат втори артполк. В момента на началото на реорганизацията на Павлов още не във всички стрелкови дивизии е бил въведен втори артполк. А и да е бил, той се е намирал в стадий на формиране.

36 танкови бригади са останали същите като преди, само броят на танковете във всяка от тях е бил намален с двайсет. Предстояло е да се създадат три нови танкови бригади, което при наличието на такова количество вече съществуващи бригади не е било трудно.

И да се създадат 10 учебни танкови полка. Тук също не е можело да възникнат особени проблеми, защото в състава на всяка танкова бригада е имало собствен учебен танков батальон. Павлов е предлагал те да се изведат от състава на бригадите и да се обединят в учебни полкове. И толкоз.

При всяко положение учебните танкови полкове е трябвало да се намират далече от границите. В случай на внезапно избухване на война те не попадали в зона на бойни действия.

Силно грамотните защитници на Тухачевски помнят, че по настояване на Павлов са били разформировани управленията на четирите корпуса, но забравят, че вместо тях са били създадени 15 дивизии, които са превъзхождали разформированите корпуси и по брой танкове, и по бойна мощ, и по подвижност, и по способност да водят бойни действия.

Освен организационните промени Павлов е подготвял и качествено превъоръжаване на танковите войски. Още на 21 февруари 1938 година, три години преди катастрофата през 1941 година, началникът на Автобронетанковото управление при РККА комкор Д. Павлов изпраща до наркома по отбраната на СССР, маршала на Съветския съюз Ворошилов, доклад за необходимостта от коренно преразглеждане на системата на танковото въоръжение.

В този документ Павлов иска танковете за придружаване на пехота Т-26 да бъдат оставени на пехотата и в никакъв случай да не й бъдат отнемани. Павлов иска танковете Т-28 и Т-35 да бъдат превъоръжени с оръдие с бръснеща траектория и начална скорост на

снаряда не по-малко от 560 м/сек. Освен това като замяна на тези два типа да се разработи нов тежък танк за пробив.

Тези предложения на Павлов са били реализирани. За Т-28 и Т-35 е било създадено 76-милиметрово оръдие с начална скорост 555 м/сек, освен това като замяна на тези танкове е бил разработен и пуснат в серийно производство тежкият танк за пробив КВ.

Но и това не е всичко. В същия документ от 21 февруари 1938 година се съдържат искания да се разработи танк за замяна на БТ. „Опитните образци трябва да се разработят в два варианта: колесно-гъсеничен и чисто гъсеничен за окончателно решаване на въпроса за избор на типа (гъсеничен или колесно-гъсеничен). При получаване на ходова част (включително гъсеницата) на чисто гъсеничен танк, която работи не по-малко от 3000 км, ще можем да се откажем от колесно-гъсеничния тип танк“ (РГВА, ф. 4, о. 19, д. 55, л. 1–2).

Всички ние сме възпитани с красивата легенда: глупавичките военни са се вкопчвали в колесно-гъсеничните танкове и затова са наредили да се разработи именно такъв. Но конструкторът Кошкин, великият създател на Т-34, е рискувал да разработи едновременно два варианта: и гъсеничен, и колесно-гъсеничен. Изпитанията са показали предимствата на чисто гъсеничната машина и именно така се родил най-добрият танк на всички времена и народи. Сигнало се до твърдения, че Кошкин бил създавал Т-34 „един вид полулегално, като самоинициатива, в свободното време от основната си работа“ („Красная Звезда“, 3–9 декември 2008).

Справедливо ще е да отбележим, че червените командири наистина са държали на колесно-гъсеничните танкове. Ала не бива да обясняваме тази привързаност с изостаналост и глупост. Колесно-гъсеничният танк представлява цял букет проблеми при проектирането, производството, експлоатацията, ремонта, обучението. Чисто гъсеничният танк е по-надежден и прост. Но пред съветските командири е стояла стратегическата задача за освобождаване на цели континенти. Техният размах е от тайгата до британските морета. Не случайно другарят Сталин е къткал поетите, съчиняващи поеми за последния пограничен стълб, последния фашистки град и за това как „ние ще стигнем и до Ганг“.

Червената армия е била подготвяна за провеждане на дълбоки настъпателни операции, но гъсениците на танковете, които тежали над

15 тона, не са издържали на продължителен пробег, а още по-малко — на висока скорост. Ако науката и техниката от онова време са били в състояние да дадат гъсеница, която би издържала на няколко хиляди километра пробег по пресечена местност при висока скорост, червените командири са щели решително и единодушно да се откажат от колесно-гъсеничните неудобства.

Именно такъв танк е искал да се създаде Павлов. Искал го е, след като се е върнал от Испания през 1937 година. Искал го е, когато още се е намирал в Испания. Когато все още не е съществувало конструкторското бюро на Кошкин. Т-34 е бил създаван по задание и искане на началника на Автобронетанковото управление комкор Павлов, което се потвърждава и с документи, и с най-авторитетни свидетелства като тези на главния металург на страната академик В. С. Емелянов и маршала на Съветския съюз К. А. Мерецков, който заявява, че „Т-34 беше мечтата на Павлов, въплътена в метал“.

Е, кой и защо тогава съчинява и разпространява легенди, че Кошкин е създавал Т-34 полулегално, по собствена инициатива и в почивките от основната си работа? На кого и защо е потрябвало да изопачава историята?

Това трябва да се прави, за да бъде Павлов стъпкан в калта.

Защото ако всички признаят, че Павлов не е бил идиот, че е предлагал напълно разумни неща, но коренно противоположни на онова, което са правили Тухачевски, а после и Жуков, ореолът както на „смелия новатор“ Тухачевски, така и на „маршала на победата“ Жуков, ще помръкне.

Към есента на 1939 година КВ и Т-34, разработвани по задание и искане на Павлов, са били създадени и започват техните изпитания.

Павлов е планирал да превъоръжи с танковете КВ тежките танкови бригади за пробив.

С танковете Т-34 — моторизираните дивизии.

Според замисъла на Павлов в леките танкови бригади трябва да има по 258 танка, а в моторизираните дивизии — по 257.

Танковите бригади се състоят почти само от танкове с минимално количество поддържащи и обезпечаващи средства, а моторизираните дивизии са съединения, в които органично се съчетават танкови части с мотопехота, артилерия, средства за противовъздушна отбрана и т.н.

Това се правело със следната цел.

В бойна обстановка понякога са ни нужни танкови части и съединения в почти чист вид, т.е. танкове с необходимия минимум обезпечаващи подразделения. Пример: в стандартния стрелкови корпус на Червената армия има три стрелкови дивизии. Общото количество на полковете е 9 стрелкови и 8 артилерийски (по два артилерийски полка във всяка дивизия и два при командира на корпуса). Ако в състава на стрелковия корпус е имало не три дивизии, а само две, тогава общият брой на полковете е бил 6 стрелкови и 6 артилерийски. С една дума, пехота и артилерия в корпуса е имало достатъчно. Ако корпусът е действал по главно направление, тогава е трябвало той да бъде подсилван с танкове. За такива случаи служат танковите бригади.

На по-високо ниво, т.е. на ниво армия и фронт, при подготовката на настъпателна операция са били създавани подвижни групи, предназначени за стремителни маршове в дълбокия тил на противника. Тук са били нужни съединения, в които е имало не само танкове, но и мотопехота, подвижна артилерия, разузнавачи, зенитчици и пр. За такава организация са били нужни моторизираните дивизии.

Организирането на танковите войски по метода на Павлов се е получило просто, стройно, ясно, новите съединения са били мощни, мобилни, управляеми. Танковите бригади и моторизираните дивизии е можело да се включват в състава на стрелковите корпуси, общовойсковите армии и фронтове, както и да се държат като резерв на Главното командване.

Принципът на Павлов е: да не се натоварва един маршрут с хиляди машини, а тази мощ да се разпределя в пространството, да се действа по различни направления, но с една цел, според единен замисъл и план. В случай на необходимост тези съединения, като кубчета, е можело да се използват във всякакви съчетания.

Ролята на заместниците на командващите съветските фронтове и армии в случай на война е била да се оглавяват армейските и фронтовите ешелони за развиване на пробива (ЕРП). Възможният състав на фронтовия ЕРП е: заместник на командващия фронта с малък щаб, средства за свързка и управление, 2–4 танкови бригади и 1–3 моторизирани дивизии. Това си е един ударен юмрук със сила 1000–1500 танка с пехота, артилерия и всички останали подкрепящи и обезпечавачи сили и средства. Накъде повече? Освен това според замисъла на Павлов такъв юмрук трябва да се създава само там, тогава и дотолкова, доколкото, където и когато възникне необходимост от него. Ако няма необходимост, танковите бригади и моторизираните дивизии действат поотделно.

Преди появяването на моторизираните дивизии на Павлов тяхната роля са изпълнявали кавалерийските дивизии. Командирът на дивизия Жуков е бил заместник на командващия Белоруския военен окръг по кавалерията. Ето неговото съобщение: „В мирно време моите функции се състояха в ръководене на бойната подготовка на конните части и отделните танкови бригади, предназначени от оперативния мобилен план за съвместни действия с конницата. В случай на война трябваше да се заема с командването на конно-механизирана група, състояща се от 4–5 дивизии конница и 3–4 отделни танкови бригади“.

В такава група е можело да има 1000–1300 танка. Кой е казал, че това е малко? Кой е обявил, че съветските командири не са разбирали ролята на големите танкови съединения?

Павлов само е предложил кавалерийските дивизии в такива групи да се заменят с моторизирани. Той е разбирал, че свързочните средства от онова време не са позволявали да се управлява цялостна танкова маса от 500–600 танка и няколко хиляди автомобили. Ето защо е предлагал да се организират танкови формирования с по-малък размер, но мобилни и управляеми.

В случай на действия на няколко такива формирования по едно направление те е трябвало да се управляват не толкова по една система

за връзка, което тогава е било невъзможно, колкото обвързвайки техните действия в единен замисъл.

И това са били не просто теоретични разсъждения. В ръцете на Павлов е бил резултатът от бляскав експеримент. През август 1939 година съветските войски на Халхин Гол за пръв път в световната история са приложили тактиката, която германците са нарекли блицкриг. В състава на съветските войски не е имало механизирани корпуси. Но там е имало мотострелкова дивизия, 2 танкови и 3 мотоброневни бригади. Те са действали на значително разстояние една от друга, но по единен замисъл. Резултатът е стратегически.

Това е, доказвал е Павлов, което ни е нужно.

Трябвало ли да се отбраняваме — мотострелковата дивизия и танковите бригади във взаимодействие с пехотата, артилерията, сапърорите напълно са се справили с тази задача на Халхин Гол. При това във война срещу много силен противник, в много тежки климатични условия, в ситуация на огромно откъсване от базите за снабдяване.

Трябвало ли е да нанасят контраудари — те и с това са се справяли.

Трябвало ли е да настъпват и за целта да създават подвижни групи — моля. Никакви проблеми. На Халхин Гол са били формирани две подвижни групи в точно съответствие със задачата, която е предстояло да решават. Те са я решили успешно. Какво повече?

Жуков е побеждавал на Халхин Гол освен всичко друго също и защото в ръцете му са се оказали правилни, създадени не от него инструменти за водене на война.

Той не е разбрал това. Не го е оценил.

След Сталин е било наредено да се възхвалява Тухачевски. Всичко, в което „смелият новатор“ е вземал участие, е било обявявано за гениално. Идеологическите кресльовци, без да вникват в същината на нещата, са се развикали с цяло гърло: Гигант на военната мисъл! Звезда от първа величина в плеядата на изтъкнатите! Неразбран гений! Погубен гений!

Кресльовците не обръщат внимание на същественото. За тях е по-важен терминът. Щом Павлов е предложил бригади, значи това е нещо много дребно. Виж, германците имат танкови дивизии. Щом са дивизии, значи са големи съединения, значи германците са разбирали ролята на големите танкови съединения.

Но нали много рядко германска танкова дивизия от 1941 и всички следващи години е можела да се сравни по количество (и качество) на танковете с танковите бригади и моторизираните дивизии на Павлов.

Ето сведения за броя на танковете в някои германски танкови дивизии към 22 юни 1941 година:

- 1-а — 154;
- 3-а — 198;
- 4-а — 169;
- 9-а — 157;
- 13-а — 147;
- 14-а — 163;
- 16-а — 158.

Хайде, сравнете това с танковите бригади и моторизираните дивизии на Павлов!

Между другото, разправят ни, че дивизиите и корпусите на Червената армия не били изцяло комплектувани. Но хайде да обърнем внимание на германската бъркотия. Коя от тези дивизии е била напълно комплектувана?

Възразяват ми, че германските танкови дивизии са били събрани в четири групи. Правилно. А кой е пречел бригадите и дивизиите на

Павлов да се събират в групи? Именно това е предлагал той да се направи. И е настоявал.

Хайде да гледаме не названието, а какво се крие зад това название.

Ето ви примери.

На 1 ноември 1942 година командващият германската танкова армия „Африка“ е докладвал в Берлин, че в състава на танковата армия има 409 танка, в това число 321 изправни.

На танковата армия „Африка“ са посветени огромен брой книги, статии, дисертации, филми. А нали това, като помислим, е било същото като две танкови бригади на Павлов, при това не напълно комплектувани.

Друг пример. Маршалът на Съветския съюз А. И. Ерьоменко описва най-страшния ден на Втората световна война — 23 август 1942 година. Ясно е, че става дума за отбраната на Сталинград. Волга е главната нефтена артерия на Съветския съюз. По Волга прекарват нефта от Каспийско море нагоре по течението. Това е линия от юг на север. Във всяко голямо речно пристанище част от нефта се е прехвърляла в железопътни цистерни и е била транспортирана на запад и на изток. Достатъчно е било тази артерия да бъде прерязана, германците да излязат на Волга и да поставят на брега няколко оръдия, за да остане Червената армия без въздух, промишлеността да спре и Съветският съюз да рухне. Най-удобно на Волга се излиза край Сталинград.

Ерьоменко тогава е бил командващ фронт със званието генерал-полковник. Ето неговия разказ: „Беше ясно, че хитлеристите са преминали към настъпление непосредствено към Сталинград. За същото говореше и докладът от щаба на 8-а въздушна армия. Летците бяха видели две вражески колони с по около 100 танка във всяка. След тях — плътни колони камиони с пехота. Всичко това напредвало към Сталинград“ („Красная Звезда“, 12 октомври 2002).

Критична ситуация. Съдбата на Съветския съюз е висяла на косъм. Германците са разполагали с огромни сили. Силата им се е състояла в това, че танковете не са били сами — след колоните от танкове са идвали безброй камиони: управление, свръзка, сапъори, ремонтници, пехота, артилерия, зенитчици, медици, боеприпаси, ГСМ и всичко останало. А пък самите танкове...

Ако се вгледаме добре, по брой на танковете това е било все едно само една бригада на Павлов. При това не напълно комплектувана. И то разкъсана на две части. И танковете — само леки и средни.

Излиза, че със съединения от типа на бригадите на Павлов е можело прекрасно да се решават както оперативни, така и стратегически задачи. А даденият пример показва, че е можело да се минава дори и с по-малки съединения: противникът е въвел в пробив две бойни групи (наричайте ги полкове, бригади, дивизии — въпросът не е в названието) по 100 танка във всяка. Нали те и без това напредват по различни маршрути, но ги свързва общ замисъл, обща цел. Най-важното е, че те се намират под единния контрол на висшестоящ началник и са напълно обезпечени с всичко необходимо за живот и бой.

И ето че на нас ни набиват в главите: о, германците са разбирали, че танковете трябва да се събират в мощни групи. Е, две групи от по 100 танка с всички необходими поддържащи и обезпечавачи части едва не са решили изхода от цялата Втора световна война.

И щом заговорихме за големите танкови съединения, при никакви условия не можем да подминем грандиозното танково сражение на Курската дъга през лятото на 1943 година.

Сред германските войски най-добре са били комплектувани частите и съединенията на СС: в дивизията „Велика Германия“ към началото на сражението е имало 163 танка, 3-а танкова дивизия на СС — 139 танка.

Танковите дивизии на Вермахта са били въоръжени по-слабо:

3-а танкова — 90 танка;

9-а — 83;

12-а — 82;

18-а — 72;

19-а — 81 и т.н.

Цитирам официални сведения от „Военно-исторический журнал“. Прекият интерес както на съветските генерали тогава, така и на официалните историци сега, е да се преувеличават силите на противника. В дадения случай например сред другите похвати на лъжата се прилага и такъв: делят се съветските танкове на две категории — „всичко“ и „в това число изправни“, а от германските танкове делят така само онези, които са воювали в Африка. Нашите

сериозни историци не делят на изправни и неизправни онези танкове, които са воювали срещу Червената армия. Сякаш германците винаги са имали само изправни танкове.

Към началото на сражението на Курската дъга всяка германска танкова дивизия е разполагала средно с по 78 танка. Кой след това би твърдял, че предлагайки да имаме танкови бригади и моторизирани дивизии със сила по 257–258 танка, Дмитрий Григориевич Павлов не е разбирал ролята и значението на големите танкови съединения?

Още един пример за сравнение. През декември 1944 година 6-а гвардейска танкова армия е нанесла удар в обход на Будапеща. В нейния състав има 220 танка, 9 самоходно-артилерийски установки, 16 установки РС, 390 оръдия и минохвъргачки и 1956 автомобила („ВИЖ“, 1973, №12, с. 65).

Колосална мощ. Ето доказателството, че на заключителния етап от войната съветските пълководци са се издигнали на най-високо ниво, вярно са разбирали ролята на танковите войски и правилно са ги използвали.

А аз отново възразявам: наречете 6-а гвардейска танкова армия с друго име и ще получите това, което е предлагал Павлов.

* * *

100 танка, 200 танка — това е огромна сила. Но само при условие че те са осигурени с гориво, боеприпаси, резервни части, ако действат съвместно с артилерията, пехотата, разузнавачите, зенитчиците, сапърите, медиците, ремонтниците.

В корпусите, които са били разгърнати по рецептите на Тухачевски, има по 560 танка и 215 бронирани автомобила в едно стадо. Но те не са осигурени нито с гориво, нито с боеприпаси, нито със средства за управление и свръзка, нито с артилерия и зенитчици, нито с разузнавачи, нито с пехота. Такава организация е глупост и болна фантазия. А ако я премерим с прокурорски поглед — измяна и вредителство.

Комкор Павлов е разбрал това. Той се е опълчил срещу тази глупост.

ГЛАВА 11

А ТОЙ ЩЕ СИ СТРОШИ И ГЛАВАТА

Провежданите мероприятия, особено формирането на механизирани корпуси и артилерийски полкове от РГК, бяха подчинени само на интересите на настъплението, без да се прави сметка, че на тях щеше да им се наложи да водят и отбрана.

Генерал-полковник Л. М. Сандалов
„Первые дни войны“, с. 44

1

Нормално е да смятаме, че за да се трошат камъни, е нужен каменарски чук. Колкото по-тежък, толкова по-добре.

Но и това си има граници.

Ако не можеш да повдигнеш чука, тогава лекият е за предпочитане пред тежкия. Корпусите на Тухачевски са били неповдигаеми. Именно затова Павлов е настоял да се откажем от корпусите.

Предимството на структурата, предложена от Павлов, е в това, че е била гъвкава. Тя е била създадена за настъпателна война. Но в случай на необходимост съединенията, създадени по рецептите на Павлов, е можело да се използват за отбрана, за нанасяне на контраудари, за контранастъпление срещу прерастващото във всеобщо настъпление.

В отбранителни сражения дивизиите и бригадите на Павлов е можело да се използват в засади по пътищата, по които се е движел противникът. В случай на отстъпление бригадите и дивизиите на Павлов е можело да се оставят в качеството на ариергард: главните сили се отдръпват и застават на нов рубеж, тяхното отстъпление прикриват подразделения с бързоходни танкове, които възпират известно време противника, после бързо се присъединяват към основните сили.

Павлов е настоял на своето.

Но не са го оставили дълго да се радва. Механизираните корпуси са имали свирепи привърженици. Борбата за връщането на механизирани корпуси е била жестока. Благодарение на старанията на ужасно прогресивни стратегии на 7 юни 1940 година командарм 2-и ранг Павлов е свален от длъжността началник на Автобронетанковото управление (АБТУ) при Червената армия и изпратен да командва Белоруския специален военен окръг, който няколко дни след назначаването на Павлов за командващ е бил преобразуван в Западен специален.

Павлов е бил махнат от АБТУ, за да не пречи на поемането по гибелния път.

На 9 юни 1940 година наркомът по отбраната утвърждава плана за формиране на осем механизирани корпуса. Решено е танковете да бъдат събирани в тромави, неуправляеми стада. На 4 юли 1940 година Съветът на народните комисари на СССР приема постановление № 1193-464сс, което утвърждава новата щатна организация на механизирания корпус. Във всеки корпус — две танкови и една моторизирана дивизия, мотоциклетен полк, няколко отделни батальона, авиационна ескадрила.

Привържениците на механизирани корпуси окончателно побеждават. Тяхната основна идея е: трябва да има не четири корпуса, както при Тухачевски, а два пъти повече! И във всеки корпус — не по 560 танка, а също два пъти повече!

И се започва разгръщането отначало на осемте механизирани корпуса с тази чудовищна организация. После към тях прибавят и девети. Във всеки такъв корпус има 36 080 командири и бойци, 1031 танка, 266 бронирани автомобили, 352 трактора, 12 самолета.

Всичко в такъв корпус е имало 13 полка: 5 танкови, 4 мотострелкови, 3 артилерийски, 1 мотоциклетен.

Пет хиляди автомобили за обслужване на хиляда танка явно не са били достатъчно. Затова корпусите са допълвани с още автомобилни батальони.

В случай че такъв корпус се задвижел в една колона, нейната дължина е била 400–450 километра. Това е без подсилващите средства. Но се е предвиждало корпусите да се подсилват с два корпусни артилерийски полка, освен трите, които вече били в неговия състав, с инженерно-сапъорски и понтонно-мостови полкове и батальони и други средства.

И се започнало осъществяването на всичко това. Например в състава на 4-и механизирани корпус са били въведени допълнително 441-и и 445-и корпусен артилерийски полк, в състава на 5-и механизирани корпус — 467-и и 578-и и т.н.

Командирите, които са извадили лошия късмет да командват такива корпуси, леко са роптаели. На декемврийското съвещание на висшия команден състав командирът на 6-и механизирани корпус генерал-майор М. Г. Хацкилевич заявява: „Понякога ни карат да се движим в настъпление в ивица от 5–6 километра. Как може такава маса танкове да влезе в пробив? Ние пресметнахме при нашите учения

(дори изхвърляхме по 2500 машини от бойния състав, вземахме само най-необходимото за живот и бой) и пак в настъплението при нас участват 6800 машини, почти 7000. Как може такава маса машини да се вмести в толкова тесен фронт?“ („Накануне войны. Материалы совещания высшего руководящего состава РККА 23–31 декабря 1940“. М., Терра, 1993, с. 275).

Разказват ни за причините за германските победи: цялата работа била, че германците се били съсредоточили на тесни участъци. Ох, да са могли да попаднат на ученията на 6-и механизирани корпус, та да се поучат как да се съсредоточават на тесни участъци...

Впрочем, германците са видели това и без да ги поканим през границата. 6-и механизирани корпус на Хацкилевич се е намирал на самото острие на Бялистокската издатина.

Генерал Хацкилевич продължава: „Един боекомплект представлява 100 вагона. Е, представете си какъв тил е нужен, за да мъкне всичко това след себе си, още повече ако имаме три и половина боекомплекта“.

Но не бива да забравяме и за трите зареждания с гориво, които също е трябвало да мъкнат със себе си...

Мощта на такъв корпус може да се представи малко по-различно. Хайде да застанем в края на пътя и да се полюбуваме на механизирания корпус, който минава покрай нас. Един танк или автомобил в минута. Нали те не се движат плътно един след друг, като по „Тверская“, а спазват определените от устава дистанции. Освен това движението в колона намалява скоростта. И танковете в нашите колони не са само бързоходни, а всякакви. Редуват се с трактори, които влачат след себе си извънредно тежки оръдия, до 152-милиметрови гаубици-оръдия включително. И пътищата ни са съветски.

Теоретично 60 машини в час.

1440 в денонощие.

Но дистанция трябва да се спазва не само между отделните машини, а и между ротите. А това са вече не 35–40 метра, а 200–300. И между батальоните има дистанции. Малко по-големи. И между полковете. И между дивизиите.

Случват се и повреди по машините, които забавят движението. Има и почивки. Теоретично механизираният корпус е трябвало да преминава покрай една точка за 7 денонощия. Разбира се, ако личният

състав спи по-малко, яде по-малко, хаби по-малко време за зареждане и ремонт на машините. Да не забравяме, че танкът се е нуждаел от ремонт след 50 часа движение („Накануне войны. Материалы совещания высшего руководящего состава РККА 23–31 декабря 1940“. М., Терра, 1993, с. 298).

7 денонощия е научно обоснованата норма. Наистина, не винаги са успявали да се впишат в нея.

В хода на декемврийското съвещание на висшия ръководен състав на Червената армия командирът на 1-и механизирани корпус генерал-лейтенант П. Л. Романенко докладва как възнамерява да действа при война. Прекъсва го наркомът по отбраната, маршалът на Съветския съюз С. К. Тимошенко: „След като поведохте своя корпус, вие потрошихте всичко и задръстихте пътя за цяла седмица“ („Накануне войны. Материалы совещания высшего руководящего состава РККА 23–31 декабря 1940“. М., Терра, 1993, с. 155).

Хайде да се съгласим: когато Дмитрий Григориевич Павлов се е противопоставял на *такива* механизирани корпуси, той е имал основание.

Да се използва *такъв* корпус в отбрана е невъзможно: танковете може бързо да се закопаят в земята, но какво да се прави с хилядите автомобили? Те са прекрасна цел за вражеската авиация. А без автомобили, т.е. без гориво, резервни части и боеприпаси танковете са безполезни.

Такъв корпус не може да се използва и за контраудар. Ако задвижим механизирания корпус по продължение на фронта към мястото на вражеския пробив, тези 1000 танка, 1500 мотоциклета, 350 трактора, 5000–7000 автомобили ще задръстят всички пътища и няма да позволят на другите съединения, които действат наблизко, нито да се снабдяват, нито да правят маневри с резервите, нито да отстъпват.

Такъв корпус е бил предназначен само за пробив на вражеска територия. Само там е можело да се проточат неговите колони. Само там е можело да се реализира неговата колосална мощ. Но само при условие че имаме пълно господство във въздуха.

С други думи, създаването на такива корпуси автоматично е предполагало внезапен удар на съветската авиация по вражеските летища за завоюване на господство във въздуха от първия момент на войната. В други условия е било невъзможно да се използва такъв корпус, той е прекалено уязвим от вражеската авиация.

Но и в настъпление корпус с такъв състав е можело да се използва само при условие че действа напълно внезапно, че хилядите танкове отведнъж нахлуват на вражеската земя и напредват, без да се отклоняват за дребни сблъсъци, заобикаляйки огнища на съпротива, и имат пред себе си ясна, предварително известна на командирите цел.

Точно така, както колоните германски танкове през 1940 година са се устремили към бреговете на Атлантика.

Точно така, както 6-а гвардейска танкова армия през август 1945 година се е устремила напред към Тихия океан.

Но всякакви непланирани предварително отклонения от първоначалните планове са можели да завършат с поражение, защото

инерцията на тази маса е била колосална, а да се управлява тя е било почти невъзможно.

Хрумва ни спасителна идея: а защо такъв корпус не бъде изпратен по три или четири маршрута?

Великолепна идея. Но именно това е, което е предлагал комкор Павлов — да не се събират танковете в неуправляеми маси и да се движат в една колона, а да имаме танкови съединения с по-малки размери и те да се вкарват в сражение по различни маршрути, но към обща цел и по единен замисъл.

Напомнят ми, че на завършващия етап на войната съветските командири са управлявали танкови армии. Правилно. Но танковите армии са били само пет. В самия край на войната — шест. Те са били вкарвани в сражение със състав 500–600 танка. Рядко — 800–900. Но в танкова армия е имало и по 200–300 танка. Танковете са били съветски, но използването на танкови армии е станало възможно след като от Америка сме получили стотици хиляди автомобили с висока проходимост и съответно количество средства за свързка. През 1941 година не сме имали това, така че е било невъзможно да се управляват такива корпуси в бързо сменящата се обстановка. Не е било възможно и да се осигуряват с всичко необходимо за живот и бой.

3

През януари 1941 година за началник на Генералния щаб на Червената армия е бил назначен армейски генерал Г. К. Жуков и той е обявил: девет механизирани корпуса са малко. В Червената армия трябва да имаме ТРИЙСЕТ такива корпуса!

Жуков е настоял за тяхното формиране. Впоследствие управлението на един механизирани корпус е било разформирано преди създаването му да е било завършено.

Но и 29 е толкова много, че след войната се стеснявали да говорят за това пред Сталин и дори пред Хрущов. В официалната история се е съобщавало, че са били създадени няколко механизирани корпуса (*„История Великой Отечественной войны Советского Союза 1941-1945“*. М., Воениздат, 1961. Том 1, с. 457).

Като прочете това, човек пресмята: три... хайде да са пет...

Тук още веднъж е добре да си припомним „най-правдивата книга за войната“. Жуков съобщава, че германците са имали 3712 танка. И това е било 5–6 и повече пъти повече, отколкото в Червената армия. А малко по-рано, в същата книга, той казва, че в началото на 1941 година е настоявал да се създадат 30 механизирани корпуса по 1000 танка във всеки, а глупавичкият Сталин, кой знае защо, се колебаел...

Решението за разгръщане на 9 механизирани корпуса е било явно погрешно. Решението за увеличаването на броя им до 30 е било престъпление спрямо Червената армия. Никой не ще успее да пробута на Сталин вината за това престъпление. „И. В. Сталин явно нямаше определено мнение по този въпрос и се колебаеше. Времето течеше и едва през март 1941 година бе взето решение за формирането на поисканите от нас 20 механизирани корпуса“ (Жуков, Г. К. *„Воспоминания и размышления“*. М., АПН, 1970, с. 197).

Било е категорично невъзможно да се комплектува всичко това. В управлението на всеки механизирани корпус и корпусните части (мотоциклетен полк, авиационна ескадрила, свързочен батальон и др.) според щата 10/20 е трябвало да има 346 души команден и началстващ състав, т.е. офицери според съвременната терминология. За

комплектуването на управленията и корпусните части на 29 корпуса са били нужни 10 034 офицери.

Може би това е със сержантите? Не. Младшият команден състав в управлението на всеки механизирани корпус и в корпусните части според същия щат 10/20 е трябвало да бъде 434 души. Всичко 12 586 в 29-те корпуса.

За всяка нова танкова дивизия са били нужни 1334 офицери и 2437 старшини и сержанти. Всичко по искане на Жуков са се създавали 61 танкови дивизии. За тяхното комплектуване са били нужни 81 374 офицери, 148 657 старшини и сержанти.

Освен това — 31 моторизирани дивизии. Щат 05/70. Офицерите в моторизираната дивизия са 1093, сержантите и старшините — 2276. За 31 дивизии са били нужни 33 883 офицери и 70 556 младши командири.

Общо за комплектуването на 29-те механизирани корпуса, 3-те отделни танкови и 2-те отделни моторизирани дивизии са били нужни 125 291 офицери и 231 799 старшини и сержанти.

Всичко в 29-те механизирани корпуса и 5-те отделни танкови и моторизирани дивизии е трябвало да има 1 101 110 бойци и командири. Числото се получава като в компютърна програма — единички и нулички.

Това е, без да броим двете мотострелкови дивизии, мотоброневите бригади, танковите полкове на кавалерийските дивизии, танковите дивизиони на планинско-кавалерийските дивизии, отделните танкови батальони на въздушнодесантните корпуси, някои стрелкови дивизии и бригади, танкови части и подразделения на НКВД.

Било е невъзможно да се управляват такива маси танкови войски с помощта на стария управленски апарат. Решението за разгръщане на механизирани корпуси е повлякло след себе си и решение за преустройство на управленския апарат.

На 26 юни 1940 година АБТУ при РККА е било преобразувано в Главно автобронетанково управление при РККА в състав четири управления. За него са били нужни най-опитните и знаещи танкисти с най-високи звания.

Освен това в състава на Управлението по бойната подготовка при Народния комисариат по отбраната е влизала инспекцията по

автобронетанкови войски. (Генерал-инспектор е бил генерал-майорът от танковите войски Б. Г. Вершинин, заместник — генерал-майорът от танковите войски П. Е. Шуров.)

Освен това непосредствено на народния комисар по отбраната е било подчинено управлението по снабдяване с гориво (генерал-майорът от танковите войски П. В. Котов).

Във всеки военен окръг и на Далекотоизточния фронт войските е ръководел началникът на Автобронетанковото управление — АБТУ. Имало е всичко 17 такива управления. Началникът на АБТУ и неговият заместник са генералски длъжности.

Във всяка общовойскава армия ръководството на танковите войски е осъществявал началникът на автобронетанков отдел — АБТО. Това също е генералска длъжност. Например началник на АБТО при 17-а армия е бил генерал-майорът от танковите войски М. И. Павелкин, при 18-а армия — генерал-майорът от танковите войски Н. Д. Голцов, при 21-а армия — генерал-майорът от танковите войски В. Т. Волски, при 23-а армия — генерал-майорът от танковите войски В. Б. Лавринович. Към 21 юни 1941 година в състава на Червената армия е имало всичко 28 общовойскове армии и 3 в стадий на подготовка за разгръщане. И всеки генерал е имал съответния управленски апарат...

Поради недостиг на танкови генерали на длъжностите началник на АБТУ и АБТО са били поставяни и полковници, но те са имали както генералски привилегии, така и генералска власт.

За комплектуването на всичките тези управления и отдели са били нужни генерали, генерали, генерали. И полковници, и майори, и капитани.

За тази танкова орда е трябвало да се подготвят кадри. Подготвяла ги е Военната академия „Сталин“ и 21-о танково училище. Всяко военно училище означава една генералска длъжност. И много генералски длъжности в академията. Освен от генерали и академии, военните училища са се нуждаели от много полковници, подполковници, майори и пр.

В Харков е имало цели две танкови училища. В Уляновск — също две. А в Саратов — три танкови училища! Без да броим всички други видове.

В другите родове войски е ставало същото. В Чкалов е имало две училища на ВВС. В Киев — две, а в Ленинград — три артилерийски

училища. Така се и казвали — 1-о ЛАУ, 2-о ЛАУ, 3-о ЛАУ.

Преподаването на офицерите от танковите войски се е провеждало в Ленинградските бронетанкови курсове за усъвършенстване на командния състав. Началник на курсовете е бил генерал-майорът от танковите войски Н. А. Болотников.

Но е трябвало да се подготвят не само офицери, а и сержанти. За танковите войски са били организирани учебни центрове с просто невероятна производителност.

Танковете трябва да се ремонтират и снабдяват. Освен бойните и учебните подразделения е трябвало да се организират складове за гориво и смазочни материали и бронетанково имущество, ремонтни заводи и бази, включително подвижни.

През първата половина на 1941 година в Съветския съюз са били разгръщани танкови войски, в чийто състав е трябвало да има най-малко милион и половина души, което включва управленския апарат, академията, военните училища, курсовете за преподаване, учебните центрове и обезпечаващите структури.

Със същите бурни темпове са били разгръщани и авиацията, въздушнодесантните войски, артилерията и всички останали компоненти на военната машина.

Сталин не случайно се колебае. Имало е риск. Имало е страшен риск. Ако прехвърлят такива корпуси през граница, никой няма да може да ги спре. Дори ако прехвърлят не всичките, а само десетина, дори не докрай комплектувани, никой не би могъл да удържи тази бронирана маса.

Но в случай на вражеско нападение цялата тази маса войски не е способна да воюва. Просто поради дължината на колоните. Просто поради вдигания прах. Просто поради невъзможността да се укрият тези маси от въздушното разузнаване и удари от въздуха. Просто поради нереалността на задачата всичко това да се снабдява и управлява.

Заради създаването на механизирани корпуси е трябвало да се отнемат всички танкове от съветската пехота. Жуков ги е отнел и пехотата е останала без танкове. В случай на настъпателна война — нищо страшно. Пехотата победоносно ще тръгне напред след механизирани корпуси. Но ако врагът удари първи, пехотата без танкове може и да побегне...

Именно така е станало.

Резултатът от това начинание: почти от всички стрелкови дивизии са били отнети танковите батальони с Т-26 и са ги хвърлили за формиране на Жуковите механизирани корпуси. С това устойчивостта на всички съветски стрелкови дивизии е била рязко намалена. А танковете са били събрани в чудовищни неуправляеми маси. Съветските стрелкови дивизии не са били напълно комплектувани с противотанкови оръдия, но пък са имали танкове Т-26. А това е пак оръдие, само че самоходно. Пак оръдие, но бронирано. Пак оръдие, но снабдено и с картечници.

Танковете Т-26 са били иззети от дивизиите и така рязко са намалили тяхната съпротивляемост в случай на среща с вражески танкове.

Формирането на механизирани корпуси е означавало, че от висше ниво на разбиране на ролята на танковете Червената армия е

паднала на по-ниско ниво: свръхмощни съединения има, а танкове за подкрепа на пехотата няма.

Павлов е предлагал да имаме относително малки, но подвижни бригади и дивизии. А Жуков е събрал в гигантски танкови маси всичко, което е съществувало в Червената армия. И ето че в една колона се движат свръхтежките КВ — скорост 34 км/час, резерв на движение 240 км, и БТ-7М — скорост на гъсениците 62 км/ час, резерв на движение на гъсениците 600 км. И пак тук — Т-26 със скорост 30 км/час. И Т-34 със скорост 55 км/час.

Освен това — трактори „Сталинец“ и „Ворошиловец“ със свръхтежки оръдия зад себе си и скорост 10–15 км/час.

Жуков е вкарал бързоходни танкове в бавни колони, в които освен това е вписал автомобили с ниска проходимост и стотици трактори със свръхтежки оръдия и гаубици. По този начин Великият стратег е лишил бързоходните танкове от главното им преимущество. Той е връзвал краката на бегачи, превръщайки маневрената маса в провлачена, нископодвижна. По този начин той е обезсмислил жертвите, усилията и страданията на народа през всичките предвоенни години.

Народът е дал на армията първокласно оръжие в невиджани нийде по света количества. Оставало е тези количества и качества да бъдат умно използвани. Но начело на Мозъка на армията се е оказал безмозъчен войскар.

През юни 1941 година в целия свят е имало 40 механизирани корпуса. В това число:

В САЩ — 0;

Във Великобритания — 0;

В Япония — 0;

В Италия — 0;

Франция в онзи момент не е съществувала като самостоятелна държава;

В Германия — 11, в това число 9 — на съветско-германския фронт, 1 — в Африка, 1 — в резерва;

В Съветския съюз — 29.

Три четвърти от механизирани корпуса в целия свят са били съветски. Но така е само на пръв поглед. Ако се вгледаме по-внимателно, ще открием, че всеки един от най-малко осем съветски механизирани корпуса по своята мощ, по количество и качество на въоръжението е превъзхождал всички бронетанкови войски на Германия, взети заедно, и всички танкови войски в света, взети заедно. Такива корпуса са били:

1-и мк от Северния фронт, генерал-майор от танковите войски М. Л. Чернявски;

2-и мк при 9-а армия от Южния фронт, генерал-лейтенант Ю. В. Новоселски;

3-и мк при 11-а армия от Северозападния фронт, генерал-майор от танковите войски А. В. Куркин;

4-и мк при 6-а армия от Югозападния фронт, генерал-майор А. А. Власов;

6-и мк при 10-а армия от Западния фронт, генерал-майор М. Г. Хацкилевич;

8-и мк при 26-а армия от Югозападния фронт, генерал-лейтенант Д. И. Рябишев;

15-и мк от Югозападния фронт, генерал-майор И. И. Карпезо;

16-и мк при 12-а армия от Югозападния фронт, командир на дивизия А. Д. Соколов.

Към 22 юни 1941 година огромното болшинство от германските танкови войски е било хвърлено срещу Червената армия: 3712 остарели, износени танкове. А в Червената армия те са били 25 000, в това число над 3000 най-съвременни танка БТ-7М, Т-40, Т-34, КВ-1 и КВ-2, равни на които е нямал никой в света. И ето че писателят Носов разказва за германските танкови армади и за пълната им липса в Съветския съюз...

Но, гражданино Носов, и ние сме имали корпуси, по-добри от Хитлеровите.

Е, какво тогава? Къде е причината за катастрофата?

Изучаването на въпроса довежда всеки изследовател до парадоксалния извод: страшният разгром през 1941 година се е случил не защото в Червената армия не е имало механизирани корпуси. Разгромът се е случил именно защото такива е имало, защото те са били прекалено мощни, защото са били прекалено много.

Дмитрий Григориевич Павлов е бил абсолютно прав, като се е изказвал против тяхното създаване, но не са му повярвали, в разрез с неговото мнение са разгърнали механизирани корпуси и така са погубили кадровата Червена армия.

На 21 февруари 1938-а, три години преди катастрофата през 1941 година, началникът на АБТУ при РККА, командирът на корпус Д. Павлов, е изпратил до наркома по отбраната на СССР, маршала на Съветския съюз Ворошилов, доклад за необходимостта от коренно преразглеждане на системата на танковото въоръжаване. Павлов е предупреждал: „Различните тактико-технически показатели (по скорости, проходимост, брониране и въоръжение) на тези бойни машини, действащи в едно съединение, довеждат до неправилното им бойно използване“ (РГВА^[1], ф. 4, о. 19, д. 55, л. 1–2).

Павлов е настоявал да се формират мощни съединения, но без да се престъпва границата, отвъд която те стават тромави и неуправляеми. Освен това той е настоявал във всяко съединение да има танкове от един, максимум от два типа: например основна маса в съединението — тежки танкове за пробив, освен това — известно количество леки подвижни танкове за разузнаване и охрана.

А неграмотният Жуков е смесвал в своите механизирани корпуси всичко, което му е паднело. Погледнете състава на кой да е механизиран корпус от 1941 година и ще видите във всеки корпус целия спектър от бронетанкова техника — от нашите първи танкове до най-новите образци, от леки и свръхлеки до най-тежки, от танкове за пробив до танкове за развиване на успех, от разузнавателни до танкове за непосредствена подкрепа на пехотата.

[1] Руски държавен военен архив. — Б.пр. ↑

Някой си Н. Яковлев е написал книгата „Маршал Жуков“ (М., Известия, 1995). Възхитителен творчески метод. Другарят Яковлев старателно е преписал мемоарите на Жуков, като е добавил към тях своите коментари: Ето, тук той е прав! И тук също! И ето тук! Ах, колко хубаво! Ах, какво мъдро решение. И колко е смело!

Ето че Яковлев стига и до механизираниите корпуси: „Не отведнъж и не моментално той успява да убеди Сталин в правилността на мнението си. Решението за това идва едва през март 1941 година. Правилно решение, но ресурсите! За комплектуването на тези корпуси са били нужни 16,6 хиляди танка нов образец, а всичко — 32 хиляди танка! Нашата промишленост ги е дала... Но поетият курс е бил правилен, започнатото тогава формиране на корпусите определено се е отразило на хода на войната“ (с. 60).

Тук се повтаря историята с Тухачевски. За него нашата любезна пропаганда е писала, че предложенията му за производство на 50–100 хиляди танка годишно е било абсолютно правилно, само дето числата се нуждаели от уточняване.

Но ако бѐдели уточнени числата, ако се сравнели те с възможностите на икономиката на страната, от предложенията на Тухачевски е нямало да остане нищо.

Ето че и още един Гениален стратег е поел по верен курс: да правим механизирани корпуси! Само дето ресурсите... Не е имало в страната толкова танкове, автомобили, средства за свързка и промишлеността не е била в състояние да произведе толкова в близките години. В страната не е имало и толкова офицери. И нито една страна не е в състояние да издържа толкова офицери, да им осигурява екипировка, продоволствени дажби, пари, жилища.

Не защото промишлеността ни е била толкова слаба. Ако през пролетта на 1941 година са били събрани всички танкове от всички страни по света, и тогава механизираниите корпуси на Жуков не биха могли да се комплектуват.

В защита на мъдростта на Стратега застава „Красная Звезда“ (25 март 2006): „Следователно Жуков е прав, и некомплектуваността на моторизираните и танковите части към началото на войната е достигала 50–60 процента“.

Такава е логиката в Министерството на отбраната на Русия. Жуков е настоял да се формира невероятен брой механизирани корпуси, танкови и моторизирани дивизии, които при никакви условия не е било възможно да се комплектуват нито с танкове, нито с автомобили, нито със свързочни средства, нито с личен състав. Сталин дълго се е съпротивлявал на това. Но Жуков е настоял. Избухнала е войната и ето го оправданието на Жуков: ами че те не са комплектувани!

И кой излиза виновен? То се знае — Сталин.

Сега един въпрос към гражданина Н. Яковлев: виждал ли е той междуселски път, по който е минала колона от 100 танка? А в некомплектуваните корпуси на Жуков е имало по 300, 500, 700, 800 и повече танкове! На него му се е искало във всеки корпус да има по 1000. През първите дни на войната тежките танкове са разбивали пътища и мостове, следвали са ги стотици други танкове и трактори с оръдия. А вече след тях — по непроходимите вече пътища — хиляди автомобили. Те са изоставали, а понякога и изобщо са спирали. Но тогава са спирали и танковете. Защото автомобилите са карали ремонтниците, резервните части, горивото и смазочните материали. Закъде са танковете без тях?

По пътищата (особено нашите) такива титанични струпвания на машини са създавали гигантски задръствания. В отбранителната война, когато господството във въздуха принадлежи на противника, струпванията от танкове са се превърнали в прекрасна цел за германските бомбардировачи: удрай, няма начин да не уцелиш.

Едновременното формиране на 20 механизирани корпуса, когато още не е било завършило създаването на първите девет, е довело до пълното разрушаване на вече добре съчетаните бойни механизми и стабилизирани воински колективи. По проектите на Жуков в страната едновременно са се формирали 92 танкови и моторизирани дивизии. Командирите на взводове ставали ротни и веднага се издигали още повече на длъжност командир на батальон. Не защото Сталин през 1937 година е изтребил „40 хиляди стратегии“, а защото в

страната са се създавали умопомрачителен брой авиационни, танкови, десантни и други дивизии и корпуси.

Случвало ли ви се е да застъпвате на длъжност на ново място? В първите дни всички офицери и войници ти изглеждат еднакви. Иди, че запомни кой тук е командир на първи батальон, а кой на трети, кой е началник на разузнаването, а кой — заместник-началник на щаба на полка, кой е твой войник и кой не е твой.

Пак добре, ако в полка има само няколко нови офицери, които още не са свикнали с обстановката. Ами ако целият полк е нов? Ако всички офицери и войници са нови? Ако никой никого не познава? 20-те нови механизирани корпуса, които са започнали да се формират през март 1941 година, представляват 60 нови дивизии, 260 нови полка, хиляди нови батальони. Но за да се комплектуват те, е трябвало да се вземат бойци и командири от по-рано създадени съединения и части...

През пролетта на 1941 година получилият одобрение коренно да реорганизира Червената армия Жуков е разбъркал изобщо всички командири от всички танкови войски. Всички са били нови на своите места. Всички са се гледали втрещено: ами ти, братле, кой си?

Жуков никога не е изучавал история на военното изкуство. А там се съдържат уроци за векове. Ето ви например македонската фаланга. 8, 16, а понякога и 25 редици от по 800–1000 бойци във всяка редица. Никой не е можел да устои пред фалангата. Тя има един недостатък: не може да се разгръща.

Римляните са направили мощна крачка напред. Те са разчленили монолитната фаланга на отделни отряди — манипули. Разчленяването на тактически единици е направило армията по-подвижна, управляема, способна да води сражение във всякаква местност, да осъществява маневриране в бой и да засилва удара от дълбочина.

На пръв поглед монолитът е сила, непробиваема крепост. А разчленяването е отслабване. Всъщност е било точно обратното. Разчленяването е означавало усилване и рязко повишаване на боевите възможности.

Веднъж един римски умник на име Теренций Варон решил да се откаже от разчленяването на бойните единици и да събере римската армия в едно цяло. За да станела по-силна, видите ли. Римската армия се превърнала в огромна фаланга, която изгубила своята гъвкавост и маневреност. Именно тогава Ханибал с по-малки сили ги разгромява. Името на тази битка става нарицателно — Кана. И урокът за всички стратегии през всички векове и хилядолетия е: огромната тромава маса е крайно уязвима.

Павлов е разбирал това.

Не го е разбирал неграмотният Жуков. Той е чул някъде, че големите танкови съединения са нещо прогресивно. И се е хвърлил да формира големи танкови съединения. Накарай великия стратег да подготвя война, той ще си строши и главата. И не само своята, а и на цялата армия, на цялата страна.

Декларацията, че е бил поет правилният курс, не отговаря на действителността. Бил е поет глупав и престъпен курс. „Трябва да признаем, че нашите механизирани корпуси се оказаха наистина

тромави“ (*Маршал от бронетанковите войски Полубояров. Сборник „На Северо-Западном фронте“*, с. 128).

Кремълските славеи пеят ли, пеят: „започнатото тогава формиране на корпуси забележимо се отрази на хода на войната“. Именно: започнатото тогава формиране на корпуси е довело до моменталната загуба на двайсет хиляди танка и на целия кадрови състав на танковите войски. Следствието е разгромът и на цялата останала Червена армия, поражението във войната и гибелта на Съветския съюз след дълга и мъчителна агония.

Още на 15 юли 1941 година е било взето решение да се разформирова механизирания корпус. Но е нямало какво да се разформирова. Танковете или са били изгорели от ударите на авиацията, или са били изоставени поради липса на гориво и съвсем незначителни повреди.

В една отбранителна война трябва да се реагира на действията на противника, а за тази цел са удобни малките лесно управляеми подвижни съединения и части: отделни танкови батальони, полкове и бригади. И именно тях са започнали да използват.

А за виновник за разгрома бил посочен Павлов.

* * *

От 1942 година в Червената армия се възраждат танковите и механизирания корпуси. По щат в танков корпус е трябвало да има:

през 1942 година 168 танка,

през 1943 — 257,

от 1944 година до края на войната — 270.

Механизирания корпуси през тези години по щат е трябвало да включват съответно 175, 229, 246 танка.

Войната е показала, че подвижното танково съединение трябва да бъде мощно, но същевременно и гъвкаво. В стремежа той да бъде максимално усилен не бива да се прекрачва границата, отвъд която такова съединение губи своята подвижност и става неуправляемо. Оптималният брой танкове за такова съединение е 230–270.

Това е потвърдено от опита от най-великата война. И то е именно онова, което е предлагал Дмитрий Григориевич Павлов още през

есента на 1939 година. Само че той е наричал тези съединения не корпуси, а танкови бригади и моторизирани дивизии.

Ако някой не е харесвал това, той е трябвало само да смени името.

ГЛАВА 12

ЗА 160-ТЕ ДИВИЗИИ И 2-ТЕ БРИГАДИ

Ние бяхме изчислили, че Червената армия преди началото на войната разполага с 200 дивизии. Шест седмици след началото на войната бяхме принудени да установим, че са били 360.

Генерал-полковник Алфред Йодл
Протокол от разпит на 17 юни 1945

1

И тъй, замисълът на Сталин е прост и гениален: да насъска една срещу друга европейските страни, а на заключителния етап да се изяви в ролята на миротворец, благодетел и освободител.

Но възниква въпросът: а дали е имал достатъчно сили за всичко това?

До времето на Хрушчов беше обявено, че на 22 юни 1941 година в западните погранични окръзи на Съветския съюз е имало 170 дивизии и 2 бригади.

Във всеки учебник, във всяка официална книга за войната ще намерим познатите 170 дивизии и 2 бригади. „История Второй мировой войны“ (том 3, с. 425) казва същото: 170 дивизии и 2 бригади. Под това са се подписали всички, които са били свързани със служебната историческа наука: Институтът по военна история при Министерството на отбраната, Институтът по всеобща история при Академията на науките и т.н., и т.н.

Във всяко военно училище, във всяка военна академия в Съветския съюз от всички курсанти и слушатели са искали да знаят тези числа. Онзи, който е успял да запомни, че в западните военни окръзи на 22 юни 1941 година е имало 170 дивизии и 2 бригади, е минавал за познавач на военната история, можел е да се явява на изпити и да не се съмнява в успеха си.

За онези, които не са успявали да усвоят това число, е направен облекчен курс. Във всички армии по света традиционно две бригади се приравняват към една дивизия. За онези, които не са били в състояние да запомнят двете числа, са измислили едно: 171 дивизии. Усвоилите това число също са минавали за познавачи. Присъждали са им звания на полковници и са ги вземали за преподаватели във Военната академия „Фрунзе“.

Приказките за 170-те дивизии и 2-те бригади се повтаряха толкова често и толкова дълго, че се превърнаха в истина от възможно най-последна инстанция. Преди самото разпадане на Съветския съюз в своя реч министърът на отбраната на СССР, маршалът на Съветския

съюз Д. Т. Язов („ВИЖ“, 1991, № 5, с. 7), спомена все същите 170 дивизии и 2 бригади и никой не му се присмя. Напротив, някои глави кимаха в знак на съгласие: ето колко грамотен министър си имаме, виж го ти какви висоти е постигнал!

След свалянето на Горбачов можеше да се очаква, че ето, най-сетне в страната ще бъде обявена гласност, че някои наши генерали и официални историци ще нахрабрят и ще започнат да казват истината. Но нито един не нахрабря...

Резултатът: „Российская газета“ на 22 юни 1993 година съобщи за... 170-те дивизии и 2-те бригади. Това е подписано от старши научния сътрудник на Института по военна история при Министерството на отбраната на РФ Г. Иваницки. Уж комунизмът бил рухнал и сега можело да се казва истината. Обаче не.

Министърът на отбраната трябваше да реагира някак на подобни публикации: да препоръча на старши научния сътрудник да си потърси нова професия, а Института по военна история да разгони. Но министърът на отбраната не реагира. Изясни се, че самият той е завършил Военната академия „Фрунзе“.

Минава точно година и централният орган на Министерството на отбраната, вестник „Красная Звезда“, на 22 юни 1994 година съобщава за 170-те дивизии и 2-те бригади...

И така си тръгна. Текат години и десетилетия и всяка година на 22 юни ние отново и отново научаваме...

Имаше време, когато и аз звънливо повтарях: 170 дивизии и 2 бригади...

Но през 1969 година Академията на науките на СССР и Институтът по военна история при Министерството на отбраната издаде сборника „На Северозападния фронт“. Сред авторите са маршалът от бронетанковите войски П. П. Полубояров, армейски генерал П. А. Курочкин, генерал-полковник Ф. П. Полинин, генерал-лейтенантите В. Ф. Зотов, Ф. Я. Лисицин, Р. С. Терски и други не По-малко достойни другари. Редактор е главният военен историк на Въоръжените сили, член-кореспондентът на АН на СССР генерал-лейтенант П. А. Жилин.

Сборникът е удивителен. Ето например какво се съобщава на 112-а страница: „Към началото на войната Прибалтийският военен окръг имаше два механизирани корпуса и три отделни танкови бригади“.

Това го съобщава маршалът от бронетанковите войски П. П. Полубояров. Той подробно е описал двата механизирани корпуса.

3-и механизирани корпус е бил командван от генерал-майор А. В. Куркин. В състава на корпуса са били 2-а танкова дивизия на генерал-майор Е. Н. Солянкин, 5-а танкова дивизия на полковник Ф. Ф. Фьодоров и 84-а моторизирана дивизия на генерал-майор П. И. Фоменко.

Командир на 12-и механизирани корпус е бил генерал-майор Н. М. Шестопалов. В състава на корпуса са били 23-а танкова дивизия на полковник Т. С. Орленко, 28-а танкова дивизия на полковник И. Д. Черняховски и 202-а моторизирана дивизия на полковник В. К. Горбачов.

Освен това в състава на танковите войски на Прибалтийския окръг е имало три отделни танкови бригади:

6-а на полковник А. И. Горшков;

22-а на полковник И. П. Ермаков;

27-а на подполковник Ф. М. Михайлин.

За двата механизирани корпуса в Прибалтийския окръг по онова време аз знаех, но съобщението за трите бригади беше за мен зашеметяващ удар. Има си хас: ние всички твърдим за 170 дивизии и 2 бригади във всичките пет крайгранични окръга, а тук се съобщава, че само в Прибалтика само танковите бригади са били ТРИ.

Грешка? Не прилича на грешка. Маршалът от бронетанковите войски Павел Павлович Полубояров през 1941 година е бил само полковник, но е заемал твърде високия пост началник на Автобронетанковото управление на Прибалтийския специален военен окръг. Два механизирани корпуса и три отделни танкови бригади са му били подчинени. Нали не може да си „спомни“ танкови бригади, които не са му били подчинени, и командири, които не са командвали тези бригади.

Когато беше публикуван сборникът „На Северозападния фронт“, П. П. Полубояров вече е бил не полковник, а маршал от бронетанковите войски. Той е заемал най-високия пост в съветските танкови войски — бил е техен началник. Маршалът е имал достъп до всички документи, свързани с танковите войски. Това, което е писал, е било проверено от Академията на науките на СССР, Института по военна история при Министерството на отбраната, правилността на всички сведения е била удостоверена с подписа на главния военен историк генерал-лейтенант П. А. Жилин.

Един от авторите на сборника, армейски генерал П. А. Курочкин, през лятото на 1941 година е бил генерал-лейтенант, представител на Ставката на ВГК^[1] на Северозападния фронт. Кой, ако не той, е знаел за войските, които е ръководел. Танковите войски са били неговите козове. Те са били най-ценното, което е имал.

Ако съобщението за трите танкови бригади е нечия грешка, Курочкин е трябвало да я поправи. Такава грешка не е в негова полза. Ще го упрекнат: имал си толкова танкови войски, а си пусал германците в Питер... Така че, ако някой е съобщил такова нещо по погрешка, той е трябвало пръв да протестира: не съм имал никакви бригади!

Но Курочкин не е възразил. Следователно в Прибалтика е имало три танкови бригади.

Други източници потвърждават наличието на три танкови бригади през 1941 година в Прибалтика (освен двата механизирани

корпуса). Например: „Борьба за советскую Прибалтику в Великой Отечественной войне 1941-1945“. Книга первая. Рига, Лиесма, 1966, с. 39, с позоваване на ЦАМО, ф. 140, о. 197659, д. 5.

Най-мощно изследване за войските на ПриБОВО^[2] е представил на четящата публика Руслан Сергеевич Иринархов („Прибалтийский особый“. Минск, Харвест, 2004). На страница 56 той потвърждава съществуването на три танкови бригади в състава на ПриБОВО към 21 юни 1941 година. С този източник не може да се спори, защото никой друг не е успял да представи по-пълно и обективно описание на Прибалтийския специален военен окръг в навечерието на германското нападение.

След излизането на сборника „На Северозападния фронт“ пред официалните историци е имало само две възможности.

Първата: да признаят, че приказките за 170-те дивизии и 2-те бригади, меко казано, не отговарят на действителността.

Втората възможност: да опровергават сведенията на главния съветски танкист, маршала от бронетанковите войски Полубояров, и главния военен историк на ВС на СССР генерал-лейтенант П. А. Жилин, а същевременно — германските архивни документи.

Но нашите официални историци са избрали трета възможност: да игнорират документите, фактите и свидетелствата. Минават десетилетия, а те продължават да повтарят: 170 дивизии и ДВЕ бригади.

[1] Върховно главно командване. — Б.пр. ↑

[2] Прибалтийски специален военен окръг. — Б.пр. ↑

3

Тогава, през 1969 година, аз, естествено, нямах достъп до архивите. Но реших някак да проясня истината: колко войски е имал Сталин на западните граници към 21 юни 1941 година?

Започнах с търсене на справочник, в който да са изброени всичките тези 170 дивизии и 2 бригади. Бързо установих, че такъв справочник няма. Кой знае защо, никой не е намерил време да го състави.

И тогава започнах да го съставям аз. Лично за себе си. Да нося със себе си архив — няма да стане. Не е такъв животът на съветския офицер. Едно младо офицерче да мъкне със себе си папки с изрезки по гарнизоните — не става. Оставаше ми едно — да запомням. Срещна например във „Военно-исторический журнал“ сведения за 125-а стрелкова дивизия, запомням ги. Те не са много, само номера на полкове: три стрелкови — 466-и, 657-и, 749-и, и два артилерийски — 414-и оръдеен и 459-и гаубичен.

А после някъде изскочи име на командир — генерал-майор Богайчук, Павел Петрович. След някоя и друга година, ако ми провърви, се прояснява и системата на подчинение в тази дивизия: влизала е в състава на 11-и стрелкови корпус при 8-а армия на Северозападния фронт.

Междувременно се натрупват данни и за много други дивизии. И всичко се подрежда. И всяко нещо намира точното си място... Съседът отляво е 90-а стрелкова дивизия при 10-и стрелкови корпус. Отляво — 48-а стрелкова дивизия при 11-и стрелкови корпус. Ето че става ясен и рожденият ден на 125-а дивизия. Заповед за формиране от 19 август 1939 година.

Някак твърде позната дата. Спомняш си други дивизии, а този ден се повтаря ту тук, ту там: и ето че тази има същия рожден ден, онази също...

Мислите си, че да запомняш номера на полкове и дивизии, имена на командири и дислокации е същото като да запаметяваш телефонен указател? Нищо подобно. То е същото като любител на футбола да

запомня състава на любимия си отбор. Футболният, както и хоккейният, запаянко помни хиляди данни: кой, кога, в коя минута е вкарал гол, кой му е подал и от какво положение е станало. Той помни съставите на десетки отбори и резултатите от стотици и хиляди мачове. Хем запомня всичко това без никакво усилие. Ако ти е интересно, запомня се от само себе си...

А се натрапваше ето какъв извод: в Съветския съюз никой на държавно ниво не е изучавал войната. През дългите десетилетия никой не се е опитвал да възстанови картината на случилото се. Отворете ми очите и ми посочете онзи генерал, онзи маршал, онзи военен историк, онази група експерти, онова учреждение, които са разгърнали картата и са заболи по нея флагчета, обозначаващи съветски бригади и дивизии. Официалните историци не само не са се опитвали да подреждат по картата съветските войски, но дори не са си направили труда да проверят обявените сведения за броя на бригадите и дивизиите.

А е трябвало. Очертава се удивителна картина.

Групирането на съветските войски (образно казано, положението на фигурите на шахматната дъска) към 22 юни заслужава отделна книга. Сега ние говорим не за разположението на фигурите, а само за тяхното количество по съветските западни граници.

Ще ми възразят: струва ли си да споменаваме такава дреболия като танковите бригади? Мисля, че си струва. В Африка Хитлер е имал две, после четири дивизии. За действията на тези дивизии са написани безброй книги. Изобщо цялата британска военна историография от втората половина на ХХ и началото на ХХІ век се свежда до изучаването на действията на двете германски танкови дивизии в Африка и десантната операция, проведена в Нормандия през лятото на 1944 година.

През 1941 година Хитлер е имал на съветско-германския фронт само 17 танкови дивизии. И ние вече обсъждахме броя на танковете в тези дивизии към 22 юни 1941 година: средно по около 150.

Щом смятаме съветските танкови бригади за дреболия и не ги слагаме в сметката, какво да кажем за германските танкови дивизии? И тях ли да смятаме за дреболия и да не ги слагаме в сметката? Хитлер е имал на Източния фронт само две танкови дивизии (6-а и 7-а), сравними по брой на танковете със съветските бригади.

Защо тогава не обявяваме за дреболия и не изхвърляме от сметките германските танкови дивизии с равен или по-малък брой танкове?

В същата тази Прибалтика на 22 юни 1941 година са се намирали три отделни бригади на Противовъздушната отбрана:

10-а на полковник М. И. Удовиченко в Рига,

12-а на полковник Д. Я. Дрожинин във Вилнюс,

14-а на полковник П. М. Барски в Каунас.

Всяка бригада на ПВО е включвала зенитноартилерийски полк, няколко отделни зенитноартилерийски дивизиони и картечни батальони. Бригадите на ПВО са били въоръжени с най-добрите в света 85-милиметрови зенитни оръдия, както и с учетворени зенитни картечници М-4 и крупнокалибрени картечници ДШК^[1]. Бригадите е можело да се използват както против въздушен, така и против наземен противник. През 1941 година в целия свят не е имало нищо по-добро за стрелба по танкове от нашето 85-милиметрово зенитно оръдие, а учетворените и крупнокалибрени картечници са добри за стрелба по пехота. Но официалните историци не желаят да слагат в сметката тези бригади. Няма да спорим. Продължаваме.

Пак там, в Прибалтика, към 22 юни са се намирали две отделни противотанкови бригади: 9-а в състава на 8-а армия, 10-а в състава на 11-а армия. За 9-а противотанкова бригада е известно толкова много, че може да се напише отделна книга. Тя се е намирала в Шауляй, командвал я е полковник Николай Иванович Полянски. В състава на бригадата са влизали 636-и и 670-и артилерийски полк (по шест дивизиона във всеки полк), минно-сапъорски батальон, автомобилен батальон и други подразделения. Ако на някого е интересно, той може да намери достатъчно материали и за 10-а противотанкова бригада.

Във всяка бригада по щат има 5322 души, 883 автомобили и трактори, 24 107-милиметрови и 48 76-милиметрови оръдия, 48 55-милиметрови и 16 37-милиметрови зенитни оръдия, 165 картечници.

Номерата на противотанковите бригади не са взети от небето. В западните крайгранични военни окръзи ние намираме редица номера на противотанкови бригади: 1-а, 2-а, 3-а, 5-а в Киевския, 4-а в Одеския, 6-а, 7-а, 8-а в Западния и двете наши познати — 9-а и 10-а в

Прибалтийския окръг. Маршалът на Съветския съюз К. С. Москаленко в онези времена е бил генерал-майор от артилерията, командвал е 1-а противотанкова бригада в Западна Украйна. Бригадата е била не само напълно комплектувана, но в нея е имало и 600 души свръх щата. Ето как маршалът описва своята бригада: „Длъжностите на старшия и средния команден състав бяха комплектувани с добре подготвени офицери, които имаха голям опит в командването. С една дума, бойците, командирите, политработниците, почти всичките шест хиляди души, съставляващи бригадата, бяха елит... А през това време пристигаха нови и нови ешелони с хора и бойна техника“ („На Юго-Западном направлении“, с. 19).

За това какви командири са стояли през 1941 година начело на противотанковите бригади може да се съди по следния факт...

Командирът на 1-а противотанкова бригада е станал впоследствие маршал на Съветския съюз, командирът на 4-а противотанкова бригада полковник М. И. Неделин — главен маршал от артилерията, пръв главнокомандващ на ракетните войски със стратегическо предназначение. Командирите на другите бригади също са се оказали достойни за своите високи длъжности.

А сега опитайте да вържете десетте съветски противотанкови бригади с прословутото „и две бригади...“. Между другото, по онова време всички останали страни в света не са разполагали с нито едно толкова мощно противотанково съединение, както и в нито една армия в света не е имало и противотанкови оръдия с калибър над 50 милиметра. Но нашите официални историци сред пискливите вопли за патриотизъм са зачеркнали цялата тази мощ от нашата история. Добре, де. Да побързаме напред.

В същата тази Прибалтика са се намирали 9-а, 10-а, 201-а въздушнодесантна бригада. И трите — в състава на 5-и въздушнодесантен корпус (ВДК), командван от генерал-майор И. С. Безугли. Корпусът е бил подготвян за десантиране в района на Кьонигсберг. Подготовката за десантирането е стигнала толкова далече, че вече е било невъзможно да се отмени издадената заповед. За осигуряването на едновременното прехвърляне на трите бригади на 5-и ВДК е бил създаден временен монтажен завод, в който авиоконструкторът Олег Константинович Антонов е ръководел монтажа на десантните планери. Всичко това е ставало толкова близо

до границата, че сутринта на 22 юни 1941 година Антонов се събудил от грохота на германската артилерия. „В стаята буквално влетя един от инженерите в завода: Война! Германците вече са край града!“ (*Група автори. „След в небе“*, с. 220).

На разсъмване става нападението, а още в шест часа сутринта германската пехота излиза при цеховете на завода за десантни планери. Е, колко близо до границата трябва да са построили завода за десантни планери, та в първите два часа от войната той да се окаже в зона на бойни действия? Сериозните историци признават, че Сталин е подготвял нашествие в Европа... но не през 1941 година, а през 1942-а. Ако е така, защо е трябвало да се монтират десантни планери досами границата през 1941 година? Къде са щели да ги съхраняват до следващото лято, за да ги опазят от дъждове, ветрове, снегове? Близо до границата няма хангари за съхраняване на планери за цял десантен корпус. Ако наистина, както признават сериозните, нашествието се е подготвяло за 1942 година, трябвало е масовото монтиране на планерите да се прави в най-последния момент, а не година по-рано.

(Между другото, планерът на Антонов така се е и казвал — „Масов-4“ — и изобщо не е бил предназначен за продължително съхраняване.) Но ние се отклонихме: за всичко това — следващия път. А сега да се върнем към 5-и ВДК. В отбранителната война този корпус се е оказал абсолютно ненужен, наложило се е парашутите и десантните планери да бъдат изоставени край границите, а корпусът да не се използва по пряко (освободително) предназначение. А след като е било така, сериозните историци са пропуснали в своята статистика и самия корпус, и бригадите, влизащи в него, и същите такива корпуси в други окръзи и съставлящите ги бригади.

Пак тук, в Прибалтика, се е намирала 1-а отделна бригада на морската пехота, командвана от опитния съветски диверсант полковник Терентий Парафило (от октомври 1941 година — генерал-майор). Към 22 юни 1941 година бригадата се е намирала в Либава.

Към 22 юни в Прибалтика са се намирали две стрелкови бригади: 3-а (полковник П. М. Гаврилов) и 8-а (полковник Н. П. Симоняк).

А струва ли си да си спомняме за стрелковите бригади? Струва си. Във всяка от тези бригади е имало един артилерийски и два стрелкови полка, в 3-а бригада — отделен противотанков дивизион, а в

8-а — отделен танков батальон и други части и подразделения („Борьба за советскую Прибалтику в Великой Отечественной войне 1941-1945“. Книга первая. Рига, Лиесма, 1966, с. 144).

3-а стрелкова бригада с части за подсилване — това са 15 000 души.

8-а стрелкова бригада с части за подсилване, авиация и брегова артилерия — 27 000 души (*пак там*). Приблизително същата численост дава и официалната „История Второй мировой войны“ (Том 4, с. 70): „Гарнизонът на базата начело с генерал С. И. Кабанов се е състоял от 8-а отделна стрелкова бригада (командир полковник Н. П. Симоняк), части на бреговата отбрана, пограничен отряд, две авиоескадрили и сили от охраната на водния район. Общата численост е достигала 25 хил. души“.

По количество и качество на артилерията нашите стрелкови бригади са превъзхождали германските дивизии. Само че ние броим всички германски дивизии, а пропускаме нашите бригади.

Ние сме се опитвали да броим съветските бригади само в Прибалтика. И нека бъда простен, ако съм пропуснал някоя. Не съм запомнил много: съветските железопътни войски, които са се готвели да преработят тесния западен коловоз за широкия съветски стандарт, са имали бригадна организация. За осигуряване на подготвяния „освободителен поход“ на западните граници са се намирили 10 съветски железопътни бригади.

Освен Прибалтика за „освободителния поход“ са се готвели съветските войски в Карелия, в Белорусия, в Молдавия, в Крим, но основната маса е в Украйна. И тук е имало повече бригади, отколкото в Прибалтика. Пример: в Прибалтика е имало само една железопътна бригада (15-а в Каунас, командир подполковник П. А. Морозов), а в Украйна е имало шест такива бригади. И отново ме тегли към отклоняване, тегли ме да разкажа за 5-а железопътна бригада на полковник П. А. Кабанов (по-късно — генерал-полковник), която в Перемишъл се е готвела да форсира пограничната река, тегли ме да разкажа за 18-те хиляди теснолинейни вагона, които са били подготвени на съветските крайгранични гари, и за много други неща. Но сега ние броим бригадите и дивизиите, затова няма да се отклоняваме.

Мисля, че ако преброим бригадите само в Прибалтика, формулата „170 дивизии и 2 бригади“ вече не звучи като абсолютна истина.

[1] Крупнокалибрена на Дегтярьов и Шпагин. — Б.пр. ↑

Сериозните историци казват: и две бригади, а само в Прибалтика те са 15. Разбира се, ако не броим бригадите на НКВД. Сериозните историци казват: 170 дивизии, а ние можем да пресметнем колко са били в действителност. Тук няма да ни стигне и цял разобличителен трактат от хиляда страници, затова засега показвам само трите най-прости похвата на кремълската измама.

Похват първи. В състава на съветските въздушнодесантни войски е имало бригади (които са по-малки от дивизиите) и корпуси (които са по-големи от дивизиите), но дивизии като такива не е имало в състава на въздушнодесантните войски. Щом е така, всички въздушнодесантни войски не влизат в сметката.

В Първи стратегически ешелон на Червената армия е имало пет въздушнодесантни корпуса (във всеки по три бригади, артилерия и танкове) и една отделна въздушнодесантна бригада. Освен това се е подготвяло създаването на още пет въздушнодесантни корпуса. Ясно е, че всичко това се е създавало не за отбрана, не е влязло в работа в отбранителната война. Щом е така, казват сериозните, значи всички въздушнодесантни войски просто не ги забелязваме и не ги отчитаме в статистиката.

В състава на войските на ПВО е имало три корпуса (1-и Москва, 2-и Ленинград, 3-и Баку), две дивизии (3-а Киев, 4-а Львов), 9 бригади (всичките в западните райони на страната). Но нито корпусите, нито дивизиите, нито бригадите се отчитат в статистиката. Междувременно зенитноартилерийските полкове, които са влизали в състава на тези корпуси, дивизии и бригади, са били два типа: 60 оръдейни (три дивизиона по пет батареи) и 100 оръдейни (пет дивизиона по пет батареи). Всичко това е изхвърлено от съветската статистика.

Освен това в състава на войските от ПВО са се намирали съединения, които са се наричали бригадни райони на ПВО. Тези съединения не са се наричали бригади, защото за тях не е имало стандартна организация. Изхождайки от важността на всеки конкретен отбраняван обект, възможната заплаха спрямо него и наличието на

сили и средства във всеки отделен случай се е предвиждала собствена организационна структура. Но като правило всеки район на ПВО е включвал в състава си един зенитноартилерийски полк и няколко отделни зенитноартилерийски дивизиони и картечни батальони, зенитно-прожекторни и други подразделения. В западните погранични окръзи са се намирали 20 бригадни района на ПВО. Но всичко това също е изхвърлено от статистиката.

Похват втори. В Германия е имало армейски дивизии и дивизии на СС. Точно така и в Съветския съюз е имало армейски дивизии и дивизии на НКВД. СС и НКВД са братя-близнаци, елит, подобрани, солидни, проверени, фанатични съединения. Войските на СС и НКВД са били въоръжени по-добре от обикновените армейски дивизии, по-добре комплектувани и по-добре обучени и обезпечени. Когато броим германските дивизии, ние броим всичките, включвайки дивизиите на СС. А пропускаме съветските дивизии на НКВД.

Междувременно имаме какво да си спомним. „Войските на НКВД са се състояли от 14 дивизии, 18 бригади и 21 полка с различно предназначение. (...) Освен това на западната граница е имало 8 погранични окръга, 49 погранични отряда и други части“ (Бешанов, В. „Танковый погром 1941 года“. М., АСТ, 2000, с. 159).

Дивизиите на НКВД са се намирали достатъчно близо до границата.

В хода на войната войските от Действащата армия, за разлика от частите и съединенията, които са се намирали в тила или в резерва, са получавали редица съществени привилегии, като се започне от другия режим на хранене и ежедневните стограмови порции прозрачна сгряваща течност до начисляването на парично заплащане и изчисляване на стажа по съвсем друга система. Ето защо за всяка част и съединение се е определяло с педантична точност в писмена заповед от кой момент тя се числи в състава на Действащата армия и от кой момент не се числи.

Е, 21-а, 22-а и 23-а мотострелкова дивизия на НКВД се числят в състава на Действащата армия от 26 юни 1941 година. От същия ден в състава на Действащата армия се числят 2-а, 3-а, 4-а, 5-а и 20-а дивизия на НКВД по охраната на железопътните съоръжения („Военная история государства Российского в 30-ти томах. Великая

Отечественная. Действующая армия.“ М., Кучково поле, 2005, с. 518–519).

Не бива да смятаме, че ако една дивизия не е включена в състава на Действащата армия, тя още не съществува и не воюва. „Военно-исторический журнал“ (2001, № 5) публикува документ, озаглавен „Кратко описание на бойните действия на 5-и мотострелкови полк и 22-а мотострелкова дивизия при войските на НКВД за периода от 22 юни до 13 юли 1941 година“, От този документ излиза, че 22-а мотострелкова дивизия на НКВД на 22 юни е съществувала, била е комплектувана, имала е танкове и е водела бойни действия. Само че в тила. Полковник А. Головкин е докладвал, че „на всеки произведен изстрел от прозорец, от кула или камбанария е отговарял огън от картечници и танкови оръдия...“. През първите три дни на войната бойците от дивизията са „разстреляли 120 души заловени негодници“. Съветският народ не само не е искал да се сражава за народната власт, но и, кой знае защо, е стрелял по нейните представители и защитници от прозорци и тавани. А на 26 юни 21-а, 22-а и 23-а мотострелкова дивизия на НКВД са се срещнали с германските войски...

8-а мотострелкова дивизия на НКВД се числи в състава на Действащата армия дори от по-рано — от 24 юни.

9-а и 10-а дивизия на НКВД по охрана на железопътните съоръжения и 13-а конвойна дивизия на НКВД са в състава на Действащата армия от 22 юни 1941 година (*нак там*).

Мотострелковите дивизии на НКВД, както установихме по-рано, са разполагали с всички видове оръжия на сухопътните войски, включително с танкове, оръдия, гаубици и минохвъргачки.

И дивизиите на НКВД по охрана на железопътните съоръжения не са някакви си пазачи с берданки. „Към началото на Втората световна война на въоръжение на вътрешните войски на НКВД бяха над петдесет подразделения бронирани влакове. Броят на чекистките бронирани влакове дори превиши броя на армейските“ (*Дрогозов, И. Г. „Крепости на колесах. История бронепоездов“*. Минск, Харвест, 2002, 226–227).

Дивизиите на НКВД по охрана на железопътните съоръжения имали на въоръжение не само бронирани влакове, но и артилерия, минохвъргачки, тежки оръдейни бронирани коли. И те са били комплектувани далеч не от жители на Средна Азия.

В този списък мен ме смущава само конвойната дивизия на НКВД. Мъча се да разбере и не мога — какво са правили няколко хиляди отбрани ченгета на 22 юни 1941 година на западната граница на Съветския съюз. Кой и с каква цел ги е пратил там?

По-рано ми се е случвало да срещам споменавания на конвойни батальони, полкове и бригади близо до границите: например 132-и отделен конвоен батальон на НКВД в Брест, 109-и конвоен полк на НКВД в Лвов, 5-а конвойна бригада на НКВД в Минск. Но цяла чекистка дивизия, и то точно на 22 юни да се озове в района на бойните действия — това е откритие за мен.

Ние направихме само крачка встрани и веднага открихме наведнъж цяла дузина нови дивизии и с тях ще допълним известните ни 170.

Трети похват. „170 дивизии и 2 бригади“ — това е само Първият стратегически ешелон на Червената армия. Но под прикритието на Съобщението на ТАСС от 13 юни 1941 година се е товарел, движил, разтоварвал в крайграничните окръзи Втори стратегически ешелон на Червената армия — седем армии, в състава на които е имало повече танкове и артилерия, отколкото в целия Вермахт.

По-назад се е разгръщал Третият стратегически ешелон — това е цял резервен фронт.

Сериозните историци сравняват първите ешелони на съветските и германските войски. Правомерно ли е това сравнение? Да. Но само на пръв поглед. Германските войски са били построени в един стратегически ешелон, зад който се е намирал малък резерв. Всички германски войски са били източени покрай границите на тъничка нишка, зад която практически не е имало нищо. А съветските войски са били построени в три стратегически ешелона, зад които са били разположени мощни резерви.

Представете си, читателю: вие имате един апартамент, а някой сериозен историк — три апартамента, че и вила. Справедливо ли е да сравним вашия единствен апартамент с един от трите апартамента на сериозния човек и да си направим изводи?

Но именно така постъпват сериозните: германците имат един стратегически ешелон, ние — три. Но те сравняват един ешелон на германците и един наш.

Пример: през 2005 година излезе грандиозната „Военная история государства Российского в 30-и томах“. Тези томове са били подготвяни от неизброими групи експерти под командването на действителния държавен съветник на Руската федерация 1-и клас, доктора на историческите науки В. А. Золотарьов, който по-рано със званието генерал-майор е заемал длъжността главен военен историк на Въоръжените сили на СССР. В тома за съветско-германската война (с. 536–537) са приведени сведения за това колко малко сили е имало в петте западни крайгранични окръга. Например в Киевския специален военен окръг, който на 21 юни 1941 година е бил преобразуван в Югозападен фронт, на 21 юни е имало само 907 046 бойци и командири.

Винтовките и карабините на фронта са били 1 035 420. (Това по въпроса за едната карабина за трима души.)

Пистолети-картечници — 15 483.

Ръчни и тежки картечници — 35 267.

Оръдия и минохвъргачки от полевата артилерия — 14 756.

Зенитни оръдия — 2221.

Танкове — 5465. В това число изправни — 4788.

Бойни самолети — 2059. В това число изправни — 1759.

Вярно, не са много силите. Особено в сравнение с 631 германски танка във всички германски войски, които са действали не само срещу Югозападния, но и срещу Южния фронт.

Един познат Стратег е наричал подобно съотношение на силите многократно числено превъзходство на германските войски.

Няма да спорим. Ще посочим само, че групите от наши просветлени експерти са пресметнали силите на Югозападния фронт, без да отчетат войските на НКВД и армиите от Втория стратегически ешелон. А нали през това време в района Беля Церков — Черкаси вече напълно се е била разтоварила 19-а армия, която е пристигнала от Северен Кавказ (*„Командный и начальствующий состав Красной Армии в 1940–1941 гг. Структура и кадры центрального аппарата НКО СССР, военных округов и общевойсковых армий. Документы и материалы“*. М., 2005, с. 246).

А в района на Шепетовка се е разтоварвала 16-а армия, която е пристигнала от Задбайкалието. В нея освен всичко друго е имало хиляда дула артилерия и почти хиляда и петстотин танка (1059 в 5-и

механизиран корпус, 356 в 57-а отделна танкова дивизия, 32 в 46-а и 152-а стрелкова дивизия). Всички танкове са били изправни. Неизправни било забранено да се товарят в ешелоните.

Ако вземем под внимание тези армии, силите на Югозападния фронт ни се представят в друга светлина. А това е само един пример за подсилването само на един окръг.

Легендата за 170-те дивизии и 2-те бригади е национален позор за Русия.

Тази легенда циркулира вече над 60 години. Подобно дълголетие навява тъжни размисли. Излиза, че Министерството на отбраната на Русия изобщо не се е занимавало с изучаване на войната. Генералният щаб също не знае абсолютно нищо за войната. Само в Москва за войната са написани толкова книги и монографии, че от тези томове може да се вдигне бентът на Братската ВЕЦ. Но всичко това е хартиен боклук.

Какво струва една дисертация за войната, ако авторът не си е направил труда дори да преброи дивизиите? Какво струват мемоарите на някой Маршал на победата, ако той просто не е знаел с колко дивизии е разполагал през 1941 година?

* * *

Генерал-полковник Ю. Горков обяви, че всички документи са в генералските ръце, а аз нямам документи, защото само на тях, генералите, може да се разкрие историческата истина: „Изясняването на истината... като се има предвид особената сложност на проблема, изисква внимателни, трезви съждения, строга опора върху документи (...) И историята трябва да се изучава, образно казано, не по фалшифицирани копия, а от оригинали“ („Красная Звезда“, 21 октомври 1995).

Правилно. Точно така трябва да бъде.

Но хиляди генерали от съветската, а сега руската армия, които имат в ръцете си всички документи на Министерството на отбраната, на Главното оперативно и Главното организационно управление при Генералния щаб и на всички други главни управления при ГЩ, всички архиви на държавата, включително най-съвършено секретните, за 60

години упорита работа не са си направили труда да преброят до две и да установят, че бригадите не са били две, а повече.

Понеже осъзнавам сложността на ситуацията на военноисторическия фронт, аз съм принуден да пиша история, опирайки се на онези оскъдни откъслеци информация, които са публикувани открито.

Както виждате, дори това е достатъчно, за да улича Великите стратегии в ужасяващо невежество.

ГЛАВА 13

ЗА КОЛЕКТИВНИЯ РАЗУМ

Две граби-армии успешно тръгнаха по пътя на международния бандитизъм. Но на този широк път е тясно за две банди едновременно, ако всяка от тях преследва в перспектива целта световно господство. И единият треснал другия. Треснал го силно, като добре издебнал момента, повалил го и смятал, че го е убил. Но здравата се е излъгал и е разбрал това не веднага. Вятърът, посят през септември 1939 година, се е върнал като буря по нашите градове и села. „Непобедимата и легендарната“, ръководена от ареопаг полуграмотни вождове начело с мустакатия хитрец, обкръжен от полуграмотните като него блюдолизци-стратегии, е била унищожена за броени дни. Понеже не искат да признаят, че по тяхна вина катастрофа е сполетяла страната, че армията е разбита, московските стратегии, които нямат други военни планове освен агресивно-настъпателни, изпращат до несъществуващата армия неадекватни на обстановката заповеди за контранастъпление, като така задълбочават катастрофата и бъркотията.

Йосиф Комаровски

„Взгляд“, №535, 21–27 декември 2002

И ето че преподавателят във Военната академия „Фрунзе“ полковник Морозов се изказва във вестник „День“. (Много красиво име — почти „Денят М“.) Като начало полковник Морозов, демонстрирайки познаване на нещата, съобщава, че в западните крайгранични окръзи се намирали 171 съветски дивизии. (Не всеки е способен да запомни формулата „170 дивизии и 2 бригади“, затова за някои полковници е въведено опростяване.)

След като демонстрира пред народа собствената си ерудиция, полковникът преминава към разобличения: дали зад моя гръб не стои група експерти?

Като стана дума за групи експерти, хайде да си спомним, гражданино полковник, какво означава това — зад гръба ви да има група експерти. Многобройни групи. По-точно, безбройни групи. Тълпи от експерти.

Чак ти притъмняваше пред очите, когато в края на работния ден стада полковници се изсипаха от вратите на Академия „Фрунзе“. Всички те са експерти. Всички тях са ги поставили на стража на същата версия, която вие, гражданино полковник, защитавате. На всички вас са наредили бдително да охранявате и твърдо да отбранявате... Всички вие сте учено войнство. И не само вие. Само в града-герой Москва военни академии имаше повече, отколкото в САЩ, Британия, Германия, Япония и Франция, взети заедно. Само в града-герой Москва има повече генерали, отколкото във Въръжените сили на САЩ. А ако говорим за генерали с три звезди и нагоре, в Москва те са повече, отколкото в останалата Европа.

В самия разцвет на застоя в съветската армия имаше 18 военни академии, един военен университет, 74 висши военни училища, 4 военни института, 4 средни военни училища, 6 военни факултета при цивилните висши учебни заведения.

Освен това — 32 висши учебни заведения при Министерството на вътрешните работи.

Да помълчим за КГБ, макар че и там с военна история се занимаваха много упорито.

Така че точно вие, полковник, не се оплаквайте. Вашето войнство стряска враговете.

Само в Москва има повече военни експерти от елените в Чукотка. Цели стада. Или може би, гражданино полковник, вие вярвате, че тук на Запад сериозните експерти са по-умни от тези в Русия? Не вярвайте в това. И тук са същите като у нас. Само дето са по-сериозни.

Но ако вие наистина вярвате в колективния разум, сформирайте група и поне пребройте дивизиите на Червената армия през 1941 година. Само че предварително ви казвам: групово няма да успеете.

Не ви ли се струва странно, гражданино полковник, че 60 години се предприемат опити да се напише история на войната, но кой знае защо, от това нищо не излиза? За написване история на войната режимът хвърляше орди експерти, но те нищо не успяха да направят. Интересно, защо ли?

Ами защото, гражданино полковник, вас са ви приучили да мислите хорово. И ето го резултата: за 60 години нито един слушател, нито един абсолвент, нито един преподавател в Общовойсковата академия (по баща „Фрунзе“) не е намерил време да преброи дивизиите и бригадите на Червената армия в крайграничните окръзи към момента на началото на войната.

Вие предполагате, че зад гърба си имам група експерти, но всеки, който може да брои до две, е можел да съобрази, че военната наука на СССР и съвременна Русия лъжат народните маси. За това изобщо не е нужно да имаш нито група експерти, нито изследователски институт, нито цяла академия.

Вие, гражданино полковник, вярвате в колективната мъдрост на експертите, а аз ви препоръчвам една книга, написана преди повече от сто години от великия Гюстав льо Бон. Книгата го е направила прочут по целия свят и за дълги векове. Книгата носи заглавие „Психология на тълпата“. В Русия тя е излязла през по-миналия век, през 1896 година, в издателството на Павленков. Сред почитателите на великия Гюстав е била цяла кохорта изтъкнати практики на управляването на тълпата, от Ленин до Мусолини и Хитлер. Естествено, другарят Сталин е знаел тази книга почти наизуст и майсторски е използвал нейните препоръки.

Гюстав льо Бон е обяснил с много примери, че интелектът на групата не е сума от интелектите на индивидите в нея. Обратното, човекът в групата оглупява и губи способността си да вижда, да чува, да разбира, да мисли самостоятелно: „Не е нужно тълпата да е многобройна... Още щом няколко индивиди се съберат заедно, те вече представляват тълпа, дори в случай че са забележителни учени...

Способността за наблюдение и критика, съществуваща у всеки от тези учени поотделно, тутакси се губи в тълпата“.

Полковник О. Ф. Сувениров 100 години по-късно изрази централната мисъл на „Психология на тълпата“, само че вече във връзка не с някаква абстрактна група експерти, а конкретно с нашата родна военна наука, с Института по военна история при Министерството на отбраната: „Една от важните причини, пораждащи определената немощ на много военноисторически трудове на института, е почти тоталното увлечение на ръководството на института по подготовка на колективни трудове (...) При тяхната подготовка винаги се отрязва, отхвърля се всичко оригинално, истински творческо (...) Според разпространеното сред историците мнение редакциите на колективните трудове представляват братски могили за таланти. Това е своеобразна колхозно-совхозна система за наука, която убива всякакви стимули за лична заинтересованост и отговорност на учения“ („ВИЖ“, 1991, №11, с. 90).

3

Тълпата си остава тълпа, независимо дали се намира в Москва, в Париж или в Лондон. Ето ви образец на колективната мъдрост на задокеанските експерти от Вашингтон.

В хода на Втората световна война и веднага след нея групите западни познавачи в своите разчети и заключения е трябвало да предполагат, че не всичко от това, което казва публично Геният на всички времена и народи, е чиста истина. Не е било трудно другарят Сталин да бъде разобличен.

Още на 3 юли 1941 година още в първото си публично изказване от момента на германското нападение другарят Сталин здравата е излъгал.

Речта му е започнала с прочутите думи: „Другари! Граждани! Братя и сестри! Бойци от нашата армия и флот! Обръщам се към вас, приятели мои!“.

Ето с такова братче се е сдобил нашият народ. Оплескано до ушите с кръвта на братята и сестрите си.

След обръщението — първото изречение. И то е правдиво: войната продължава.

А от второто изречение вождът се развихря: „Въпреки героичната съпротива на Червената армия, въпреки че най-добрите дивизии на врага и най-добрите части от неговата авиация вече са разбити и намериха гроба си по полесраженията...“.

Ако се вярва на другаря Сталин, не са минали и две седмици от войната, а най-добрите дивизии на врага и най-добрите части от неговата авиация са вече разгромени...

По-нататък, през цялата война другарят Сталин и други другари си знаят все същото. А след завършването на войната правят равносметка: ние воювахме в съответствие с най-прогресивната в света сталинска наука как се побеждава, затова загубите на Съветския съюз са минимални.

И ето че в американския Авиационен университет е създадена изследователска група за събиране, обработка и проверка на сведения

за човешките загуби във войната. Работили са 10 години. Групата от експерти е ръководил бригадният генерал от ВВС на САЩ Д. О. Смит, който през 1955 година е издал в Ню-Йорк книгата „U. S. Military Doctrine“.

Книгата незабавно е била преведена на руски език и издадена в Съветския съюз, защото изводите на високочелите американци страшно много харесали на нашите отговорни другари. Тук се е проявил старият фокус с двете огледала, при който едното огледало, отразявайки се в другото, създава илюзия за безкрайност. Лукавата мъдрост на московския Агитпроп се е отразила в изследванията на многобройните групи американски специалисти и се е върнала на родна земя във вид на заключение на независими експерти: ето виждате ли, и те там, отвъд океана, са стигнали до същите изводи.

След като са събрали сведения от всички страни, грижливо са ги обработили и проверили, групите американски учени са направили равносметка: „Проведеният анализ показва, че в хода на Втората световна война са били убити 9,5 милиона войници и офицери“ (Смит, Д. О. „Военная доктрина США. Исследования и оценки“. М., Издательство иностранной литературы, 1956, с. 217).

Като се има предвид, че Втората световна война е била най-грандиозният катаклизъм в историята на човечеството, че пряко и косвено участие в нея са взели стотици милиони хора, а статистическите сведения след войната са били откъслечни, противоречиви, заплетени, че и изобщо са липсвали, подобна точност на изчисленията на групите американски учени възхищава.

Към загубите на войници и офицери групите свръхумни американски зубри са прибавили загубите на мирно население и са получили странен резултат: „Във Втората световна война, която продължава само една година повече от Първата, е участвала по-значителна част от населението на земното кълбо, но броят на жертвите е бил не много по-голям“ (с. 216).

Странно.

Първата световна война е продължила от 1 август 1914 до 11 ноември 1918 година, т.е. малко повече от четири години. А Втората световна война — от 1 септември 1939 до 3 септември 1945 година, т.е. пълни шест години. Дори съставът на участниците, пространственият размах, интензивността на бойните действия и системите на оръжията да са останали предишните, и тогава загубите във Втората световна война е трябвало да бъдат един и половина пъти по-големи, отколкото в Първата.

А и общата продължителност на войната не говори за всичко. От Първата световна война Русия е отпаднала, по-точно — изтърсила се е, една година преди завършването ѝ. А във Втората световна война Съветският съюз е воювал официално от 22 юни 1941 година до завършването ѝ. Но ако съдим справедливо — от самото начало до самия край.

Съединените щати са се включили в Първата световна война едва в края, а във Втората световна война са воювали от декември 1941 година до септември 1945-а.

Защо тогава загубите във Втората световна война са се оказали съвсем малко по-големи, отколкото в Първата световна война?

Пространственият размах на Втората световна война изобщо не може да се сравнява с този на Първата световна. Във Втората световна война бойните действия са се водели в цяла Европа, от Северна Норвегия до Кавказките планини, от Южна Франция и островите в Средиземно море до стените на Мурманск, Питер, Москва и Сталинград. А отвъд пределите на Европа — от Северна Африка до джунглите на Южна Азия и дивите острови в Тихия океан. В зоните на бойните действия са се оказали стотици милиони цивилно население. Дори само в резултат на това е трябвало да последва рязък скок в броя на жертвите. Защото през Първата световна война бойните действия, общо взето, не са излизали извън пределите на Европа, а фронтовете са се стабилизирани около районите на държавните граници на великите империи. Цивилното население се е оттеглило на стотина километра от фронтовата линия и дори не е чувало артилерийска престрелка.

А и средствата за борба във Втората световна война не могат да се сравняват с тези в Първата световна война. Масираното използване на танкове и авиация трябва да е повлякло след себе си и увеличаване на броя на жертвите.

Втората световна война по своя характер рязко се е отличавала от Първата.

В хода на Втората световна война се е зародило масово партизанско движение, т.е. войната се е водела не само на фронтовите линии, а повсеместно. Нека си спомним за Варшавското въстание. През Първата световна война не е имало нищо подобно.

В хода на Втората световна война са се появили огромни пространства, на които всички са воювали срещу всички: Югославия, Западна Украйна, цяла Белорусия.

В Първата световна война към пленниците са се отнасяли предимно в съответствие с международните правила за водене на война, а във Втората световна война са ги унищожавали с милиони.

Във Втората световна война изстреблението на мирното население се е осъществявало по индустриални методи. Първата световна война не е познавала нищо подобно на Освиенцим, Бухенвалд, Бабий Яр, Райчихлаг, на масовото убийство на затворниците от затворите и лагерите при отстъплението на Червената армия.

Във Втората световна война стратегическата авиация е помитала цели градове заедно с тяхното население и е завършила с употреба на ядрено оръжие.

И ето го въпроса: как е станало така, че броят на жертвите на Втората световна война се е оказал толкова незначителен?

Пред групите американски експерти е имало два пътя.

Първият: да подложат на съмнение официалните съветски числа и тогава броят на жертвите на войната е щял рязко да нарасне.

Вторият: да търсят обяснение за този толкова странен резултат от тази толкова ужасяваща война.

На групите от експерти дори през ум не им е минавало да се усъмнят в съветската версия. Щом има официален документ от Москва, значи е било именно така...

Оставал им е само вторият път: някак да обяснят подозрително малкия брой на жертвите. За това е било нужно да се направи теоретичен извод, който преобръщал наопаки хилядолетния опит на всички цивилизации: „Следователно е исторически безсмислено да се прави извод, че увеличаването на мощта на средствата за поражение е причина за увеличаване на броя на жертвите на войната“ (Смит, Д. О. „Военная доктрина США. Исследования и оценки“. М., Издательство иностранной литературы, 1956, с. 217).

По-просто казано, дали използваме стратегическа авиация за унищожаване на градове или не, дали хвърляме атомни бомби, или изобщо не притежаваме такива, дали задушаваме хора в газови камери или не — броят на жертвите не зависи от това.

Минаха съвсем малко години и президентът на САЩ Джон Кенеди, който не е бил чел теоретичните обосновки на групите от просветлени експерти, зададе на Никита Хрущов въпроса: е, и колко хора загинаха при вас, двайсетина милиона, нали?

И получи изчерпателния отговор: ами да, двайсет.

Групите експерти, както съветските, така и задграничните, обосноваха това число.

Ако любопитният Джон беше казал „10 милиона“, щеше да получи същия отговор: ами да, точно така...

И групите експерти пак веднага щяха да обосноват теоретично това число. На тях, на експертите, им е все едно — дали ще са 10 или 50, много важно.

А ако любопитният Джон не беше задал въпроса си, групите експерти така и щяха да си твърдят, че увеличаването на мощта на средствата за поражение не влияе на броя на жертвите.

Ако искате, един по-пресен пример.

Икономиката на Съветския съюз, както е известно, беше напълно паразитна. Страната вадеше нефт и го продаваше в чужбина. Нашият износ се състоеше от нефт, газ и оръжие за третата световна война. С колосални маси от това оръжие се препълваха арсеналите на съветската армия и на армиите в подчинените братски страни. Освен това кремълските вождове пращаха оръжие в неограничени количества на всевъзможните Индонезии и Алжири, Сирии и Либии, Анголи, Куби и Египети. Всичко това — на цени с добра отстъпка. Всичко — на кредит, с ясното разбиране, че никой никога няма да се захване да връща многомилиардните дългове.

Пуснете си новини по кой да е руски, американски, британски, германски, френски канал и опитайте да намерите такива, в които да не се мерне автомат „Калашников“. Дори да успеете, вместо „Калашников“ вие ще видите ДШК, Т-54, ПКМ^[1] или РПГ-7^[2]. Без тях не минават никои новини. Ние дори се гордеем, че на гербовете на четири различни държави се кипри „Калашников“.

Изпълвайки и препълвайки света с оръжие, Съветският съюз превръщаше планетата в бойно поле и самият той лека-полека влизаше във война. Отначало в отдалечените провинции, а после повсеместно снабдяването на населението започна да се осъществява с купони. Като във военно време. И също така бавно, но неотвратимо в страната се настаняваше финансовата катастрофа. Другарят Горбачов напечата много банкноти по 50 рубли (по онова време — страшно много пари), с тях изплатиха заплатите на цялото население, а после той обяви тези хартийки за недействителни. Всеки нормален човек, като гледаше това, ясно разбираше: няма накъде повече. Това е краят.

Междувременно някой си Роналд Рейгън реши леко да разтърси Съветския съюз, да изпробва здравината му, да го постресне. Рейгън имаше възможност да повлияе на Саудитска Арабия. Повлия й. На 13 септември 1985 година Рейгън произнесе пет думи: ще увеличаваме

производството на нефт. Това беше смъртната присъда на Съветския съюз.

Производството на нефт в горещите пустини на Арабия бе рязко увеличено. Но то бе увеличено и в САЩ. Цените по целия свят паднаха. Всички останали страни производителки на нефт понесоха щети от падането на цените. Щетите можеха да бъдат компенсирани само с увеличаване на производството. Всички се втурнаха да увеличават производството. И цените се сринаха.

За Русия не е страшно сиването на цените, обаче сега. В страната е организирано масово производство на матрьошки. Ако паднат цените на нефта, пак имаме продукт за износ. А Горбачов изобщо не се занимаваше с развиване на промишлеността. Петгодишният план не предвиждаше масово производство на матрьошки... Ето защо нерушимият Съветски съюз взе да скърца.

И ето че в самия край на 1990 бе публикуван и в началото на 1991 година се появи по витрините на американските и британските книжарници един образец на колективното творчество на група ерудити: капитален труд за перспективите за развитие на Съветския съюз. Този интелектуален подвиг бе извършен от група забележителни американски и британски експерти, чийто авторитет от двете страни на Атлантика е непоколебим.

За съдържанието му няма да говоря. Достатъчно е заглавието: „Soviet union“. St. Martins Press. New York. 1990.

Най-добрите експерти на Запада, скупчени на стадо, обсъждаха въпроса за перспективите на „перестройката“ и рисуваха картинки на разцвета на Съветския съюз към 2000 година.

Нужно ли беше да си експерт, за да разбираш: цените на нефта хвърчат надолу като шейничка по леден хълм, следователно вече няма да има никакъв Съветски съюз...

Трябва да кажа, че всеки от тези експерти поотделно е умен, разбиращ човек, интересен събеседник. Но е достатъчно сериозните специалисти да се скупчат в група, за да се променят тутакси. Всичките им знания и способности моментално изчезват.

Жалко, че народът на Америка (а и не само на Америка) е свикнал да вярва на групи от експерти. Дори е бил поръчан втори тираж... Но точно тогава Съветският съюз се разцепи.

И една от главните причини беше: кремълските вождове прекалено много разчитаха на колективната мъдрост на партията и на нейния ленински Централен комитет. И всеки началник, от самите низини до самия връх, се опираше на колективната мъдрост на групите от експерти. По-просто казано, вождовете се бяха отучили да мислят самостоятелно...

[1] Картечница „Калашников-Максим“. — Б.пр. ↑

[2] Ракетен противотанков гранатомет. — Б.пр. ↑

А сега по-близо до нашите си овце, тоест до нашите групи от експерти.

Някакъв човек, криещ името си под псевдонима *Виктор Суворов*, издаде научен труд. Скри името си, но обяви състава на групата от експерти, които го насочвали по пътя на истината. В състава на групата са армейски генерал М. А. Гареев, генерал-полковник Ю. Горкова, генерал-майор Ю. Солнишкова, академик В. Анфилов, Г. Барановски и други отговорни другари.

На с. 105 те са публикували данни за огромното числено превъзходство на германската авиация над съветските ВВС. Оказва се, че бойните самолети на Луфтвафе на съветско-германския фронт към 22 юни 1941 година са били 4950, а в Червената армия — само 1540. Вярно, към съветското число е добавено в скоби: „нов обр.“.

Хайде обяснете ми защо броят всички Хитлерови самолети, а от Сталиновите — само „нов. обр.“? Откъде е тази любов на разните Гарееви и Барановски към Хитлер?

Известно ли е на групите свръхмъдри експерти, че и не всички Хитлерови самолети са били „нов обр.“? Известно ли им е, че е съществувал германски бомбардировач Hs-123? Известно ли им е, че максималната скорост на този самолет е била 345 км/час, а бомбеният му товар — 200 кг? Известно ли им е, че по бордовете на фюзелажа на това чудо на техниката са висели кавалерийски стремена?

И откъде се взе това число 4950? И кой е обявил, че в Червената армия е имало само 1540 самолета нов образец, след като само МиГ-3 са били 1363? Ами броихте ли ДБ-3ф, граждани? Те, ако не греша, са били 972. А забравихте ли Ер-2 и Ар-2? Добавете към тях ЛаГГ-3 и Як-1, Су-2, Ил-2, Пе-2 и ТБ-7.

Но още по-интересно е положението с танковете. На същата страница групите наши експерти са заявили, че на 22 юни 1941 година Хитлер е имал на съветско-германския фронт 3712 танка, а Сталин — 1800. И това последното число е без никакъв коментар, без уточнения и добавки от типа „нов обр.“. Не, просто е заявено, че в Червената

армия е имало 1800 танка. И това се прави през ХХІ век! И това са нашите светила! И същите хора, изобличавайки мен, заявяваха, че само танковете Т-26 в Червената армия към 22 юни са били с 3000 повече от танковете БТ.

На с. 177 от този шедьовър групата най-добри руски експерти е заявила, че „ние имахме няколко плаващи танка, и то само образци, докато германците имаха значително повече“.

Аз разобличих този ужас преди много години в книгата „Самоубийството“. Но групите от експерти начело с началника на Академията по военни науки продължават да повтарят тези измислици. Ами отворете кой да е справочник! Към 22 юни в Червената армия е имало 2331 плаващи танка Т-37А, 1129 плаващи танка Т-38 и 277 плаващи танка Т-40.

3700 опитни образци?

Аз веднъж вече опозорих армейски генерал Гареев, като разказах за „38-тонните“ танкове. Малко му е било. Емнал се е да говори за германски плаващи танкове.

Та ето какво: гражданино генерал, в Германия не е имало никакви плаващи танкове. Към някои са прикачвали понтони. Но от това изобщо не следва, че танковете са били плаващи. Аз мога да прикача понтони на локомотив и да се обявя за създател на плаващ локомотив. Мога да сложа брадва в леген и да демонстрирам първата в света плаваща брадва. Или ютия.

Цялата книга е препълнена все с такива безумни откровения. Господата Гарееви, Горкови, Барановски е трябвало да протестира и да поискат имената им да бъдат заличени от това позорно творение. Но не те са възразили, затова срамът на колективната глупост е и за всеки от тях персонално.

* * *

Но да се върнем към нашите дивизии.

Всеобщата фанатична вяра в мъдростта на групите от експерти, т.е. в мъдростта на тълпата, е проникнала под всички врати, през всички цепнатини на съветската държавна машина.

Изглежда, военната наука въобще и военната история в частност са били заразени от инфекцията на колективното творчество повече от всички останали науки.

Резултатът е налице. Съгласен съм, не всеки полковник от Академия „Фрунзе“ е обучен да брой до 170. Но за 60 години могъщите групи сериозни военни историци са могли да преброят до две и да схванат, че бригадите са били не две, а повече...

Могли ли са? Не. Не са могли. Сега това е установено експериментално. Три поколения експерти, работейки на групи, така и не си направиха труда да преброят до две.

Защото са тълпа.

А тълпата не е способна на съзидание.

Само на разрушение.

ГЛАВА 14

ЗА ДИВИЗИИТЕ-СКЕЛЕТИ

Човешки ресурси при руснаците винаги има в изобилие.
Началник на Генералния щаб на сухопътните войски на
Германия генерал-полковник Ф. Халдер
Военен дневник. Запис от 23 юли 1941

Танковите дивизии са главният инструмент на агресията. През 1941 година в Червената армия е имало три пъти повече танкови дивизии, отколкото във всички останали страни в света, взети заедно. Други дивизии другарят Сталин също е имал достатъчно. Невъзможно е да се скрие това. Но ако не се крие, целият свят ще разбере освободителната същност на сталинската подготовка. Какво да се прави тогава? Как да се размие картината?

И изход е бил намерен: признаваме, че дивизиите са били много, но обявяваме, че това са били не пълноценни боеви формирования, а само скелети, само командири със знамена, само номера в пламналите глави на генералите от Генералния щаб. Било е решено да се обяви, че съветските дивизии са представлявали дивизии-скелети, че нито една съветска дивизия не е била комплектувана напълно.

Така и обявяват: „Към 1 юни 1941 година от 170-те дивизии и 2-те бригади, намирали се в петте крайгранични окръга, нито едно съединение не е било комплектувано според пълния щат“ („50 лет Вооруженных Сил СССР“, с. 235).

И така и тръгва. Група от експерти от Военната академия при Генералния щаб провежда всестранно изследване на проблема и стига до същия извод: „Към 1 юни 1941 година от 170-те дивизии и 2-те бригади, намирали се в петте крайгранични окръга, нито едно съединение не е било комплектувано до пълния щат“ („Начальный период войны“, с. 209). Авторския колектив е оглавил лично началникът на академията армейски генерал С. П. Иванов. Групата от експерти от Военната академия при Генералния щаб се само е стигнала до същия извод, до който са стигнали авторите на труда „50 лет Вооруженных Сил СССР“, но е изразила мисълта си и със същите думи, с точност до запетаята.

Още много маршали, генерали, академици, доктори, професори, доценти и кандидати са разглеждали този въпрос и всички са стигали до същото заключение, и всички са изразявали мисълта си със същата

фраза. Дума по дума: „нито едно съединение не е било комплектувано...“.

Групите от западни експерти са ги подкрепили: така си е било... Щом самите руснаци признават, че не са били готови за войната, щом армейски генерал С. П. Иванов казва, че нито една дивизия не е била напълно комплектувана...

И публикуват разкошни томове: великолепна хартия, огромни снимки, звучни имена на световноизвестни автори и във всеки вариант на историята: „... нито една съветска дивизия не е била напълно комплектувана...“. Преписват историята, издават нови книги с още по-пъстри корици, с още по-гръмки имена на автори, а фразата се повтаря.

Тази истина е свещена и неоспорима: така учат във Военната академия при Генералния щаб и във всички други военни академии, и във всички военни училища...

След като за пореден път прочетох нерушимата формула в поредния разкошен том, аз си събирам папчиците, натоварвам ги в колата и си определям среща с поредния автор — прочут западен историк, който, незнайно защо, е повторил тази фраза. Тежък товар: 443 папки за всяка стрелкова дивизия, 62 — за стрелковите корпуси, 29 — за механизиранияте корпуси, 61 — за танковите дивизии... освен това за мотострелковите, моторизиранияте и кавалерийските дивизии, за въздушнодесантните бригади и корпуси, за противотанковите бригади... С една дума, много. Срещам се с прочутия автор, подреждам няколко папки (останалите само ги показвам — няма място за всички) и предлагам да си сверим сведенията: вие твърдите, че нито една дивизия не е била комплектувана, добре, извадете своите материали за 1-а Московска пролетарска дивизия, за 2-а, за 3-а... 100-а... 200-а... Дайте да сравним нашите сведения. Покажете какво имате вие, а аз ще ви покажа какво съм успял да намеря, да изрежа и да налепя на картончета.

И събеседникът ми угасва: сред историците със световни имена е прието да се изказват общи съждения, да се вниква в подробности не са ги учили. Търся, но още не съм намерил нито един историк-професионалист, който да си е завел папчица за всеки съветски генерал, за всеки военен окръг, за всяка армия, корпус, дивизия, бригада, за всеки флот, флотилия, ескадра.

Най-важното в науката са дипломите, наградите, титлите и званията. Колко красиво звучи: професор от Колидж „Сейнт Антъни“ при Оксфордския университет, лауреат... или началник на Военната академия при Генералния щаб, армейски генерал, доктор на военните науки, професор, заслужил деятел, кавалер, лауреат...

Не, аз никога не ще мога да се издигна до такива висоти, да застана в тези редици. И как да споря с деятели-кавалери-лауреати? Прекланям се пред титлите и званията. Завиждам. Нямам звания, нямам титли и никой не ме удостоява с награди.

Но аз имам нещо, което няма професорът от Колидж „Сейнт Антъни“, което не е имал и армейски генерал С. П. Иванов.

Аз имам ножица.

И папчици.

Ако началникът на Военната академия при Генералния щаб, армейският генерал, професор, лауреат, кавалер, доктор имаше ножица и интерес към изучавания предмет, той щеше да изрязва всичко, което е публикувано в открития печат, и да го подрежда по рафтове. Тогава нямаше да приказва за 170 дивизии и 2 бригади. Тогава нямаше да настоява, че нито една дивизия не е била комплектувана.

Генералът не е намерил ножица, не е проявил интерес към изучаваните теми, не се е интересувал от войната, не си е завел папчици. Ето защо аз каня своя читател да види моите колекции. Да започнем от първата дивизия.

Армейски генерал Я. Крейзер през 1941 година е бил генерал-майор, командир на 1-а Московска пролетарска моторизирана дивизия. Ето как я описва той: „Танковият полк бе снабден предимно с танкове БТ-7М. В дивизията имаше всичко около 225 танка. Впоследствие, намирайки се в района на Орша, дивизията получи 30 танка Т-34 и 10 танка КВ. На въоръжение в артилерийския полк имаше 54 гаубици 122-милиметров калибър. Противотанковият дивизион имаше 18 оръдия 35-милиметров калибър. Численият състав на дивизията беше около 12 хиляди души“ („ВИЖ“, 1966, №6, с. 58).

Ще напомня на читателя, че една моторизирана дивизия според военновременните щатове (щат 05/70) е трябвало да има 11 534 бойци и командири.

Да помислим: през 1941 година Хитлер във всички моторизирани дивизии, взети заедно, е нямал нито един танк, във всички пехотни дивизии, взети заедно — нито един. Във всички дивизии на СС — нито един. В единствената кавалерийска — нито един. 1-а Московска пролетарска у нас се води пехотна, а в нея има повече танкове, отколкото във всички германски пехотни, моторизирани, охранителни дивизии, взети заедно, защото броят на танковете в тях е кръгла нула.

В германската армия танкове е имало само в танковите дивизии. Затова можем да сравняваме нашата 1-а моторизирана само с германските танкови дивизии. И сравнението е в нейна полза: всяка от

17-те германски танкови дивизии на съветско-германския фронт към 22 юни е притежавала средно по-малко от двеста танка. В нашата 1-а моторизирана има повече, отколкото средно в германските танкови дивизии. Това е според броя. Да обърнем внимание и на качеството. На въоръжение в артилерийския полк има 122-милиметрови гаубици М-30. Такива гаубици не е имало нито във Вермахта, нито в коя да е друга страна. (Ако пък погледнем от друга страна, трябва да признаем, че такива гаубици все пак са се появили в германската армия. И то още през 1941 година. Червената армия ги е изоставяла масово. За тях е имало и снаряди в изобилие. Защо да отиват на вятъра? Германците са обичали М-30 и интензивно са ги използвали.)

Танковете на 1-а моторизирана дивизии са БТ-7М. С дизелови двигатели с мощност по 500 конски сили. Двигателят е сърцето на танка. В нашата пехота двигателите са били такива, каквито не е имало в германската пехота, както и в германските танкови войски. Чак до края на войната в германската армия не се е появило нищо подобно. Не се е появило и никъде по света. Такива двигатели не е имала никоя държава нито в началото на войната, нито в края ѝ, нито през първите следвоенни години.

1-а моторизирана още преди да влезе в първия бой получава подсилване: 30 Т-34 и 10 КВ. Всичко в дивизията са станали 265 танка. Във всички германски танкови войски не е имало нито един танк, равен на КВ и Т-34. И по брой на танковете тя е по-силна от коя да е германска танкова дивизия.

Ние обърнахме внимание само на една дивизия, първата по номер, сега да оценим твърдението, че „нито една дивизия не е била напълно комплектувана“.

След като бившият командир на 1-а моторизирана дивизия армейски генерал Крейзер публикува статията си, а после и книга, кремълските историци трябваше или да разобличат генерала като лъжец и да обявят архивните материали за недействителни, или да се откажат от формулировката „нито една съветска дивизия...“. Ала не, лауреат-кандидатите спокойно четат (а може и да не ги четат) мемоарите на армейски генерал Крейзер, не протестират и... все така повтарят: „нито една съветска дивизия...“.

3

Да продължим нататък.

Генерал-лейтенант И. П. Росли на Парада на победата е командвал сборния полк на 1-и Белоруски фронт. През 1941 година той е бил полковник, командир на 4-а стрелкова дивизия „Германски пролетариат“.

Да чуем генерала. Ето какво разказва той за тази дивизия: „В строя бяха 14,5 хиляди души. 65% от личния състав бе взел участие в боевете по време на войната във Финландия... Дивизията имаше на въоръжение: 54 танка Т-26, оръдия — 72, минохвъргачки — 66, противотанкови оръдия — 30, зенитни — 12, трактори — 49, танкове-амфибии Т-38 — 10, бронирани коли — 10, камиони — 550, и три хиляди коня. Със стрелково оръжие бяхме комплектувани според щата. Към всички видове оръжие имаше по един боен боекомплект“ („Последний привал в Берлине“, с. 32).

Ето какво е интересно в организацията на тази дивизия: във всяка съветска стрелкова дивизия е имало собствен разузнавателен батальон. В този батальон освен всичко останало има 16 разузнавателни танка. Само в състава на разузнавателните батальони при съветските стрелкови дивизии е имало повече танкове, отколкото в целия Вермахт. Освен това някои съветски стрелкови дивизии са запазвали в своя състав по един отделен танков батальон — 54 танка. Това виждаме в примера с 4-а стрелкова дивизия на полковник Росли. Дългата костелива лапа на Жуковата реформа не е успяла да се добере до тази дивизия. Както и до някои други. Всеки любител на историята може без усилие да намери документи за отделните танкови батальони в състава на 13-а, 24-а, 100-а, 104-а, 132-а, 140-а и някои други стрелкови дивизии. Препоръчвам например „ВИЖ“, 1987, №2, с. 51.

В германските пехотни дивизии, както вече знаем, изобщо не е имало танкове.

4-а стрелкова е била напълно комплектувана и е имала танкове. Но дори да си представим, че 4-а не е била напълно комплектувана с пехота, но пък е имала танкове, то и тогава тя е била по-силна от коя да

е германска пехотна дивизия. Попитайте фронтоваците как е по-лесно да се воюва: с непълен комплект пехота, но с танкове, или с пълен комплект пехота без танкове?

В 4-а стрелкова е имало и танкове, и тя е била напълно комплектувана с войници, сержанти и офицери. Болшинството от тях са имали опита от пробива на свръхмощни укрепления във Финландия. Наистина в отбранителната война такъв опит не се е изисквал и не е влязъл в работа...

Армейски генерал К. Н. Галицки е бил генерал-майор, командир на 24-а Самара-Уляновска стрелкова дивизия, трикратно удостоявана със званието Червенознаменна. Генералът свидетелства: „През април нашата дивизия, както и много други съединения, беше приведена на военновременен щат и добре комплектувана. Тя имаше сега 12 хил. души, 78 поледи, около 50 противотанкови и 12 зенитни оръдия, 66 минохвъргачки 82-120-милиметров калибър и голямо количество друго въоръжение. Полевата артилерия беше съставена от два артилерийски полка — оръдеен и гаубичен. Те бяха превъоръжени — първият със 76-милиметрови оръдия образец 1939 година, вторият — с гаубици 122-милиметра образец 1938 година и 152-милиметрови гаубици-оръдия образец 1937 година с тракторна тяга“ („Годы суровых испытаний“, с. 18).

В този откъс нека обърнем внимание на фразата: „през април бе приведена на военновременен щат“. Не са очаквали германско нападение, защо тогава са привели дивизията на военновременен щат? Да не би да са смятали да се включват във войната, без да сме нападнали от германците? И то на военновременен щат е била приведена далеч не само 24-а дивизия. Нека обърнем внимание на думите на генерал Галицки: „както и много други съединения“.

Да обърнем внимание и на двата артилерийски полка в дивизията. Всички стрелкови дивизии през лятото на 1941 година са имали по два артилерийски полка. Хитлер е имал по-малко пехотни дивизии, отколкото Сталин стрелкови, във всяка германска пехотна дивизия е имало само по един артилерийски полк. Основният калибър на германската полева артилерия е 105 милиметра, на съветската — 122. Германската полева артилерия е представлявала леко модернизиран оръдия, разработени в хода на Първата световна война. Лозунгът „Оръдия вместо масло“ е глупава пропаганда. Хитлер не е съумял да комплектува поне по един артилерийски полк във всяка германска пехотна дивизия дори с остарялата германска артилерия. Ето защо германските пехотни дивизии са използвали трофейната

артилерия, пленена в Чехословакия, Полша, Югославия, Гърция, Белгия, Холандия, Франция, Дания, Норвегия. Полевата артилерия на германската армия във Втората световна война е била многобройна, но само в сравнение с другите армии. В сравнение с нашата артилерия тя е била остаряла, разнотипна, малобройна, дори ако включваме всички трофейни износени дула.

Нека се постараем да си представим проблемите на германската служба за артилерийско снабдяване, която е трябвало да доставя на войските боеприпаси от двайсет и осем различни калибъра. Нито една от воюващите държави в света не е успяла да създаде или повтори в областта на полевата артилерия онова, което Сталин е имал в началото на войната. Червената армия е завършила войната, притежавайки най-мощната и най-съвременна артилерия в света.

Оръдията на полевата артилерия, с които Сталин е разполагал през 1941 година, в началото на новото хилядолетие все още са на въръжение в десетки страни по света и могат да бъдат използвани в бой.

Но нека се върнем към 24-а стрелкова дивизия на генерал Галицки. Освен двата артилерийски и трите стрелкови полка в дивизията е имало всички нужни отделни батальони, както и отделен танков батальон. През февруари 1941 година е започнала реорганизацията, според която отделни танкови батальони били извеждани от състава на стрелковите дивизии. Ала не навсякъде тази реформа е била завършена. 24-а стрелкова дивизия е имала късмет. Нейният отделен танков батальон бил запазен.

Армейски генерал А. Белобородов е бил полковник, командвал е 78-а стрелкова дивизия. Освен трите стрелкови полка в нейния състав е имало два артилерийски полка: 159-и оръдеен и 210-и гаубичен. Дивизията се е намирала в Далечния изток, но в критичната ситуация, както и десетки други, се е появила на фронта. Сталин е можел да подхвърля свежи дивизии край Москва, а Хитлер по някакви причини не го е правел. Сталин е изтеглял свежи дивизии от далекоизточните граници и ги е хвърлял в бой. Сталин е имал откъде да вземе, а Хитлер не е имал такива нескончаеми резерви. Именно там е разликата.

Генерал Белобородов описва 78-а стрелкова дивизия: „В дивизията имаше всичко над 14 000 войници и офицери, 23 леки танка, 3 45-милиметрови оръдия, 35 76-милиметрови оръдия от полковата и дивизионната артилерия, 18 122-милиметрови гаубици, 59 50-82-милиметрови минохвъргачки, 6 37-милиметрови зенитни оръдия, 441 камиона и 3400 коня“ („ВИЖ“, 1962, №2).

Да обърнем внимание на 23-те леки танка. В разузнавателния батальон на всяка стрелкова дивизия се е полагало да има 16 такива. Тук те са един път и половина повече от полагаемото по щат. Генералът потвърждава своите думи, като се позовава на архива на Министерството на отбраната (ф. 208, о. 2511, д. 1011, л. 13) и обобщава: „Дивизията като цяло представляваше сериозна бойна сила. Но ние нямахме полагащия ни се по щат комплект зенитна и противотанкова артилерия“.

Именно тук трябва да търсим известна част от скритата истина. Точно преди войната по заповед на другаря Сталин е било съкратено производството на зенитна артилерия и напълно прекратено производството на противотанкова. Ако Червената армия направи удар в Румъния и отреже нефта от Германия, германските самолети ще останат по летищата и танковете ще замръзнат на място. За какво им е в този случай на съветските дивизии четвърти ешелон зенитна и противотанкова артилерия? И другарят Сталин не се е плашел чак толкова от Хитлер, щом в навечерието на войната не е хабял ресурси за

чисто отбранителни видове въоръжение, а е хвърлил ресурсите за производство на гаубици и бетонобойни снаряди за тях.

За настъпателна война 78-а дивизия на полковник Белобородов е била комплектувана напълно, а в отбранителната е била твърде затруднена. Опитайте да вървите срещу настъпващи танкове и пикиращи бомбардировачи без зенитна и противотанкова артилерия.

Генерал-лейтенант И. Н. Русиянов е бил полковник и е командвал 100-а стрелкова дивизия. Това е била една от най-добрите дивизии в Червената армия. Именно с нея е започвал списъкът на гвардейските съединения. През септември 1941 година тя е била преобразувана в 1-а гвардейска стрелкова. За нея е писано много. Препоръчвам книгата „Первая гвардейская“. Общият извод е: 100-а е била напълно комплектувана. Нещо повече: в нея е имало повече от полагащите се хора и въоръжение. В нейния състав е бил 317-и отделен танков батальон — 54 танка. Всичко в тази дивизия е имало 70 танка.

А в 2-а гвардейска стрелкова се превръща 127-а стрелкова дивизия. „В средата на август 1940 година дивизията бе напълно комплектувана с личен състав и бойна техника (...) В началото на май 1941 година съгласно заповед от щаба на окръга частите на 127-а дивизия получиха попълнение от запасняци и в маршов порядък излязоха от казармите си за учение край Киев — в Ржищчевските лагери“ („Гвардейская таманская“. М., Воениздат, 1972, с. 9–10).

Маршалът на Съветския съюз С. С. Бирюзов през 1941 година е бил генерал-майор, командвал е 132-а стрелкова дивизия: „Всичко в дивизията имаше 15 хиляди души, над 3000 коне, стотици камиони. Като цяло тя представляваше сериозна бойна сила“ („Когда гремели пушки“, с. 10).

Генерал-полковник В. М. Шатилов е бил майор, началник-щаб на 196-а стрелкова дивизия... Той съобщава, че дивизията е влязла в първия бой със състав от 17 000 души („На земле Украины“, с. 179). Нека си спомним, че всяка съветска стрелкова дивизия е трябвало да има 14 483 души. А тук войничетата са били повече. А на с. 10 генералът съобщава, че 17 000 души в 196-а дивизия са били само щиковата пехота, а освен войниците, въоръжени с винтовки, във всяка дивизия е имало стотици и хиляди картечари, минохвъргачи, разузнавачи, танкисти, артилеристи, сапъори, медици, офицерски

състав и т.н. Между другото генералът споменава и съседите си: „116-а дивизия беше напълно комплектувана“ (с. 96).

Генерал-полковник Людников е бил полковник и е командвал 200-а стрелкова дивизия: „Нашата дивизия беше комплектувана с личен състав според военновременните щатове и имаше всички средства за въоръжение“ („ВИЖ“, 1966, №9).

От стрелковите дивизии можем да се прехвърлим към кавалерийските. Армейски генерал А. С. Жадов е бил генерал-майор. Няколко дни преди войната е предал 21-а планинско-кавалерийска дивизия в Средна Азия и е приел 4-и въздушнодесантен корпус в Белорусия. Жадов е отишъл да приеме въздушнодесантния корпус (ние пак ще се върнем към него), а през това време 21-а планинско-кавалерийска дивизия също е била прехвърляна на Запад. Ето как я оценява бившият командир: „Да, дивизията беше напълно комплектувана с добре подготвен личен състав. Всичко беше прекрасно с конете, със стрелково-картечното и артилерийското въоръжение, с боеприпасите“ („Четъре года войны“, с. 25).

„Съветските кавалерийски съединения бяха поддържани в мирно време според щатове, които почти не се различаваха от военновременните, и бяха сравнително добре комплектувани“ (Хорков, А. Г. „Грозовой июнь“, с. 43).

С танковите полкове в своите състави съветските кавалерийски дивизии са превъзхождали по ударна мощ всяка от германските пехотни, кавалерийски, моторизирани дивизии.

Особена опасност за Германия са представлявали съветските планинско-кавалерийски дивизии, които били тайно прехвърляни към румънската граница. Във взаимодействие с въздушните десанти, планинско-стрелковите дивизии и корпуси те са можели да завземат абсолютно незащитените проходи в Карпатите и Трансилванските Алпи, което би означавало победен за Сталин край на войната.

Хитлер е осуетил тези планове и 21-а планинско-кавалерийска дивизия, както и други подобни на нея, е била хвърлена в блатата на Белорусия, където уменията и да завзема проходи не са били нужни.

Специално трябва да споменем за степента на комплектуваност на частите и съединенията на НКВД. Защото те никога не са оставали некомплектувани. Пример за това дава генерал-майор В. С. Антонов: „Отделният мотострелкови полк на НКВД представляваше по-скоро

военновременна стрелкова бригада. В полка влизаха четири отделни мотострелкови батальона, танкова рота, артилерийски дивизион и други подразделения“ („Путь к Берлину“. М., Воениздат., 1975, с. 4).

Между батальон и отделен батальон има доста голяма разлика. И ето: в състава на отделните мотострелкови полкове на НКВД са влизали не обикновени мотострелкови батальони, а отделни. Дори само това, без да вземаме под внимание танковата рота и артилерийския дивизион, по същество е превръщало полка в истинска бригада.

Ако ни доскучават описанията на стрелкови, мотострелкови, моторизирани и кавалерийски дивизии, нека се обърнем към танковите. Можем да започнем направо от първата.

Генерал-лейтенант В. И. Баранов е бил генерал-майор, командир на 1-а танкова дивизия. Дивизията е влязла във войната не просто напълно комплектувана, а комплектувана с опитен, влязал в сражения личен състав. Към 22 юни в дивизията е имало 24 Героя на Съветския съюз и 400 офицери и войници, наградени с ордени. В онези времена ордените не са били раздавани на кило като в наше време и геройските звездички не са били окачвани на кого да е. В състава на 1-а танкова дивизия е имало 370 танка и 53 бронирани коли („ВИЖ“, 1988, №9).

Нека оценим: германският 46-и моторизиран корпус е влязал в състава на 2-а танкова група на Гудериан. В корпуса е била 10-а танкова дивизия, моторизираната дивизия на СС „Дас Райх“ и най-знатният полк на СС „Велика Германия“. Общият брой на танковете в 46-и корпус е бил 206. В най-добрите си корпуси Гудериан е имал един и половина пъти по-малко танкове, отколкото са били в някои наши дивизии. А такива дивизии като нашата 1-а танкова в Германия не е имало нито в началото на войната, нито в нейния ход, нито в края ѝ.

В 7-а съветска танкова дивизия (генерал-майор С. В. Борзилов) към 22 юни е имало 368 танка („ВИЖ“, 1988, № 11, с. 33). Няма смисъл да сравняваме такава дивизия с германските. Ние можем да сравняваме само с корпусите. Например с 56-и. Това е прочутият корпус на Е. Манщайн. В момента на пресичането на границата в неговия състав е имало 223 танка.

В нашите дивизии понякога танковете са един и половина пъти повече, отколкото са в германските корпуси.

А качеството?

Моля: в 7-а съветска танкова дивизия освен всичко останало има 52 KB и 150 Т-34, а в корпуса на Манщайн и във всички останали корпуси, и във всички останали армии по света не е имало нито един

танк, който по своите характеристики дори приблизително да е напомнял Т-34 и КВ.

В 8-а танкова дивизия (полковник П. С. Фотченков) е имало 325 танка, включително 50 КВ и 140 Т-28 (*пак там*).

В 10-а танкова дивизия (полковник С. Я. Огурцов) е имало 365 танка, включително 63 КВ, 38 Т-34 и 61 Т-28 (*пак там*).

За да не се затруднявам с разглеждане на отделни дивизии, можем да насочим вниманието си към цели техни струпвания. Ето например какво е известно за съветските дивизии в Ленинградския военен окръг: „В окръга влизаха 21 дивизии, в това число 4 танкови и 2 моторизирани. Съединенията, които непосредствено заемаха крайграничните райони, бяха комплектувани с личен състав и материална част според военновременни щатове“ (*Полковник Б. Н. Петров. „ВИЖ“, 1998, №1, с. 45).*

Да разгърнем картата, да нанесем на нея положението на дивизиите от Ленинградския военен окръг — така ще видим, че всички те са се намирали в крайграничните райони, т.е. всички дивизии от Ленинградския военен окръг са били комплектувани с хора и бойна техника не просто напълно, но вече са били приведени към военновременен щат.

Или ето за уралските дивизии: „През 1939–1940 г. за крайграничните окръзи от Уралския военен окръг бяха изпратени пет напълно комплектувани стрелкови дивизии. Преди това за Далечния изток заминаха три добре обучени стрелкови дивизии и 7-а мотобронеприбада“ (*„Краснознаменный Уральский“, с. 95).*

Към това ще добавим, че под прикритието на Съобщението на ТАСС от 13 юни 1941 година от същия това Уралски военен окръг към западните райони на страната е започнало придвижването на 22-а армия в състава на армейско и две корпусни управления с целия комплект армейски и корпусни части. В 22-а армия е имало шест напълно комплектувани дивизии. В останалите окръзи се е извършвал същият процес.

* * *

Как тогава е станало така, че към 22 юни толкова напълно комплектувани дивизии са се превърнали в некомплектувани?

ГЛАВА 15

ЗА НЕКОМПЛЕКТУВАНИТЕ КОРПУСИ

През първите осем месеца от войната бяха мобилизирани над 10 милиона души.

Армейски генерал М. Мойсеев, началник на Генералния щаб на ВС на СССР

„Правда“, 19 юни 1991

На ниво бригади вече сме слизали. Можем да слезем и по-надолу: „747-и стрелкови полк от 172-а стрелкова дивизия... както и останалите части от дивизията, беше комплектуван с кадрови състав. В началото на войната само известна част от войниците дойде от запаса, при това много от тях бяха участвали в съветско-финската война“ („ВИЖ“, 1963, №12, с. 88).

Става дума за един полк, но от описанието следва, че и цялата 172-а стрелкова дивизия е комплектувана.

Можем от ниво полкове, бригади и дивизии да се изкачим по-нагоре — на ниво корпуси. Ето например 41-и стрелкови корпус на генерал-майор И. С. Кособуцки. В корпуса, както е редно, е имало два корпусни артилерийски полка и три стрелкови дивизии: 111-а, 118-а, 235-а. Както и много други дивизии в Червената армия, те са посрещнали войната в ешелони. За тези три дивизии се съобщава, че „към момента на изпращането дивизиите бяха почти напълно комплектувани“ („ВИЖ“, 1993, №6, с. 18).

Генерал-полковник Болдин съобщава за 6-и механизирани корпус: „Личният състав на корпуса беше превъзходно обучен, половината танков парк се състоеше от машини Т-34 и КВ“ („Страницы жизни“, с. 95). Нека уточним: в 6-и механизирани корпус е имало 1021 танка, в това число 114 КВ и 238 Т-34, 229 бронирани коли, 127 от които — тежки оръдейни БА-10. В корпуса е имало 335 оръдия и минохвъргачки („ВИЖ“, 1989, №4, с. 25).

Генерал-лейтенант Д. Рябишев е бил генерал-майор и е командвал 8-и механизирани корпус. В състава на корпуса са били 12-а и 34-а танкова дивизия и 7-а моторизирана дивизия, мотоциклетен полк, авиоескадрила и други части. Генералът съобщава: „С личен състав корпусът беше комплектуван почти напълно, имаше 932 танка“ („ВИЖ“, 1978, № 6, с. 67). Вярно, генералът съобщава и за слаби места: средствата за противовъздушна отбрана на корпуса са 4 37-милиметрови зенитни оръдия и 24 зенитни картечници.

В случай на внезапен масиран удар на съветската авиация по германски летища на корпусите и дивизиите не са били нужни много зенитни средства. Но в случай на внезапно нападение от страна на противника такъв корпус е бил обречен на унищожаване, въпреки цялата му останала мощ.

Ако се е готвело отразяване на германско нападение, а зенитните средства не са били достатъчно, е трябвало масите танкове да се оттеглят от границите, да се раздробяват тези маси на малки танкови подразделения и части, да се крият в горите, да се поставят в засади, да се откъсват за тях окопи, да се маскират. От една страна — би било много трудно да ги унищожат. От друга — отбраната на Червената армия би била непробиваема.

Но по заповед на Великия стратег танковете са били държани край границите на удобни за обстрел стада, без обезпечено зенитно прикритие.

Така е било навсякъде.

Списъкът може да бъде продължен до безкрай: танковете са били много. Безкрайно много.

Няма да продължаваме. Да спрем. Да сравним.

Да сравняваме с германските моторизирани корпуси няма смисъл: у нас много танкови дивизии са по-силни от германските корпуси. Трябва да сравняваме с германските танкови групи. Всички германски танкови войски са били обединени в четири групи — групите са се състояли от корпуси, корпусите — от дивизии.

Общата картина е изглеждала така:

1-а танкова група — 699 танка, от тях от нов тип — 0;

2-а танкова група — 953 танка, от тях от нов тип — 0;

3-а танкова група — 1014 танка, от тях от нов тип — 0;

4-а танкова група — 631 танка, от тях от нов тип — 0.

Това е всичко.

А при нас!

А при нас е имало 29 механизирани корпуса. Както вече изяснихме, не е било възможно те да бъдат комплектувани напълно. Но и не докрай комплектувани, те все пак са представлявали определена сила.

Без да повтаряме вече споменатите, ето няколко:

2-и механизиран корпус — 489 танка, в това число 60 съвсем нови;

3-и механизиран корпус — 669 танка, в това число 51 съвсем нови;

4-и механизиран корпус — 892 танка, в това число 414 съвсем нови;

11-и механизиран корпус — 241 танка, в това число 31 съвсем нови;

15-и механизиран корпус — 733 танка, в това число 131 съвсем нови;

22-и механизиран корпус — 647 танка, в това число 31 съвсем нови.

И т.н., и т.н.

Сталин е имал и механизирани корпуси без съвсем нови танкове:

1-и механизиран корпус — 1011 танка;

12-и механизиран корпус — 806 танка;

14-и механизиран корпус — 534 танка;

16-и механизиран корпус — 680 танка.

А при Хитлер всички корпуси са били без съвсем нови танкове.

В Червената армия е имало и съвсем слаби механизирани корпуси. В 17-и например е имало 36 танка. Но от това изобщо не следва, че Червената армия е била слаба. Наличието на такива корпуси говори само за забележителните умствени способности на един Много велик пълководец, който е настоявал да се формират нови и нови корпуси, който е искал да има три пъти повече механизирани корпуси, отколкото всички останали страни в света, взети заедно, знаейки

предварително, че за тях няма нито хора, нито танкове, нито камиони, нито свързочни средства.

Ако сумираме, картината е изглеждала така.

Хитлер е имал на Източния фронт 9 моторизирани корпуса и един в резерва. Средно по 329 танка в корпус. В това число съвсем нови — 0.

Сталин е имал в западните крайгранични окръзи 20 механизирани корпуса, във всеки средно по 519 танка, в това число във всеки по 66 съвсем нови.

Освен това в ешелоните се прехвърлят на запад още 7 корпуса, във всеки от които има средно по 537 танка, в това число във всеки корпус по 7 съвсем нови танка.

Освен това Сталин е можел да прехвърля танкове от Далекоизточния фронт, от Задбайкалския, Задкавказкия и някои други военни окръзи. В Задкавказкия военен окръг е имало 877 танка. В Задбайкалския военен окръг дори след заминаването на 5-и механизирани корпус и 57-а танкова дивизия са оставали още 1232 танка. Далекоизточният фронт не е воювал, но е имал на въоръжение 3203 танка.

Хитлер не е имал такива резерви.

Освен всичко друго ние вече установихме, че Сталин е имал танкове в стрелковите и в кавалерийските дивизии. Например в механизирани корпуси в Киевския специален военен окръг е имало 3945 танка, но общият брой на танковете в окръга е бил 5465, защото ги е имало и в други части и съединения освен в механизирани корпуси.

У нас в един окръг е имало повече танкове, отколкото в Германия и всички нейни съюзници, взети заедно, по всички фронтове от Норвегия до Северна Африка и от Брест до Брест.

Но и това не е всичко. Сталин е имал дивизии на НКВД. Броят на танковете в тези дивизии никога не е бил публикуван. Но са били много. През 1941 година Хитлер не е имал танкове във войските на СС.

А освен всичко друго Сталин е имал и въздушнодесантни корпуси. С танкове.

През 1941 година Хитлер не е имал танкове във въздушнодесантните войски.

Между другото, трябва да си спомним и за въздушнодесантните корпуси.

Официалната история на ВДВ казва: „Комплектуването на корпусите с личен състав е било завършено към 1 юни 1941 година“ („*Советские Воздушно-десантные*“. М., Воениздат, 1986. с. 51).

А ето нещо за ПВО: „Шестте артилерийски полка от 2-и корпус на ПВО, който е прикривал Ленинград, са имали на въоръжение около 600 нови 8 5-милиметрови оръдия, 59 артилерийски батареи на корпуса по бойна организация се смятаха за дежурни с готовност за откриване на огън в рамките на една минута. Освен това в корпуса е имало 16 37-милиметрови оръдия, 76 крупнокалибрени картечници, 175 учетворени картечни установки и 246 76-милиметрови оръдия, непредвидени в щатното разписание. Корпусът е имал също така 12 роти за въздушно наблюдение, оповестяване и свързка (ВНОС), радиолокационен батальон, три полка аеростати за заграждане, два прожекторни полка и шест прожекторни батальона при артилерийските полкове“ („*История Ленинградского военного округа*“, с. 179).

Представете си шест полка по 100 85-милиметрови зенитни оръдия във всеки! А освен това още почти 250 76-милиметрови зенитни свръх щата.

С приблизително същата мощ е бил и 1-и корпус на ПВО, който е прикривал Москва. Но със започването на войната веднага са го подсилили. „Общата численост на зенитното артилерийско въоръжение към 22 юли 1941 година — към началото на въздушните нападения над Москва — е била: 564 85-милиметрови зенитни оръдия, 232 76-милиметрови, 248 37-милиметрови, 336 зенитни картечници“ („*Войска противовоздушной обороны страны*“. М., Воениздат, 1968, с. 101). Към това добавете 6-и изстребителен авиационен корпус в състав 11 изстребителни авиационни полка.

За авиацията тепърва ще говорим конкретно. Когато прелиствате мемоарите, обърнете внимание на състава на авиационните дивизии и на жалбите на командирите, че в тях не е имало по два комплекта самолети.

Нека се върнем на грешната земя, но да се изкачим на по-високо ниво.

Маршалът на Съветския съюз А. И. Ерьоменко: „Към началото на войната, когато врагът беше в непосредствена близост, челните части и съединения на 16-а армия — 5-и механизирани корпус (около 1300 танка), отделната танкова бригада (300 танка), 32-и стрелкови корпус — започнаха да се съсредоточават в горепосочените райони“ („*В начале войны*“, с. 215).

Генерал-полковник Сандалов: „Към юни 1941 година съединенията и частите, влизащи в състава на 4-а армия, бяха комплектувани предимно с личен състав и бойна техника в рамките на щатните норми“ („*Первые дни войны*“. М., *Воениздат*, 1989, с. 55).

„Стрелковите дивизии, намиращи се в крайграничната ивица, бяха почти напълно комплектувани и имаха полагащото се според щата въоръжение“ (*Иринархов, Р. С. „Западный особый“*. Минск, *Харвест*, 2002, с. 30).

Генерал-лейтенантът от артилерията Г. Д. Пласков (по онова време полковник): „53-а дивизия, в която аз бях началник на артилерията, се дислоцира на Волга. Извикаха старшия команден състав в щаба на нашия 63-и корпус. (...) Командирът на корпуса А. Г. Петровски, обикновено спокоен, невъзмутим, явно се вълнуваше.

— Другари — каза той. — Наредено ни е да мобилизираме корпуса. Трябва да комплектуваме частите според военновременния щат, за което да използваме неприкосновения запас. (...) Още нито веднъж не сме вземали на учения пълния комплект бойни снаряди. Не сме призовавали хора от запаса...“ („*Под грохот канонады*“, с. 125).

63-и стрелкови корпус, както и цялата 21-а армия, е бил напълно комплектуван според военновременните щатове и прехвърлен към западните граници.

Генерал-лейтенант В. Ф. Зотов (по онова време генерал-майор, началник на инженерните войски на Северозападния фронт): „Сапъорските батальони бяха мобилизирани според военновременните

щатове... десетте батальона, пристигнали от Далечния изток, бяха напълно въоръжени“ („На Северо-Западном фронте (1941–1943). Сборник статей участников боевых действий“, с. 172).

Освен дивизиите и бригадите Сталин е имал и резервни и учебни бригади, полкове и батальони. Да не пренебрегваме дреболиите.

Маршалът на Съветския съюз С. Бирюзов разказва, че в самото начало на войната е срещнал край Гомел резервен полк, „наброяващ над десет хиляди души“ („Когда гревели пушки“, с. 33).

Генерал-полковник Сандалов: „От трите картечно-артилерийски батальона, наброяващи по 350–400 души, се провеждаше разгръщане на пет батальона по 1500 души всеки“ („ВИЖ“, 1988, №11, с. 7).

Това е един малък щрих, но така е било навсякъде.

Но дори не това е главното. Всички съветски дивизии, напълно или не напълно комплектувани, са можели да станат пълнокръвни във всеки един момент. Идеята на съветската стратегия се е състояла именно в това: да не плашим звяра — да нанесем първия удар с това, което имаме, и веднага да започнем открит етап на мобилизация. И да допълним всички недокомплектувани полкове и дивизии.

Всяка дивизия е можела да понесе всякакви загуби, но те тутакси са щели да бъдат компенсирани с резерви от хора, готови да заменят своите паднали другари. „За да си представим ясно колко голямо е било струпването на запасняци на сборния пункт на дивизията, привеждаме данни от журнала на бойните действия на 2-и стрелкови корпус, в който е влязла дивизията. В журнала се сочи, че «на сборния пункт на 100-а дивизия само на 25 юни се явиха повече от 1500 души само офицери»“ (*„Первая гвардейская“*, с. 67. С позоваване на архива ЦАМО^[1], ф. 202, о. 2159, д. 29, л. 15).

100-а стрелкова дивизия (както и всички съседни) е била не просто напълно комплектувана, а в нея е имало бойци и командири свръх щата. А тук е имало и още много хиляди запасняци. Къде да ги дяват? Същият източник съобщава, че е трябвало да се формират още три полка от бойци и командири, които е нямало къде да бъдат настанени. В дивизията е имало три стрелкови и два артилерийски полка, а след тях — още три полка от запасняци. Запасняците са били толкова много, че дивизията, и то не само тя, е можело да бъде смело разгърната в корпус или хвърлена в интензивни бойни действия с увереността, че всякакви загуби веднага ще бъдат компенсирани със запасняци.

Спомня си полковник И. И. Исаков: „Бровари беше претъпкан с войски... Не се наемам да кажа колко стотици или дори хиляди кадрови командири, предимно командири от запаса, имаше в резерва, наречен КУКС^[2], при Югозападния фронт“ (*„Командиры мужают в боях“*. М., Воениздат, 1968, с. 5).

В Червената армия компенсирането на загубите се е осъществявало с неவிждани никога и никъде методи и темпове.

Ето само два примера.

„14-а резервна стрелкова бригада при Московския военен окръг само през август 1941 година подготви и изпрати на Северозападния и Централния фронт 19 маршови батальона и 8 роти с обща численост 19 112 души... Всичко за 15 месеца 14-а резервна стрелкова бригада подготви за действащата армия 250 хиляди бойци и командири“ (Генерал-майор В. Яценко. „ВИЖ“, 1985, №2, с. 34).

На 23 август 1942 година 21-и отделен учебен танков батальон „наброяваше около 2000 души, от тях 500 офицери — командири на танкове“ („ВИЖ“, 1976, №99). 500 офицери в един батальон!

[1] Централен архив на Министерството на отбраната. — Б.пр. ↑

[2] Курсове за усъвършенстване на командния състав. — Б.пр. ↑

Генерал-лейтенант А. В. Владимирски е бил подполковник, заместник-началник на оперативния отдел при щаба на 5-а армия при КОВО. Той е написал учебник за армията, в състава на която се е включил във войната на 22 юни 1941 година. Дълги десетилетия учебникът е бил секретен, но преди самото разпадане на СССР беше публикуван под заглавие „На Киевском направлении“ (М., Воениздат, 1989).

Разликата от обикновените мемоари е там, че генералът не пише за самия себе си, за своите действия, мисли, преживявания. Това е разгърнат рапорт за бойните действия на 5-а армия от началото на войната до септември 1941 година.

Книгата е препълнена със статистически данни, които не само са събрани от архивите, но и са потвърдени от специална комисия, за да представи на бъдещите поколения офицери и генерали една секретна, недостъпна за външни хора, но до известна степен правдива картина на случилото се.

5-а армия на КОВО е била напълно стандартно обединение, което не се е откроявало с някаква особена мощ на фона на другите армии от Първи стратегически ешелон. Тя не може да се сравнява нито с 10-а, камо ли пък с 9-а армия, които явно са я превъзхождали по сили.

На с. 28 е даден численият състав на 5-а армия към 1 юни 1941 година — 142 570 бойци и командири. На с. 24 има пояснение: „Без добавения състав на запаса, призован на учебен сбор през май 1941 година“. А такива добавени, както ще видим по-нататък, са били много хиляди.

На с. 29 намираме броя на оръдията и минохвъргачките в 5-а армия — 2044. Това е, без да се броят 45-милиметровите противотанкови оръдия. Таблицата е добра с това, че в нея ясно и отчетливо е описано къде, колко и какви оръдия е имало. Например 122-милиметровите гаубици в 5-а армия са били 260, 152-милиметровите — 235.

Сведенията за 45-милиметровите противотанкови оръдия са приведени отделно на с. 25. Те са били 338.

В 5-а армия е имало 1503 танка. Без да се броят тежките оръдейни бронирани коли.

Как след това, моля, ще вярваме на Академията за военни науки, със съдействието на чието ръководство беше издадена книжката с твърдението, че в цялата Червена армия към 22 юни 1941 година е имало само 1800 танка?

Как, моля, да вярваме на съчинителя Жуков, който е обявил, че висшите ръководители на Съветския съюз „не виждаха по-далече от носа си, вследствие на което нашето ръководство не съумя своевременно да създаде мощни бронетанкови войски и те бяха създавани вече в хода на войната“.

1500 танка в една армия! В хода на войната нито една съветска ТАНКОВА армия нито веднъж, нито ден и нито час не е разполагала с такъв брой танкове. А тук става дума не за танкова, а за обикновена армия.

Нито една германска ТАНКОВА армия в хода на войната също не е имала такъв брой танкове.

На 22 юни 1941 година всички германски танкове на съветско-германския фронт са били съсредоточени в четири танкови групи. В 2-а танкова група танковете са били един и половина пъти по-малко, отколкото в нашата най-обикновена 5-а армия. И в 3-а танкова група също са били един и половина пъти по-малко.

Ако вземем 1-а и 4-а танкова група заедно, и тогава те по брой на танковете не могат да се мерят с нашата 5-а армия. При това изобщо не могат да се мерят.

Но ако дори през лятото на 1941 година съветските части, съединения, обединения да не са били напълно комплектувани, нима това пречи да се воюва? На война практически винаги полковете, дивизиите, корпусите и армиите воюват недокомплектувани откъм личен състав и въоръжение. Нима това е пречка по пътя към Берлин?

* * *

Аз нямам титли, нито звания. Не съм историк. Но имам интерес. Имам страстта на колекционер, страстта на хрътка, ако щете.

Та така, изобщо не е нужно да носиш титли и звания, за да събереш материал, с какъвто е претъпкана всяка полкова библиотека. Не е нужно да си историк, нито пък експерт, а трябва само да проявиш интерес и да събираш сведения за дивизиите така, както момчетата събират марки.

Всичко е достъпно.

Само дето трябва да скъсаш много чифтове панталони...

ГЛАВА 16

КАК ЖУКОВ Е ПОДГОТВЯЛ ПЪТЯ ЗА ГУДЕРИАН

*Армия, която се е научила да настъпва, но не е обучена
в изкуството на отстъплението, ще бъде разгромена.*

Й. Сталин

Прием в Големия Кремълски дворец, 20 януари 1938

1

Жуков е обяснил причината за разгрома просто: не ни достигаха войски не само за отбрана, но дори за защита на границите.

А ние ще се обърнем към спомените на един германски летец. Той се е казвал Ханс-Улрих Рудел. Летял е на Ju-87, направил е 2530 бойни полета. Ето неговото впечатление за началото на войната срещу Съветския съюз.

„До вечерта на първия ден аз направих 4 полета отвъд фронтната линия в района между Гродно и Волковиск. Намерихме огромни маси руски танкове заедно със свръхдълги обози. Това бяха предимно танкове от типове КВ-1, КВ-2 и Т-34. Ние бомбардирахме танковете и зенитните батареи, обстрелвахме с картечници автомобили и каруци със снабдяване за танковете и пехотата. На следващия ден извършихме първия полет в 3 часа сутринта, а последния — в 10 часа вечерта. За нормална нощна почивка трябваше да забравим, затова използвахме всяка свободна минута, за да рухнем в тревата под самолета и веднага да заспим. (...)

Край пътя към Витебск, по който настъпваха нашите войски, видяхме едно от полузавършените летища, натъпкано с бомбардировачи «Мартин». Те нямаха или гориво, или екипажи, не знам. Докато прелитахме над многобройните летища, над разклонената мрежа от укрепления, все си мислехме: «Колко е хубаво, че ние ударихме първи»... Изглежда, Съветите трескаво бяха подготвяли база за нападение над нас. Че коя друга от западните страни е можела да атакува Русия? Ако руснаците бяха завършили своите приготовления, ние нямаше да имаме и най-малък шанс да ги спрем. (...)

Извършихме множество полети за удари по руските войски на голямото шосе, което води от Смоленск към Москва. То беше буквално претъпкано с безброй руски машини. Танкове и камиони бяха залепени практически един за друг, често в успоредни колони. Ако тази маса техника се бе стоварила върху нас... (...)

Атаката на тази съблазнителна цел не представляваше нищо сложно. След няколко дни шосето остана претъпкано с купчини парчетии“ (Рудел, Х.-У., *пилот на пикиращ бомбардировач, в книгата „Бомби сброшени!“*. М., АСТ, 2002, с. 30–35).

Всеки може да се убеди, че германецът не лъже, ако погледне хрониката от онези дни: полята и пътищата са били задръстени от разбита, изгоряла съветска бойна техника, а по пътищата пъплят несметни тълпи пленени червеноармейци.

Всичко казано от германския летец може да се потвърди и от официалната статистика за загубите на Червената армия. Няма да развалям настроението на читателя със станалото омразно число. Всеки може сам да намери сведения колко милиона съветски войници са били пленени през 1941 година, колко оръдия, танкове и самолети са били загубени.

Мисля, че при онова количествено и качествено превъзходство, с което е разполагал Жуков, е имало с какво да се защити границата. Грехота е да се оплаква от недостиг на сили. Разгромът през 1941 година е бил обусловен от друга причина. Нека си спомним: своя първи орден бъдещият маршал на Съветския съюз Г. К. Жуков е получил на 31 август 1922 година. За какво ли? Официалното обяснение е: „за Гражданската война“. Почакайте, граждани. Каква война през 1922 година? В европейската част на бившата Руска империя Гражданската война е завършила през ноември 1920 година. А в азиатската част Жуков в онези години не е воювал.

Работата е много проста. По фронтовете на Гражданската война Г. К. Жуков не се е отличил с храброст, не е заслужил ордени. Но пък се е отличил в зверските наказателни операции против руския народ вече след Гражданската война. Първият му орден е за смазването на селското въстание в Тамбовския край.

Руският народ с всички сили се е съпротивлявал на комунистическата окупация. Ето защо наемникът Жуков здравата си е изпатил в един от боевете. Един руски боец едва не е разсякъл Жуков на две. Самият бъдещ Маршал на Победата описва така този бой: „Аз едва бях вдигнал шашката си, а той вече беше замахнал“ („ВИЖ“, 1987, №12, с. 41).

Отново повтарям, че не аз съм измислил термина „окупация“. Жуков е воювал срещу руснаците в Тамбовска губерния. А командир

на всички наказателни отряди е бил кумирът на Жуков Тухачевски, който без стеснение е нарекъл в открития печат своя начин за управляване на Русия окупация.

Тогава две обстоятелства са спасили окупатора Жуков.

Първо, било е зима. Той е носел полушубка и много други дебели дрехи. Освен това — няколко ремъка на дясното рамо. Именно това е смекчило удара. Второ, на помощ на Жуков се е притекъл друг окупатор и е съсякъл руския боец...

Според мен най-подходящият образ за описване на 1941 година е именно този: със свистящ замах Сталин е вдигнал лъскавата си шашка над Европа... а Хитлер вече е бил нанасял удара.

Датата на съветския удар по мои изчисления е трябвало да бъде денят 6 юли 1941 година.

Независимият историк Марк Солонин въз основа на внимателно изучаване на архивни документи е стигнал до извода, че ударът на Сталин е бил подготвян за 23 юни 1941 година. Излиза, че Хитлер е изпреварил Сталин не с две седмици, а с 24 часа.

Доказателствата на Солонин са убедителни. Възможно е той да е прав.

Цитирам известното предсказание на адмирал Ричардсън, бившия командващ Тихоокеанския флот на САЩ, не по някакви чуждестранни, недостъпни за руския читател публикации, а по текста на „Красная Звезда“ (19–25 ноември 2008). През май 1941 година, говорейки на семинар в Сан Диего, адмиралът е заявил, че без никакво съмнение в най-скоро време ще започне война между Сталин и Хитлер, а след това е казал следното: „Безспорно, голям успех ще постигне онзи, който пръв започне настъпление, тъй като и Вермахтът, и Червената армия са обучени с идеята за блицкриг (...) Ако Сталин неочаквано хвърли срещу Хитлер 200 дивизии и 10 хиляди танка, Вермахтът ще бъде смазан и след два месеца сталинската армия ще бъде на Гибралтар. Ако пък започне Хитлер, само Всевишният знае къде ще се озове той след два месеца, защото неизбежно ще затъне в просторите на Русия и Сталин ще трябва да похаби много време, за да го пропъди оттам“.

Адмиралът е подценил сериозността на Сталиновата подготовка. Танковете на Сталин са били два пъти повече. А всичко останало е

точно така: ако другарят Сталин беше ударил пръв, той щеше да прегази Европа чак до Гибралтар.

Той е вдигнал шашката, но Хитлер е замахнал пръв...

Един от моите критици е изразил трезвата мисъл: да се отбраняваш е по-лесно, отколкото да настъпваш.

Много хора подхванаха идеята. От една здрава мисъл някои правят на пръв поглед логичния извод: щом Червената армия изобщо не е била готова дори за отбрана, за настъпление пък не може и да се говори.

Така ли е?

Не, граждани, не е така.

Обяснявам с пример.

На 13 април 2006 година италиански карабинери заловиха Бернардо Провенцано. По прякор Трактора. Или Бину. Или Привидението на Корлеоне. Операцията по залавянето е минала без нито един изстрел. Чичко Бину не е оказал съпротива. Никаква. Изобщо не е бил готов за отбрана, следователно...

Следователно... Само в Корлеоне лично той е извършил 52 убийства и 22 опита за убийство. Без да броим неразкритите. Но това са дреболии. Трактора е бил обявен за издирване още през 1963 година, т.е. преди 43 години. През последните 13 години е ръководил сицилианската мафия. А за отбрана не е бил готов.

Още един пример.

На 21 април 1997 година в 8 часа и 12 минути в Одеса е бил убит Виктор Павлович Куливар. По прякор Карабас. По Карабас са стреляли не с някакво супероръжие с фантастичен прицел. Достатъчен е бил обикновен автомат, по-точно — картечен пистолет. Стреляли са от близко разстояние. От пет крачки. Нападнала го е не банда главорези. Иззад ъгъла спокойно излязъл един младеж и го покосил с картеч.

Карабас е живеел почти открито, без непристъпни резиденции, без бригада бойци, без бронирани лимузини. В деня на смъртта му край него не е имало нито един телохранител.

По-просто казано — никаква отбрана, нападението над Карабас е извършено с минимално възможните сили. Не бих се учудил, ако науча, че в този ден той дори не е носел пистолет със себе си.

Виктор Павлович изобщо не е бил готов за отбрана. Защото никога не се е подготвял за нея. И не се е нуждаел от отбрана. Следователно...

Следователно от това нищо не следва.

Карабас е държал под контрола си Одеса. Повтарям: Одеса!!! Това не е да поемеш под топлото си крило някакъв си там Манхатън. С мнението на Карабас са се съобразявали твърде сериозни хора далеч извън пределите на Одеса, от Хабаровск и Находка до Неапол и Барселона, от Ташкент и Омск до Чикаго и Ванкувър. Неговото могъщество е било толкова голямо, че той просто не се е грижел за отбраната си. Кой би посмял да излезе насреща на Карабас?!

И това му е изляло главата.

Именно така Червената армия не се е подготвяла за отбрана, защото вождовете на Съветския съюз не са имали от кого да се страхуват. Затова ударът на Хитлер с малко количество авиация и танкове е станал за Родината на световния пролетариат почти смъртоносен — като стрелбата с автомат от пет крачки. Ако се погледне в историческа перспектива, в крайна сметка ударът на Хитлер се е оказал смазващ за Съветския съюз.

Но ако Червената армия изобщо не е била готова за отблъскване на германското нашествие, от това абсолютно нищо не следва.

Има и още един аргумент: Червената армия на три пъти, през 1939, 1941 и 1944 година, се е опитвала да нахлуе във Финландия, но така и не е стигнала до Хелзинки. Като погледне човек, щом съветските танкове не са стигнали до Хелзинки, къде ти ще се опитват да завземат Берлин!

Но в разрез с логиката Червената армия, която не е успяла да завземе столицата на Финландия, е завзела столиците на Естония, Латвия, Литва, Полша, Унгария, Чехословакия, Бесарабия, Румъния, България, Югославия, Германия. Тук можем да прибавим и Китай.

Не сме готови да защитим своята земя, а да завземем чужда — моля.

Наистина е по-лесно да се отбраняваш, отколкото да настъпваш. Но само при условие че твърдо сме решили да се отбраняваме и сме подготвили войските си за отбрана.

Ако Виктор Павлович Куливар се бе заел с въпроса за собствената си безопасност — нямало е да бъде толкова лесно да го срещне човек на тиха уличка.

Но той не се е занимавал с този въпрос. Също като другаря Сталин.

Сталин е знаел, че за Хитлер войната срещу целия свят е самоубийствена. Към лятото на 1941 година Хитлер е бил в ситуация, при която войната вече е била изгубена. Той вече е имал толкова врагове, че при никакви условия не би могъл да победи всичките. Нима той ще тръгне и срещу Съветския съюз, след като не е в състояние да защити дори собствената си столица от британските бомбардировачи!

Разбирайки това, Сталин не е подготвял отбраната, а я е унищожавал. А е подготвял настъплението.

Но колкото повече внимание обръщате на настъплението, толкова по-зле става за вашата отбрана.

Войските, които се готвят за отбрана, са разпръснати по фронта и в дълбочина. Те са се заровили в земята, че и са се замаскирали. Направете експеримент: поставете наред полето мишени и стреляйте по тях от сто или от двеста метра. А сега изкопайте траншея, скрийте в нея своите шперплатени врагове и повторете опита...

Ако войските стоят в отбрана, пикиращите бомбардировачи не са заплаха за тях. Една бомба, един снаряд не могат да нанесат голяма вреда. Защото войските не са събрани накуп. Не са страшни и танковете. Напира това желязо към теб, а ти маневрирай — отскочи по траншеята на три метра встрани от него. И готово. Дори е добре, ако се е засилил право към теб. Пускаш го над себе си, после — запалителна бутилка в кърмата му. Танковете, които настъпват към подготвена отбрана, са крайно уязвими.

Ако път подготвяме армията си за настъпление, степента на уязвимост на войските постоянно и стремително се повишава. Войските трябва да се съберат в плътни групировки, желателно — покрай пътища. Именно такава картина са сварили германските пилоти на 22 юни: бойни и транспортни машини практически плътно една до друга, често в успоредни колони.

Колкото по-висока е била готовността на Червената армия за нанасяне на удар, толкова по-лесно е било да ѝ нанесат удари, толкова по-страшен е бил разгромът.

Спомня си подполковник Александър Сергеевич Воронов. Разкази, подобни на неговия, имам достатъчно като за няколко тома. Впрочем всеки и сам при желание може да събере не по-малко.

На 22 юни 1941 година лейтенант Воронов в състава на 14-и отделен железопътен батальон от 17-а железопътна бригада се озовава на гара Городея. Това е между Минск и Барановичи. Ако погледнем по-широко, това е главната железопътна магистрала на настъпващата война: Москва-Смоленск-Минск-Барановичи-Брест-Варшава-Познан-Берлин. Може и по-нататък: ХанOVER-Кьолн-Лиеж-Париж.

В Брест, там, където магистралата пресича държавната граница, е имало неимоверно струпване на войски, които, както разказва Жуков, не са му стигали за защита на границата. А зад тази маса войски 17-а железопътна бригада е провеждала работи по модернизиранието на стратегическата магистрала, която води право към Варшава, Берлин и по-нататък.

Вечерта на първия ден от войната започва отстъплението. Ето разказа на Александър Сергеевич Воронов: „Движихме се цяла нощ. В шест сутринта, вече на 23 юни, стигнахме до старата граница. Група генерали и полковници спря батальона, бързо си казаха нещо с нашия командир и ние получихме участък за отбрана. Беше ни наредено да копаем окопи... На следващия ден при нас дойдоха осем цивилни и казаха, че са от Копилянския районен съвет, остават тук да водят партизанска борба. А сега им трябва хора, за да отворят железобетонните огневи точки. И ето че аз с шестима бойци, придружен от тези хора, тръгвам накъдето ми показват. Разбиваме с лостове бравите, отваряме ДОТ-а и си тръгваме. Онези от съвета остават да ги охраняват.

Вечерта на 24 юни при нас в батальона дойде от щаба военният инженер 1-и ранг Орлов. Той ни предаде заповедта на старшия началник: батальонът да се придвижи за обезпечаване на движението на влаковете в участъка Тимковичи-Слуцк-Осиповичи. Когато вървахме през града, срещнахме хората, с които предния ден

откривахме огневите точки...“ („На фронтовых магистралях“. Рыбинск, 1995, с. 9–10).

Какво виждаме тук?

На втория ден от войната пращат железничарите да копаят окопи. Макар че е по-умно да ги пратят да разрушават въпросната магистрала. Без нея не е можело да има никакво настъпление към Москва.

Но някой изведнъж се е сетил за отбрана. А какво са мислили по-рано? Защо не са копаели окопи преди германското нападение?

Вярно, скоро планът се променя: недейте да копаете окопи, трябва да обезпечите извозването на стратегическите запаси от крайграничната ивица. Правилно решение. Но защо тези запаси са били закарани там и струпани край границите? И защо група генерали и полковници нарежда на военните железничари да копаят окопи, макар че наблизо има незаети от никого железобетонни укрепления?

И кой идиот е наредил да се разпуснат постоянните гарнизони на укрепените райони, а фортификационните съоръжения да се заключат, без да се оставят ключове на никого?

Дребните партийни вождове от районен мащаб, хора цивилни, без връзка с армията, по собствена инициатива решават да приведат в готовност железобетонните огневи точки. Ясно е, че вътре няма нито въоръжение, нито боеприпаси, нито медикаменти, нито продоволствие, нито вода. И все пак това е по-добре, отколкото да се посрещат настъпващите танкови лавини в плитки окопчета или изобщо на сред полето. А наблизо пристъпват от крак на крак генерали и се опитват да създадат своя отбрана, понеже явно не подозират, че наблизо има изоставен укрепен район и в него — незаети от никого железобетонни съоръжения.

Впрочем другарите от районен мащаб не са останали дълго в тези съоръжения. След като са схванали накъде отива работата, те не са упорствали в стремежа си да спрат врага. И са поели под слънцето, повтаряйки...

Сега отново, за кой ли път, да си спомним баладата как Великият стратег през януари 1941 година гениално предсказал направлението на главния удар на германските войски: „Ръководството с играта си изкуствено забавяше темпото на придвижване на «сините», възпираше го. Но «сините» на осмото денонощие се придвижиха до района на Барановичи, при това, повтарям, при изкуствено забавено темпо“.

Жуков (ако му вярваме) знаел, че врагът ще нанася главния си удар по продължение на централната стратегическа железопътна магистрала към Барановичи, следователно ще продължи към Минск и Смоленск. Жуков знаел, че противникът ще пробие в района на Барановичи не на осмото денонощие, а дори по-рано. И ето че в района на Барановичи според Жуков има цяла железопътна бригада в състава на полка, два отделни батальона и обезпечаващи поделения. В бригадата има повече от четири хиляди бойци-железничари. Ами нареди им да разглобят линията! Нека германският танков клин напире напред — но снабдяването на войските в стратегически мащаб по онова време и в онази конкретна ситуация е било възможно само чрез железниците.

Но 17-а железопътна бригада не е разглобявала магистралата. Добре. Тогава нареди на бригадата да не прави нищо! Нека момчетата ритат топка. Нека се къпят в рекичките. Нека прибират реколтата в колхозите. Нека вечер да пеят и танцуват.

Жуков обаче със силите на 17-а железопътна бригада е подготвял пътя за Гудериан. А със силите на останалите девет също такива бригади е подготвял пътищата за агресорите по продължение на цялата западна граница навътре към съветската територия.

Ще ми възразят, че западният специален военен окръг е бил командван от армейски генерал Павлов... Така е. Но модернизиранието и развитието на железопътната мрежа, най-вече по главното стратегическо направление на войната, не влиза в компетенциите на командващия окръга. За това е нужно правителствено решение. А

Генералният щаб представя свои съображения какво, къде и кога трябва да се прави.

През лятото на 1941 година Сталин стоварва своята вина върху Павлов.

След войната върху същия този Павлов стоварва своята вина и Жуков. Сега се намират умници, които обвиняват Дмитрий Григориевич Павлов в предателство. Граждани обвинители, но нали десет военни железопътни бригади с обща численост над 40 000 души са извършвали реконструкция и ново строителство не само в Беларусия, но и по продължение на цялата западна граница на СССР от Бяло море до Черно, т.е. това не е било местна инициатива, а целенасочена, ръководена от Москва бурна дейност. Защо не наричате предател Жуков?

На 22 юни 2001 година в деня на 60-годишнината от германското нападение началникът на Генералния щаб на Въръжените сили на Руската федерация армейски генерал Квашнин ясно и разбрано говори за причините за разгрома: „В резултат на не съвсем правилна оценка от страна на Генералния щаб и Върховното главно командване на сложната обстановка по фронтовете несвоевременно е било взето решение да се премине към стратегическа отбрана, което става една от причините за сериозното поражение на войските от крайграничните военни окръзи в началния период на войната“ („Красная Звезда“, 22 юни 2001).

Възхитително.

Излиза, че нашите стратегии са оценявали обстановката правилно.

Но не съвсем.

Мъничко били сгрешили. Съвсем мъничко не им достигнало, за да бъдат признати решенията им за правилни.

Това е най-долнопробният съветски тип подход. Пълният провал в Съветския съюз бе наричан отделни недостатъци, завземането на чужди земи — братска помощ, а изстребването на милиони съотечественици — престараване на отделни ръководители от районен мащаб.

Кремълските вождове са подготвяли престъпление спрямо Европа, но подготовката за освободителния поход се е превърнала в престъпление спрямо собствения им народ — гибел на нови милиони и чудовищни разрушения.

И отдавна е време да кажем това открито.

* * *

Аз обясних действията на Жуков с тезата, че той е подготвял Червената армия за нападение над Германия. В отговор се надигна ураган от протести, който не стихва ето вече повече от 20 години.

Добре. Съгласен съм. Но в такъв случай действията на Жуков могат да се обяснят само с измяна на Родината, вредителство и предателство.

Какви други обяснения да измислим?

ГЛАВА 17

ОЩЕ ВЕДНЪЖ ЗА 186-А СТРЕЛКОВА ДИВИЗИЯ

*От есента на 1939 година започна разгръщането на
Съветските въоръжени сили.*

„Советские вооруженные силы. История
строительства“. М., Воениздат, 1978, с. 234

*Усиленото разгръщане на всички видове въоръжени
сили и родове войски започна от есента на 1939 година.*

„Партия и Армия“. М., ИПЛ, 1980, с. 161

1

На 19 август 1939 година Сталин подава ръка за приятелство на Хитлер: изпрати вестител, ще си делим Полша. Същия ден Сталин започва тайно мобилизационно разгръщане на Червената армия и мобилизация на цялата страна за война.

Мобилизацията е била всеобща и тотална. В грандиозния процес са били включени промишлеността, селското стопанство, транспортът, науката, културата, всички ресурси на огромната държава и всички слоеве от населението, включително учените и колхозниците, писателите и журналистите, локомотивните машинисти и дървосекачите, бойците и командирите, чекистите и дипломатите, затворниците от затворите и лагерите, учителите и лекарите, юношите, жените, старците и всички, всички, всички.

Размахът на мобилизационното разгръщане на Червената армия очевидно е надхвърлял потребностите за евентуално поделене на Полша.

Трийсет години след края на войната съветското ръководство официално призна, че се е провеждало разгръщане на Въръжените сили. Вярно, при това за дата на началото на процеса е било наредено да се признава 1 септември 1939 година, когато 4-ата извънредна сесия на Върховния съвет на СССР приема новия закон „За всеобщата военна повинност“. При това някак се изпуска една малка подробност: сесията е била *извънредна*. За нея не се е знаело предварително. Заповедта за събиране в Кремъл на кубанските казаци, донецките миньори и чукотските еленовъди за утвърждаване на новия закон е била издадена на 19 август 1939 година. Именно отгук води началото си мобилизацията.

Освен това, без да изчака чукачите да стигнат до Москва, другарят Сталин още същия ден, на 19 август, издава заповед да се формират десетки нови дивизии и корпуси.

Мобилизацията е разорителна. Такова нещо не се започва току-така. Целта на мобилизацията е очевидна: Сталин е подготвял съкрушителен удар върху Европа. Досега никой не е дал други

обяснения за действията на Сталин. Няма как да се оправдаеш и с подготовка за отблъскване на бъдеща агресия: през август 1939 година никой не е заплашвал Съветския съюз, в онзи момент Хитлер не е кроял никакви планове да напада Сталин, Германия изобщо не е била готова за война. Това е принудена да признае дори официалната комунистическа пропаганда: „През есента на 1939 година германските въоръжени сили още не можеха да влязат в решаваща схватка на запад“ („*Великая Отечественная война Советского Союза. 1941–1945. Краткая история*“. М., Воениздат, 1970, с. 24).

Официалната история тутакси дава и причината: в онзи момент Хитлер не е имал подготвено оръжие и боеприпаси, промишлеността не е била поставена на военновременен режим, тя не се е справяла с изпълнението на военните поръчки.

Щом през есента на 1939 година Хитлер не е бил готов да прегази Дания, Норвегия, Белгия, Холандия, Франция и Люксембург, за победа над Съветския съюз пък изобщо не е имал сили.

И как след всичко това да разбираме декларациите на официалната пропаганда, че Сталин е искал да спечели време и да отложи войната? Той се е стремил да отложи война, която Хитлер в онзи момент не е и замислял? Или се е стараел да отложи войната до момента, когато Хитлер ще постави промишлеността си на военни релси и ще се запаси с оръдия, танкове, самолети, снаряди и бомби?

В Червената армия за по-малко от две години броят само на стрелковите и планинско-стрелковите дивизии е нараснал от 96 на 198, а на стрелковите корпуси — от 25 на 62. За всичко това аз разказах в книгата си „Денят М“. Като пример дадох 186-а стрелкова дивизия. Тази дивизия е една от дългия списък близнаци, чийто рожден ден е онази съдбовна дата — 19 август 1939 година. Не случайно съм избрал номера. До декември 1938 година най-големият номер на стрелкова дивизия е 100. И не щеш ли, в мирно време започва формиране отведнъж на огромен брой дивизии, до 186-а включително...

„Ледоразбивачът“ понесе много безпощадни удари, но никой не закачи „Денят М“: никак не е лесно да се заядеш с тази книга. И все пак 15 години след нейното излизане моят стар противник Владимир Новаковски ѝ нанесе внезапен и съкрушителен удар. Той намерил спомените на генерал-лейтенант Н. И. Бирюков, който през 1939 година е бил полковник, командир на 186-а стрелкова дивизия.

Книгата на Бирюков е издадена през 1972 година във Волгоград. Генералът съобщава, че е бил делегат на XVIII конгрес на ВКП(б). Той заминал за Москва и още във влака получил съобщение, че е назначен за командир на 186-а стрелкова дивизия. В дивизията той пристигнал „през пролетта на 1939 година“. Дивизията, ако вярваме на генерал Бирюков, е била териториална, т.е. в нейния състав не е имало войници. Събирали са ги само лете за учения.

Находката на моя противник е свиреп удар. Удар под пояса.

Ако всичко в книгата на генерал Бирюков е вярно, „Денят М“ е тотално опроверган: никакво разгръщане на Червената армия не е започнало през есента на 1939 година, дивизията, която съм дал за пример, е съществувала и по-рано.

Моят критик се позовава на конкретен източник, а аз съм съобщил, че рожденият ден на 186-а стрелкова дивизия е през август, но не съм посочил източник. Там ме е пипнал. Излиза, че аз сам си измислям разни истории, без да се опирам на свидетелства и

документи, а той ме трясва по главата с генералски мемоар като със свещник.

Когато разказвах за 19 август 1939 година, аз можех да избира всяка от множеството дивизии, заповедта за чието формиране е била подписана в този ден. Аз избрах 186-а. И изгорях. Щом дивизията, дадена за пример, е започнала да се формира не в този ден, а е съществувала и по-рано, какво да говорим за останалите дивизии, които не съм давал за пример?

Изслушах обвиненията. Започвам да се оправдавам.

На всекиго, който се е интересувал от историята на Червената армия, е абсолютно ясно, че генерал Н. И. Бирюков е сбъркал. До 1939 година в Червената армия е имало дивизии от два типа — териториални и кадрови. Да се издържат териториални дивизии е било много по-евтино: не е нужно да храниш хиляди хора цяла година, не е нужно да им осигуряваш настаняване, не е нужно да отопляваш жилищата им, не е нужно да лекуваш бойци и командири. Най-важното — не е нужно да откъсваш хиляди хора от съзидателен труд. В дивизията се числи малко ядро командири, останалите нека създават материално-техническа база за бъдещата победа. Събираш бойците веднъж годишно от съседните райони в областта, воювате известно време срещу шперплатени врагове и ги пускаш да си вървят. След това не е нужно дори да сменяш подметките на ботушите им.

Добра система. Но в началото на 1939 година Червената армия напълно се отказва от териториалния принцип на комплектуване на войските. Всички териториални дивизии стават кадрови.

Към 1 януари 1938 година в Червената армия е имало 34 териториални стрелкови дивизии, към 1 януари 1939 година не е останала нито една. Всеки желаещ може да научи това от кои да е източници, като започне от възможно най-официалните. Например от „История Второй мировой войны“. Том 3, с. 199.

Можел ли е Николай Иванович Бирюков да командва през 1939 година териториална стрелкова дивизия, след като по онова време в Червената армия вече не е имало такива?

Източникът, от който аз съм черпил сведения за 186-а стрелкова дивизия, също е напълно официален — „Военно-исторический журнал“, 1980, №12, с. 76–77. Но защо не съм го назовал в книгата си? Ами защото в славните години на комунистическата власт имаше само два официални и открити източника, от които можеше да се черпят сведения за съветските дивизии, корпуси и армии: „Военно-исторический журнал“ и „Советская военная энциклопедия“. И в перспектива не се виждаше нищо друго. Реших така: човек, който

сериозно изучава началния период на войната, просто е длъжен да заведе картотека, да прелисти всички течения на „ВИЖ“ и всички томове на „СВЭ“, да впише сведенията за всички дивизии, корпуси и армии в своите картончета. С една дума, този, който се интересува, има сведения за 186-а и всички други дивизии, споменати в тези съкровищници. А на човек, който не е проявил интерес, моята точност не му е нужна.

Смятам, че моят източник „ВИЖ“ е по-сигурен от мемоарите на генерал Бирюков.

В своята книга Н. И. Бирюков не съобщава точни дати. Вместо това пише: „когато пътувах за Москва“ и „пролетта на 1939 година“.

А „ВИЖ“ назовава номерата на всички полкове, които по различно време са влизали в състава на 186-а Червенознаменна Брестка стрелкова дивизия, носителка на ордените „Суворов“ и „Кутузов“, от момента на формирането ѝ до края на войната и точните дати на встъпване в длъжност на всички командири на тази дивизия също от момента на формирането ѝ до края на войната. За всеки командир е посочена точната дата, когато той е приел дивизията и когато я е предал на другото. Първият командир на 186-а стрелкова дивизия Н. И. Бирюков е приел дивизията на 19 август 1939, предал я е на 12 септември 1941 година.

За бъдещите критици изброявам всички командири на тази дивизия до 9 май 1945 година включително:

— полковник (от 4 юни 1940 година генерал-майор) Н. И. Бирюков;

— полковник А. П. Пилипенко;

— генерал-майор А. И. Зигин;

— майор (от 19 май 1942 година подполковник) М. И. Никитин;

— генерал-майор В. К. Урбанович;

— полковник Н. П. Яцкевич;

— полковник (от 1 септември 1943 година генерал-майор) Г. В. Ревуненков;

— полковник С. С. Величко.

„Военно-исторический журнал“ е официален орган на Министерството на отбраната на СССР. Сведенията за 186-а стрелкова дивизия не е нечия статия, а официален отговор на официално питане.

А книгата на генерал Н. И. Бирюков е издадена в областно книгоиздателство. Това означава, че са я издавали цивилни хора. Дори при цялото зверство на съветската цензура едно областно издателство изобщо не е било длъжно да проверява дали една дивизия през 1939 година е била териториална или кадрова, съществувала ли е през пролетта, или е била създадена през лятото на въпросната година.

Моят източник е по-пресен. Първо е била издадена книгата на генерал Бирюков, после, след 8 години, официалният орган на Министерството на отбраната на СССР е публикувал свършено друга информация.

И никой не е възразил.

В наше време любителите на военната история далеч са изпреварили официалните историци по въпросите на изучаването на войната. Най-добрият справочник по Червената армия са съставили К. Калашников, В. Фесков, А. Чмихало и В. Голиков (*„Красная Армия в июне 1941 года“*. Новосибирск, Сибирский хронограф, 2003). Академията на науките на Русия, Министерството на отбраната, Генералният щаб, Академията на военните науки, Институтът по военна история и прочее също толкова авторитетни организации нито поотделно, нито накуп не са способни да сътворят дори една стотна от това, което успяха да направят четирима провинциални подвижници.

Справочникът *„Красная Армия в июне 1941 года“* е жив упрек към всички наши орденоносни и титулувани безделници, свързани с военната история. Нашите генерали и академици размазват малко количество информация по многотомници. А тук в един том, в доста малък обем е концентрирана колосална по количество и качество информация, която по своя характер и значение превъзхожда всичко, което са успели да създадат всички съветски и руски официални историци за 60 години упорит труд. Най-важното е, че при официалните историци статистическите материали винаги (и то абсолютно преднамерено) са изложени без каквато и да било система. А тук всички сведения са систематизирани. Тук всичко е кратко, ясно, точно, по военному.

В този справочник се е намерило място и за 186-а стрелкова дивизия. Тя е сформирана през август 1939 година.

В своите спомени генерал Бирюков е сгрешил. Но нека се опитаме да си обясним причината за една толкова явна грешка.

За целта ще тръгнем по два пътя.

Първо ще тръгнем наляво и ще си представим, че другарят Сталин е бил пълен идиот.

И ето че идиотът Сталин на 19 август нарежда да се сформира нова дивизия. Тукатси Управлението по кадрите при НКО започва да търси перспективен полковник, когото биха могли да назначат на тази длъжност. Намират го и го назначават. Неминуемо следва лавина от размествания в командния състав. Ако в Червената армия е създадена една нова длъжност — командир на дивизия, колко души ще получат повишение? Правилно: десет. Някой полковник от длъжност заместник-командир се издига на новосъздадена длъжност командир на дивизия и освобождава своето място. На това място се издига някой командир на полк. На неговото място идва неговият заместник. А по-нататък се повишават командирът на батальона, началник-щабът на батальона (който в онези години се е наричал старши батальонен адютант), командирът на ротата и неговият заместник. Накрая някой взводен става заместник-командир на рота или дори ротен, като освобождава своето място на новоизпечен лейтенант, който също получава повишение, като поема командването на взвод.

Но на новата 186-а стрелкова дивизия е нужен не само командир, а и заместник-командир на дивизията, началник-щаб, началник на тила, началник на артилерията, началник на разузнаването и пр., и пр. Кадровите органи трябва незабавно да намерят достойни кандидати измежду перспективните полковници и майори и да ги назначат на длъжностите.

Но издигането на един командир на полк, който ще бъде назначен на длъжността заместник-командир на новата дивизия, също размества 7–8 други офицери до взводен командир включително. И всички други назначения повличат след себе си цяла върволица размествания. А трябва да се намерят и петима командири на полкове,

техни заместници, началник-щабове и пр., и пр. В дивизията има 23 батальони и артилерийски дивизиони. И за тях трябва да се намерят командири. И техни заместници. И ротни. И командири на батареи...

И трябва да се мисли къде да се настанят другарите командири със своите семейства. И къде да се настанят войниците. И с какво да се хранят 10–12, че и 15 хиляди гърла. И с какво да се хранят 3 хиляди коне. И къде да се държат 558 автомобила. И къде да се ремонтират. И къде да се провеждат батальонните и полковите учения. Къде да се извеждат батареите, дивизионите и артилерийските полкове за бойни стрелби. Къде да се тренират водачите на танкове и бронирани коли. И как това войнство да се облича и обува. С какви тояги и моркови да се държат под контрол.

С всичко това искам да кажа, че ако Сталин е бил идиот, отначало е щял да издава заповед за сформирание на дивизията, а после е щял да започва да решава хилядите въпроси, свързани с нейното раждане.

Сега да тръгнем надясно и да си представим, че Сталин не е бил пълен идиот. В този случай той е започвал предварително подготовката за разгръщане както на 186-а стрелкова дивизия, така и на цялата Червена армия. И именно така е било. Подготовката за разгръщане на Червената армия е започнала още през 1927 година, когато страната е пристъпила към изпълняването на плана по 1-ата Сталинска петилетка. Подготовката за разгръщането е продължила в хода на 2-ата петилетка. А вече в хода на 3-ата е започнало самото това разгръщане.

През 1-ата петилетка Сталин е създал индустриалната база: построил е металургически заводи, мини, рудници, електростанции. Това са нещата, без които един военнопromишлен комплекс не може да живее и да се развива. Следващата стъпка са били чисто военните заводи: артилерийски, танкови, авиационни, патронни, корабостроителни. И чак след това идва разгръщането на Червената армия, и то не отведнъж, а така да се каже, с нулев цикъл.

Представете си строителството на един промишлен гигант. Строителство по същество още няма, но вече е назначен директор, към мястото на строителството се прокарва железопътна линия, вече се сковават бараки и се ограждат с бодлива тел, наоколо вече лаят кучета и псуват конвоири. И не си мислете, че животът на директора на бъдещия комбинат е лесен преди началото на неговото строителство.

Тъкмо обратното: той има три пъти повече грижи — защото още нищо не е организирано.

Така е и в Червената армия. Заповедта за сформирание на цяла редица дивизии е издадена на 19 август 1939 година. Но дълго преди това перспективните полковници са били набелязани за издигане, освободени са били от старите им задължения и са били натоварени с нови. През март, април, май 1939 година те вече са знаели, че ще бъдат командири на дивизии, които още не съществуват. Те вече са приемали хората, организирали са щабовете, строели са складове и хангари, пълнели са ги с оръжие, боеприпаси, екипировка и обуца, с продоволствие, провеждали са пробни призиви на запасняци и войскови учения.

За да разгръщаш армия без предварителна подготовка, без нулев цикъл, трябва да си пълен идиот. А нали Другарят Сталин не е създавал една дивизия... Премъдрият и твърде сериозен историк е свободен да говори и пише за Сталин всичко, каквото си иска, само не бива да смята, че Сталин е бил по-глупав от него.

Като вземаме това под внимание, нека се съгласим, че е имало нулев цикъл на разгръщането. Като се е нарекъл командир на дивизия, Николай Иванович Бирюков не се е отклонил много от истината, макар че през март все още не е имало никаква дивизия. През пролетта и лятото на 1939 година той си е имал твърде много грижи. Този подготвителен цикъл е твърде близък до понятието териториална дивизия: хем има дивизия, хем няма. Издадат ли заповед — тя ще се появи...

Заповедта е била издадена на 19 август.

Практиката да се назначават командири на съединения и части преди тези бойни единици да са се появили е общоприета не само в армията, но и във флота, не само у нас, но и в други страни.

Ето един пример. На 15 септември 1954 година капитан-лейтенант Лев Михайлович Жилцов е бил назначен на длъжност старши помощник на първата съветска атомна подводница К-3.

На 10 юни 1955 година капитан 2-и ранг Леонид Гаврилович Осипенко е бил назначен за командир на тази подводница.

На 24 септември 1955 година е официалната церемония по започване на изграждането на кораба. (По този въпрос съществуват различни данни. Според мен най-точни са сведенията, които е публикувал контраадмирал Георгий Георгиевич Костев, опитен подводничар, историк на флота, професор, член-кореспондент на Академията на военните науки.)

На 9 август 1957 година подводницата К-3 е спусната на вода.

На 3 юли 1958 година е началото на ходовите изпитания.

На 17 декември 1958 година е подписан актът на правителствената комисия за приемане на К-3 с цял списък от недостатъци, които е предстояло да се отстранят.

На 10 април 1959 година след отстраняването на всички забелязани недостатъци К-3 влиза в състава на Северния флот.

Поука: почти 4 години капитан 2-и ранг Осипенко е командвал атомна подводница, която не е фигурирала в състава на флота. Той е застъпил на длъжността командир, когато не е съществувала никаква подводница. Означава ли това, че не е бил командир?

Не, не означава.

Бил е командир. И животът му като такъв никак не е бил лек. Това не е било сладка служба. Неговото служене на Отечеството през тези дълги тежки години е било оценено по най-високата скала. Командирът на отначало несъществуващата, а после (на пръв поглед) недействаща атомна подводница е бил удостоен със званието капитан 1-и ранг. Преди това командири на подводници не са били

удостоявани с такова високо воинско звание. На 23 юли 1959 година с Указ на Президиума на Върховния съвет на СССР капитан 1-и ранг Л. Г. Осипенко е удостоен със званието Герой на Съветския съюз и са му връчени орден „Ленин“ и медал „Златна звезда“ (№11083).

А капитан-лейтенант Жилцов, впоследствие контраадмирал, Герой на Съветския съюз, повече от година е бил старши помощник на подводница, която е съществувала само на хартия, после три години и половина са я строили и изпитвали.

Като вземаме под внимание гореизложеното, нека се съгласим, че назначаването на полковник Бирюков на длъжността командир на 186-а стрелкова дивизия далеч не е означавало, че такава дивизия вече е съществувала.

Споменаването на XVIII конгрес на ВКП(б) във връзка с новото назначение на полковник Бирюков прояснява много неща. Материалите на конгреса трябва да се четат. Не могат да се преразкажат. Под бурните аплодисменти и животинско-възторжения смях в залата от трибуната като медни монети от строшена касичка са се сипели такива декларации: „Нашата армия ще бъде най-нападащата от нападащите някога армии!“, „Червената армия ще се стовари като ураган върху вражеската земя!“, „В целия свят няма сила, която да ни спре!“.

Ако се готвим да защитаваме своята земя, кой и защо ще ни спира?

След като е прочел стенограмите от конгреса, петербургският историк Александър Гогун е направил равносметката: „С речите и атмосферата на този конгрес Сталин и неговите най-близки съратници са дали на партията и страната да разберат: Съветският съюз готви голяма война“.

И за този конгрес са били подбрани далеч не случайни хора.

Подбрани са били хората, на които е предстояло да претворят в живота плановете на партията. По-точно — в смърт.

Предишният, XVII конгрес е наречен Конгрес на победителите.

А XVIII имаме основание да наречем Конгрес на подпалвачите.

* * *

На 19 август 1939 година Сталин взема решение за начало на тайна мобилизация на Червената армия и цялата съветска икономика. Това решение е означавало неизбежна война в Европа. Това решение е означавало, че Сталин е подписал смъртната присъда на всички заобикалящи Съюза страни.

Никой не е можел да знае какво става зад стените на Кремъл. Но на този ден великата руска поетеса Ана Ахматова е написала едно от най-страшните си стихотворения. То е било озаглавено „КЪМ СМЪРТТА“. Под него е изписала датата: 19 август 1939 година.

Сталин е подписал смъртната присъда на Европа, но не е успял да я приведе в изпълнение. 52 години по-късно, на 19 август 1991 година, кремълските вождове, подобно на Хитлер, хвърлиха своите танкове за завземане на Москва. След като не са успели да прегазят с танкове целия свят, те бяха принудени да ги обърнат към собствения си народ, за да запазят властта си.

Но не успяха.

ГЛАВА 18

Е, И КЪДЕ СА ПЛАНОВЕТЕ?

Имало ли е в нашия мобилизационен план от 1941 година такъв, конкретно отбранителен вариант? Съмнявам се. Ако се съди по спомените на висшето военно ръководство, такъв вариант не е имало. И думите на Жуков, че „сякаш се правеше всичко зависещо от нас, за да посрещнем максимално подготвени задаващата се военна заплаха“, не ликвидират съмненията ми.

Генерал-майор Ю. Солнишков
„Россия“, 1993, №26

Щом вече стана дума за 186-а стрелкова дивизия, хайде да проследим нейната по-нататъшна история. В съдбата на тази дивизия като в късче счупено огледало се е отразила печалната участ на целия Втори стратегически ешелон на Червената армия, т.е. на седемте армии, които в навечерието на войната Сталин тайно е придвижвал към западните граници от Задбайкалието, Сибир, Урал, Поволжието, от Северен Кавказ и други райони на Съветския съюз.

Ако се обърнем към мемоарите на окичените с ордени, увенчани с лаври на победата прославени пълководци, които запазвайки верността си към антинародния режим, са завършили войната на високи командни длъжности, причините за разгрома на всяка дивизия, корпус, армия, на целия Втори стратегически ешелон ще ни станат абсолютно ясни. Но за разнообразие нека видим началото на бойния път на 186-а стрелкова дивизия от диаметрално противоположна гледна точка.

Нека поне веднъж наш свидетел бъде не кадрови военен, а призован от запаса цивилен.

Не генерал, а младши лейтенант.

Нека за началото на войната разкаже човек, който я е завършил не като победител, а като затворник в норилските никелови рудници.

Името на свидетеля е Л. А. Самутин. Той е писал спомените си в края на 1970-те години без каквато и да било надежда да ги публикува. Понеже не е сложил никакво заглавие на мемоарите си, през 2002-а, много години след смъртта на автора, питерското издателство „Черно и бяло“ ги издаде под заглавие „Аз бях власовец...“.

В РОА, Руската освободителна армия, под трицветния руски флаг Самутин не попаднал случайно. Той смятал властта на кремълските окупатори за власт бандитска и престъпна. Изборът му бил съзнателен. Дълбоко осъзнат. Но отначало служил в Червената армия и бил в плен при германците.

В своите спомени Самутин не задава въпроси и не прави никакви изводи. Той просто разказва какво е преживял лично.

В самия край на книгата е неговата недописана автобиография, историята на живота му само до 1940 година. Книгата секва така: „Първите признаци на приближаваща буря: след завършването тримесечните курсове продължиха за неопределен срок. Удостоиха ме с командирско звание — младши лейтенант. На събранието по случай завършването комисарят на курсовете, стар полкови командир, прозрачно намекна, че скоро ще има война“ (с. 316).

И тъй, в началото на юли 1940 година Л. А. Самутин (възраст — 25, професия — преподавател в институт) бил призован за тримесечни курсове за преподготовка. Трябвало да го пуснат в края на септември, но го пуснали в началото на декември, като му дали звание младши лейтенант. И почти открито го предупредили: тук раздаваме звания не току-така.

Хитлер е подписал Директива №21 за нападение над Съветския съюз на 18 декември 1940 година. А в началото на декември, когато Хитлер още не е бил подписал директивата, един полкови комисар в далечната уралска провинция вече е знаел: ще има война. И някакви големи московски началници, които през септември 1940 година са вземали решението за удължаване на срока на обучение в курсовете с последващо удостояване на всички курсанти с офицерски звания, също прекрасно са разбирали всичко.

На 22 юни 1941 година, вече след като германските войски са нанесли първия съкрушителен удар, другарят Сталин е отказвал да повярва в това. Докато през декември 1940 година дори на младши лейтенантите от запаса доста прозрачно са обяснили за какво трябва да бъдат готови в най-скоро време.

И не ми казвайте, че проклетият власовец си е съчинил всичко това. Четете мемоарите на съветски генерали и маршали: всички те говорят за същото, всички те са знаели, че работата върви към неизбежна и приближаваща война. Знаели са го още през 1940 година. И през 1939-а са го знаели. И всички те не са очаквали германско нападение. За всички съветски хора нападението е дошло като гръм от ясно небе.

Ето един не власовец, а съветски пълководец — Героя на Съветския съюз, армейски генерал А. В. Горбатов: „Във въздуха миришеше на война. Очаквахме я всички и не бяха много военните, които все още хранеха плаха надежда, че войната може да бъде избегната. Но когато бе съобщено за внезапното нападение на противниковата авиация над Житомир, Киев, Севастопол, Каунас,

Минск, над железопътни възли и летища и че дивизии на противника са пресекли нашата граница, това съобщение поразил всички“ („Годы и войны“. М., Воениздат, 1965, с. 172).

Събрал съм цял кашон стандартни цитати от типа: „Във въздуха миришеше на буря“, а след една-две страници в същите книги — „като гръм от ясно небе“.

Всеки желаещ може да намери множество публикувани свидетелства, че народът е знаел за приближаващата война. И същевременно нападението на Германия е поразило всички, като се започне с другаря Сталин, като внезапна гръмотевица.

На пръв поглед има някакво противоречие: всички са знаели, че ще има война, открито са говорили за това, но никой, като се започне със Сталин, не е очаквал германско нападение.

Ала противоречие няма: всички са знаели, че ще има война.

Но без германско нападение.

Сега — към началото на книгата.

През 1940 година преподавателят в институт Самутин е прекарал в курсовете не три месеца, както е нормално, а пет. През декември го пускат, но след три месеца, в началото на април 1941 година, отново го вземат и отново в тримесечен (уж) запас. В края на май внезапно назначават лейтенанта от запаса Самутин за командир на картечно-минохвъргачна рота от 1-и батальон на 238-и стрелкови полк при 186-а стрелкова дивизия.

Взели са го запас, за да го научат на нещо, и след като го научават, му нареждат да поеме рота и да я командва. Дават за подчинени на Самутин старшина и трима лейтенанти. Лейтенантите са пуснати предсрочно, без изпити от училищата и без отпуск са изпратени във войските. В картечно-минохвъргачната рота на Самутин е трябвало да има 120 войници. Но още не е имало толкова. После са се появили.

„В средата на май изведнъж започнаха да пристигат на големи групи нови хора, попълнение. Оказаха се запасняци. От тях научихме, че са били призовани хора от 15 набора, на всички е било съобщено, че редовият състав е призован за провеждане на 45-дневни учения...

При нас в полка, когато вече бяхме в лагерите край гара Юматово, тези запасняци се изсипваха буквално на тълпи...“ (с. 16).

Средата на май не е избрана случайно. Един месец, от средата на май до средата на юни, трае интензивната подготовка на запасняците, формират се поделенията. След това над страната и света прогърмява съобщението на ТАСС, че в Съветския съюз не се провежда и не се планира никакво прехвърляне на войски към западните граници, веднага след което идва заповедта 186-а стрелкова дивизия да се товари на колите и да тръгва на път.

„Вчера чухме поредното опровержение на ТАСС, тихомълком се говори какво ли не, става неспокойно наоколо... И събирането на такова количество запасняци, и предсрочното, по-рано с два месеца

завършване на лейтенантите от военните училища — всичко вероятно не е случайно, нещо се готви...“ (с. 18).

„Получи се заповед от Окръга нашата дивизия незабавно да напусне лагера и да се включи в големи корпусни, а може би и армейски маневри... Днес е четиринайсети, ще се товарим от сутринта на шестнайсети... Капитан Никитин, командирът на втори батальон, се опита да зададе въпроса закъде тръгваме, но веднага си прехапа езика. Майорът не се ядоса, а само на тръгване махна с ръка от вратата — и в дивизията никой не знае...“.

„Локомотивът не е прикачен. Това е твърде загадъчно и интригуващо обстоятелство. От това — от коя страна ще прикачат локомотива — зависи срещу кого ще ни пратят. Ако прикачат локомотива откъм страната за Уфа, значи ще тръгваме на изток, ще си разчистваме сметките с Япония. Ние очакваме точно това.

От друга страна, тази водеща се вече втора година война в Европа, тези странни опровержения на ТАСС, които валят едно след друго, ни карат да предполагаме и друго (...).

Покрай влака крачи командирът на дивизията генерал-майор Н. И. Бирюков. Придружават го няколко командири... Генералът и неговата свита поглеждат към онази страна на влака, където е гара Чишми, ние бързо схващаме смисъла на тези погледи... Към западния край на ешелона бавно приближава локомотив. Ето че се разбра. Поемаме на запад. Друго направление тук няма...“ (с. 18–20).

„Пронизва ме мисълта, която покрай суматохата през двата последни дни просто не ме беше спохождала. Сред цялата тази бъркотия, празна и трескава, нямах време спокойно да помисля, нямах и една свободна минута, а ето че сега всичко улегна и в главата ми започна да се подрежда нещо. Как така — до края на моя (нашия!) запас остават две седмици, а ни поведоха за някакви армейски маневри. Колко време ще продължат те? Определено няма да е две седмици...“ (с. 21).

„Нашият влак се движи извън разписанието...“ (с. 23).

Нека поспрем, да си починем и да помислим.

И тъй, младши лейтенантът от запаса е призван за тримесечни учения в началото на април 1941 година. Следователно в началото на юли е трябвало да го освободят.

Командирите на взводове идват направо от училищата. Трябвало е да завършат през юли, но два месеца предсрочно, през май 1941 година, със заповед на наркома по отбраната на СССР от училищата без изпити са били пуснати 70 000 офицери. Всички без отпуск са изпратени направо във войските.

Другарят Сталин (както ни обясняват) не е имал намерение да напада никого.

Другарят Сталин (както всички знаем) не е очаквал германско нападение и не е вярвал в подобно нападение.

С какво да си обясним предсрочното завършване на младите офицери?

Но имаме не само това завършване, а и мобилизирането едновременно на 15 набора запасници. През май са призвани за учения 807 000 редници и сержанти от запаса на възраст от 22 до 37 години включително.

Преди прибирането на реколтата.

А пък не сме очаквали нападение. И не сме възнамерявали да нападаме когото и да било.

Щом са призвали 15 набора в средата на май за 45 дни, следователно е трябвало да ги пуснат в началото на юли...

Но както виждаме, никой не е имал намерение да ги пуска, вместо това са ги изпратили на учения. И над ешелоните са звучали някакви странни съобщения на ТАСС. Кремълските историци, кой знае защо, си спомнят само Съобщението на ТАСС от 13 юни 1941 година, като поради невежество го наричат Декларация на ТАСС от 14 юни. Но в онези дни, седмици и месеци е имало няколко такива съобщения. И гражданите на Съветския съюз, които са били свикнали да четат

между редовете и да чуват между фразите, ясно са разбирали: зад това се крие нещо.

Нашият свидетел Самутин е видял изпращането само на неговия ешелон от състава на 186-а стрелкова дивизия. Но на дивизията ѝ трябват много ешелони. И дивизията не е била една. Били са много. От Урал „на учения“ е тръгнала цяла армия. 22-а. И не само от Урал. От вътрешните военни окръзи една армия, 18-а, е била прехвърлена в Първи стратегически ешелон. Седем други армии от Задбайкалието, от Сибир, Урал, Поволжието, от Северен Кавказ, от други райони са формирали Втория стратегически ешелон.

На стотици хиляди хора са съобщавали, че ги карат на учения. Но защо трябва армии от Задбайкалието, Урал и Сибир да се прехвърлят за учения към западните граници на Съветския съюз? Нима в дивите степи на Задбайкалието няма място за учения? Нима в Поволжието няма къде да се разгърнат? Ами Южен Урал! В състояние ли е кой да е чужденец да си представи размаха на степите около Оренбург?

Интересно е, че командирите и войниците дори на най-ниско ниво ясно са разбирали, че изобщо не ги карат за учения, а за война. Само дето отначало са се чудели: срещу Япония или срещу Германия.

Но скоро се е разбрало.

Да се върнем към разказа на свидетеля.

„Цялата гара на Великие Луки се оказа претъпкана с военни влакове. Ешелони с хора, с военна техника: оръдия, танкове, камиони, влакове с пломбирани товарни вагони, свръхдълги композиции от цистерни с гориво — едни пристигаха, други тръгваха на много кратки интервали. Ние чакахме реда си.

Тук, във Великие Луки, дойде краят на нашето безгрижно настроение. Сега вече не просто предчувствахме — виждахме с очите си, че се готви нещо сериозно и на нас ни предстои да участваме в него.

Беше сутринта на 20 юни. Но на нас ни бяха нужни още денонощие и половина, за да стигнем до старата западна граница, макар че до нея не беше толкова далече...

Вечерта на 21-и пристигнахме на някаква гара... По вагоните предадоха команда:

— Подготви се за разтоварване!

В далечината се мерзелееше сграда, на която пишеше ИДРИЦА...

Беше около 10 часът вечерта, когато изкомандваха общо строяване и ни съобщиха, че тръгваме към складовете да се преекипираме и довъръжим. Складовете се оказаха съвсем близо и учудващо бързо — повзводно — на всички ни раздадоха чисто нови комплекти екипировка, включително и долно бельо, и — най-важното — опротивелите ни обуца с партенки също бяха заменени с ботуши...

Подмениха ни и лекото стрелково оръжие. Вместо старите раздрънкани винтовки, които си бяхме донесли, ни дадоха новички, както и леки картечници...

Но най-много ни учуди това, че ни раздадоха боеприпаси. И това беше не само учудващо, но и неприятно, тъй като след не повече от час тръгнахме и боеприпасите значително увеличаваха теглото на преносимите товари. Беше наредено да съобщим на личния състав, че боеприпасите са ни раздадени, защото маневрите ще се провеждат в

района на държавната граница, а всяка воинска част, намираща се в района на границата, трябва да бъде снабдена с боеприпаси.

Малко след полунощ под бледото юнско небе ние поехме в колона на север от Идрица...“ (с. 28–30).

И ето че настъпило утрото.

„По пътя от тичащите покрай нас непознати офицери аз чух думата ВОЙНА!“.

Нека поспрем още веднъж.

В началото на юли е трябвало да пуснат по домовете им както редниците, така и запасните офицери. Защо тогава са им раздали нови ботуши? Защо са сменили цялата им екипировка с чисто нова?

Ако след две седмици или дори след месец-два е трябвало да се разотидат, все са щели да доизкарат това време със старите партенки. И държавата щеше да е на икономия.

Ами защо и ново оръжие? На учения войничетата са можели да потичат и със старите винтовки. А новото оръжие да почака, добре смазано, евентуална война. Дойде ли време да се воюва, тогава раздайте на войниците новите винтовки и картечници!

Защо са им дали боеприпаси? Учения в района на границата, а? Но от Идрица до границата са 407 километра по права линия. Виж, в дивизиите, които наистина са били на границата, по същото време са прибирали боеприпасите и са ги предавали в складовете. Да не би случайно да подплашат Хитлер със случайна стрелба.

Не една дивизия, не един корпус и не една армия, а милиони запасняци са били преобличани, преобувани, превъоръжавани. Купчините нови ботуши си спомнят войниците и от Първи, и от Втори стратегически ешелон. И всичко това — преди германското нападение. Без то да е очаквано.

И заради какво?

„Два дни киснахме на онази поляна, на брега на Велика. Вече бях научил от местни селяни, че тази рекичка наистина е Велика. И едва на третото денонощие след началото на войната постъпи заповед да се придвижим на запад, по посока на старата държавна граница...

Както научих после, стояли сме в горите отвъд Идрица, защото през тези първи дни дивизията така и не е получила собствена задача. И сме тръгнали едва когато е станало необходимо бързо да организираме отбрана пред приближаващите германци по линията Себеж-Дриса-Витебск...

Още два дни се мотахме напред-назад в района между Себеж и старата държавна граница. Задачите пред полка се променяха преди да успеем да пристъпим към изпълнението на всяка предишна. Най-сетне дойде заповед да се върнем в Себеж и отново да се натоварим на ешелоните...

Тъжни мисли навяваха картините на безредие, бъркотия, безстопанственост и стъписване сред старшите командири.

На втория ден от размотаването ни в района на старата граница ние получихме заповед да се разтоварим и да заемем част от укрепленията в Себежкия укрепителен район. Оказа се, че във връзка с преместването на държавната граница през четирийсета година укрепленията са били демонтирани. И кога ли бяха успели толкова капитално да разрушат всичко! Никаква връзка между огневите точки, никакъв инвентар в ДОТ-овете. Дори за съдове за вода трябваше да тичаме и да молим колхозниците в близкото село... Пак добре, че хората ни разбираха и ни помагаша кой с каквото може.

Едва бяхме успели да дооборудваме новите си позиции и последва нова заповед. Всички бяха толкова измъчени от бъркотията през първите дни на войната, че псувахме открито. Оказа се, че на нашето място трябва да застъпи 170-а дивизия, нашата бивша съседка от Юматовския лагер...

Привечер бяхме вече в Себеж. Слънцето залязваше. Вечерта беше тиха и спокойна, но сред хората не се усещаше никакво спокойствие. На гарата сварихме такава невъобразима блъсканица, че за нашето натоварване ешелоните бяха изтеглени от гарата на коловози по посока на границата, накъдето влакове вече не се движеха. Трябваше отново да трамбоваме няколко километра обратно по пътя, по който току-що бяхме минали.

Товаренето беше трудно. Без перон, през траверсите, изтегляхме оръдията, товарехме сандъците с боеприпаси и продоволствие, най-много се измъчихме с тези проклети коне, които не искаха и не искаха да се качват във вагоните. Едва късно през нощта завършихме товаренето и се тръснахме да спим като убити.

Събуждаме се на сутринта и гледаме — още сме там, където се натоварихме! През нощта не сме и помръднали! Ама че работа! Ама че война!“ (с. 32–33).

„Без да ни оставят да изчакаме приближаването на германците към Себежкия укрепителен район, ни вдигнаха и ни прехвърлиха край Витебск. По пътя, едва потеглили, попаднахме под бомбите на един-единствен германски самолет — той хвърли три. Едната избухна върху коловозите на гара Идрица, където бяхме спрели, между нашия ешелон и един друг, който стоеше през десетина празни коловоза от нас. Две наши пъргави тъпоноси ястребчета, които изскочиха някъде иззад гората, пропъдиха германеца, той хвърли още две бомби някъде вече оттатък гарата и отлетя. Но от тази единствена бомба, паднала върху коловозите, отначало пламна един вагон по средата на онази, втората композиция, а после, след няколко минути, изчезна цялата тази композиция, на нейно място се образува нещо като огнено езеро, огънят не излетя нагоре, както рисуват взривовете по картинките, а се разтече по земята по продължение на целия ешелон, на 20–30 метра вдясно и вляво от него, като глътна най-близките коловози и нашия комендантски взвод, който начело с капитана, коменданта на ешелона, се беше заличал с лопати да гаси с пясък един горящ вагон. Не чухме и звук от взрива, само нещо изфуча със страшна сила към нас и ние се скупчихме един върху друг, без да разберем какво става. Оглушал, аз скочих от пода на нашия вагон и видях как слънцето се скрива в облака от прах и пушек, които се надигат от земята във въздуха, как в него като листове картон на вятъра падат на земята подхвърлените от взрива врати и покриви на вагони... Онзи ешелон беше с боеприпаси. На земята се сипеха ту шрапнели, ту цели неизбухнали снаряди. Някои избухваха вече на земята. Отвсякъде тичаха хора, отваряха уста и тогава разбрах, че съм зашеметен, не чувам, и хукнах да бягам с тях. От време на време бягащите до мен се втурваха по-бързо и се оглеждаха назад. Обърнах се и аз. Там, на гарата, един след друг изригваха огнени гейзери и аз все пак долових някакви удари като тупалка по мокро бельо — избухваха цистерните с гориво и техните особено силни и звънки взривове още повече увеличаваха нашата паника. А в селището край гарата, цялото от дървени къщички, вече бушуваше ужасяващо руско пожарище“ (с. 37).

„9 юли. Германците не са нападнали железопътната гара на Витебск. Цялата територия на гарата, всички коловози бяха натъпкани с воински ешелони с хора, техника, боеприпаси. Жертвите тогава щяха

да бъдат просто ужасни. Но съдбата ни закриляше тогава — подминахме Витебск благополучно.

През нощта едва не попаднахме право в пастта на германците — благодарение на неизвестния железничар, кантонера, който бе спрял с фишеци влака на 2–3 километра от гарата, вече завзета от германците.

Едва след четвърт век от спомените на генерал Бирюков научих някои подробности от бойната обстановка в онези дни.

Тогава на 10–15 километра северозападно от мястото, където ни бяха спрели и свалили от влака, основните сили на нашата дивизия са били обкръжени и са се готвели за пробив от първото обкръжение. А нас ни бяха накарали да се окопаваме в края на една гора и никой не знаеше откъде всъщност може да се покаже противникът.

Но и тази позиция не бяхме успели да оборудваме докрай, когато вечерта постъпи заповед да тръгнем в колона на изток, към издигналото се на хоризонта огромно зарево — гореше бомбардираният и подпален Витебск на 25 километра в нашия тил. Никой не знаеше каква задача имаме — накъде се движим, какво ни очаква, какво трябва да прави всеки при среща с германците...

Движехме се по пътя бавно, с неразбираеми спирки и забавяния, колоната се бе разточила невъобразимо, челото бе изчезнало някъде напред в мъглата под луната на лятната нощ. Аз изпратих напред за свързка един след друг няколко бойци — да получат поне що-годе ясни указания, но никой не се върна. Най-сетне отпред предадох по веригата — ротата да завие навътре в гората, да вкараме транспорта в недрата ѝ, а ние да заемем отбрана в края. Отникъде не се чуваше стрелба, само заревото над Витебск се разгаряше все по-ярко...

Настъпи утрото. През цялото време дните бяха прекрасни и слънчеви. Аз обхождах края на гората, броях своите бойци и младши командири — с недоумение установих, че мнозина липсват. На въпросите — какво да правим? какво ще става по-нататък? — не можех да отговоря нищо, не бяха оставени никакви заповеди. Никъде наблизо не се забелязваха следи от нашата основна колона. Все още се надявах, че всеки момент някой ще дотича и ще ни предаде заповед да продължаваме пътя си.

Към пладне завърших обхода на горичката, в която бяхме спрени от нощта — тя се оказа съвсем малка и повече не срещнах никого от моите хора, попадах на много абсолютно деморализирани хора от

други, непознати за мен части. Никой не беше наясно с обстановката, очите на всички бяха разширени от разните ужаси и изобщо не се разбираше — от истински или въображаеми ужаси.

Побързах да се върна при моите хора. Обзет от тревога и лоши предчувствия, дотичах в нашето разположение. Да, предчувствието не ме беше излъгало — хората сега бяха още по-малко, петнайсет-двайсет души, не повече, непоените коне се мятаха и се опитваха да се освободят от поводите, вързани за бричките с товари, значителна част от които вече беше разграбена. Ездачите ги нямаше никъде. Не ми оставаше нищо друго освен да взема решение сам. Наредих да отвържат конете и да ги пуснат да си търсят вода и храна. После колхозниците щяха да ги приберат. Бях видял селце недалеч от гората. В гората бяха останали бричките, пълни с продоволствие — сухари, захар, кутии с масло, вече разтопено от юлската жега...“.

Няколко дни младши лейтенант Самутин с остатъците от своята рота се скита из горите. Хората капват от умора. Намират укритие. И всички заспиват.

„Разплатата не закъсня. Колко да сме спали? 2–3 часа, не повече. Нашият сладък сън в топлото убежище върху прясното сено бе прекъснат по много неприятен начин — удряха ни по краката с тояги... Като ни ръчкаха с тояги и дула на карабини в ребрата и по гърбовете и врещяха някакви неразбираеми за нас команди, германците не ни оставиха да се опомним, веднага ни отрязаха пътя към ямата, където бяхме оставили оръжието си, и ни погнаха напред към улицата на някакво село. Там вече имаше повече от сто пленени и събрани в тълпа други нещастници като нас. Оказа се, че двајсетина-трийсет германски мотоциклета с кошове нахлули в селото и като не срещнали нито един изстрел и самите те не стреляли нито веднъж, веднага започнали да залавят и да събират на купчина, като стадо овце, нашите хора. Такава беше степента на деморализация и пълно неразбиране на действителната обстановка... Не само аз бях такъв, много бяха глупците като мен, които паднаха в лапите на германците...“ (с. 41).

Поточетата пленници се сливали в рекички и големи реки. Германците подкарали оттатък границата тълпи пленени бойци от Червената армия.

„Сбогом, Родино! Всички се извъръщаме назад. По пътищата няма никакви погранични знаци, германците са ги унищожили, но

вдясно и вляво се виждат недостроени мощни ДОТ-ове, железобетонни грамади със зейнали тъмни амбразури, още незасипани с пръст. Не се виждат следи от боеве“ (с. 53).

По-нататък следва зловещият мрак на хитлеристките лагери.

И тъй, на 21 юни 1941 година 186-а стрелкова дивизия е пристигнала в Идрица и е пристъпила към разтоварване и превъоръжаване. До този момент всичко е вървяло добре. Дори много добре. И войски много, и оръжието ново, и командирите знаят какво да правят.

Но изведнъж започва войната и всичко се обръща с главата надолу.

От 21 юни до 7 юли, т.е. повече от две седмици, 186-а стрелкова дивизия (това е потвърдено и от генералските мемоари) обикаля безсмислено наоколо. Разтоварва се и отново се натоварва. Отново се разтоварва и отново се натоварва. Идрица-Себеж-Идрица-Себеж. Дивизията е заемала укрепен район. После го е изоставяла. Копaelа е окопи. Изоставяла ги е и е продължавала пътя си. Натоварена с боеприпаси, продоволствие и какво ли не още.

Трябва да прочетете мемоарите на Самутин. Защото аз не цитирам най-интересното. Трябва да прочетете как войниците, осъзнавайки ненужността и глупостта на идиотските местения, са захвърляли и оръжие, и боеприпаси. Как дивизията се е топяла от умора и объркване. Как при първа възможност войниците са се разпръсвали по гори и села.

Младши лейтенант Самутин не е и помислял да се предава в плен, не е искал. Но изтощен до крайност, е заспал заедно с остатъците от своята рота. Заспал е на селски сеновал, без да назначи охрана: хората са били капнали от безумното сноване насам-натам. А наблизко е имало незает от никого укрепен район!

За това нехайство може да бъде обвинен младши лейтенантът. А може и Гениалният пълководец, който в Генералния щаб е творил гениалните си планове. Защото не само 186-а дивизия се е лутала безцелно и катастрофално е губела мощта си още преди срещата с противника. И целият 62-и стрелкови корпус, в чийто състав е влизала тази дивизия, също се е лутал безсмислено. И цялата 22-а армия, в чийто състав е влизал 62-и стрелкови корпус, е кръжала в

пространството, ту е заемала укрепени райони, ту ги е изоставяла, ту е копаела окопи, ту отново се е натоварвала в ешелоните. А после се е разтоварвала.

И всичките седем армии от Втория стратегически ешелон са правели подобни пируети.

По-горе видяхме, че и в Първи стратегически ешелон са се вършели такива странни неща: гигантските механизирани корпуси са сновали по пътищата, докато са изразходвали цялото си гориво и моторесурси.

* * *

Командирът на стрелково отделение, който подготвя подчинените си шест-седем-девет бойци за отблъскване на атаката на противника, съставя графичен документ — картичка на обстрела. На малък лист той нанася стрелката „Север-Юг“, ориентирите и разстоянията до тях, позицията на отделението и огневата ивица, позицията на картечницата, основните и резервните сектори на обстрела, позициите на съседите и направлението на техния огън пред фронта на отделението, участъка на съсредоточения обстрел на взвода, инженерните заграждения пред фронта и по фланговете.

Всеки военен план, особено планът на отбраната, има графично изражение. Такива планове се подготвят на всички нива от отделение, взвод, рота и по-нагоре.

Покажете ми, покажете на нас, покажете на страната, народа и на света картата с гениалния замисъл на Жуков за отблъскване на германското нападение.

Жуков е подготвял непристъпна отбрана? С какви сили? На какви рубежи? Къде е документът? Къде е картата?

Жуков е подготвял контраудари? От какви райони, с какви сили, по какво направление? Къде е отразен този замисъл? И ако го е имало, защо дивизии, корпуси и цели армии са танцували из пространството като фигуристи на лед?

Докато великите пълководци и техните наследници не са ни представили графично изображение на замисъла за отблъскване на

германското нападение, всички техни думи трябва да се смятат за празно дърдорене, а Жуков — за самохвалко и мошеник.

ГЛАВА 19

С ДРУГАРЯ СТАЛИН И С ДРУГИ ДРУГАРИ

Дойде директива спешно да се консервират старите УР^[1], да се изведат на Сан воинските части, а охраната на съоръженията да се възложи на волнонаемни въоръжени пазачи.

Полковник Р. Г. Умански

„На боевых рубежах“. М., Воениздат, 1960, с. 35

1

„Линията Сталин“ представлява отначало 13, а после още 8 укрепени района по продължение на западните граници на Съветския съюз. Тяхната номерация е започвала с цифрата 1.

Но с укрепени райони са били подсилени не само западните, а и източните граници на страната. От Благовешченск до Владивосток е имало ивица от 13 УР. Тяхната номерация е започвала с числото 101.

Всички укрепени райони са били изграждани по единни типови проекти, тяхната организационна структура се е определяла в съответствие с единни изисквания по единна методика, въоръжавали са ги с едно и също оръжие. Само съдбите им са различни.

Аз изпитвам към укрепените райони особена любов, имам специално отношение към тях.

Случило се е така, че съм роден в Барабаш, Хасански район на Приморския край. Барабаш е център на 107-и УР. Тръгнах в първи клас в село Славянка. А то е центърът на 110-и УР. После пак живях в Барабаш. Всички мои детски игри минаха край железобетонните канари. Учех на различни места, включително в Киев. Изучавах тактика в Ржищчевските лагери и по полята около Киев. Там, където по-рано са били възлите на отбраната на Киевския УР. Служих също на различни места, включително и в Черновци. Близо до този град е 11-и УР.

С една дума, не съм равнодушен.

[1] Укрепени райони. — Б.пр. ↑

Във всеки конкретен случай организационната структура на УР се е определяла отделно, в зависимост от важността на направлението, условията на местността, наличието на сили и средства. Преди Втората световна война в състава на УР обикновено са влизали управление и щаб, 3–4 отделни картечно-артилерийски батальона, няколко отделни картечни роти и взводове капонирна артилерия, сапъорски батальон, свързочен батальон, автотранспортна рота. В случай на заплаха количеството на картечно-артилерийските батальони е можело да бъде увеличено до 8. В редица случаи един УР е можело да включва в състава си 1–2 артилерийски дивизиона или дори артилерийски полк. Имало е отклонения от типовата организация. Например в бойния състав на четири УР в Далечния изток са влизали не само картечно-артилерийски батальони, но и специални УР-полкове.

Със собствени сили един гарнизон на УР е способен да води продължителна упорита отбрана.

Но мощта на укрепения район нараства многократно, ако неговият постоянен гарнизон е подсилен от така нареченото полево запълнение. По-просто казано, УР трябва да служи като опорна база на съединение. Във всеки УР освен постоянния гарнизон е желателно да има и стрелкова дивизия, а още по-добре — стрелкови корпус.

При такова взаимодействие дълговременните огневи съоръжения с постоянни УР-гарнизони служат като стоманен скелет за полевата отбрана на войските. Стрелковите полкове и дивизии откъсват няколко редици окопи и траншеи, като прикриват подходите към дълговременните съоръжения и не допускат до тях вражеска пехота и сапъори, а дълговременните съоръжения придават непробиваема здравина и осигуряват мощна огнева подкрепа на стрелковите батальони, полкове и дивизии.

В случаите, когато една стрелкова дивизия или корпус получават укрепен район като опорна база, се появява възможността да се разположат командни пунктове и свързочни възли на полкове, дивизии,

а и на по-високи командни инстанции практически в пълна безопасност. Тяхната способност да осъществяват постоянно и твърдо ръководство на подчинените им войски рязко нараства. Вътре в укрепения район се разполагат полковите, дивизионните, корпусните складове и хранилища, лазаретите, ремонтните бази. Всичко това вече не е заплашено от опасността внезапно да попадне под гъсениците на вражеските танкове.

След като са настанили своите най-уязвими органи на управление и тилове в укрепения район, дивизията или корпусът могат да нанасят мощни удари на противника, излизайки далече извън УР. Не им е нужен много транспорт, така че не е трудно да бъдат снабдявани, защото в укрепения район могат предварително да се създадат практически неизчерпаеми запаси от боеприпаси, продоволствие, гориво и смазочни материали и всичко останало. Бойните части действат с лекота, понеже не са обременени от тежки тилове и обози. Не е нужно да мъкнат със себе си покъщнината и запасите си. Евакуацията на ранените, повредената техника и въоръжение се осъществява в стационарни добре защитени лазарети и ремонтни бази. В случай на неуспех полковете и дивизиите могат бързо да се оттеглят на предварително подготвени позиции.

Именно така е било организирано всичко.

В Далечния изток във всеки УР се е намирал не само постоянен гарнизон, но *освен това* и стрелкова дивизия. В споменатата Славянка например преди войната е стояла 32-а стрелкова дивизия на полковник В. И. Полосухин, която в критичната ситуация през есента на 1941 година е била прехвърлена край Москва, направо на Бородинското поле.

В съзнанието на милиони е внедрена погрешната представа, че сибирски дивизии са спасявали Москва. Не е така. Москва са спасявали далекоизточни дивизии. В Сибир е имало малко войски, защото над нея не е била надвиснала сериозна заплаха. А отвъд Амур и в Приморието в мирно време е бил разгърнат Далечноизточният фронт. Именно от него са късали, когато е възникнала необходимост. Но в замяна на напусналите дивизии веднага са се формирали нови.

Всеки УР е представлявал не само гарнизони, които са си губели времето в отбранителните съоръжения, но и опорна укрепена база за

действия на голямо съединение далеч извън пределите на отбранителните възли на укрепления район.

Такова е било положението в Далечния изток чак до август 1945 година, когато Червената армия е преминала в настъпление.

Генерал-лейтенант И. П. Потапов е служил през цялото време като политически ръководител в онези краища. Неговото свидетелство: „Всеки голям УР задължително трябваше да бъде подкрепян от една маневрена дивизия. Дълбочината на отбраната беше 50–60 километра“ („Красная Звезда“, 11 февруари 2006).

Така е било и по западните граници. Примери. В Полоцкия УР например освен неговите подразделения и части се е намирал 4-и стрелкови корпус. УР е бил разделен на два участъка. В северния се е намирала 50-а стрелкова дивизия. В южния — 5-а.

В Минския УР освен неговите части се е намирал 16-и стрелкови корпус. В северния участък — 100-а стрелкова дивизия, в южния — 13-а („Главный военный совет РККА. 13 марта 1938 г. — 20 июня 1941 г. Документы и материалы“. М., РОССПЭН^[1], 2004, с. 383).

Всичко това е било така до 1939 година. До подписването на пакта.

[1] Руска политическа енциклопедия. — Б.пр. ↑

След сключването на братския съюз с Хитлер и установяването на обща граница с Германия на старата държавна граница от укрепените райони са били изведени не само постоянните гарнизони, но и полевите войски.

На 15 ноември 1939 година наркомът по отбраната, маршалът на Съветския съюз К. Е. Ворошилов, е представил в Политбюро на ЦК на ВКП(б) на другаря Сталин и в Съвета на народните комисари на другаря Молотов доклад за основите на развитието на Червената армия.

Точка 6 на този документ се отнася за войските на укрепените райони. Наркомът предлага: „Специалните управления на укрепените райони и войсковите части за 1940 година остават само за Далечния изток, Карелския укрепен район на ЛВО^[1] и укрепените райони на Днестър, а останалите се съкращават“ („Главный военный совет РККА. 13 марта 1938 г. — 20 июня 1941 г. Документы и материалы“. М., РОССПЭН, 2004, с. 446).

Това е същият документ, въз основа на който „Линията Сталин“ е прекратила завинаги съществуването си. В съответствие с предложението на наркома числеността на гарнизоните на УР в мирно време се съкращавал от 74 хиляди бойци на 48 хиляди. Запазвали се само 14 управления на УР, един в Карелия, 13 — в Далечния изток.

На границата с Румъния по Днестър са били запазени укрепените райони, но са били разформироваани техните управления, от тях частично били изведени части на УР.

На териториите, които са можели да станат арена на германско нападение, укрепените райони били ликвидирани напълно.

Странно: Сталин, казват, се страхувал от война, опитвал се да я отложи и да се възползва от краткия отдых, за да укрепи отбраната. Но ето ви илюстрацията към това твърдение. На границата с Корея и Манджурия укрепените райони се запазват и се усилват. На границата с Финландия — също. На границата с Румъния се запазват, макар и в съкратен вид.

А от областите, които граничат с Германия, се премахват!

През есента на 1939 година наркомът по отбраната дори не е имал никакви предложения за инженерното оборудване на бъдещите отбранителни рубежи на западната граница. Всичко съществуващо се изоставя. И точка.

Другарят Сталин, другарят Молотов и другите другари не са възразили. Но ако те са се страхували от Хитлер, заради тези вредителски предложения е трябвало веднага да вържат Ворошилов и да го изпратят в лудница или в килия за инквизиции.

Но не са го изпратили. Благосклонно са го изслушали и са утвърдили плана. Дори не лишили Ворошилов от титлата му. Макар да е било ясно, че тук проличавало явно несъответствие: какъв е този нарком по *отбраната*, който не се грижи за отбраната, не я укрепва, а вече изградената отбрана унищожава?

[1] Ленинградски военен окръг. — Б.пр. ↑

Един от участниците в строителството на „Линията Сталин“ полковник Р. Г. Умански: „Това ми изглежда като някаква безсмислица. Колко сили и енергия са вложени в изграждането на железобетонни ДОТ-ове, в тяхното въоръжаване и оборудване. Ами прекрасните километрови подземни инженерни съоръжения «Серебряя», «Гулски мини» — няма и тях трябва да изоставим, да ги засипем с пръст?“ („На боевых рубежах“. М., 1960, с. 35).

В мемоарите на полковника е поставен въпрос. Но къде е отговорът: засипали ли са ДОТ-овете с пръст, или не са? Отговорът се намира на с. 51. Тук четем разказа за възстановяването на Киевския УР през юли 1941 година: „Бригади шлосери монтират в разчистените от пръстта ДОТ-ове картечници и веднага ги предават на пристигащите подразделения на УР“.

Има достатъчно потвърждения, че ДОТ-овете са били взривявани или засипвани с пръст. Най-авторитетните свидетелства за това са на маршала на Съветския съюз К. К. Рокосовски. Аз вече съм ги цитирал. Има свидетелства и на войници, и на генерали. Ето разказа на генерал-лейтенант А. В. Владимирски: „От първите дни на войната се вземаха мерки по привеждане на Новоград-Волинския УР в бойна готовност: откопаваха се засипаните с пръст ДОТ-ове (...) Челният отбранителен възел поради липса на табелно въоръжение и щатни подразделения при УР беше зает от стрелковите батальони на 206-а стрелкова дивизия... Този възел, зает от сутринта на 5 юли от отстъпващите части на 19-и механизирани корпус и от стрелковите батальони на 206-а стрелкова дивизия, още същия ден беше разбит от части на 14-а танкова дивизия на противника“ („На Киевском направлении“, с. 140).

Да рушиш не е като да строиш. През есента на 1939 година „Линията Сталин“ е била ликвидирана. А в самото начало на юни 1940 година пристигналият от Монголия армейски генерал Г. К. Жуков е бил назначен за командващ войските на Киевския специален военен окръг. Той пристига в Киев и заварва такава картина.

На новата съветско-германска граница няма никакви укрепления.

Но на 170–300 километра от границата практически направо на цялата територия на Киевския специален военен окръг има верига от четири УР: Шепетовския, Староконстантиновския, Изяславския и Каменец-Подолския.

На 20–80 километра зад тази линия се е проточила втора, мощна линия от укрепени райони: Коростенския, Новоград-Волинския, Острополския, Летичевския и Могилъв-Подолския.

Втората линия на УР е прокарана от блатата на Полесието до предпланините на Карпатите, от границите на Белорусия до границите на Молдавия, т.е. целият Киевски специален военен окръг е преграден с две непристъпни отбранителни ивици.

А отзад, на 500 километра от границата, се намира най-мощният УР в Съветския съюз. УР № 1 (или КиУР) обхваща като гигантска подкова Киев, като двата му фланга опират в Днепър. Невъзможно е да се заобиколи. Откъм тила градът и УР са защитени от Днепър. В Днепър се намира най-мощната речна флотилия в света.

Предният край на Каменец-Подолския и Могилъв-Подолския УР е защитен от водна преграда — Днестър. Предният край на Новоград-Волинския и Острополския УР е разположен по река Случ. Пред повечето отбранителни възли на Киевския УР е река Ирпен.

От 21 УР на западните граници на страната 10, в това число най-мощните, се намират в Киевски окръг. Само тук, но никъде другаде, те са изградени в две линии, а зад двете линии има още един УР. Само тук, но никъде другаде, зад всичките тези укрепления се намира мощната водна преграда Днепър.

Всички условия за отбрана. Командващият окръга може да се радва на живота.

Само че...

Само че всичките 10 УР в КОВО са изоставени, разрушени, огневите точки са засипани с пръст. В тях няма нито гарнизони, нито полеви войски. Днепърската флотилия е разформирована. Защото е ненужна.

Позволете ми още веднъж да цитирам разказа на Жуков как той заминал от Москва за Киев да приеме окръга. Цитирал съм този разказ в друга книга, но ще бъде полезно да го повтора:

„Назначиха ме на отговорен пост — да командвам един от най-важните крайгранични окръзи. В разговорите си със Сталин, Калинин и други членове на Политбюро окончателно се убедих, че войната приближава, неизбежна е... Но каква ще бъде тази война? Готови ли сме ние за нея? И ето че с усещане за приближаваща трагедия аз гледах безгрижно изпращащите ме близки и приятели, Москва, радостните лица на московчани и си мислех: какво ли има да става с нас? Много хора не разбираха това. Стана ми някак чоглаво, не можех да се съдържа. Смятах, че войната вече е започнала за мен. Но когато се качих във вагона, веднага отхвърлих сантименталните чувства. Оттогава моят личен живот беше подчинен на предстоящата война, макар че на нашата земя още цареше мирът...“.

И ето че Жуков с усещането за приближаваща трагедия пристига в Киев и заварва пълна и преднамерена (!) разруха в отбраната. В Киевския специален военен окръг е съсредоточена най-мощната групировка войски на Червената армия. Това същевременно е и най-мощната групировка войски в целия свят. Защо са толкова много тук? Жуков е обяснил: и самият той, и Сталин са очаквали именно тук главния удар на противника.

Нека съпоставим разказите на Великия съчинител с това, което ни е известно.

По думите на Жуков:

- а) Сталин ужасно се страхувал от война;
- б) с всички сили и средства Сталин се опитвал да отложи войната, за да спечели време и да се подготви за отблъскване на нападение;
- в) Сталин е очаквал главният удар на германските войски да бъде през територията на Украйна, т.е. през територията на КОВО;

г) самият Жуков ясно е разбирал, че войната приближава и е неизбежна, че приближава трагедия, че Червената армия няма сили дори за защита на границата.

И ето че другарят Сталин изпраща Жуков да командва въпросния Киевски специален военен окръг.

И Жуков не прави нищо!

Полковник Р. Г. Умански преди войната е бил капитан. През 30-те години е вземал участие в изграждането на четири различни укрепени района в КОВО. През ранната пролет на 1941 година, след като Жуков е заминал за новата си служба в Москва, Умански проверява състоянието на Киевския УР. „Лоша работа. Дворчетата са залети с вода, тя е проникнала и в съоръженията. Маскировъчните скелети съвсем са хлътнали и се нуждаят от спешна подмяна, картечните масички са ръждясали, помпите «Красный факел» не работят, както и вентилаторите. През целия ден никъде не срещнахме охраняващи патрули. Та и къде да ги срещнем, след като бяха всичко на всичко 20 души за целия УР, и то повечето старци, инвалиди“ („*На боевых рубежах*“, с. 36).

7 месеца и 7 дни Киевският специален военен окръг е бил командван от един много Велик началник, чийто личен живот е бил подчинен на предстоящата война. Първокласен укрепен район с двайсетина инвалиди и старци — това е оставил той след себе си. С какво тогава се е занимавал Пълководецът през всичките тези дни и месеци?

Тормозел се е от съмненията: Но каква ли ще бъде тази война? Готови ли сме ние за нея? Ще успеем ли да свършим всичко? Какво ще стане с нас?

През последните дни на декември 1940 година в Москва се е състояло съвещание на висшия ръководен състав на Червената армия. Говори командващият 1-а Червенознаменна армия от Далечноизточния фронт генерал-лейтенант (и бъдещ армейски генерал) Макриан Михайлович Попов: „През това лято частите на 1-а Червенознаменна армия почти на 100 процента изпълниха плана за отбранителните работи, буквално преобразиха старите укрепени райони и там, където беше възможно, изградиха солидни предполета, създадоха няколко нови укрепени района и значително преобразиха приморската граница като цяло. Аз, като изпреварвам малко нещата, искам да помоля да ни разрешат за Приморския театър в бъдеще, в частност през 1941 година, да работим по усъвършенстването на своя театър, по усъвършенстването на укрепяването на границите, на пътищата — тази работа може да бъде усвоена от армията, без да се ощетява нейната бойна подготовка“ („Накануне войны. Материали съвещания высшего руководящего состава РККА 23–31 декабря 1940“. М., Терра, 1993, с. 87).

Генералът е абсолютно прав. Подготовката на отбраната не нанася щети на бойната подготовка. Напротив — помага ѝ. Пояснявам. Представете си огромния полигон на дивизията. Един взводен командир е извел своето взводче и го учи да настъпва. Тук не възникват никакви проблеми. После ги учи как се подготвя отбрана. 30-те войничета упорито копаят седем дни по 10–12 часа в денонощие. Представете си колко окопи, траншеи и съобщителни ходове ще изкопаят.

До него друго взводче се занимава със същото. И трето. А в дивизията те са много, много. И така години наред.

Резултатът. Няма какво да се покаже на войниците. Цялото поле до хоризонта е осеяно с купчини пръст. Прекопано е всичко като при полагането на основите на новия град Комсомолск. А около полигона — необгледни колхозни нивя. Но там ние не припарваме. Налага се отново и отново да засипваме окопите и траншеите на своя полигон и

веднага отново да ги изкопаваме. Къде чия дупка е, кой и защо ги е копал — не е ясно.

Ако обаче се очаква война, нивите не са пречка за нас. Ние изграждаме отбранителни рубежи! Командващият окръг и началник-щабът трябва да преценят къде трябва да посрещнат противника, да съгласуват плановете си с Москва, да определят ивици за командващите армии, те пък да разпределят участъците на корпусите и дивизиите. Целите са ясни, задачите са определени — на работа, другари!

Там, където минава линията на укрепените райони, всичко вече е предварително решено и съгласувано. Трябва да се извеждат подразделенията и частите и да се поставя задачата: ето тук ние, момчета, ще посрещаме врага, опорният пункт на взвода трябва да се строи така... От една страна — истинска бойна подготовка. От друга — инженерно оборудване на местността в районите на предстоящите сражения. Окопите и траншеите са изкопани. Добре. Следващата тема е: ето така трябва да укрепяваме и прикриваме траншеите... Ето така да ги маскираме. А противотанковият ров трябва да е с извивки, за да може подходите към него да се прострелват удобно с флангов огън...

Именно така се е правело в 1-а Червенознаменна армия на Далекоизточния фронт. И не само в нея, но и в останалите армии на този фронт.

А при Жуков в Киевския специален военен окръг, където, както той разказва, се е очаквал главният удар на германските войски, през същите тези дни, седмици и месеци за отбраната не се е правело нищо.

На следващия ден след изказването на генерал-лейтенант Попов на съвещанието на висшия команден състав на Червената армия основен доклад изнася командващият КОВО армейски генерал Г. К. Жуков.

И за това — как той подготвя отбраната на Украйна — нито дума.

След войната Жуков е разказвал на военните историци, че не смеел да възразява на Сталин, страхувал се да не би Сталин да намигне на Берия и той да прибере Стратега в своя зандан.

Да му повярваме. Но ето че през декември 1940 година Жуков е имал възможност. Трябвало е веднага след Попов плахо да помоли: а не може ли и при мен в КОВО да съвместим бойната подготовка на войските с процес на инженерно оборудване на театъра на възможните бойни действия? Щом Попов в Далечния изток може, защо да не мога и аз в Украйна?

Жуков е трябвало да се ориентира: нима Берия е завлякъл в своя зандан командващия на 1-а Червенознаменна армия след неговото изказване? Нима Сталин е разжалвал Попов, нима го е направил полковник, капитан или редник? Ами нищо подобно. Веднага след съвещанието командващият на 1-а Червенознаменна армия генерал-лейтенант Попов е бил назначен за командващ на Ленинградския военен окръг. Това е твърде високо служебно излитане — от армия, прескачайки длъжността заместник-командващ окръг, направо командващ на окръг. И то на не обикновен, а на много важен окръг. Това не ви е Уралският, нито Сибирският, нито Северно-Кавказкият окръг.

Прекрасен момент Жуков да съобрази, че Сталин не бие командирите за подготвяне на войските за водене на упорита отбрана, нито Берия ги влачи в зандана си. Да се беше поинтересувал: какво става? Ново нападение на Финландия ние уж не очакваме, но на границата с нея държим УР с управление и съответни части. От Румъния няма защо да се плашим много. Но и на румънската граница

укрепените райони се запазват. В Далечния изток също не очакваме нападение. Прехвърляме войски от Далечния изток в КОВО. Но там се води усилено отбранително строителство.

Главния удар ние очакваме срещу войските от КОВО. Е, защо тогава именно тук разрушаваме всичко построено по-рано? Защо не пазим и не усъвършенстваме вече готовото?

Ще ми напомнят, че през 1940 година е започнало строителство на нови укрепени райони по новата граница с Германия. Не е нужно да ми го напомнят. Аз не го забравям. За новите укрепени райони ще говоря тепърва. Сега ще кажа само, че те са се строели прекалено близо до границата. Тяхното разположение е било крайно несполучливо.

Отрязъкът от „Линията Сталин“ в ивицата на КОВО е 500 километра от север на юг. Този участък от „Линията Сталин“ изцяло защитава всички пътища на противника на изток.

А новата граница се е раздула като мехур, като платно спинакер над яхта при „пълен напред“. Дължината на новата граница в ивицата на КОВО сега е 860 километра. Ако няма сили, ако врагът е по-силен, по-добре е да се отдръпнем малко назад и да държим укрепен фронт от 500 километра, отколкото да поставим главните си сили до пограничните стълбове и да държим неукрепен фронт от 860 километра, където още няма никакви укрепления. А и нови укрепления в Киевския окръг са се градили малко. На новата граница укрепления са били изградени не на всичките 860 гранични километра, а само на 170. А 690 километра са представлявали истински простор за настъпващия.

* * *

Юни 1940 година е моментът, в който Германия разгромява Франция.

На 15 юни 1940 година още преди завършването на бойните действия във Франция Хитлер издава заповед да се намали броят на германските дивизии от 156 на 120. В онзи момент Хитлер не е кроял никакви планове за нападение над Съветския съюз. В наше време това е документално установено. Никой не спори по този въпрос.

Една седмица преди това, на 8 юни 1940 година, Жуков е заминавал от Москва за Киев. Откъде Великият пълководец може да е знаел, че „войната приближава, тя е неизбежна“, щом Хитлер по онова време е решил да приключва с войната и да съкращава армията си? Защо изведнъж Жуков е подчинил личния си живот на предстоящата война, ако Хитлер по онова време още не е имал нито планове, нито замисли да напада Съветския съюз? Как е можел Жуков да усеща неизбежното приближаване на войната, щом всички германски войски по онова време са воювали във Франция? Щом на съветската граница са се намирали само 10 (ДЕСЕТ) германски дивизии без тежка артилерия и без нито един танк?

Да се върнем към разказа на Жуков, който току-що прочетохме. Както излиза от неговите спомени, той, Великият стратег, сам е съобразил, че войната приближава и е неизбежна. А след като е разговарял в Кремъл с другаря Сталин и с други другари, окончателно е приел тази мисъл...

ГЛАВА 20

ПРЕКАЛЕНО БЛИЗО ДО ГРАНИЦАТА...

Не е тайна, че първият стратегически ешелон се е състоял предимно от настъпателни групировки, на които веднага се е наложило да се отбраняват. Фактически едва към 27–30 юни на фронтовете е била поставена задача да преминат към стратегическа отбрана.

Генерал-полковник Д. Волкогонов

„Триумф и трагедия“. М., АПН, 1989. Книга 3, част 1, с.

180

1

През януари 1941 година в хода на разбора на стратегическата игра върху карти командващият войските на Киевския специален военен окръг армейски генерал Жуков в присъствието на Сталин и целия висш команден състав на Червената армия заявил, че в Белорусия укрепените райони се строят прекалено близо до границата и имат крайно неизгодна оперативна конфигурация. Жуков ясно бил разбрал, че противникът може да удари от районите на Сувалка и Брест по тила на войските от Западния фронт и да обкръжи едновременно три армии. Половин година преди нападението Жуков видял като на рентген целия замисъл на германския блицкриг. Той ясно изложил този замисъл пред Сталин и цялото висше военно ръководство на страната.

Командващият войските на Западния специален военен окръг генерал-полковник от танковите войски Павлов, явно обиден, че Жуков критикува ситуацията в неговия окръг, възразил: а при тебе в Киевския окръг далече от границата ли ги строят?

На което Жуков с достойнство отговорил, че и в Киевския специален военен окръг те се строят близо до границата, че това е неправилно, но не той е избирал мястото на строителството.

След като прочетем този откъс от мемоарите на Великия пълководец, ние веднага и дълбоко вникваме в причината за разгрома на Червената армия през лятото на 1941 година. От дадения откъс съвършено определено следва, че Жуков не е виновен за разгрома през 1941 година. Укрепените райони не били построени където е трябвало, но Жуков не е имал никакво отношение към този идиотизъм. Решението за изграждането на укрепените райони покрай новата държавна граница било взето преди той да бъде назначен за командващ на КОВО.

Малък откъс от текст — само половин страничка. Но какъв дълбок смисъл, колко концентрирано съдържание!

И колко правилно е подадена тази малка сценка: Жуков е изказал правилна мисъл, глупавият Павлов е възразил и тогава Жуков го е срязал: не е мое решение и не аз съм избирал местата!

При Павлов в ЗапОВО новите укрепени райони се изграждали прекалено близо до границата.

Но и при Жуков в КОВО това е ставало прекалено близо до границата.

Само че Жуков не е виновен за това. Това е заявил той право в лицето на Павлов. Какво да възрази Павлов? Нямамо е какво да възрази.

Един на нула: Жуков е умен, Павлов е глупак.

И на нас всичко ни е ясно: разгромът се е случил поради глупост. И е ясно чия именно. Докато Сталин е мълчал и е гледал през пръсти.

Всичко тук е красиво и правилно, само че защо авторите на мемоарите на Жуков са тревожили сянката на Дмитрий Григориевич Павлов, загинал мъченически в инквизиторските зандани на Сухановския следствен изолатор, без да се признае за виновен?

А поведението на Жуков в дадената ситуация, ако се вгледаме, изобщо не е решителен отпор на един малоумник, а мерзко измъкване на страхливец и блюдолизец.

Хайде тогава да се замислим. В Съветския съюз е възникнал проблем от изключителна важност. От средата на 1940 година стотици хиляди хора са издигали отбранителна линия по продължение на новите граници. На гигантското строителство от Балтика до устието на Дунав са били хвърлени огромни маси народ, включително инженери и работници с най-висока квалификация, затворници, военнопленници, местни жители. Освен това — 58 строителни батальона. Това не е било достатъчно. И тогава от състава на стрелковите дивизии и стрелковите корпуси както от крайграничните военни окръзи, така и от онези, които са се намирали във вътрешните райони на страната до Урал и

Сибир включително, са взели 167 сапърски батальона. За това строителство са били прехвърляни сапърски батальони дори и от Далечния изток.

Стрелковите дивизии и корпуси са останали не само без танковете, които Жуков им е отнел заради формирането на неговите идиотски механизирани корпуси, не само без артилерия, която не без знанието на Жуков се е намирала на полигоните далече от своите съединения, но и без сапърите, без които частите и съединенията остават без ръце в най-прекия смисъл.

За изграждането на укрепленията са били хвърляни стотици хиляди и милиони най-скъпи и дефицитни материали, включително арматурна и бронева стомана, гранит, най-здрав фортификационен бетон. За строителството е било привлечено огромно количество техника.

Но всичко е отивало на вятъра! Безполезен труд. Укрепените райони са израствали не там, където е трябвало! От тях не е можело да има никаква полза. В навечерието на войната, когато е бил ценен всеки човек с лопата, всеки кубически метър бетон и всеки тон стомана, стотици хиляди хора са били пратени да вършат безсмислена работа, която не е била нужна никому.

И никой не е разбирал това!

Само Жуков го е разбирал.

Но щом е така, той е трябвало да крещи в изстъпление при всеки удобен и неудобен случай, че укрепените райони трябва да се строят на други места. Жуков е трябвало да съобщи своята позиция на Сталин, на цялото политическо и военно ръководство на страната. Трябвало е да се бори, за да бъде прекратена глупашката суматоха край границите, а хората, техниката и материалите да бъдат изпратени за подготвяне на отбранителни рубежи там, където е било редно да бъдат.

И в мемоарите си Жуков е трябвало да разкаже за своята борба по съвсем друг начин. Защото какво излиза? Жуков подхвърлил забележката си някак между другото, разменили си с Павлов две-три остри фрази без никакъв резултат и продължение — и дотам.

Щом Жуков е разбирал всичко толкова правилно, още през лятото на 1940 година, след като е поел командването на Киевския специален военен окръг, той е трябвало всяка седмица да праща доклади до Сталин: виждам в строителството на нови укрепени райони явна глупост, ако не и вредителство! Строителството близо до границите трябва спешно да се прекрати, строителните организации и подразделения да се изтеглят от границите, да се издигат отбранителни рубежи на съвсем други места на стотици километри от границите.

След смъртта на Сталин е трябвало да намери тези доклади в архивите и да ги представи на благодарните потомци. По възможност — с резолюциите на Сталин. Тези доклади щяха да станат украшението на мемоарите.

Но Жуков не е писал доклади. Няма какво да се търси в архивите. Ровете колкото щете — няма да намерите. Така че няма с какво да се украсят Жуковите мемоари освен с безпомощни лъжи, непотвърдени никога от никого.

През декември 1940 година в хода на съвещанието на висшия команден състав на Червената армия Жуков е изнесъл главния доклад „Характерът на съвременната настъпателна операция“. Ето още една възможност да изрази болката си за съдбата на страната и нейния народ. Трябвало е да хвърли сред генералското стадо само една фраза. Като паве по кристална витрина. Нещо като: ние тук си чуруликаме само за стратегически настъпателни операции, а изобщо не сме готови за отбрана, строим укрепени райони не там, където им е мястото.

Тогава след десетки години, намерили под архивния прахоляк стенограмата от съвещанието, потомците щяха да бършат от лицата си сълзи на благодарност. Признавам: такава находка би разнежила и мен. Жалко, Великият пълководец не ми е оставил повод да се разнежвам.

След разбора на стратегическите игри Жуков е бил назначен за началник на Генералния щаб. Ето го момента! Прекрасен случай да заяви на Сталин: укрепените райони се строят на неправилно място!

Или прекрати тази глупост, това безполезно хабене на сили и средства — или няма да приема длъжността началник на Генщаба.

Но Жуков покорно е приел длъжността, не е протестира, не е обличал в думи смелите си идеи.

Сега той често е общувал със Сталин. Ние с вас веднъж вече пресмятахме колко часа Великият стратег е прекарал в кабинета му. Но си е говорил със Сталин и по телефона. Освен това, както самият Жуков съобщава, е ходел и на вилите на Сталин, двамата са пили и яли заедно. Да беше попитал спокойно другаря Сталин — кой е взел безумното решение и как го е мотивирал. След четвърт век в мемоарите си би могъл да цитира отговора на Сталин. Тогава нямаше да е нужно да представя като глупак своя десен съсед генерал Павлов.

Би могъл в мемоарите си да намекне: не съм изпращал доклади и рапорти на Сталин, но при сгоден случай му казах всичко, което ми бе наболяло. Сталин се страхуваше от война и аз, като се възползвах от неговия страх, го посъветвах какво и къде трябва да се строи.

Но в спомените на пълководеца няма и такава нещца.

Какво тогава е правил безкрайно мъдрият и всичко разбиращ Жуков?

Мислите, че нищо не е правил? Грешите. Изпращал е заповеди на командирите от всички рангове: давай, давай! Настоявал е плановете по строителството да се изпълняват в срок.

Разбирайки, че това строителство е безполезно и вредно.

Укрепените райони по новата съветско-германска граница са били изградени неестествено близо до пограничните стълбове. Това е абсолютно правилно, ако се е готвело нашествие в Европа. Но е съвършено абсурдно, ако вождовете и стратегите са се готвели да отблъснат вражеско нашествие.

Укрепленията се изнасят към границата, за да може в хода на провеждането на стратегически настъпателни операции да бъде скован противникът по второстепенните направления, за да може за сметка на изграждането на дълговременни отбранителни съоръжения да се освободят максимално количество войски на пасивните участъци за действие там, където се нанася главният удар.

След войната и след Сталин освободително-настъпателната насоченост на строителството по новата граница е трябвало да се скрие от бъдещите поколения. За целта е трябвало да се представи обяснение: кой и с каква цел е решил да се строят укрепени райони там, където в една отбранителна война няма нужда.

Жуков е намерил стандартно обяснение за всякакви случаи: направено е от глупост. И веднага е посочил с пръст Павлов.

Справедливо ще бъде да кажем, че в мемоарите на Жуков Павлов не е назован пряко като виновник. Просто е показана мъдростта на Жуков, обяснено е, че укрепените райони са строени на неправилно място, и е назован Павлов, който не е имал какво да възрази на умните забележки на Жуков.

Тъй като в книгата не са назовани други виновници за това толкова идиотско положение, дълбоко в паметта на всеки читател се врязват три факта: умният Жуков, идиотското строителство и глуповатият високомерен Павлов, който не искал да възприеме справедливата критика и се опитвал да оспорва простите и правилни забележки на Забележителния пълководец.

Жуков е обявил, че не е избирал местата за изграждане на укрепени райони. Ако не се взираме в подробностите, можем лесно да повярваме на това твърдение — та нали Жуков е командвал Киевския специален военен окръг само 7 месеца...

Но ние ще се взем в подробностите.

Кога е било започнато изграждането на УР по новата граница?

За да не ме заподозрат в нещо непочтено, ще се позовавам на творението на академик В. А. Анфилов, един от най-яроствните защитници на гениалността на Жуков. „Директивите за изграждане на УР са изпратени от наркома по отбраната на военните съвети на Белоруския (впоследствие Западен) и Киевския специален военен окръг на 26 юни 1940 година. На тези окръзи се нарежда през 1940 година да започнат изграждането на редица укрепени райони“ („Бессмертный подвиг“. М., Наука, 1971, с. 162).

А кога е бил назначен Жуков за командващ на КОВО? На 7 юни 1940 година. Заповед на НКО №02469.

Възможно е на 26 юни да е била издадена заповед да се изградят нови укрепени райони, като се започва цикълът от нулата, т.е. от определянето на мястото на строителството.

Възможно е местата за укрепените райони да са били избрани по-рано, а на 26 юни да е постъпила заповед работата да се започне.

Но при всяко положение до 26 юни не е имало никакво строителство на нови укрепени райони в Украйна и Белорусия. Директивата да се изградят нови укрепени райони е постъпила в Киев, когато Жуков вече е бил приел поста на командващ.

Директивата е дошла от Москва. Била е подписана от наркома по отбраната маршала на Съветския съюз С. К. Тимошенко. За Жуков Тимошенко е стар боен другар. Почти от самия край на Гражданската война Жуков е служил под командването на Тимошенко: като командир на полк и бригада в дивизията на Тимошенко, като командир на дивизия в корпуса на Тимошенко, като командир на кавалерийски

корпус при заместник-командващия на окръг по кавалерията Тимошенко.

Жуков е вървял право по стъпките му. Тимошенко е командвал 4-а кавалерийска дивизия, после 3-и кавалерийски корпус, служил е в Москва в инспекцията по кавалерията, бил е заместник-командващ на Белоруския военен окръг. Именно по тези стъпки, само че в малко по-различен ред, е вървял Жуков: инспекцията по кавалерията, 4-а кавалерийска дивизия, 3-и кавалерийски корпус, заместник-командващ на Белоруския окръг по кавалерията.

Така е вървяло и по-нататък. Тимошенко предава Киевския специален военен окръг, Жуков го приема. Дъщерите на Жуков си спомнят, че в Киев са живели в къщата, току-що освободена от Тимошенко.

Когато на 26 юни 1940 година е получил от стария си боен другар и командир директивата да се изграждат УР не където трябва, Жуков е трябвало да грабне вътрешния телефон и да закричи: „Семьон! Да не си полудял? Какви директиви ми пращаш? Петнайсет години служихме с тебе в Белорусия, цялата я изровихме в учения и маневри. Изобщо мислиш ли къде трябва да се изграждат укрепени райони и къде не трябва? А Киевския окръг го предаде току-що, трябва да си наясно къде може и трябва да се строи и къде не бива и не е нужно!“.

Ако не е можел да го убеди по телефона, ако не е можел да го направи и с писмени послания, той е трябвало светкавично да се завтече в Москва при наркома. Строителството още не е започнало! Все още всичко може да се спре, да се отмени, да се промени!

Във всички времена изпълнението на очевидно безумна заповед не е красяло нито един командир, нито един пълководец. Пълководците са ставали велики именно в моменти, когато са отказвали да изпълняват престъпните заповеди на висшестоящите си началници.

Така и Жуков е трябвало да заяви на наркома по отбраната на СССР, маршала на Съветския съюз С. К. Тимошенко: местата са избрани неправилно. Изградени на тези места, те няма да са годни за отбрана на държавата. Ето защо директивата за тяхното изграждане е глупава или престъпна. Аз няма да изпълнявам глупави и престъпни заповеди. Късай лампазите от панталоните ми, сваляй ме от длъжност,

съди ме, затваряй ме, застреляй ме! Няма да отговарям за чужди престъпления!

Ако и това не помага — при Сталин: Тимошенко ми е приятел, но Родината ми е по-скъпа.

Жуков е полагал клетва. Жуков се е клел да защитава Родината мъжествено, умело, с достойнство и чест, без да щади кръвта си и живота си. Ето ти бойно поле! Защищавай! Тръгни в атака сам! Срещу глупавия Павлов! Срещу Тимошенко! Ако трябва — срещу Сталин! Срещу всички! Не щади нито кръвта, нито живота си! Положи живота си на олтара на Отечеството! Докажи им, че правят грешка. Ако не се изправиш в защита на Родината сега, после заради глупавото разположение на укрепените райони ще бъде разбит фронтът, ще загине кадрова Червена армия, ще бъдат завзети гигантски запаси, мощности и територии, страната ще бъде разорена и изхвърлена от пътя на развитието ѝ. И кой знае как ще свърши това накрая.

Ако Сталин, наркомът по отбраната маршал Тимошенко, ръководителите на страната и армията, наркомите, маршалите и генералите не са разбирали къде трябва да се изградят укрепени райони, това може да им се прости. Не са разбирали!

А Жуков всичко е разбирал, но е мълчал. Само веднъж е продумал на съседа си Павлов: не строиш където трябва! А самият той упорито е продължавал да строи не където трябва: че какво съм аз? Войскар. Бурмичка. Наредиха ми и аз изпълнявам. И ще строя където ми наредят. Ако ще и на полюса. Ако ще и на дъното на Азовско море.

Отдавна хората са забелязали, че да се правиш на глупак е полезно и благотворно, а да се правиш на умен — опасно и глупаво.

Жуков цял живот се е правел на умен, пъчил се е като стратег, пълководец и мъдрец. И се е хванал в клопка. Щом никой не е схванал опасността, а той я е виждал ясно, щом всичко е разбирал, но не е бил тревога, значи е изменил на клетвата си, значи милионите убити и разрухата в страната лежат на неговата съвест. Значи той е негодник, изменник, предател и страхливец.

Стратегът пристига в Киев и след две седмици получава директива: строй укрепени райони, но такива, които в една отбранителна война изобщо не са нужни, а недей да строиш такива, които са нужни. И Великият пълководец с усещането за надвиснала

трагедия само козирува и се втурва да строи там, където са му наредили. Без да тревожи с ненужни приказки нито бойния си другар Тимошенко, нито другаря Сталин.

И едва през януари 1941 година смъртя съседа си от ЗапОВО: ти защо се занимаваш с глупости, Павлов, лошо момче такова? Натикал си укрепените райони чак при пограничните стълбове!

Между другото, при Жуков в КОВО ситуацията е била дори по-лоша, отколкото при Павлов в ЗапОВО. Генерал-лейтенант А. В. Владимирски е бил подполковник, заместник-началник на оперативния отдел при щаба на 5-а армия на КОВО: „Главната (дълговременна) отбранителна ивица на Владимир-Волинския и Струмиловския УР се създаваше на 1–3 км от границата, а на отделни участъци се долепяше до нея“ („*На Киевском направлении*“. М., Воениздат, 1989, с. 40).

Жуков разказва, че главните сили на Червената армия са били съсредоточени в Киевския специален военен окръг, защото именно тук се очаквал главният удар на германците. Да погледнем картата и да се съгласим: ако Хитлеровите фелдмаршали са подготвяли главния удар не срещу Белорусия, а срещу Украйна, значи това е между Ковел и Перемишъл. На север е Полесието, на юг — Карпатите.

Следователно първият, главният, най-страшният удар е трябвало да бъде по 5-а и 6-а армия на КОВО.

5-а армия е на по-опасно направление. Нахлуването на германските танкове през недостроените укрепени райони и бойните редици на дивизиите и корпусите на 5-а армия би разкрило широк спектър от възможности.

Това е най-прекият и най-кратък път към Киев.

А е можело в района на Житомир да обърнат на юг и да ударят в тил всичките четири армии на КОВО.

Можело е да препуснат покрай Днепър към Днепропетровск и Запорожието, а там е била най-мощната стоманолеярна база на Съветския съюз и производството на почти всичкия съветски алуминий, без който не може да има нито самолети, нито танкови двигатели.

Можело е съвсем безпрепятствено от Житомир да поемат към Одеса или към Крим, където е имало слабо защитени откъм суша бази на Черноморския флот.

Или като форсират Днепър, да нахлуят в Донбас, после да продължат към Ростов, Грозни и Сталинград.

Ако Жуков е очаквал главния удар да бъде по Украйна, той е трябвало незабавно да прекрати строителството на железобетонните канари на два-три, че и на един километър от границата! Та нали противникът вижда всеки участък от строителството, всяка отделна огнева точка, знае направлението на стрелбата от всяка амбразура. Противникът в мирно време ще направи най-точни изчисления и в първия момент на войната ще разгроми ДОТ-овете без никакво бавене. Дори няма да е нужно да ги разрушава — с минохвъргачен огън би могъл да разпъди всички, които се опитват да заемат опорни пунктове според бойното разписание.

На някои места между границата и ивицата дълговременни огнени съоръжения не е имало и километър. Ивицата, както свидетелства генерал-лейтенант Владимирски и както всеки може да се убеди лично, ако отиде по онези места, просто е била долепена до границата. Тук и минохвъргачки е нямало да са нужни. Тук биха били достатъчни и винтовки модел 1898 година.

Ето какво е странно.

Ако командващият войските на Киевския специален военен окръг армейски генерал Жуков е смятал, че именно тук ще бъде нанесен главният удар, той е трябвало преди всичко да постави въпроса как се подготвя отбраната на направлението, което е било определено като главно и най-опасно.

Вместо това обаче мъдрият командващ КОВО е упрекнал съседа си: укрепените ти райони са на лошо място! Макар че е смятал направлението на Павлов за второстепенно. И едва в отговор на репликата на Павлов Жуков си е спомнил, че и при него в КОВО не всичко е наред. Но след като се е съгласил, не е предприел нищо. Най-важното за Жуков е: той нали не е виновен.

Представете си, че получавате недостроена къща, в която предшественикът ви е завинтил полилеите за пода, а килимите е прикрепил с пирончета към тавана.

Нима няма да промените нищо? Нима и вие ще продължите да завинтвате полилеите за пода и ще се оправдавате: ами аз не съм им избирал местата...

Сега ми позволете лекичко да бодна с игличка този мръсен мехур.

Острата размяна на реплики с Павлов, която е толкова живо описана в „най-правдивата книга за войната“, никога не се е случвала. Това може да се докаже дори без да прибъгваме до сложни изчисления.

На 7 юни 1940 година генерал-полковникът от танковите войски Д. Г. Павлов е бил назначен за командващ войските на Белоруския специален военен окръг със заповед на НКО 02469. (На 11 юли 1940 година БОВО е бил преобразуван в ЗапОВО.)

Ако през януари 1941 година Жуков гордо е хвърлил в лицето на Павлов звънливата фраза, че той не е избирал местата за изграждане на укрепените райони в Киевски окръг, Павлов е щял да го отреже със също толкова звънлив отговор: и той не е избирал местата в Белорусия, тъй като е получил назначението си за Минск в същия ден, в който го е получил Жуков за Киев. И двамата са назначени с една заповед.

В книгата на Жуков не фигурира такъв отговор на Павлов. От това следва, че размяната на реплики с Павлов или е била кардинално изопачена, или измислена открай докрай.

Е, защо тогава съчинителите на „най-правдивата книга“ са описали Павлов като глупак, след като са знаели, че Павлов е бил в абсолютно същото положение като Жуков?

За да се оправдаят красиво. За да открият мъдростта на Жуков на фона на глупостта на Павлов.

За появяването на Павлов във въпросния момент от повествованието има и по-сериозна причина.

Пред съчинителите е стояла задачата да отърват Жуков от наказателно дело за престъпното строителство на укрепените райони не където е трябвало, в случай че се е подготвяла отбрана на свещените граници на Отечеството. За целта е трябвало да покажат, че:

а) Жуков ясно е разбирал колко пагубен е приетият вариант за строителство;

б) но не е мълчал страхливо, а честно и прямо е отстоявал мнението си, дори в присъствието на Сталин.

Но тук пред съчинителите е възникнал нов проблем. Ако напишат, че Жуков е заявил лично пред Сталин, че укрепените райони се строят на неправилно място, тогава трябва да съобщят какво е отговорил на това Сталин. Трябвало е да поставят в устата на Сталин някоя глупост. Трябвало е да съобщят, че Сталин нищичко не е разбирал, страхувал се е от война, но е строил безполезни укрепления там, където те изобщо не са били нужни за отбраната на държавата.

На Сталин може да се припише всичко, но той не е бил глупак. И когато се е захващал с нещо, ясно е разбирал какво е то и в името на какво именно го прави. Ако съчинителите бяха представили Сталин като пълен дебил, който се е разпоредил да се хвърлят титанични усилия, ресурси и средства за строителство в района на границите, без да разбира за какво е нужно това и каква опасност крие, читателите биха могли и да не повярват на такова описание.

Затова те е трябвало да измислят сцена, в която Жуков отстоява мнението си, но Сталин не изговаря в отговор никаква глупост. Ето защо най-удобният и очевидно единствено възможният ход е бил да изобразят размяна на реплики между Жуков и някой малоумник, но в присъствието на Сталин.

И вълкът сит, и агнето цяло.

За да не превръщат Сталин в палячо, бил им е нужен някой друг, по-подходящ. Ето защо е избрана и формата на диалог с Павлов.

И това е всичко. Вината е свалена от Жуков, а Павлов още веднъж е посрамен.

* * *

Жуков, като командващ на най-мощния военен окръг на Съветския съюз, е трябвало не да се кара с Павлов, а да изиска кардинално решаване на проблема от висшето ръководство на страната.

Когато през януари 1941 година се издига на главозамайващата длъжност началник на Генералния щаб, той е бил длъжен преди всичко

да настоя за отменянето на взетите от някого глупави решения и вместо тях да наложи на ръководството на страната правилни.

В краен случай, ако не е постигнал поставената цел, той е бил длъжен да снесе от себе си отговорността за безумното пилеене на сили и средства, като си подаде оставката от високия пост. Но Жуков страхливо е мълчал.

А след войната и след Сталин изведнъж след дъжд качулка е поумнял и нахрабрял. Приписал е своята страхливост, своето престъпно бездействие, своята измяна на Родината на човек, който вече не е можел да отговори.

Такива действия в Русия открай време се наричат подлост.

ГЛАВА 21

ПО-СЕРИОЗНА ПРИЧИНА

Цялата система на крайграничните отбранителни съоръжения, включително оборудваната на 80–90 процента обезпечителна ивица и недостроената главна ивица от УР, независимо от всички недостатъци, представляваше доста развита инженерна основа за водене на упорита отбрана от войските в дивизиите на първия ешелон на армията, но при условие че те своевременно бяха заели подготвените съоръжения.

Генерал-лейтенант А. В. Владимирски
„На Киевском направлении“. М., Воениздат, 1989, с. 41

Жуков е бил назначен за командващ на КОВО на 7 юни 1940 година, а е получил директивата да строи нови укрепени райони на 26 юни. Като съпостави тези дати, всеки изследовател получава правото да предполага, че Жуков все пак е вземал участие в избора на местата за строителство.

Но дори тези места да са били определени от комисия начело с предшественика на Жуков на поста командващ КОВО, командарма 1-и ранг Тимошенко, след като е получил директивата, Жуков е имал и морално, и служебно право да възрази на всякакво ниво: моят предшественик е избрал местата не там, където това е нужно за отбраната. Ако утре избухне война, за отбраната на Украйна ще отговарям преди всичко аз. Затова моля да ми предоставите възможност да назнача нова комисия, сам да определя местата и да представя решението си за утвърждаване на наркома по отбраната и правителството. В противен случай не мога да гарантирам отблъскването на агресията.

И толкоз. Никаква истерия, никакъв скандал. Делово предложение на делови човек, на когото е скъпа собствената му чест, животът на милиони съотечественици и съдбата на Родината.

А и кой би му възразил на това?

Но дори Сталин да му е възразял, Жуков поне е щял да има с какво да се оправдае пред потомците.

Когато са го издигнали на длъжността началник на Генералния щаб, Жуков е трябвало да повтори своето искане: аз отговарям за всички планове за войната, положението на укрепените райони покрай новата граница не отговаря на интересите на отбраната на страната, моля, настоявам строителството веднага да се прекрати и да се започне на други места според приложените схеми, карти и планове.

И това също би било делово предложение на умен генерал.

Всичко е можело да се уреди, без да се произнасят гръмки фрази, без да се използват грубиянски епитети.

Жуков е имал и други възможности да поправи и спаси ситуацията.

На 15 април 1941 година Военният съвет на КОВО се е обърнал към правителството на Украйна с молба да му предостави допълнително 105 000 души от местното население за строителството на укрепени райони („ВИЖ“, 1976, №5, с. 90). Но нали строителството се е водело по планове на Генералния щаб. Жуков току-що е бил предал Киевския окръг и е бил приел Генералния щаб. Той прекрасно е знаел, че в Киевския окръг ивицаата нови укрепени райони се изгражда точно по граничната линия. И ето че сега като допълнение към всичките онези хиляди местно население, към ордите затворници и пленници, към строителните и сапъорските батальони насочват още 105 000 души. И то само на украинска земя. Но интензивно строителство се е извършвало в Карелия, Литва, Белорусия, Молдавия. И там като допълнение към вече работещите са изпращали към границите нови хиляди, десетки и стотици хиляди хора.

Съдбата е подарила на Жуков още един уникален шанс. Ето момента началникът на Генералния щаб армейски генерал Жуков внимателно да подскаже на глупавичкия Сталин, че новите хиляди хора не бива да се изпращат до самата граница. Да изграждат укрепления на стотина километра от нея. На двеста-триста километра!

Ала мъдрият Стратег си е мълчал. Само веднъж уж смъмрил Павлов: на лошо място строиш! И млъкнал.

Декларацията, че укрепените райони се изграждат твърде близо до границата, е глупав опит на Жуков да снесе от себе си отговорността за поражението на Съветския съюз във Втората световна война.

Новите укрепени райони наистина са били подготвени прекалено близо до границите. Но главната причина за предаването им на хитлеристите без никаква съпротива изобщо не е зависела от разстоянието им до границата, главната причина е била, че те не са били заети от войските на Червената армия. Жуков е забравил да разкаже за това. Не си е спомнял за това, не е мислил за това. Защото лично е отговарял за това. И по този въпрос няма как да пробута вината си на другото.

Самият Жуков е отворил дума за УР в Белорусия, тогава хайде чрез тях да направим разбора.

Най-далече на запад са били 64-и Замбровски и 66-и Осовецки УР. В района на Бялисток съветската територия като дълбок клин се е врязвала във владенията на Хитлер. На тази издатина се е намирала една от най-мощните съветски армии — 10-а. В нейния състав са влизали и тези укрепени райони.

64-и УР е 70 километра по фронта, 5–6 километра в дълбочина. В укрепления район има 10 отбранителни възела. Общият брой на построените дълговременни огневи съоръжения (ДОС) е 53, в стадий на строителство има още 550.

53 ДОС не е много малко. През всеки километър-километър и половина — монолитна скала от фортификационен железобетон. Да можеше съветските войски на Курската дъга през 1943 година като допълнение към траншеите, прикрити с царевични стъбла и ланшна слама или изобщо неприкрити и неукрепени с нищо, да имат поне на всеки десет километра по едно истинско ДОС! Но там не е имало нито едно. На стотици километри от фронта.

А през 1941 година в 64-и УР те са били 53 на 70 километра.

И 550-те недостроени изобщо не са малко. Та това е бетон! Не е някакви си три ката трепетликови пръти. В недостроени ДОС войниците също могат да се отбраняват. Нали развалините в Сталинград се отбраняват по-лесно, отколкото гола степ. Но в развалините може да ви смаже рухнала стена, може да ви уцелят от направлението, където няма никакви стени. В едно недостроено ДОС няма да ви смаже стена и от всички страни сте защитени от снаряди, бомби, мини, шрапнели и куршуми. Освен това мощта на един недостроен УР се определя не само от броя на ДОС. Във всеки УР освен ДОС са били издигани инженерни заграждения, бетонни подземни галерии между съоръженията, защитени складове и хранилища, прокарвали са се кабелни линии за свързка, организирали са се пунктове за водоснабдяване. Там, където са били строени УР, е имало инженери и работници, там е имало запаси от строителни материали и инженерна техника, които са можели в последния момент или дори вече в хода на боевете да бъдат използвани за усиление на отбраната.

Само че...

Само че на 22 юни 1941 година в 64-и УР общият брой на войските е 2 (ДВА!) батальона.

На 70 (СЕДЕМДЕСЕТ!)-километров фронт.

3

66-и Осовецки УР — 60 километра по фронта, 5–6 в дълбочина, 8 отбранителни възела, 59 готови ДОС, 594 — в строеж.

Тук на всеки километър от фронта има едно готово ДОС и десет в строеж. Но това не е всичко. 66-и УР е бил своеобразно допълнение и по-нататъшно развитие на първокласната Осовецка крепост, построена в края на XIX век.

В началото на XX век Осовецката крепост е била най-съвременната крепост в Европа и в света, представлявала е един вид преходен етап от крепост към укрепен район — 60 километра по фронта, 15 километра в дълбочина (в централната част). През септември 1914 година Осовецката крепост е удържала щурм, провеждан със силите на една германска дивизия при подкрепата на 8 обсадни батареи (60 150-милиметрови и 210-милиметрови оръдия). Щурмът е бил отблъснат. След това Осовецката крепост удържа половингодишна обсада — от 30 януари до 8 август 1915 година. Крепостта е била обсадена от специално сформиран за целта корпус. В неговия състав е имало 40 пехотни батальона и 17 обсадни батареи (68 оръдия, в това число 4 420-милиметрови, 16 350-милиметрови, 16 210-милиметрови, 20 150-милиметрови, 12 107-милиметрови).

На 6 август 1915 година германските войски провеждат газова атака със силите на 30 газобалонни батареи. Газовият облак, преминал 10 километра, е достигнал ширина 8 километра. Бил е висок 10–15 метра.

Осовецката крепост е можела да продължи съпротивата дори и след това. Тя е била напусната от войските едва по заповед на висшестоящото командване поради общото оттегляне на руската армия.

А ето че на 22 юни 1941 година германците в този район не са имали нито обсадни оръдия, нито газови батареи, не са имали и танкове. Но в Осовецката крепост и в 66-и Осовецки УР се е намирал 1 (ЕДИН!) батальон.

На 60-километров фронт.

Съпротивата е била прекратена на 23 юни.

Ами че това е, защото Жуков не е имал сили!

Не е имал сили не само за настъпление! Не е имал сили за отбрана! Абе каква ти отбрана! Не е имал сили дори да защити границата, да помогне на граничарите.

Та това е записано в мемоарите на Великия стратег!

Стратегът наистина е записал това. Но има едно старо правило: не вярвай на написаното.

По-рано ние вече видяхме силите на Киевския специален военен окръг към 21 юни 1941 година: 907 046 бойци и командири. Оръдия и минохвъргачки в полевата артилерия — 14 756. Зенитни оръдия — 2221. Танкове — 5465. Самолети — 2059.

Ако се отбранява 860-километровата граница, се получават по хиляда войничета на всеки километър, много артилерия и танкове.

Ако пък не се седи на самите брегове на пограничните реки, а войските се отдръпнат към линията на старата граница, ще трябва да се отбранява не дъга от 860 километра, а пряк фронт — 500 километра. И тук има две плътни линии от укрепени райони! На всеки километър — почти по две хиляди бойци и командири в бетонни укрепления, обезпечени със свръзка, боеприпаси, продоволствие и всичко останало. И по 10 танка на километър! И по 30 оръдия и минохвъргачки!

И това е без да броим 16-а и 19-а армии, едната от които вече се е била разтоварила на територията на КОВО, а другата е пристигала и се е разтоварвала. Ако броим тях, тогава бойците ще бъдат със 160 хиляди повече. Тогава броят на оръдията и минохвъргачките ще нарасне на 2639 дула, а танковете — с 1580 броя.

Без да броим войските на НКВД.

И всичко това ПРЕДИ началото на мобилизацията!

За какво са събрали такива огромни войски в Киевския специален военен окръг?

Това ни го обясниха отдавна. И го повтарят постоянно: премъдрите кремълски стратегии не са очаквали главния удар на германската армия да е по Белорусия. „Очаквахме го по Киевското

направление, затова най-мощната групировка съветски войски беше съсредоточена в Украйна (...). И Сталин беше сигурен, че Германия ще се постарее преди всичко да завладее Украйна и Донецкия басейн“ („Красная Звезда“, 3–9 декември 2008).

Всичко е ясно. Всичко е разбираемо. Измъкнаха си опашката. Обясниха причината за съсредоточаването на огромна мощ в Киевския окръг.

Но главата им затъна.

Щом и Великият стратег, а и Самият Сталин са очаквали главния удар на германските войски да е по Киев, какво е правил в същия този Киев Великият стратег от юни 1940 до февруари 1941 година включително, като е виждал, че Киевският укрепен район е засипан с пръст и залят с дъждовна вода, въоръжението е демонтирано, а вътрешното оборудване на дълговременните съоръжения е ръждясало? За какво е мислил забележителният Пълководец, като е знаел, че от Киевския укрепен район са изведени и полевите войски, и постоянните гарнизони на УР? Как е планирал войната, щом пред Киевския укрепен район са били разположени на две ивици още девет УР, но всички са били в същото състояние?

И за какво е мислил, когато е станал началник на Генералния щаб?

И откъде накъде е очаквал удар по Киев, щом — според неговите разкази — в стратегическите игри е предвидил, че главният германски удар ще е по Барановичи, т.е. не по Киев, а около Минск?

Решението на тази главоблъсканица ни подсказа „Красная Звезда“ (3–9 декември 2008): „Някаква субективна роля в това може би е изиграло обстоятелството, че през 1941 година в Наркомата по отбраната са доминирали «киевчани» — излезли от Киевския ОВО (наркомът по отбраната С. К. Тимошенко, началникът на Генщаба Г. К. Жуков, неговият първи заместник Н. Ф. Ватутин, началникът на оперативното управление на Генщаба Г. К. Маландин)“.

И след такова твърдение на „Красная Звезда“ ще се осмели ли някой да доказва, че главата на Жуков е била пълна не със стърготини, а с нещо друго?!

Каква стратегическа мъдрост, а! Стратегът е дошъл в Генералния щаб от Киев, затова е смятал, че Хитлер ще нанесе главния си удар по Киев. А ако е бил дошъл в Генералния щаб направо от Монголия,

тогава явно е щял да обяви, че Хитлер подготвя нападението си над Съветския съюз през Монголия...

Граждани защитници на Жуков, в Киев Жуков е служил 7 месеца, а в Белорусия — с прекъсвания — петнайсет години. Защо тогава е забравил за Белорусия? Защо не е предположил, че главният удар може да бъде нанесен и тук?

И щом е очаквал главният удар да бъде по Киев, а не е очаквал главният удар да е по Белорусия, защо в присъствието на Сталин е мъмрил Павлов, че неговите укрепени райони се строят прекалено близо до границата?

В резултат на освободителните походи границата в Белорусия също е била издадена към Германия и надута като балон. Дължината ѝ е станала 470 километра.

Ако на тази граница по заповед на началника на Генералния щаб Г. К. Жуков са били оставени само мобилни заслони, а главните сили отведени малко назад към линията на укрепените райони на старата граница, отбранителната ивица е щяла да се намали двойно, до 220–250 километра. И плътността на войските съответно е щяла да нарасне двойно.

В Белорусия също е имало сили. И за защита на границата. И за отбрана. И за настъпление.

В състава на Западния специален военен окръг на 21 юни 1941 година е имало 599 450 бойци и командири, а освен това и 71 715 призовани запасници. Общо — 671 165 бойци и командири.

Винтовките и карабините тук са били 773 445.

Картечните пистолети — 24 237.

Картечниците — 27 672.

Оръдията и минохвъргачките — 14 170.

Бойните самолети — 1771. В това число 1539 изправни.

Танковете — 2900. В това число — 2192 изправни („*Командный и начальствующий состав Красной Армии в 1940–1941 гг. Структура и кадры центрального аппарата НКО СССР, военных округов и общевойсковых армий. Документы и материалы*“. М., 2005, с. 243).

Разделете тази мощ на 470 километра. А още по-добре — на 220 или 250.

Това е без да броите войските на НКВД, техните самолети, танкове, оръдия, картечници, бронирани влакове.

И без да броите 20-а, 21-а, 22-а, 24-а, а в най-близка перспектива и 28-а армия, които или вече са се разтоварвали на територията на Белорусия, или са се придвижвали с ешелони, или са се товарели в далечните провинции.

В 20-а армия е имало 113 193 бойци и командири, 2076 оръдия и минохвъргачки, 959 танка.

Останалите армии са били с подобни сили. Няма да ви измъчвам с цифри. Всичко това е публикувано в най-официалните справочници. Така че 250-километровият фронт е можело да се удържи някак с такива сили.

И всичко това е, повтарям, преди да започне мобилизацията.

Ако началникът на Генералния щаб Жуков е бил издал заповед на Павлов да постави 700-те неизправни танка на ЗапОВО в засади край мостовете, в горите край железопътното платно, ако се е бил разпоредил тези танкове да се закопаят в земята до самите куполи, да се замаскират, обезпечат с екипажи, боеприпаси, продоволствие, ако до всеки закопан в земята танк са били поставени 5–7 бойци от пехотата, всякакъв блицкриг е щял да се задави преди да стигне до Смоленск.

Ако цялата мощ на ЗапОВО е била ориентирана към отбрана, ако войските са били покрили цяла Белорусия с траншеи и тази отбрана е била свързана с вече готовите предварително построени укрепени райони...

Но защо е станало така?

Станало е така, защото никой не ги е поставял в отбрана и не е издавал никакви заповеди за отбрана нито преди германското нападение, нито в първите дни на германското настъпление.

На Бялистокската издатина е била съсредоточена една от най-могъщите съветски армии — 10-а. Веднага заявявам, че нито Хитлер, нито който и да било в света нито през 1941-а, нито през която и да било друга година не е имал толкова мощна армия.

Ето ви картината.

На 21 юни 1941 година в състава на 10-а армия е имало два (6-и и 13-и) механизирани, един (6-и) кавалерийски и два (1-и и 5-и) стрелкови корпуса, една отделна (155-а) стрелкова и една (9-а) смесена авиационна дивизия.

Освен това — 6-а артилерийска противотанкова бригада, 124-и и 375-и гаубичен артилерийски полк от РГК, 311-и оръдеен артилерийски полк от РГК, 10-и инженерен полк и два, ако не сте забравили, укрепени района.

Всичко в 10-а армия е имало 15 дивизии. В това число танкови 4, моторизирани 2, кавалерийски 2, авиационни 1, стрелкови 6.

6-и механизирани корпус от 10-а армия е бил един от най-мощните в Червената армия — 1021 танка, в това число 114 KV и 238 T-34. Това е същият корпус, чийто командир е докладвал, че на учения го карат да тръгва в пробив, широк 5–6 километра, в който трябва някак да напъха 6800 машини.

13-и механизирани корпус не е бил комплектуван. В него е имало само 282 танка. Но наличието в състава на 10-а армия само на 6-и механизирани корпус я е издигало на такова ниво, че никой в света не е можел да се сравни с тази армия.

В състава на 9-а смесена авиационна дивизия е имало четири изстребителни полка и един бомбардировъчен. Общият брой на самолетите е бил 409. В това число 233 МиГ-3 и 41 Пе-2. Във всички германски големи армии и във всички танкови групи не е имало нито един боен самолет. Но летищата на 9-а смесена авиационна дивизия при 10-а армия, както е прието да се изразяваме у нас, са били разположени несполучливо. А самолетите на тях — твърде нагъсто.

Летище Тарново — над 100 самолета, в това число 52 МиГ-3 — е на 12 км от границата.

Долубово — 77 самолета, в това число 56 МиГ-3 — на 22 км от границата.

Високое-Мазовецк — 99 самолета, в това число 70 МиГ-3 — на 39 км от границата.

И т.н.

Някои летища на 10-а армия, както впрочем и на други армии, са били прострелвани от германската артилерия, без тя да преминава границата.

В случай на внезапно нападение при такова количество самолети на всяко летище е било невъзможно те да бъдат вдигнати във въздуха.

Всичко в състава на 10-а армия е имало 27 артилерийски полка. Особен интерес представляват гаубичните полкове от РКК, във всеки по 24 203-милиметрови гаубици, и оръдейният полк от РКК с 24 152-милиметрови оръдия.

203-милиметровата гаубица Б-4 тежи 17,7 тона и стреля със снаряди, тежки по 100 кг, на 18 км далечина. В отбранителна война такива оръдия не са нужни. Да бъдат те спасени при внезапно нападение изглежда невероятно. Да се откарат техните снаряди и заряди от крайграничните гори е невъзможно.

152-милиметровото оръдие Бр-2 тежи 18,2 тона, стреля със снаряди, тежки по 48,8 кг, на 25,7 км далечина. В отбранителна война също не е нужно и е пределно уязвимо.

Но е незаменимо в настъпателна война.

Още много интересни неща могат да се разкажат за 10-а армия. Имало е с какво да се защитим. Само че...

Само че основните сили на 10-а армия са били разположени на 4–15 километра *западно* от предния край на новите укрепени райони, които, както съвършено правилно е забелязал един Велик пълководец, и без това са били максимално близо до границата. Как и от кого е трябвало да бъдат заети самите укрепени райони — това не се е казвало в директивите на висшестоящото командване („ВИЖ“, 1989, №3, с. 69).

Огромните сили на свръхмоцната армия, включително нейните щабове, свързочни възли, складове и хранилища, летища, основните сили на танковите, моторизираниите, кавалерийските и стрелковите дивизии са били пред укрепените райони, а зад цялата тази мощ са били укрепените райони без войски.

Към момента на началото на войната най-знатната дивизия на Червената армия се е наричала така: 6-а Чангорска, Кубанско-Терска, кавалерийска дивизия „С. М. Будьони“, носителка на ордена „Ленин“, „Червено знаме“ и „Червена звезда“. Нито една друга дивизия на Червената армия, а тогава те са били 303, в онзи момент не е можела да се похвали с толкова славна история и толкова пищна титла. Какво е станало с тази великолепно подготвена дивизия? Тя е загинала на Бялистокската изднина. Съвсем близо до границата. А какво е правела там? Отбраната ли е подготвяла? Ама каква полза от кавалерия в отбраната? Пък и тя се е намирала пред укрепените райони.

Това е било твърде мъдро решение — да се придвижи мощната армия на издатина, която надвисва над цялата германска групировка в района на Тилзит и Кьонигсберг. От района на Бялисток във всеки един момент е можело да се удари Данциг във фланга и тила на германските войски, като се отреже цяла Източна Прусия от основната територия на Германия. До балтийското крайбрежие са 200 километра.

Но от гледна точка на отбраната положението на 10-а съветска армия на Бялистокската издатина е било катастрофално.

Генерал-майор П. И. Ляпин през 1941 година е бил началник-щаб на 10-а армия от Западния фронт. Наредили са му да държи главните сили на армията пред укрепените райони, които са били в процес на строителство, но кой ще заема самите укрепени райони в хода на войната — това не са му разяснили. След войната генерал Ляпин е свидетелствал пред твърде строги обвинители: „Самите укрепени райони имаха по 1–2 батальона и нямаха сили дори да охраняват вече построените съоръжения, камо ли да водят в тях отбранителен бой. Нашите настоятелни опити да получим разяснения по този въпрос от щаба на окръга останаха безуспешни“ („ВИЖ“, 1989, №3, с. 69).

Да допуснем, че в щаба на Западния специален военен окръг са заседавали само идиоти. Да допуснем, че командващият ЗапОВО армейски генерал Д. Г. Павлов е бил пълен кретен. Но къде е гледал гениалният началник на Генералния щаб? Той, ако му вярваме, е знаел, че на Бялистокската издатина укрепените райони са твърде близо до границата. А е бил длъжен да знае къде се разполагат дивизиите, корпусите и армиите. Длъжността му е била такава.

Е, къде тогава е гледал Геният на стратегията, щом е знаел, че укрепените райони не просто са недопустимо близо до границата, но и не са заети от войски? И за какво е мислил Великият пълководец, щом е виждал, че при глупавия Павлов най-мощната армия е дислоцирана дори и отвъд линията на укрепените райони? Та нали в укрепените райони, макар и недостроени, армията ще бъде боеспособна. А на самата граница, където няма никакви укрепления, войниците няма да

успеят дори да си обуят ботушите в случай на нападение. А летците няма да успеят да дотичат до самолетите си и гъсениците на германските танкове ще ги прегазят.

Между другото, тук не е и имало никакви германски танкове. Летищата на 10-а армия са били завзети от германската пехота.

Обясняват ни, че Жуков се страхувал да не би да провокира германците, затова огневите съоръжения на укрепените райони не били заети от гарнизони.

Възхитително обяснение.

Като е настанил маси самолети на крайграничните летища, Жуков не се е страхувал, че ще провокира Хитлер. Не се е страхувал, че ще го провокира и като е съсредоточил край границите несметни пълчища танкове, артилерия, кавалерия, пехота. Като е струпал всичко това пред предния край на укрепените райони, той не се е страхувал, че ще провокира Хитлер, обаче да заеме огневите съоръжения зад всичките тези групировки не е посмял.

И аз, и други изследователи са цитирали маса свидетелства, говорещи, че до средата на юни 1941 година много, дори незавършени огневи съоръжения са били заети с войски. До 13 юни Жуков не се е страхувал, че ще провокира Хитлер, а после изведнъж се е уплашил и е наредил гарнизоните да се изведат от укрепленията.

Да, но ето какво: ако войските са били изградили непристъпна полева отбрана с десетина реда траншеи, непроходими минни полета и паяжина от бодлива тел, и то с мощни ДОТ-ове, заети от войски, Хитлер е щял сериозно да си помисли дали да напада.

А ДОТ-ове без войски и войски без укрепления — именно това е провокация, именно това е покана към агресора за нападение.

След 22 юни е трябвало спешно да се търсят виновни. Търсили са ги и много бързо са ги намирали: „Днес по присъда на Военния трибунал бе разстрелян бившият комендант на Новоград-Волинския укрепен район. За страхливост“ (Уманский, Р. Г. „На боевых рубежах“, с. 53).

Новоград-Волинският УР при КОВО, както и всички останали на старата граница, през 1939 година е бил изоставен. В него не е имало нито полеви войски, нито части на УР, нито управление, нито комендант. Комендантът е назначен след германското нападение.

По-рано ние вече срещнахме разказа на генерал-лейтенант Владимирски именно за Новоград-Волинския УР, в който след началото на войната започнали да се отравят засипаните с пръст ДОТ-ове. Това означава, че към момента на появяването на германците около огневите съоръжения са лежали купчини прясна пръст, сочещи на германските артилеристи къде именно трябва да стрелят. Но едно ДОС трябва не само да се отрови и замаскира, то трябва да се въоръжи. Без оръдия и картечници ефективността на дълговременните огневи съоръжения рязко намалява. ДОС-овете трябва да се снабдят с боеприпаси и продоволствие за много дни боеве. Трябва да се възстановят системите за свързка. Защото могъщите стени заглушават всички шумове. Гарнизонът може просто да пропусне нещо важно. Около всяко ДОС трябва да се изкопаят окопи и траншеи, за да се защити то от направленията, които не се виждат и не се прострелват от неговите амбразури. Трябва да се направят още много неща, за да могат бетонните монолити да служат пълноценно с потенциала, заложен в тях.

И най-важното — отбранителните съоръжения трябва да бъдат заети от постоянни гарнизони, които са обучени на доста специфичната тактика за водене на бой в укрепен район.

Гарнизони не е имало достатъчно. Укрепените райони са били запълнени на бърза ръка с обикновена измъчена от отстъплението пехота, която не е успяла да свикне с обстановката и да организира отбрана. Челният възел на съпротива на Новоград-Волинския УР не е устоял и един ден.

Кой е виновен? Ясно — току-що назначеният комендант. Липсвала му храброст. За което именно е разстрелян.

Но за нищо не е виновен Стратегът, който 7 месеца е командвал войските на КОВО, но не се е погрижил да се направи поне нещичко за подготовката за отблъскване на нападение.

* * *

На нас всеки ден и всеки час ни подхвърлят идеята, че орденоносните съчинители се занимавали с промиване на мозъците на милиони читатели.

Няма такова нещо, граждани. Да не се поддаваме на илюзии. Няма промиване! С нарастващо упорство тече обратен процес, който, ако не използваме ненормативна лексика, можем меко да наречем замърсяване на мозъци. Или, както се е изразил Марк Солонин, тече процес на мозъкооблаждане.

Всички обяснения за печалната участ на укрепените райони в мемоарите на Жуков са изящен пример за това.

ГЛАВА 22

НЕ ПРЕКАЛЕНО БЛИЗО ДО ГРАНИЦАТА

Нито близо до границата на изгодните естествени рубежи, нито дълбоко в територията на западните крайгранични окръзи не е имало предварително подготвени отбранителни ивици и рубежи. Неподготвена за отбрана се е оказала и ивицата от укрепени райони, съществувала на старата държавна граница.

„История Великой Отечественной войны Советского Союза 1941-1945“. М., Воениздат, 1961. Том 2, с. 49

1

Жуков е обявил, че разгромът се е получил, защото укрепените райони са се намирали прекалено близо до границата.

Няма да протестираме. Ще се съгласим.

Но нека не забравяме, че зад линията на укрепените райони, която от юни 1940 година се е изграждала покрай новата държавна граница, се е намирала още една, че и две, и дори три линии на вече отдавна построени укрепени райони. Те са се намирали на 200–300, че и на 400 километра от новата граница.

Примери:

61-и Полоцки УР — 370 км от границата. 55 км по фронта. 202 готови ДОС. Но в този укрепен район се намира 1 (един) батальон.

63-и Мински УР — 250 км от границата. 160 км по фронта. 206 готови ДОС. „В Минския УР към началото на войната се е намирал само един картечен батальон, който е охранявал съоръженията и складовете“ („Красная Звезда“, 25 ноември 2005). Вие да сте опитвали с един батальон да крепите фронт, широк 160 километра?

65-и Мозирски УР — 380 км от границата. 128 км по фронта. 155 готови ДОС. 1 батальон.

25-и Псковско-Островски УР — 500 км от границата. 85 км по фронта, 147 напълно готови ДОС. В това число оръдейни капонири с най-съвременна конструкция, построени през 1939 година. Как да си обясним неговата печална участ? С недопустима близост до границата тук няма как да се оправдаем. Трагедията се обяснява с факта, че в този укрепен район не е имало изобщо никакви войски.

Да разгледаме създалата се ситуация чрез примера с Псковско-Островския УР.

Важността на този укрепен район е извънредно голяма. През него минава стратегическата железопътна магистрала Варшава-Вилнюс-Даугавпилс-Остров-Псков-Ленинград. От границата именно по тази магистрала са настъпвали германците. С боеве са стигнали до Ленинград и са го блокирали.

За това са им били нужни 18 дни.

Толкова много време, защото основните сили на групата армии „Север“ са били пехотни дивизии с теглени от коне каруци. 700 километра пеша с ботушите, с карабината на гръб, до изнемога — тежък път. И то войските се движат не по права линия. Те водят боеве, маневрират. Така се събират цели хиляда километра. Ето защо германците са се движили към града на Ленин толкова бавно, толкова дълго. А укрепени райони по пътя си не са забелязали.

Но сили за щурм на Ленинград те не са имали. Били са принудени да спрат, да се окопаят, да се закрепят. Фронтвата линия се е проточила от Балтика през Новгородските и Псковските земи към Калинин и Москва, по-нататък — на юг.

В Псковска област германците под обстрела на Червената армия изграждат отбранителната линия „Пантера“, Съветските полкове и дивизии непрекъснато са атакували, германците са отбивали атаките и са продължавали да строят. От греди са правели нещо като руска дървена къща, само че вместо прозорци — широки цепнатини за водене на огън. Около къщата, отстъпвайки на метър-метър и половина, са издигали друг. Пространството между двата реда греди са запълвали с пръст и камъни. Отгоре — три-пет ката греди и еднометров пласт камъни. Всичко това се е засипвало с пръст. Получавал се е хълм с амбразури. Между тези хълмове — траншеи...

Ето мнението на ентузиастично-изследователи от ХХІ век: „Разстоянието от Великие Луки до Идрица ние изминахме с кола за около два часа. Червената армия, докато разруши хитлеристката

отбранителна линия «Пантера», е водила тук ожесточени боеве цяла година и половина“ („Красная Звезда“, 23 май 2008).

Германците — 700 километра от границата до Питер за 18 дни.

Нашите — 100 километра за година и половина.

Защо?

Защото германците са застанали в отбрана, а на Червената армия през лятото на 1941 година никой не е поставил задача за отбрана и не я е подготвял за отбрана. Пред нея са стояли други задачи.

Докато са пробивали отбранителната линия „Пантера“, дивизиите на Червената армия са понесли определени загуби.

Какви именно?

Отговор от същата статия: „Боевете в редица райони на Псковско са били продължителни и никой не знае точно колко войници са загинали. Официално се е смятало, че тук са били погребани над половин милион, но сега, когато бе открит достъпът до архивите, става ясно, че са били много повече“.

Германската отбранителна линия „Пантера“ е представлявала обикновени траншеи и дървено-земни огневи точки и блиндажи.

А германската армия през лятото на 1941 година е минавала в същите тези райони през съветски отбранителни линии. Без да среща съпротива и да понася загуби.

За един от опорните пунктове на Псковско-Островския УР разказва генерал-лейтенантът от инженерните войски Б. В. Бичевски: „На 5 юли частите на Северозападния фронт напуснаха град Остров. Когато научих за това, първо изпитах недоумение — дори не повярвах на тези сведения. Ами укрепеният район? Без бой ли е бил предаден? С какво напрежение през лятото и есента на 1939 година ние бяхме създавали там силни опорни пунктове, защитаващи основните пътища и подстъпи към този град. На 15-километров фронт от границата бяха построени 20 двуетажни железобетонни артилерийски съоръжения за 40 76-милиметрови противотанкови оръдия и 17 картечни съоръжения за 30–40 картечници. Та неизпълненият, а после отменен през 1940 година монтаж на въоръжението в тези ДОТ-ове е можело да се изпълни с полево въоръжение! Щом този рубеж е бил завзет толкова бързо, значи той не е бил зает от наши войски. Или може би са го заобиколили? Едва много по-късно научих само някои от причините за толкова бързото пробиване на укрепените райони на по-старите

държавни граници. Между другото, за това е писано много малко. Ще напомня само един характерен щрих. Към град Остров спешно е била изпратена 111-а стрелкова дивизия, но като не успяла да заеме отбранителен рубеж, тя била принудена под натиска на числено превъзхождащия я противник да отстъпи към нашия Ружки рубеж“ („ВИЖ“, 1963, №1, с. 65).

А причината е все същата. Прекалено много войски са се намирали западно от всички линии на укрепените райони. Когато е станало напечено, дивизиите от 41-и стрелкови корпус не са успели да заемат Псковско-Островския УР и да се подготвят за отбрана.

Германците са били спрени малко по на изток и по на север от тези места. Окопали са се. Като са използвали пръст, греди и камъни, под обстрела на Червената армия те са успели да построят отбранителна линия и да я поддържат година и половина, избивайки стотици хиляди съветски войничета.

Германците не са имали двуетажни оръдейни ДОТ-ове, свързани помежду си с железобетонни подземни галерии.

Червената армия е имала 20 години да подготвя страната си за отбрана. Ако двуетажните железобетонни капонири са били заети от постоянни гарнизони, а между тях е била организирана полева отбрана на войските, дивизиите на Червената армия са можели да се удържат тук не година и половина, а много по-дълго. И да избиват германците със стотици хиляди. Но не са ги избивали. И не са се удържали. Те просто не са били тук.

През януари 1941 година Великият стратег бил заявил на Сталин пред целия висш команден състав, че в Белорусия укрепените райони се строят прекалено близо до границата. Но Стратегът, кой знае защо, е забравил да напомни на Сталин, че зад тези укрепени райони има втора и трета линия УР, вече готова, но незаета от войски.

Ако Жуков преди войната е бил извел от мишеловката в района на Бялисток един стрелкови корпус, а още по-добре — цялата 10-а армия, и е бил поставил нейните дивизии в укрепленията на новата и старата граница, ходът на войната е щял да бъде съвсем друг.

Генерал-полковник Ю. Горков е обявил, че плановете на войната, плановете за отбраната на великата държава са се състояли в защита на границата, т.е. в заделянето от състава на дивизиите, корпусите и армиите на Първия стратегически ешелон на челни батальони в помощ на граничарите.

Ако целият стратегически план се е състоял именно в това, резонно е да зададем въпроса: а защо пълководецът Горков още не е разжалван в редник?

Ако той наистина смята, че планът за отбрана на държавата е можело да се сведе до план за заделяне на челни батальони за подсилване на граничните застави, значи няма какво да се перчи с лампазите на панталоните си.

Ако пък Горков разбира, че стратегическият план на една война не може да се свежда до защита на границата, но публично плещи пред целия свят такива глупости и позори с нафуканото си невежество висшия команден състав на руската армия, значи изобщо няма какво да прави в генералските редици.

Но дори да се съгласим с премъдрия стратег Горков и неговите изявления, че целият план за отбрана на държавата се е свеждал до план за защита на държавната граница със силите на челни батальони от състава на дивизиите на Първия стратегически ешелон, нека му зададем въпроса: а къде са плановете за използване на седемте армии от Втория стратегически ешелон?

По продължение на старата граница е лежала верига от незаети от никого укрепени райони и точно на тази линия без каквито и да било плановете са се мотаели седем армии.

Не е било нужно да си Велик стратег, за да издадеш прости и ясни заповеди още преди войната. Ние говорихме за 186-а стрелкова дивизия от 62-и стрелкови корпус при 22-а армия, която тайно се е придвижвала към западните граници от Уралския военен окръг. Върху примера на тази армия нека разгледаме възможните варианти на бойна

задача за армията, корпусите и дивизиите, които са влизали в нейния състав.

Трудно ли е било на Великия стратег още преди началото на войната да драсне нещо като:

„До командарма на 22-а генерал-лейтенант Ершаков.

Със силите на един корпус заемете Себежкия УР, със силите на друг — Полоцкия УР. Подгответе отбрана. Защиатавайте до смърт. Ни крачка назад. Жуков“.

Върху примера пак на 22-а армия нека видим какво би станало по-нататък при това положение. След като е получил заповед от Жуков за отбрана по линията на старата държавна граница, командващият 22-а армия генерал-лейтенант Ершаков е щял да може бързо да издаде заповеди до командирите на корпуси. Нещо като:

„Командирът на 51-и стрелкови корпус комбриг Поветкин със силите на две стрелкови дивизии и два корпусни артилерийски полка да заеме Полоцкия УР, да подготви отбрана. Една стрелкова дивизия да се задели като резерв на армията. Командирът на 62-и стрелкови корпус комбриг Картанов със силите на две дивизии и два корпусни артилерийски полка да заеме Себежкия УР. С една стрелкова дивизия да се заеме отбрана там, където се срещат двата УР. Командарм на 22-а Ершаков“.

Между другото за комбризите. На онези, които не са чели „Ледоразбивачът“, препоръчвам главата „За комбризите и комдивите^[1]“. В 22-а армия е имало два корпуса. И двата са били командвани от комбризи, макар че са им били подчинени дивизионни командири със звание генерал-майор.

[1] Дивизионен командир. — Б.пр. ↑

Ако са получили такива заповеди, командващият армията, командирите на корпуси и дивизии са щели да знаят какво да правят. 22-а армия е щяла да заеме двата укрепени района и да ги защитава. За две седмици е можело да се организира несъкрушима отбрана.

Ето пример: „Всяко село беше превърнато в крепост. Траншеи свързваха къща с къща. На всички що-годе танкодостъпни направления бяха подготвени противотанкови ровове. Дълбочината на рововете стигаше до няколко метра и много от тях се запълваха с вода. Всичко това се допълваше от почти плътни минни полета и телени заграждения“. Така маршалът на Съветския съюз С. С. Бирюзов описва германската отбрана в района на Мелитопол през лятото на 1943 година („*Когда гремели пушки*“. М., Воениздат, 1962, с. 204).

На този рубеж са се отдръпнали остатъците от разбитата край Сталинград 6-а германска армия. Маршал Бирюзов продължава: „Тези войски, разбира се, бяха доста омаломощени, но при наличието, на добри отбранителни позиции и те оказаха упорита съпротива“.

Нека сравним двата примера. Остатъци и късчета от разбитата 6-а германска армия се отбраняват наред голата степ. Всичко е като на длан. Тук няма гора. Тук водата е малко. Почти никакви естествени препятствия. Отбранителните позиции се маскират трудно, няма с какво да се укрепяват и прикриват траншеите, няма греди за изграждане на блиндажи и землянки. Но германците превръщат всяко село в крепост. Всяка къща — в опорна точка.

Свежата съветска 22-а армия пък през лятото на 1941 година се е разтоварвала в район с изградени два укрепени района. Тук има железобетонни отбранителни съоръжения. Това не ви е глинобитна къщурка със сламен покрив, приспособен за отбрана. Себежкият УР е в стадий на изграждане, но в Полоцкия на фронт от 55 километра има 202 готови ДОС. Тук има множество естествени препятствия: езера, блата, рекички и реки. Тук пътя на противника преграждат мощни водни препятствия — Западна Двина и Великая. Те текат в правилното направление — напъряко на основните пътища за настъпление на

противника. Освен това тук има много гори. Те са достатъчни както за маскиране на войските, щабовете и войсковите тилове, така и като строителен материал за полева отбрана. Най-важното е, че всяка гора е противотанков район. В гората танковете не са страшни за пехотата. А и авиацията.

Стига на войските да е била издадена заповед за отбрана...

Но сега ние знаем от думите на армейски генерал Квашнин, че неговият далечен предшественик на поста началник на Генералния щаб армейски генерал Жуков е оценявал ситуацията правилно. Но не съвсем... Така че не е издал заповед за отбрана, вместо това е предавал в хитлеристки плен милиони съветски войници, десетки и стотици градове, хиляди села, стотици хиляди и милиони квадратни километри родна земя.

Онези укрепени райони, които хитлеристите не са успели да завземат, вече в хода на войната е трябвало да бъдат заети от войски, които никак не са били подготвени за действия в тях, не са знаели силните и слабите страни на отбранителните съоръжения, не са били тактически обучени. За отбрана на укрепените райони са били хвърляни всички, които са били под ръка.

Генерал-полковник П. А. Белов свидетелства, че изоставеният Тирасполски укрепен район е трябвало да се държи от силите на 5-а кавалерийска дивизия... „Това е едва ли не единственият случай в историята, когато конницата е била използвана в качеството на полево попълнение между дълговременни огневи съоръжения на укрепен район“ („ВИЖ“, 1959, №1, с. 61).

Шепетовският УР е бил зает от изостаналите от 16-а армия бойци и командири от различни подразделения и части, Могильов-Подолският — от строителни батальони и части на НКВД. Киевския УР са отбранявали десантници от 2-и въздушнодесантен корпус, 4-и отделен мотострелкови полк на НКВД, опълченци, курсанти от пехотното и артилерийското училище и дори отряд курсанти от окръжните интендантски курсове.

Но дори и тази надве-натри организирана отбрана е давала резултати.

Омаломощената от боеве и походи 5-а армия на генерал-майора от танковите войски Потапов, след като изгубва три четвърти от своя състав, почти всички танкове и артилерия, изпитвайки остър недостиг на боеприпаси, гориво и смазочни материали и продоволствие, се оттегля в Коростенския УР и го държи от 12 юли до 21 август. Би могла да го държи и още, но съседният Западен фронт рухва и противникът обхваща в огромна дъга Югозападния фронт. Поради това е издадена заповед 5-а армия да напусне УР и да се оттегли оттатък Днепър.

Хем Коростенският УР преди войната е бил изоставен, гарнизоните изведени от него, въоръжението, боеприпасите,

оборудването — изнесени.

Ако този УР преди войната е бил в бойно състояние, ако гарнизоните не са го били напуснали, а и в него са се били намирали една-две стрелкови дивизии — този рубеж би могло да се удържи много дълго.

Малко по на юг Киевският УР е бил в буквално същото, т.е. занемарено състояние. Държала го е спешно сформиранията от всичко, попаднало под ръка, 37-а армия начело с генерал-майор А. А. Власов. На подстъпите към Киев са излезли дивизиите на 1-а танкова група и на 6-а армия, т.е. главната ударна групировка на германските войски, които са действали южно от Полесие.

37-а армия е държала отбраната на Киев от 11 юли до 18 септември 1941 година включително. В онези дни термините „армията на генерал Власов“ и „власовец“ са имали друго, непривично за съвременния човек значение.

Киевският УР така и никога не е бил разбит. Армията на Власов е можела да го държи и по-дълго, но германците са пробиха фронта на Червената армия много по на север и много по на юг от Киев и като с гигантски клещи са затворили обръча на обкръжението около Югозападния фронт.

Ако всички съветски укрепени райони на старата граница преди войната са били заети със съответните части и с полеви войски, германската армия никога е нямало да стигне не само до Москва, Ленинград и Сталинград, но и до Смоленск и Киев.

Младши лейтенантът, впоследствие боец от РОА, е разказал за изоставените грамади на железобетонните огневи съоръжения, в района на които не се виждат никакви следи от война и боеве. Но и комунистът генерал-лейтенант от инженерните войски Б. В. Бичевски е съобщил за същото.

Разказът на младши лейтенант Самутин, който в края на войната доброволно, напълно съзнателно е влязъл в РОА — Руската освободителна армия — и доблестно е воювал против антинародната власт, по нищо не се различава от разказа на армейски генерал Квашнин, който 60 години след онези събития оглавяваше Генералния щаб на ВС на Русия.

Картината е изцяло същата. Войските на Червената армия през първите дни и седмици на войната са воювали без каквито и да било планове. Никой не им е издавал заповед за отбрана. Жуков не си е направил труда да им постави отбранителни задачи.

Разликата е само в това, че в разказа на младши лейтенанта има повече подробности и той нарича нещата със собствените им имена.

А армейският генерал го усуква.

Ще ми възразят, че младши лейтенантът е изменил на клетвата си... Може ли след това да му се вярва? Аз нямам отговор на този въпрос. Постъпвайте, както ви харесва. Но имайте предвид, че армейски генерал Квашнин, както впрочем и всички съветски генерали, също е изменил на клетвата си. Клел се е до последен дъх да пази верността си на съветския народ и съветското правителство, но е нарушил клетвата си, изменил е на своята съветска Родина, преминал е на страната на онези, които са разрушавали Съветския съюз.

Разликата е в това, че младши лейтенантът, когато е осъзнал, че режимът е антинароден, е взел в ръце оръжието си и е тръгнал да воюва срещу този режим, а армейският генерал не е тръгнал да воюва нито за комунистическата власт, нито срещу нея.

Изчакал е да види кой ще победи и тогава е минал на негова страна.

* * *

Някакъв „антисуворов“ обяви, че Жуков може да се смята за велик дори само защото е спасил Москва и Ленинград.

Но Жуков не е спасявал нито Москва, нито Ленинград.

Преди войната Жуков е извел войските към западните граници отвъд няколкото линии укрепени райони, като е оставил войските без укрепления, а укрепленията — без войски, и така е отворил пътя за Гот, Гудериан, Клайст, Манщайн към Минск, Киев, Одеса, Вилнюс, Рига, Талин, Севастопол, Харков, Ленинград, Смоленск, Орел, Курск, Москва, в крайна сметка — и към Сталинград.

ГЛАВА 23

ЗАЩО ДА ОТЛАГАМЕ?

Също тъй неочаквано и бързо, както бе сключен договорът за ненападение между Германия и Съветския съюз, след това избухна войната в Европа.

Адмирал от флота на Съветския съюз Н. Г. Кузнецов
„Накануне“. М., Воениздат, 1966, с. 237

1

Общоприетата версия: Сталин се е стремил да отложи войната...

Разсъжденията за отлагане лесно се разбиват с един въпрос.

И въпросът е: ЗАЩО?

При желание този въпрос може да се разложи на безброй съставки. В това число:

В какво конкретно се е изразявала неготовността на Съветския съюз за война през лятото на 1939 година, т.е. защо е трябвало да се отлага?

Какво именно е трябвало да се направи за повишаване на готовността?

Колко време е било нужно за това?

Как е било използвано времето от август 1939 до юни 1941 година, което според изявлението на Сталин той е спечелил?

Какво са успели да направят през това време? Какво е оставало да се прави?

През юни 1941 година колко още време е било нужно за завършването на подготовката на страната и армията за отблъскване на вражеско нашествие?

Опитите да се намерят отговори на тези въпроси незабавно ни вкарват в задънена улица, защото действията на кремълските вождове никак не приличат на отлагане на войната заради подготовка за отблъскване на възможна агресия.

Нека си спомним: до септември 1939 година разстоянието между границите на Съветския съюз и Източна Прусия е било около 300 километра. А между Съветския съюз и основната територия на Германия — 600–800 километра. Пактът „Молотов-Рибентроп“ е свел тези разстояния до нула. Аз не схващам лесно. Възглупав съм, направо казано. Още моята първа учителка го забеляза. Е, на такъв глупчо му е нужно разяснение: как сближаването на границите на вероятни противници и установяването на обща граница пасва на стремежа да се отложи войната между тях? Кога сте по-спокойни — когато

крокодилът е на стотина метра от вас зад препятствие или когато сте в една клетка с него, когато нищо не ви разделя?

Отлагането не завършва с установяване на общи граници с Германия на земята на разкъсаната Полша. В последния ден на ноември 1939 година Червената армия предприема освободителен поход към Финландия. Глупавите финландци не схващат, че се опитват да ги освободят от прангите, затова се съпротивляват на споходилото ги щастие. Доста яростно. Освободителният поход се превръща в Зимна война. След нейното завършване е обявено, че Червената армия се била завтекла нататък не за да отърве финландците от буржоазния гнет, а само за да осигури безопасността на града на Ленин.

И някак се забравя, че освободителният поход е започнал с провъзгласяване на Финландска демократична република и подписване с нея на 2 декември 1939 година на договор за дружба и взаимопомощ. Правителството на ФДР е създадено в Москва. Комплектували са го лубянски следователи с фински произход. По молба на правителството на ФДР в съответствие с подписания договор Червената армия протяга на народа на Финландия ръка за помощ.

След краха на комунизма договорът на Съветския съюз с ФДР стана достъпен за изследователите. Ужасно смешен документ. Например всеки договор между двете страни се съставя на два езика, при което двата текста са равностойни. А договорът с ФДР е бил отпечатан само на руски език. Така е било по-удобно за двете страни: московските финландци отдавна са се били порусначили.

В този документ има още много смешни странности, но никой досега не е обърнал внимание на една дреболия. Документа са подписали другарят Молотов като глава на съветското правителство и другарят Куусинен — президент на ФДР.

Другарят Куусинен е московски чиновник от твърде значителен ранг. Оценете това: той е имал апартамент в сградата на улица „Грановски“! По онова време Куусинен вече се е бил издигнал много, а след Втората световна война при Хрущов е стигнал чак до върха — влязъл е в първата десетка комунистически вождове на Съветския съюз.

Та така, под договора с ФДР другарят Молотов е написал своето име (по-точно, псевдонима си) с руски букви, което е разбираемо — няма да се подписва с китайски йероглифи, я. А другарят Куусинен...

също с руски. Президентът на независимата демократична Финландия отдавна се е отучил в кремълските коридори да говори и пише на родния си език.

С пакта „Молотов-Рибентроп“ Сталин е установил обща граница с Германия, дълга малко повече от 500 километра. Ако Червената армия не е готова да воюва срещу Германия, ако Сталин е загрижен единствено за бъдещия отпор, постави си армията в отбрана там, където се е образувала общата граница с Германия. Готви страната и армията за отблъскване на агресия! Защо занимаваш войските си с някакви странични работи? Защо трябва да превръщаш неутралната Финландия в свой враг? Защо трябва да разширяваш фронта на възможния сблъсък с още 1670 километра?

Тук обаче ми казват, че ако ние не сме били нападнали Финландия, щял е да я нападне Хитлер, щял е да я завземе и превърне в плацдарм за нападение над Съветския съюз.

Ще възразим на обезпокоените граждани: не е толкова лесно да се завземе Финландия. Червената армия се е убедила в това на три пъти. Още по-трудно би го направила Германия, която няма обща граница с Финландия. За завземането би трябвало тя да провежда морска десантна операция, а после да снабдява своите войски във Финландия през Балтийско море.

Последствията от евентуалното завземане на Финландия от Хитлер ние можем да оценим и чрез примера с Норвегия. Германия е нападнала Норвегия. Норвегия се е защитавала. И се е защитавала доблестно. Пример: още след началото на Втората световна война, на 20 септември 1939 година, в състава на германския флот е влязъл чисто новият тежък крайцер „Блюхер“. На 9 април 1940 година части на норвежката брегова охрана го потапят. За сравнение: съветският военноморски флот през Втората световна война не е потопил нито един крайцер — нито германски, нито японски, нито тежък, нито лек. А и през цялата си история съветският флот не е извършвал нищо подобно и равно на потапянето на „Блюхер“.

Между другото, същия месец недостроеният „Лютцов“, родният брат на „Блюхер“, е повлечен с влекач към Питер. За нефта и памука, за ванадия и молибдена Хитлер е трябвало да се заплати със Сталин

със съвършено нов тежък крайцер, който е бил крайно необходим на самия Хитлер за борбата му с превъзхождащите морски сили на Британия. Ако Сталин е бил спрял доставките на стратегически суровини, Хитлер е щял да започне да изнемогва през 1940 година. Или е щял да поиска мир.

И за какво му е бил на Сталин тежък крайцер на Балтика, щом страната ни се е разпростряла върху континента? Щом не сме зависими от морските пътища на Балтика? Щом на Балтика Сталин и без това има огромен фронт?

Хитлер е успял да завземе Норвегия, като е платил скъпо за това. Армията, флотът, авиацията на Норвегия са били разпуснати. Малко хора са се съгласили да служат на Хитлер. Народът е презирал тези отцепници. В Норвегия се заражда съпротивително движение. За контрол над Норвегия Хитлер се е принудил да държи там десет дивизии, т.е. цяла пълнокръвна армия. Хитлер не е можел да използва тази армия нито срещу Британия, нито срещу Съветския съюз.

Ако Хитлер е бил завзел на същата цена и Финландия, за Германия това е щяло да бъде просто пилеене на силите, защото да се настъпва от Финландия към Съветския съюз не е удобно. Ако Хитлер е бил завзел Финландия със сила, народът и армията на Финландия са щели да станат врагове на Германия. Щяло е да възникне съпротивително движение като в съседната Норвегия.

Но Финландия е нападнал Съветският съюз, затова Червената армия е станала враг на народа и армията на Финландия, а Хитлер се е превърнал в техен защитник.

Във Финландия всичко е станало наопаки. Освободителния си поход от 1939 година Съветският съюз е трябвало да плати скъпо. Финландия сама доброволно се съюзява с Хитлер. Правителството на Финландия поканва германските войски в своята страна. Но дори в този случай през юни 1941 година Финландия, забравила своите обиди, не обявява война на Съветския съюз и не дава разрешение на германските войски да водят бойни действия от нейната територия. Червената армия за втори път е извършила агресия спрямо Финландия и Финландия е трябвало да отвърне... Включително и с блокадата на Ленинград.

В Норвегия след Хитлер тръгват отцепници, от тях са били формирани малобройни пехотни поделения на СС. Но огромното болшинство норвежци са били против Хитлер. В съседна Финландия целият народ е бил против Червената армия. Целият народ, с изключение на другаря Куусинен, е бил на страната на Германия. Цялата армия на Финландия е воювала срещу Червената армия. Между

другото, финландските летци-изтребители са трети в света по резултатност след германците и японците.

За войната срещу Финландия Сталин е трябвало да хвърли огромни сили. В това число Карелския фронт, в чийто състав преди началото на войната е имало две армии — 7-а и 14-а. Но после към тях се прибавят 19-а, 26-а, 32-а общовойскова и 7-а въздушна армия.

Освен това през цялата война срещу Финландия е воювала 23-а армия от Ленинградския фронт, Онежката и Ладожката флотилия, силите на Балтийския флот.

Сталин заявява, че с пакта „Молотов-Рибентроп“ е спечелил година и половина. Това време е трябвало да се използва за подобряване на отношенията със съседните държави, за да станат те наши съюзници в борбата срещу Хитлер, или най-малкото да се положат максимум усилия, за да се осигури техният неутралитет през приближаващата война.

Кремълските другари обаче, незнайно защо, изобщо не са се интересували от това.

А другарят Сталин през 1939 година е продължавал да отлага войната, като за целта е вкарал свои гарнизони в Естония, Литва и Латвия. Суверенитетът на тези страни е бил нарушен незабавно. Ето само един щрих: комбригът Г. П. Кравченко, един от двамата първи два пъти Герои на Съветския съюз, през 1939 година е бил изпратен в Естония като командир на специална авиационна група, в чийто състав е имало шест изстребителни и бомбардировъчни авиационни полка. В хода на Зимната война от декември 1939 година тази авиационна група е действала срещу Финландия от територията на Естония, която тогава още е била суверенна страна.

През април 1940 година в Централния комитет се провежда съвещание, на което се обсъждат резултатите от Зимната война. В хода на това съвещание на 15 април Кравченко докладва на Сталин за действията на своята авиационна група, в това число за бомбардировката над финландски градове. Той изразява мисълта, че дипломатическите отношения с Финландия се възстановяват, така че не би било зле тази възможност да се използва, за да се погледне резултатът от работата на червенозвездните бомбардировачи...

Червената армия настанява свои гарнизони в Естония, Литва и Латвия уж за защита на тези страни от германска агресия, но използва територията им като плацдарм за агресия срещу неутрална Финландия.

Сталинските соколи са бомбардирани градовете на Финландия поради опасения да не би Финландия да стане плацдарм за нападение над Съветския съюз. Но именно заради тези варварски бомбардировки тя наистина става такъв плацдарм.

Скоро след това Естония, Литва и Латвия доброволно поискват да влязат в състава на Съветския съюз. Отведнъж, и трите. Едва ли не в един и същи ден.

Казват ни, че съветските войски в тези три държави са присъствали заради осигуряването на безопасността на Съветския съюз. Няма да спорим. Но защо е трябвало да включваме тези държави в състава на своята страна? За какво са били нужни масовите репресии

спрямо населението им? Защо е трябвало да се насаждат колхозите и останалите прелести на социализма?

Присъединяването на суверенните прибалтийски държави към Съветския съюз е ликвидирало още един буфер между СССР и Германия, разширило е фронта на възможното нашествие, превърнало е населението на тези неутрални страни във врагове на Съветския съюз. Сталин е станал за тях поробител, Хитлер — потенциален освободител.

На Сталин не му е стигнало това и през лятото на 1940 година е откъснал парче от Румъния, като я е превърнал в свой враг и съюзник на Хитлер. Сега фронтът на възможното нашествие се е разлял от Задполярието до Черно море. В случай на война на Червената армия сега е предстояло да защитава небивал фронт, дълъг хиляди километри, като разпилява силите си върху гигантски територии и дава възможност на германското командване да нанася удари там, където плътността на отбраната е най-ниска.

През 1920 година Съветска Русия не е била в състояние да води война срещу Япония. Не е имала сили да воюва на толкова фронтове и толкова години. Глад. Тиф. Разруха.

Какво да се прави?

Да се отлага войната срещу Япония.

Но как?

Ами много просто. От Русия е било отрязано голямо парче: Задбайкалието, Амурската област, Приморието. На тези територии е била създадена една уж независима държава — Далекотоизточната република — ДВР. Между Русия и Япония е бил образуван мощен буфер. Не са останали допирни точки, така че е изчезнала самата основа за конфликт. Между двете страни вече не е имало никакви спорни територии. Ама Япония претендирала за нещо си там? Никакви проблеми: разберете се с ДВР. А правителството на ДВР (според инструкциите от Москва) се е съгласявало на всякакви отстъпки и привилегии за другата страна, подписвала е всякакви спогодби.

После Съветска Русия е набрала сили и е включила ДВР в състава си. Ама Япония била подписала нещо си там с ДВР? Ние не знаем за какво става дума и не искаме да знаем. Няма такава държава. Ние май не сме я и признавали. А с Москва вие, японски господа, нищо не сте подписвали, Москва нищо не ви е обещавала и нищо не ви дължи.

Ето така е било спечелено време. Чрез създаване на изкуствена буферна държава са успели не само да отложат войната с Япония, но и напълно да я избегнат.

Тук всичко е ясно: откъсваме (уж) територия от себе си, така избягваме контакт с вероятен противник и така печелим време или изобщо избягваме война.

Но от 1939 до 1941 година Сталин е действал точно по обратния начин. Съветският съюз е бил отделен от Германия чрез верига от буферни държави. За да спечели време и да отложи евентуално германско нападение, изобщо не е било нужно да се създават буферни

държави по пътя на Хитлер. Те вече са съществували. Трябвало е да ги подкрепи. Трябвало е да подсилва тяхната отбрана. Във всички тези страни е трябвало да намери антигермански сили и да ги подкрепя. На съветска територия е трябвало още в мирно време да създаде партизански отряди от хора, които са били готови да защитават Полша, Естония, Литва, Латвия, Финландия, Румъния от германско нашествие.

Но Сталин е правел обратното.

И ето го въпроса: за какво тогава е печелел време, щом цялото това време е било използвано не за да се отдръпва от Хитлер, а обратното — за да се приближи плътно до Германия?

До есента на 1939 година в западните райони на Съветския съюз всички мостове, до Днепър включително, са били подготвени за взривяване. И не само мостовете, но и тунелите, железопътните възли, системите за водоснабдяване на железопътните гари, локомотивните депа, стрелките и пр., и пр.

Германските танкове са можели да вървят напред, но без снабдяване с всичко необходимо по железниците не биха могли да отидат далече. И да са отидели, щяло е да се наложи някъде в районите на Смоленск и Конотоп да ги изоставят без гориво и боеприпаси. За възстановяване на стотици мостове, тунели и транспортни възли са нужни години. Само с масово взривяване на железопътните съоръжения е можело да се спре блицкригът.

Чрез пакта „Молотов-Рибентроп“ Сталин, според собственото му твърдение, е спечелил година и половина. Как е било използвано това време за засилване на системата на държавна самозащита?

Тя е била ликвидирана.

Сега ми обяснете за какво му е трябвало на Сталин да печели време и да отлага войната?

Без това печелене на време страната е била способна да се защитава.

Ето, спечелили са време, но са използвали това време не за да развият и усилят отбранителните системи, а за да ги унищожат.

До есента на 1939 година в Съветския съюз е съществувала мрежа от секретни партизански бази, създадени в мирно време. Партизанските отряди и диверсионни групи са били готови да се включат в борбата срещу агресора от първите минути на войната.

Сталин е отложил войната, спечелил е година и половина и през това време е разпъдил партизанските формирования, а базите им е унищожил.

Западната граница на Съветския съюз е била защитена чрез верига от укрепени райони. Щом си спечелил време, засилвай укрепените си райони. Постави в тях постоянни гарнизони, складирай

в бетонните укрития боеприпаси, свързочни средства, продоволствие и всичко останало, което е нужно за продължителна и упорита отбрана. Но Сталин е наредил неговите укрепени райони да бъдат разоръжени, изоставени, засипани с пръст.

На Днепър е имало мощна речна флотилия, която е можела да възпрепятства или поне сериозно да затрудни евентуално форсиране на Днепър. Сталин е спечелил година и половина, отложил е войната и през това време е ликвидирал Днепърската флотилия.

За всичко това вече говорихме в предишните книги. Принуден съм да го повтора само за да наблегна още веднъж на чудовищната наглост и глупост на кремълската пропаганда, която повтаря легендите как Сталин печелел време, за да укрепява отбраната на страната. Той е печелел време, като е разрушавал множество първокласни отбранителни системи, всяка от които дори поотделно е можела да спре всякакво нашествие.

Сталин е спечелил година и половина и е използвал това време, за да унищожи всичко, което е било предназначено за отбрана. Вместо отбранителни системи и структури са се формирали абсолютно ненужни в една отбранителна война въздушнодесантни корпуси, планинско-стрелкови дивизии, строили са се летища край границите, към границите са се изнасяли милиони тонове стратегически материали, от хиляди тонове резервни части за танкове до сглобяеми мостове, от планини въглища по железопътните гари и хиляди тонове резервни релси и траверси до милиони комплекти топографски карти на крайгранични територии и руско-немски разговорници.

Погледнете кадри от кинохрониките: няколко германци са подкарали тучни стада пленени съветски бойци. Всъщност всичко това е съветска пехота. Е, но до септември 1939 година в състава на всяка съветска стрелкова дивизия е имало собствен танков батальон. В германската пехота не е имало танкове, съветската пехота е имала собствени танкове. Всеки командир на съветска стрелкова дивизия е можел да използва собствения си танков батальон като брониран юмрук, с който би могъл да се защити от всяко нападение. Или като стоманен скелет, около който във всяка критична обстановка дивизията би могла моментално да организира отбранителен район и да спре всеки удар.

Сталин е спечелил година и половина и през това време е ликвидирал танковите батальони на стрелковите дивизии, като е оставил съветската пехота без танкова подкрепа. Ето тук трябва да се търсят изворите на човешките потоци, покорно подкарани в германски плен.

* * *

Баладите за отлагането са една от фундаменталните основи на официалната кремълска пропаганда. Нашите премъдри маршали, генерали, академици и доктори на разни науки обясняваха действията на съветските вождове от началото на 1939 до 22 юни 1941 година просто и достъпно: Сталин се е стремил да отложи войната, за да спечели време, да укрепи отбраната, да се подготви за отблъскване на вражеско нашествие.

Тези обяснения на антинаучни. Съществуват множество факти, които не се вписват в подобно тълкуване на събитията. Тези факти са известни на всички, но нашите уважаеми вождове, стратегии, пълководци и научни светила умело ги заобикалят ето вече почти 70 години.

А след като попрелисти техните многотомни съчинения, като се взре в доказателствата, като вникне в дълбокомислените им разсъждения, всеки нормален човек изведнъж открива нещо удивително. Работата е там, че понякога жонгльорите в науката подбират само онези факти, които пасват на техните теории, а това, което не пасва, просто го игнорират и отхвърлят. Но в руската историческа наука всичко е много по-сериозно. Факти, подкрепящи официалната трактовка на събитията, изобщо липсват! Обратното — всички факти противоречат на официалните „научни“ съобщения. Сталин, както и неговите велики стратегии, не се е готвел да отблъсква евентуално близко нашествие, не е усилвал отбранителните системи на държавата, а ги е разрушавал. За какво тогава е печелел време?

От този неприятен въпрос, който досега така и не е получил отговор, неумолимо следва, че юначните спомени и размисли на разните маршали на всевъзможните победи представляват твърде

неполучливо дърдорене, подготвено за тълпа, която не е способна да мисли самостоятелно.

ГЛАВА 24

КАКВА ЗАПЛАХА Е КРИЕЛО ОТЛАГАНЕТО?

*Сталин не е вярвал на хората — но същевременно
безпрекословно се е доверявал на логиката.*

Марк Солонин

„23 июня: день М“. М., Яуза. Эксмо, 2007, с. 301

Нека сега погледнем ситуацията от друга посока. Да допуснем, че Хитлер не ни е нападнал на 22 юни. И изобщо е решил засега да не ни напада. Колко още време е щяло да е нужно на Сталин за отлагане? И какво е можело да произлезе от това отлагане?

Вариантите за възможно развитие на събитията са безброй. Три от тях ми изглеждат ключови.

Вариант първи. Сталин все така отлага войната, Америка е заета със свои си работи, вълата свада между Великобритания и Германия продължава. На Западния фронт нищо ново. А през това време...

През пролетта на 1941 година реактивният Me-163 извършва планирац полет, без да включва двигателя си. През есента на 1941 година той е започнал полети с включен двигател.

На 18 април 1941 година флюг-капитан Фриц Вендел вдига в небето Me-262. Вярно, самолетът е бил с бутален двигател, тъй като производството на турбореактивни двигатели се бавело. На 13 март 1942 година Me-262 извършил първия си полет с турбореактивни двигатели. Двигателите удовлетворявали предявените изисквания. Но се появила възможност да се поставят по-мощни двигатели (Jumo-004). Тъй като имало от какво да се избира, на 18 юли 1942 година се състоял първият полет на Me-262 с тези двигатели. Именно с тях било започнато серийното производство на Me-262.

През пролетта на 1941 година в Германия започва създаването на тежък танк.

Германия значително е изпреварвала Съветския съюз в редица военнотехнически области. Например в областта на буталните авиационни двигатели, да не говорим за реактивните. И в областта на торпедното въоръжаване. Германия е била световен лидер в ядрените изследвания. И в ракетната техника. Към втората половина на войната Германия първа в света е създала отначало крилати, а после и балистични ракети. Германия първа в света е създала зенитни ракети. Оставало е само да ги пусне в серийно производство. В Германия са се разработвали прибори за нощно виждане за танкове. Редица германски

военнотехнически разработки изобщо не се побират в нашите представи за оръжието на XX век. Просто германските инженери не са успели да ги осъществят на практика. Прекалено малко време им е отпуснала историята.

Ако другарят Сталин е продължавал да изчаква и отлага, още през следващата 1942, а още повече през 1943 година, той е щял да срещне съвсем друга германска армия.

Списъкът на германските иновации е безкраен. И в областта на радарите. И в областта на свързочните средства. И в областта на шифровъчната техника, оптиката, лекото противотанково оръжие, артилерийските оръдия с конични дула, приборите за управляване на огъня, изчислителната техника и пр., и пр. Колко пъти съм чувал горчиви въздишки: ах, ако Сталин беше спечелил време и беше превъоръжил армията си...

Невъзможно е да се превъоръжи армия. Процесът на превъоръжаване е постоянен и безкраен. Докато замените 10 000 Т-26 с Т-50, ще бъде създаден нов танк и превъоръжаването ще продължи. Докато снабдявате всички свои щурмови полкове с Ил-2, ще бъде създаден Ил-10. Докато ги превъоръжавате с Ил-10, ще се появят по-съвършени самолети...

А стоновете не стихват: ах, ако бяхме успели да спечелим още една годинка! А още по-добре — две! Или три.

Тези, които говорят така, ясно виждат пред себе си сладостна картина: Съветският съюз насища своята армия с ново оръжие, а Германия си седи и търпеливо чака Червената армия да я изпреварва все повече и повече.

На какво се дължат тези илюзии?

Версайският договор е задържал икономическото и военното развитие на Германия. Хитлер е изтръгнал Германия от веригите на Версай, след това Германия стремително е наваксвала изпуснатото. Техническият прогрес в Германия е напредвал в много по-стремително темпо, отколкото в Съветския съюз. Ако Сталин е продължавал да отлага войната, той е можел да вкара армията си в тресавище. След година, две или три армиите на Съветския съюз и Германия са можели да се окажат на различни нива на технологическия прогрес.

Пример: през 1945 година основните участници във войната — Германия, Великобритания, САЩ и Япония, са имали собствени реактивни самолети и двигатели. Веднага ще уточня: в различна степен на готовност и сигурност. Но всички тези страни са се движели

по правилния път на развитие. В хода на войната в Германия са били произвеждани серийно три типа реактивни изстребители и реактивният бомбардировач Ar-234. Броят на експерименталните реактивни самолети е голям, а на проектите — неизчислим (Ju-287 в пет варианта, E-560 в десет варианта, Ho-VIII в два варианта, Ho-XVIII в три варианта, Ta-400, He-343 в седем варианта, Me P-1108 в пет варианта, EF-116 в три варианта, EF-130, EF-132 и пр., и пр.).

Единственото изключение сред главните участници във войната се е оказал Съветският съюз, който в края на войната не е имал нито реактивни самолети, нито двигатели, нито резерви за бъдещето. Мъртвороденият Би-1 се е оказал клонка, водеща до задънена улица. Нищо ново не се е виждало в перспектива. Това толкова плачевно състояние не се е било създало от само себе си. Тук не се е минало без личния принос в развитието на авиацията на „сивия кардинал“ — референта на Сталин по въпросите на авиацията Александър Сергеевич Яковлев, генерал-полковник, два пъти Герой на социалистическия труд, кавалер на осем ордена „Ленин“, действителен член на АН на СССР, лауреат на Ленинска, Държавна и шест Сталински награди и пр., и пр., и пр.

3

Второто следствие от отлагането на войната е можело да се окаже още по-печално.

Рузвелт отдавна са го сърбели ръцете да смачка Германия. Зад Рузвелт са стояли интересите на американските банкери и индустриалци. Германия е трябвало да бъде смачкана като опасен конкурент. Само да се намерел претекст. Е, във Вашингтон са щели да намерят претекст.

Като виждали, че Британия е омаломощена и губи интерес към войната, а Съветският съюз прекалено дълго изчаква и отлага, Съединените щати са можели да предприемат решителна стъпка — да застанат на страната на Британия. Това е можело рязко да промени ситуацията, благоприятна за освободителния поход на Червената армия към Берлин и Париж. При това положение Втората световна война изобщо щяла да загуби всякакъв смисъл за Сталин. Защо да я започва, щом и без това няма да успее да включи цяла Европа в нерушимия съюз на републиките?

Но Америка в началото на 1940-те е можела да не се включи в европейската война, а да обърне погледа си към Тихия океан. И тогава е щял да възникне третият, най-вероятен и най-неприятен за другаря Сталин вариант на събитията.

Правителството на Великобритания явно е виждало стратегическа задънена улица във войната с Германия. Великобритания не е имала такава армия, че да стовари войски на континента и да разгроми Германия. Германия не е имала такава авиация и такъв флот, че да стовари войски на Британските острови и да разгроми Британия. Продължаването на войната е било безполезно и безсмислено за двете страни. Войната е разорявала и отслабвала както Британия, така и Германия. Британия с всички сили се е опитвала да примами Съветския съюз да се включи във войната срещу Германия. Но другарят Сталин е отлагал, като е уверявал целия свят в своето миролюбие. Някои са вярвали в това...

В тази ситуация у ръководството на Великобритания е назрявало разбирането, че е време да се сложи край на войната. Британия първа е обявила война на Германия, тя е можела да подаде и палмовата клонка. А Хитлер и без това както след разгрома на Полша, така и след разгрома на Франция, е предлагал на Великобритания мир. Неведнъж. И странният полет на Хес с изстребител до леговището на британския лъв явно е навявал на другаря Сталин твърде неприятни размисли.

Ако Британия, оценявайки разрушителните следствия от проточилата се военна криза и цялата безперспективност на създалата се ситуация, изведнъж е решила да излезе от войната, тогава Сталин внезапно е щял да се окаже в много незавидно положение. Сам. Без съюзници. Притиснал под петата си милиони озлобени хора и по неотдавна освободените земи, и в родните съветски лагери, и десетки милиони в съветските колхози. Тези милиони при определени обстоятелства са можели да припомнят на родната власт някои нейни не докрай преценени действия.

Излизането на Британия от войната би застрашило Сталин и с чисто военни неприятности.

По време на цялата война германският флот, общо взето, не е воювал срещу Съветския съюз. Той е воювал срещу Британия, после и срещу флота на САЩ. В случай на излизане на Британия от войната цялата мощ на германския флот е щяла да се стовари върху Съветския съюз. Хитлер е щял рязко да съкрати производството на подводници (най-голямото в света), за сметка на това е щял рязко да увеличи производството на танкове, артилерия, боеприпаси.

По време на цялата война по-голямата част от германската авиация е воювала в Западна Европа, отблъсквайки въздушните нападения на британската, а после и на американската авиация. В случай на излизане на Британия от войната (а Америка още не се е била включила) цялата мощ на германската авиация е щяла да се обърне срещу Съветския съюз.

В хода на войната авиацията на западните съюзници е превърнала германската промишленост в купчини безформен метал, а германските градове — в океани от камънак. Казват, че Германия така и не е могла да се възстанови от бомбите. Правилно. Но нека си представим, че тези бомбардировки бяха спрели през 1941 година, без да наберат размах, и германската промишленост бе работила без пречки и цялата ѝ продукция е била насочена срещу Съветския съюз. Какво е щял да прави тогава другарят Сталин?

Докато Втората световна война се е водела на континента, интересът на Сталин е бил да изчаква европейските държави да се изтощят във войната. Сталин е искал всички участници във войната „хубаво да се сбият“. Именно с тези думи той е изразил своя замисъл в кръга на най-близките си съратници.

Но през лятото на 1940 година Хитлер внезапно прегазва Франция и изхвърля британските войски от Западна Европа. Такъв смайващ удар не е предвиждал никой. Дори самият Хитлер.

Но именно в този момент възниква патовата ситуация във войната между Британия и Германия. Разбирали са това и в Берлин, и в Лондон. И в Москва са го разбирали. Именно от този момент се е появила възможността и вероятността да се сключи мир между Германия и Британия. Победа не е очаквала нито едната, нито другата страна. Затова всеки момент страните са можели да се съгласят на реми. Това най-много е безпокояло Сталин.

Оптималният вариант за Сталин е бил да нанесе удар на Германия през юни 1940 година в момента, когато Германия е разгромила Франция. Всички танкове са били там. Цялата тежка артилерия. Най-талантливите генерали. Всички най-добри войски. Към края на операцията германските тилове са разтеглени, техниката се нуждае от ремонт, запасите от гориво и смазочни материали и боеприпаси почти напълно са изчерпани... А на съветската граница има само десет германски пехотни дивизии. И нито един танк. И никой не защитава румънския нефт.

Но и Сталин не е очаквал толкова бързо падане на Франция. Моментът е бил великолепен за нападение над Германия. Но е трябвало тайно да мобилизира и придвижи към границата дивизиите, корпусите и армиите на Първи стратегически ешелон, да разгърне в района на границите 250 нови летища, командни пунктове, свързочни възли, болнична база, да докара и разтовари стотици хиляди тонове боеприпаси, резервни части, инженерно имущество, да изнесе към границите бази за гориво и смазочни материали, да пребазира

авиацията, да обезпечи войските с топографски карти, планове на първите операции, да преведе промишлеността и железниците на военновременен режим, да мобилизира и да изтегли от вътрешността на страната Втория стратегически ешелон, своевременно да отпечата плакати със звящата Родина-майка, да поръча „Великият ден настана“ на Шостакович и „Свещена война“ на Александров, да реши още маса всевъзможни проблеми. Това е като изстрелване на ракета към Марс. Не предвидиш ли и най-глупавата дреболия — може да рухне при старта.

Един ден не е достатъчен при толкова грандиозно начинание. И два месеца не са. А идват есента и зимата. С подгизналите летища, с дъждовете, мъглите, лошото за летене време. И Сталин решава: не сега, а в първия подходящ момент.

Но първият подходящ момент е не по-рано от май 1941 година.

През 1938 година лидерите на Великобритания, Франция, Италия и Германия се срещат в Мюнхен и бързо решават възникналите проблеми.

През 1940 година кръгът на играчите е съкратен до минимум, а продължаването на играта не обещава нищо добро на двамата играчи. Кой е можел да гарантира, че в новата обстановка лидерите на Германия и Британия няма да се срещнат отново и да решат възникналите проблеми? Кой Молотов, Берия, Деканозов, Фитин, Проскуров или Голиков е можел да гарантира пред другаря Сталин, че ето, точно сега, през юли 1940 година, в някой неутрален Мадрид не са се разположили около масата преоблечени в цивилни дрехи британски и германски генерали и не чертаят картата за поделяне на интересите на двете страни? Кой е можел да гарантира, че в някое уютно извънградско имение, в някоя неутрална Женева не са се срещнали двама господата с приятна външност и не уговарят условия за примирие? Кой е можел да гарантира, че Чърчил не води тайни преговори с Хитлер?

Щом през август 1939 година вождовете на Съветския съюз и Германия са могли да се разберат за няколко часа с прекъсване за посещение на първото действие на „Лебедово езеро“ в Большой театър, защо през юли 1940 година вождовете на Великобритания и Германия да не са могли да се разберат също тъй бързо? Ето това не е давало мира на Сталин.

* * *

Във всеки един момент като гръм от ясно небе е можело да прогърми страшна новина: войната между Великобритания и Германия е завършила с почетен мир! В светлината на подобна перспектива отлагането на войната е било смъртно опасно за Сталин. След

разгрома на Франция отлагането на войната е можело да се превърне в катастрофа и гибел за Съветския съюз.

Сталин е разбирал това по-добре от всички.

ГЛАВА 25

ОТ ПИОНЕРА ДО ПЕНСИОНЕРА

И без Суворов съществува елементарна логика и здравомислие. Просто Суворов, той, не знам как точно да се изразя, е някакъв еталон за някого. Съществуват очевидни неща без значение имало ли го е Суворов, или го е нямало.

Д. Захаров

Радио „Эхо Москвы“, 6 февруари 2006

Много хора са се опитвали да опровергаят „Ледоразбивачът“.
Без успех.

Но един смъртоносен довод все пак бе намерен: ами че Суворов не е откривателят! Ние и без него знаехме всичко това! А щом е така, не е нужно да се четат неговите книжки. И няма за какво да спорим.

Един от моите най-първи опровергатели, съветникът на президента на Русия генерал-полковник Д. А. Волкогонов, обяви язвително: всичко написано в „Ледоразбивачът“ в нашата страна беше „известно на всекиго, от пионера до пенсионера“.

Този довод е като айсберг в океана. А с ледоразбивач, както смята народната мъдрост, айсберг не се разбива. Сблъскаш ли се с такъв довод, трябва спешно да спускаш на вода спасителни лодки. И не ти се иска да спориш повече. За какво да споря, като всичко отдавна и без мен е било ясно и известно?

Ако разсъдя трезво, няма срещу какво да възразя. Правилно! Така си беше. Всички факти лежах на повърхността, отдавна бяха известни на всички. Но аз никога не съм се обявявал за откривател. Всичко, за което пиша, всеки ден хрущеше под обувката ни. Всичко, за което пиша, беше известно на милиони. Аз просто нарекох нещата със собствените им имена. Направих нещо, което би могъл да направи всеки. Маршалите, генералите и адмиралите, премиерите, президентите и техните храбри съветници, академиците и докторите, пионерите и пенсионерите не посмяха да говорят. А аз посмях.

Именно това е моята заслуга.

Това е откритието ми.

Но критиците не мирясваха. Ето един от ранните случаи, когато бе използван този довод: „Книгата на седмицата е «Ледоразбивачът» на Виктор Суворов... Ще кажа какво бе главното ми усещане: сензация няма. Книгата е закъсняла! Да доказваш на умните хора в Русия, че комунизмът е «по-виновен» от фашизма, е смешно. Да, Сталин се е готвел за нашественическа, а не за отбранителна война. Заради това са се пролели реки народна кръв. Да, официалната съветска история

лъже. Но това е именно «сензация», а не нова идея. А нови идеи за осмислянето на XX век наистина ни липсват точно днес“ („Огонёк“, 1993, №9).

Та така. Смешно книжле съм написал. Умните хора и без „Ледоразбивачът“ са си знаели всичко. По-добре умните хора да преосмислят XX век, да почерпят отнякъде нови идеи. Обаче колко е досадно: няма откъде. Само скука и скудоумие. Нищо ново за търсеция ум и горещото сърце.

Така заяви „Огонёк“.

И се започна.

Говори Лазар Лазарев: „Имперските апетити на Сталин са били ненаситни. За него не са съществували забранени средства, нравствени и политически ограничения. Той е бил готов да прибере всичко, което не е било добре защитено. Сталинската военна доктрина по своята вътрешна същност е била настъпателна, агресивна. Всичко това днес е общоизвестно (...). Нито един от аргументите на В. Суворов, искам да подчертая — нито един — не е потвърден с факти, а всеки е опроверган“ („Новая газета“, 29 октомври 1993).

Това е образец за логиката на сериозния историк. Ако Лазар Лазарев каже, че военната доктрина на Сталин е била агресивна, това е общоизвестен факт. Но ако аз казвам същото, това е подла фалшификация.

А ето и уводната статия на „Красная Звезда“ от 20 март 1996 година: „Като се крие край Темза от родното си правосъдие, Резун е натрупал и попълва богатата си колекция от доказателства, че Червената армия се е готвела за настъпателна война, за война на противникова територия. Но никой никога и не е отричал това. Тази «тайна» са разкривали дори песните от онова време преди буря“.

Чудесно. Но щом всичко, за което пиша аз, е отдавна известна истина, защо трябва да ме преследват?

Във всяка разгромна статия намирам здравата мисъл: ние и без тебе знаехме това! И тутакси: всичко това го е измислил Гьобелс? И британското разузнаване!

Говори полковник Виталий Иванович Мороз: „Че Съветският съюз, нашата армия се готвеха за настъпателна война — това е аксиома. Нали именно върху това спекулира в своите книги Резун-Суворов. (...) Ние се готвехме да настъпваме, да громим агресора на негова територия, и то без да се пролива много кръв, изграждахме в съответствие с това виждане за бъдещата война целия процес на обучение и възпитание на войските, а действителността се получи съвсем друга“ („Красная Звезда“, 28 март 2000).

Червената армия се готвела за настъпление, но действителността се получила съвсем друга. Червената армия била принудена да се отбранява, но тя не била и мислила за отбрана. Ако такива откровения са вписани в официалната история, в маршалските мемоари или в издадената от Министерството на отбраната книга за юношеството, значи това е аксиома и отдавна известен на всички факт. Но повторя ли същото аз, веднага обявяват, че това са само мръсни спекулации на Джеймс Бонд и гнусни измислици на Гьобелс.

Пръв за Гьобелс си спомни пак същият съветник на президента на Русия, генерал-полковник Д. Волкогонов. И веднага решително заяви, че „Ледоразбивачът“ не съдържа нищо ново: „Не е нито тайна, нито откритие на В. Суворов, че системата, възникнала след октомври 1917 година, си е поставяла за стратегическа цел осъществяването на световна пролетарска революция... ЦК на РКП с помощта на Коминтерна е разпрацала по целия свят огромни суми за създаване на комунистически партии и инициране на революционни прояви. Сега това е документално потвърдено... Мисленето на съветските лидери до неотдавна оставаше коминтерновско... Сталин, сигурен съм в това, постоянно е мислел не само за заплахата от Запада, но е премислял и свои настъпателни варианти“ („Известия“, 16 януари 1993).

По-просто казано, всичко, за което пиша аз, не е измислица, а овехтели вече истини, известни както на Волкогонов, така и на всички умни хора. И генералът със закъсняла храброст просто и ясно говори за Сталиновите планове за прегазване на Европа.

Браво, генерале!

Но от изявлението на генерала неумолимо следва, че и Гьобелс не е лъгал и не е откривал нищо ново. Гьобелс е изрекъл нещо очевидно и разбиращо се от само себе си. Той е казал онова, което в нашата страна са знаели всички, включително въпросните генерали, академици, президенти със своите премъдри съветници, пионери и пенсионери. Излиза, че Гьобелс не е лъгал, а само е казал на света нещо, което е било и без това известно.

Аз не мога и не мога да съвместя едното с другото:

— или да признаем, че няма никакви всеизвестни факти, а има идеологически диверсии на вражески разузнавания и Гьобелсови лъжи;

— или да признаем, че има всеизвестни неоспорими факти, но
защо тогава трябва да свързваме неоспоримите факти с Гьобелс и
Джеймс Бонд, да ги нагаждаме към тях?

Генерал-майор Ю. Солнишков уверено подкрепи генерал-полковник Волкогонов: „Обръщайки се към Виктор Суворов, искам да отбележа: ние знаем много от нещата, които той пише“ („*Независимая газета*“, 31 декември 1993).

А малко преди това генерал Солнишков изригна цял трактат. Моля да ме извините за изобилието от цитати. Това е само мъничък откъс от голямата статия, заела цели две вестникарски страници:

„Наркомът по отбраната маршал С. Тимошенко в заключителната си реч, когато поставяше задачите на всички родове войски, не каза нищо за необходимостта да се готвим за отблъскване на внезапно нападение от страна на противника. Но говори за неудържим устрем напред «с цел на всяка цена да изпълним поставените задачи» (...) Според условията на игрите първи нападаха «западните». Но варианти за отблъскване на това нападение не се разглеждаха. Защо на участниците не се предлагаше да действат в ситуация, която може да се създаде в началния период на войната? Изводът е един — Сталин не е искал това. Явно той не е смятал да подготвя армията и страната за внезапно нападение от страна на фашистите... В директивата на наркома по отбраната от 5 май 1941 година на ръководството на Киевския специален военен окръг се предлагаше «да бъдат готови по указание от Главното командване да нанесат стремителни удари за разгром на противника, за пренасяне на бойните действия на негова територия и завземане на изгодни рубежи» (...) Да, от изток на запад бяха предислоцирани четири армии, а от запаса бяха призовани около 800 хиляди души. Но те се готвеха за настъпление, а не за отбрана. Ето това е най-лошото. (...) Колкото до нашата подготовка за настъпление, това едва ли е нужно да се доказва...“ („*Россия*“, 23–29 юни 1993).

Гражданино генерал, това всеизвестни факти ли са, или вие нощем тайничко сте слушали Гьобелс? Или може би нахаканите момчета от британското посолство леко са ви завербували, платили са ви трийсет сребърника и сега, като се прикриват с вашето име,

внушават подлите си помисли на недостатъчно съзнателните и осведомени граждани на Русия?

Но на генерала и това не му бе достатъчно. Той дори заяви, че „германо-фашисткото командване буквално през последните две седмици преди войната успя да изпревари нашите войски, завърши разгръщането и така създаде благоприятни условия, за да вземе стратегическата инициатива в началото на войната“ („*Россия*“, 23–29 юни 1993).

Великолепно! Възхитително!

Чета генералските съчинения с възторг. Усещам сродната душа. Разпознавам познатия подход, почерк и стил. Сякаш прелиствам собствените си книжки. Ние с гражданина генерал мислим огледално. Вие, генерале, трябваше да публикувате този трактат преди мен. Цена нямаше да има.

Но ето какъв въпрос мира не ми дава: ако Хитлер не беше изпреварил Сталин с две седмици, ако Червената армия беше успяла да завърши съсредоточаването и стратегическото си разгръщане преди германската армия, какво щеше да стане по-нататък?

Какво представлява съсредоточаването и разгръщането на една армия около държавните граници и какво неминуемо следва от това? Нека помислим: право към нас препуска разпенен свиреп жребец, язди го озверял мужик. Също като онзи, който навремето едва не съсякъл червения командир Жуков. Ето го, вражеската мутра, със звън и свистене изтръгва шашката от ножницата, с псувни я вдига над главата си и разсича мразовитата синева.

И после какво?

После — съсича! В кавалерията има един нерушим принцип: ще те съсека до м...те — после сам ще се разкапеш!

Има ли смисъл да вдигнеш шашката към небето, да опънеш поводите така, че летящият жребец да изрови бразди с предните си копита и да замре, а ти да се вцепениш в очакване, предоставяйки на противника правото на първи удар?

След завършването на съсредоточаването и стратегическото разгръщане Червената армия теоретически е имала само два варианта за действие. Повтарям: теоретически.

Първият вариант: да се възползва от „благоприятните условия за вземане на стратегическата инициатива в началото на войната“. Това, между другото, е предписвала официалната военна доктрина на РККА и директивата на Наркома по отбраната от 5 май 1941 година.

Вторият вариант: да спре по границите в смирено очакване, докато хитлеристите приключат всичките си приготовления и първи ударят Червената армия със секирата си между ушите.

Неотдавна върховната власт на Русия официално препоръча на ръководителите на руските региони за прочитане и осмисляне премъдрото съчинение на двама чуждестранни мислители, в което е прокарана мисълта, че другарят Сталин е бил ужасно глупав. Той се бил подготвял да прокара един абсолютно странен вариант за включване във войната: нека ми забият нож в черния дроб, тогава всички ще видят, че съм добър човек. Нека в кръчмарско сбиване да ме наръгат с кама, тогава всички ще проумеят, че съм жертва, и тогава аз

ще започна да се защитавам. Нека Хитлер ме наръга с танковите си клинове чак до седлото, може пък аз да не се разкапя.

Заради този вариант другарят Сталин нарочно бил подложил войските си под удара, за тази цел бил тъпчел крайграничните летища със самолети, а крайграничните гори — със стотици хиляди тонове снаряди, затова нашите граничари били премахвали телта, затова сме били разминирали мостовете: нека загива кадровата армия, нека на окупираните територии останат осем десети от цялата военна промишленост и десетки милиони граждани — тогава все някак ще се справим.

Другарят Сталин преднамерено бил зарязал 20 хиляди танка и бил предал в плен 4 милиона най-добри свои бойци от кадровата армия, включително собствения си син — за да убеди Америка в своето миролюбие и да получи нейната помощ.

Стратегията на Сталин била обикновена кавказка хитрост: сега ще зарежа своите танкове, оръдия, самолети, милионите тонове стратегически запаси — може после, някой ден, американците да ни пратят нови.

Някои другари в Кремъл днес страшно много искат да представят другаря Сталин като кретен, та самите те да грейнат с държавническата си мъдрост на фона на неговата стратегическа глупост.

Ала нека официалната кремълска пропаганда рисува Сталин като страхлив глупак. По този начин официалните кремълски идеолози само подронват доверието в тях. А аз споменах за двата варианта за развитие на стратегическата ситуация след съсредоточаването на войските в крайграничните райони само за да покажа: не е имало два варианта.

Мобилизация, съсредоточаване и разгръщане на армията по държавните граници не може да завърши просто така. Като се съберат огромни маси войски, трябва или да се нанесе удар, или ще го нанесе противникът, като ни изпревари съвсем мъничко, и с един замах ще унищожи най-доброто от това, което има страната за водене на война.

И армейски генерал М. А. Гареев не е лишил от вниманието си Гьобелс: „Резун и подтичващите подире му самозвани историци се опитват да ни внушат, че са направили някакво научно откритие. Но тази версия за оправдаване на хитлеристката агресия е измислена навремето от Гьобелс. Резун и неговите последователи само я перифразират по свой начин. Въпреки че тя е опровергана от самия ход на историята“ („Красная Звезда“, 2 февруари 2000).

На това, Махмут Ахметович, аз ще ви отговоря с цитат. Слушайте и гледайте да не паднете: „Нанасянето на главния удар по краковското направление във фланг на основната групировка на противника е позволявало в самото начало на войната Германия да се отсече от балканските страни, да се лиши тя от румънския нефт и съюзниците да бъдат разделени.

А нанасянето на главния удар по страничните флангове на Западния и Северозападния фронт е водело до челно настъпление в сложните условия на местността срещу силно укрепените отбранителни позиции в Източна Прусия, където германската армия е можела да окаже по-ожесточена съпротива.

И съвсем други условия, а следователно и съображения биха могли да възникнат, ако стратегическият замисъл е предвиждал провеждане в началото на войната на отбранителни операции по отблъскване на агресията. В този случай безспорно е щяло да бъде по-изгодно основните усилия да се приложат в ивицата на Западния фронт. Но такъв начин на стратегически действия тогава не се е предвиждал“.

Мислите, че аз съм съчинил това? Или съм го чопнал от Гьобелс? Или са го измислили групи свръхумни експерти от британското разузнаване? Не, не. Махмут Ахметович Гареев, това е ваше собствено творчество. Именно вие под собственото си име сте публикували това в сборника „Мъжество“, бр. 5, през 1991 година (с. 253).

По-хубаво от това няма начин да се каже.

Щом ме обвинихте в повтаряне на измислиците на Гьобелс, елементарната научна почтеност изисква да намерите цитат от въпросния Гьобелс и да го поставите до моя, та всички да се убедят: ето я приемствеността!

Но никакъв Гьобелс не би могъл да се издигне над вашата мъдрост. В краткия откъс вие сте обяснили същината на провала през 1941 година:

— другарят Сталин не е мислел, че страната трябва да се защитава от някого, той не се е готвел за отблъскване на агресията, и през ум не му е минавало;

— а е съсредоточил главните сили на Червената армия на юг от Полесието, за да прекъсне връзката между Германия и Румъния.

По какво се различаваме с вас, гражданино началник?

Ето и още: „Неизгодното положение на нашите войски се е влошавало и поради това, че войските от крайграничните военни окръзи са имали задачи не за отбранителни операции, а само за прикриване на разгръщането на войските“.

Е, кой е съчинил подобна беля? Гьобелс ли? Групи британски експерти? Или изменникът на Родината, предателят и фалшификаторът Резун, за да угажда на клеветниците на Русия?

Не, граждани. Това е творчество на заместник-началника на Генералния щаб на ВС на СССР армейски генерал М. Гареев. Публикувано е в същия сборник „Мъжество“ (1991, №5, с. 256).

Да речем, че аз си приказвам така, защото съм се продал на всички империалистически разузнавания. Кой обаче подстрекава Гареев?

Аз публикувах тези идеи за пръв път през 1985 година, а той ги повтори 6 години след това. Е, защо заради тези откровения руската държава обсипва Гареев с титли, звания, длъжности, ордени и награди? Къде са моите ордени и награди? И къде са моите лампази?

И кога най-сетне сериозните историци ще издадат, разобличителен трактат „Лъжата на Махмут Гареев“? И защо не го разобличат с поредица гневни статии под общото заглавие „Край на глобалната лъжа“?

Сталин не случайно е забранявал всякакви публикации за началния период на войната. Разрешено е било да се разказва само за това как редникът от неизвестна дивизия Иванов в района на неназован населен пункт с връзка гранати се е хвърлил под германски танк от неизвестен тип, как летецът-изтребител Петров е атакувал на таран вражески бомбардировач, как лейтенантът-граничар Сидоров три дни се защитавал със стрелба от настъпващи врагове, а герои комсомолци са издигнали червено знаме над окупирано от врагове село. Наблягало се е на отделни героични постъпки. Било е желателно да се прославят подвизи на хора, които са загинали. Защото са разказвали не самите участници в боеве и сражения, а от името на падналите — специално упълномощени членове на Съюза на съветските писатели. А падналите герои вече не са можели нито да потвърдят, нито да възразят, нито да уточнят, нито да поправят разказите.

Сталин е разбирал, че спомените на живи войници, офицери, генерали и маршали, нелегални и партизани, чекисти и конструктори-оръжейници са проявител. Без да знаят какво вършат, бойците и командирите неволно, но неминуемо са щели да разкажат нещо, което би издало целия Сталинов замисъл и причините за неговия провал.

Разказите на очевидци и участници в събитията представляват разпиляна мозайка, която, събрана, ще даде ярка ослепителна картина.

Ето защо по заповед на Сталин е било засекретено всичко, което се е отнасяло за войната, особено за нейния начален период: от числеността на войските до организационната структура на частите и подразделенията, от бойния състав на военните окръзи до броя на танковете, от наличието на стратегически запаси до загубите на личен състав. И на никого не се е препоръчвало да си спомня подробности.

А след Сталин забраните върху спомените и размислите постепенно са били отслабени. От година на година нашите пълководци се чувстваха все по-свободни. В апотеоз се превърна признанието на заместник-началника на Генералния щаб на ВС на

СССР армейски генерал М. А. Гареев в централния орган на Министерството на отбраната на СССР три седмици преди разпадането на Съветския съюз: „Направлението на съсредоточаването на основните усилия се избираше от съветското командване не в интерес на стратегическа отбрана (такава операция просто не се предвиждаше и не се планираше...), а за съвсем други начини на действие (...) Главният удар на югозапад бе определен за по-изгодна местност, отсичаше Германия от основните ѝ съюзници, от нефта, извеждаше нашите войски във фланг и тил на главната групировка на противника...“ („Красная Звезда“, 27 юли 1991).

Малко след това на руски език излезе и „Ледоразбивачът“. И гражданите генерали, сериозните историци и техните шефове се сепнаха. Всички дружно започнаха да стоварват вината за своето непредпазливо и неразумно дърдорене върху британското разузнаване. Точно тогава се сетиха и за Гьобелс: не ние се изтървахме за плановете на Сталин. Гьобелс измисли всичко това.

* * *

А мисълта, че Хитлер съвсем малко е изпреварил Сталин, в случая („Россия“, 23–29 юни 1993) изказах не аз, повтаряйки Гьобелс, а генерал-майор Ю. Солнишков, повтаряйки армейски генерал С. П. Иванов.

ГЛАВА 26

ЗА ОТКРИВАТЕЛИТЕ

Кой, крачейки по моите следи, ще си направи труда да прочете поразителните истории на нашия век, изопачени, обезобразени, омърсени от платени лъжци?

Теодор Агрипа д'Обинье
(1552–1630)

Годините се сливат в десетилетия, а над страната и света звънят все същите песни.

От една страна, заявяват: „Ледоразбивачът“ е компилация от всеизвестни факти, Суворов не ни разкри нищо ново, ние сме хора умни, грамотни, и без него знаем всичко това. Та нали съществуват елементарна логика и здравомислие. Има очевидни неща, без значение дали някога е съществувал някой си Суворов, или никога не го е имало.

От друга страна, отговарят: няма и не е имало никакви факти, няма очевидни неща, цялото съдържание на „Ледоразбивачът“ е измислици на Гьобелс.

Вече дълги години веселите момчета от радиостанция „Ехото на Москва“ си живеят живота върху идеите на „Ледоразбивачът“, като обявяват гръмогласно, настойчиво и постоянно, че Сталин е подготвял нападение над Германия.

Дмитрий Захаров и Елена Съянова самостоятелно били стигнали до това заключение въз основа на внимателен анализ на огромно количество исторически факти, които се съдържат в мемоарите на съветски генерали, адмирали и маршали, в изказвания на съветски вождове, в официални многотомни описания на войната, в предвоенни съветски публикации.

Говори Д. Захаров (*програма „Странната война на СССР“ от 6 февруари 2006*): „Можем да цитираме маса наши източници — и изказвания на маршали, и изявления в съветската преса от онзи период. Като се започне от нещо елементарно: ако се готвиш за отбрана, ти разгръщаш пред своите войски минни полета. В Съветския съюз в Наркомата по боеприпасите по това време практически не са се произвеждали мини и по линията на разгръщането на съветските и германските войски, щом се използва тезата за отбранителната доктрина на Съветския съюз, не е имало никакви съветски минни полета, защото минни полета се подготвят, за да бъде спряна настъпващ противник. Ако смяташ да нападаш ти, естествено, няма да подготвяш никакви минни полета пред своите войски. Е, има и маса други

фактори. Относно местоположението на складовете за гориво и смазочни материали, боеприпаси, продоволствие за войските. Ако войските смятат да настъпват, тези складове се намират на относително малко разстояние от групировката войски. Ако смяташ да се отбраняваш, те, естествено — най-значителните складове — се изтеглят по-надълбоко в тила на собствената ти територия. Складовете са се намирали непосредствено зад бойните позиции на войските“.

Съянова приветства тези изявления на гражданина Захаров с одобрителни възгласи и щедро добавя нови факти, които неоспоримо свидетелстват: Сталин е подготвял нападение!

Но всеки път се намира по някой подъл слушател, който с известно недоумение пита в ефир: ама, граждани, не сте ли преписали всичко това от Суворов?

На което те уверено повтарят: абе не сме чели никакъв Суворов! Това са всеизвестни факти!

Същевременно същите тези откриватели в същите програми яростно заявяват: Сталин не е готвел никакво нападение над Германия! Няма никакви факти, няма никакви доказателства за това! Това са все измислици на Гьобелс и Розенберт. Глупавичкият Резун повтаря измислиците на нацистката пропаганда.

Запява Д. Захаров (*програма „Пролетта на 1941 година“, 27 февруари 2006*): „Признавам ти нещо още по-ужасно — не дочетох Резун. Започнах книгата, прочетох петдесетина страници и душата ми изчерпа ресурсите си...“

Е. Съянова: Аз пък ще ви отговоря така. Изобщо не съм чела г-н Суворов, ако щете вярвайте. По-точно, започнах да го чета, останах поразена до каква степен е безсъвестен авторът, който не си е направил труда поне да промени стила на Розенберг и Гьобелс. Особено добре се разпознава стилът на Гьобелс.

Не, там просто има явни формулировки, доказващи, че Съветският съюз подготвя удар над Райха. Все пак ми се струва, че той е трябвало малко по-прецизно да изпълни поръчката на онова време. Струва ми се, че това е чиста проба псевдоистория...“.

До края на 1980-те години беше невъзможно да се публикуват моите книги за Втората световна война. На никакъв език. Само във Великобритания получих отказ от 26 фирми, от мънички до най-големи. На Запад имаше и много руски издателства, които публикуваха книги, без да обръщат внимание на препоръките на идеологическия отдел при ЦК на КПСС. Но да издаде „Ледоразбивачът“ на руски език не се реши никой. Между другото, извън границите на Русия „Ледоразбивачът“ така и никога не излезе като отделна книга на руски език. Не се намериха храбреци.

Но аз не се предавах. Щом не може да се публикува пълният текст, ще го печатам на откъси. През май 1985 година в парижкия вестник „Русская мысль“ излязоха първите глави. Още тогава в тези глави се съдържаха всичко, за което две десетилетия по-късно разказаха на смаяната публика великите изследователи от „Ехото на Москва“. Имаше и за минните полета, които незнайно защо са липсвали пред позициите на съветските войски в крайграничните райони, за купчините боеприпаси на земята, за бодливата тел, навивана на кълбета от сръчни граничари. Аз се позовавах не на Гьобелс и Розенберг, а на Жуков и Конев, на Голиков, Рокосовски и Мерецков, на Ворошилов и Василевски, на Батов и Горбатов, на Голцов и Агалцов.

Мои добри читатели, зрители и слушатели, благодаря на всички ви за подкрепата. Излезе ли програма срещу мен, все ще се вклини в ефир някой досадник с напомняне към разните Съянови-Захарови от кое изворче черпят мъдростта си.

Програма „Мюнхенският сговор“, 28 ноември 2005:

„Слушател: Добър вечер. Виталий от Москва. Бих искал да ви напомня, че съществува концепция на Суворов за позицията на Съветския съюз, позицията на Сталин в навечерието на Втората световна война, че той умишлено е искал Хитлер да завземе Европа, та после той да дойде като освободител.

Д. Захаров: Е, тази концепция съществува и без Суворов и неведнъж е било заявявано, че би било добре, ако войната се е била насочила на запад“.

Откровенията на Захаров се редуват с изявления, че цялата система на аргументация при Суворов е доста слаба.

„Д. Захаров: Слаба е, може да се каже, тенденциозна. Тоест там много хитро са смесени истина и измислица“.

Следват разсъждения, че „има един такъв тип историци, които сами съставят схемата, а после започват да я запълват с факти. Те приемат фактите, които им пасват, а отхвърлят онези, които не им пасват“.

Всички открития на нападащите от „Ехото на Москва“ всеки желаещ може да намери в „Ледоразбивачът“, „Денят М“, „Последната република“, в други мои книги, публикувани на много езици 10, 15, че и 20 години преди праведните усилия на Захарови-Съянови да се увенчаят с озарение. Когато са разказвали как Сталин е подготвял нападението си над Хитлер, те не са се позовавали на нито един свой факт. На нито един. Никога.

Разните Захарови-Съянови заявяват, че моите книги били смесица от истина и лъжа, че цялата ми аргументация била слаба и тенденциозна, но никой никога не си направи труда да подкрепи обвиненията си с пример.

И аз съм принуден да озадача с един въпрос другарите паразити (не го приемайте като обида, просто такъв е медицинският термин): а откъде знаете, че моите книги са смесица от истина и измислица, откъде знаете, че моята аргументация е слаба и тенденциозна? Кой ви каза, че игнорирам факти, които не пасват на моята версия за историята? Нали не сте чели книгите ми. В своите предавания Д. Захаров неведнъж е заявявал, че крехката му душа не понася четенето на моите книги. Приглася му със същото и Съянова.

Хем радиостанция „Ехото на Москва“ някога беше много уважавана и обичана от народа. Въпрос: граждани, не ви ли беше жал да свалите такава радиостанция (и самите вие да падате заедно с нея) на нивото на агитпропа? Та това е стилът на кагебистките агитатори: не съм чел книгата, но ще кажа...

Високомерните критикари от „Ехото на Москва“ не са чели книгите ми, с което нахакано се перчат, и веднага произнасят категорични съждения за тях. И то пряко — в ефир. Похвално. Но възниква въпросът: а откъде се вземат тези съждения?

Вариантите са два:

— от клюки;

— някой вездесъщ и компетентен им подсказва кои именно книги трябва да се заливат с помия, без да се четат.

Първият вариант не изключва втория, вторият — първия.

Някога, много отдавна някой от моите изобличители, след като схвана, че всичко в моите книги се подрежда като чирепчета от строшена кана, обяви: да, всичко пасва, всичко съвпада, но този хитър Суворов използва само фактите, които се вписват в неговата теория, а отхвърля онези, които не се вписват.

Това беше повторено от много критици. Естествено, гражданите от „Ехото на Москва“ не са могли да подминат този аргумент. И не го подминаха. Захаров и Съянова дружно го повториха.

А аз заявявам: няма факти, които да противоречат на моята теория!

Сталин е подготвял нападение над Германия. Намерете факт, който да не се вписва в това предположение.

Аз приведох много примери за това, че страната не се е готвела за отбрана. Примери, че така наречените контраудари и контранастъпления през първите дни на войната са били импровизация, че те не са били подготвени и планирани предварително, също приведох достатъчно. Но къде са примерите, че Сталин не е подготвял страната и армията за настъпление към Европа?

Аз съм най-главният критик на своите книги. Моят интерес е да намеря всички възможни грешки и неточности. Отстранявам ги и ги поправам. Избявам се от тях. Стигна се дотам, че съчиних цяла книга „Вземам си думите обратно“, за да се изчистя от заблудите на младостта.

Хайде, намерете факт, който да противоречи на основната идея на „Ледоразбивачът“, и аз или ще се постарая да го обясня, или ще се отрека от теориите си.

Е, къде са безбройните факти, които преграждат пътя на „Ледоразбивачът“?

Ехоо, обади се, московско ехо!

Но хайде да си представим, че съществуват факти, които не се вписват в моята теория. Да допуснем, че аз ги игнорирам. В този

случай изобличителите от „Ехото“ изпадат в твърде неприятна ситуация.

Работата е там, че теорията, която самостоятелно, без да четат моите книги, в разрез със станалите обичайни за света възгледи героично представят Захаров и Съянова, е точно като моята: Сталин е подготвял нападение над Германия. Но ако съществуват факти, които противоречат на моите изводи, същите факти трябва да противоречат и на техните изводи. Изобличителите от „Ехото на Москва“ си мислят, че са ме напердашили. Не, любезни, вие напердашихте себе си. Да не кажа нещо повече.

Моята аргументация била слаба и тенденциозна. Но аргументацията на „Ехото“ е много по-слаба — вие оповестихте само малка част от доказателствата, които аз използвах десет, че и двайсет години преди вас.

Всеки изследовател има възможност да задълбочава, да уточнява и да развива теории, публикувани от някого преди него. В това се състои научният процес. И често вървящият по следите се издига на нови, недосегаеми за предшественика му висоти на знанието. Има маса примери за това. Вече след излизането на моите книги други автори изровиха много нови, неизвестни никому по-рано архивни съкровища, изказаха маса удивителни съждения. Границите на нашето знание за войната отдавна и надалече прескочиха хоризонтите, отвъд които „Ледоразбивачът“ никога не е плавал и не си е пробивал път.

Съянови-Захарови обаче не са намерили и не са измислили нищо ново, не са добавили нищо към това, което отдавна вече е проникнало в съзнанието на широките народни маси.

В науката и изкуството подобни деяния се наричат плагиатство. Латински термин. В превод — кражба. Но и кражбите биват различни. Откраднал си нещо, присвоил си го — мълчи си. На тези обаче това не им стига. Искат хем да откраднат, да присвоят, хем и да оплюят обрания.

Но хайде за няколко мига да се съгласим с апашите на история: аз съм измислил схемата, а после нагаждам към нея само удобните за мен факти и отхвърлям неудобните. Но нима откривателите от „Ехото“ действат по друг начин? Нима храбрите изобличители използват в предаванията си както факти, които се вписват в тяхната теория, така и факти, които не пасват на тяхната революционна концепция?

Моите книги били мешана салата, в която смело били забъркани и истина, и лъжа. Няма да споря. Но няма, доказвайки същата теория, Съянови-Захарови поне веднъж са се отклонили от моите рецепти, забърквайки своите мешани салати?

Докато Съянова и Захаров се вкопчват в „Ледоразбивачът“ като слепец за стена, всичко им се получава много стройно — със собствени сили съчинили оригинална теория, която преобръща установилите се в целия свят представи за войната. Ами че аз за такива постижения не бих се поскъпил и за Нобел!

Но отстъпят ли откривателите дори на крачка встрани...

На 26 септември 2005 година Дмитрий Захаров не за пръв път изрече в ефир, че не си струва да се четат моите книги. Потвърди своето изявление със смъртоносен пример: „Когато прочетох в книгата на господин Суворов, че самолетът У-2 е самолет-убиец, няколко минути се смях, после оставих книгата“.

Последва взрив от дружен заразителен смях. Захаров направи равносметката с цитат, който съветската пропаганда приписваше на Гьобелс: колкото по-чудовищна е една лъжа, толкова по-убедителна е тя.

Не съм чел всички трудове на Гьобелс, не съм срещал такъв цитат. Но не мисля, че Гьобелс е бил толкова глупав, че да разобличава работата на своето ведомство и своя личен принос с подобни изявления.

Виж, за своите книги отговарям. Затова казвам, че аз никога не съм използвал термина „самолет-убиец“. Натрупал съм интересен материал за самолета У-2, но досега във всички мои книги съм споменал У-2 веднъж, в „Последната република“, в главата „Гвардейски чудеса“. Там съм казал: „Освен това в Съветския съюз е имало самолети Р-5 и У-2“. И толкоз. Никакви оценки. Никакви коментари. Никакви описания и епитети.

Къде са прочели моите доблестни опровергатели за самолета-убиец? Защо са нарекли така У-2? Не знам. Но се досещам.

В своите книги аз съм писал за Су-2. Момчетата от „Ехото“ ги е домързяло да дочетат „Последната република“ до главите „За Иванов“ и „Крилатият Чингис хан“.

Съгласен съм, индексите У-2 и Су-2 са съзвучни. Но за всекиго, който си е направил труда да прочете книгата самостоятелно, е съвършено ясно, че в нея става дума за лекия бомбардировач на забележителния авиационен конструктор Павел Осипович Сухой, а не за самолета на също толкова забележителния конструктор Николай Николаевич Поликарпов.

Бъркотията може би е възникнала само в случай че невежите опровергатели на „Ледоразбивачът“ са възприемали информацията по слух от думите на също толкова невеж куратор.

Аз посочих на Захаров очевидната глупост, но той си намери защитници. Оказа се, че Захаров имал предвид Су-2, това бил казал в ефир. Но невнимателните девойчета, които след предаването печатат текста и го предоставят на всеобщото внимание, са сбъркали и са написали У-2.

По-добре защитниците да не бяха казвали това. Ако всичко е било така, тогава ситуацията става още по-глупава. В главата за Су-2 няма нищо смешно. Излиза, че гражданинът Захаров няколко минути се е смял без причина.

Това е доста опасен симптом.

25 август 2008 година. В ефир отново е великолепият отбор нападатели... Напред излиза Е. Съянова и разказва за едно неотдавнашно произшествие: „Някакъв слушател пита — кажете ми един факт, който може да се смята за безспорен, а друг слушател му отговаря — има такъв факт: Германия е обявила война на СССР. Е, аз разбирам, че това е грешка — по повод на обявяването на войната...“.

Захаров не възразява.

Ето ви ситуация: слушателят е привел един наистина безспорен исторически факт — Германия е обявила война на Съветския съюз. Това наистина го знаят всички у нас — от пионера до пенсионера.

На това радиостанция „Ехото на Москва“ с гласа на своя най-добър историк на Третия райх Елена Съянова заявява пред целия свят: слушателят греша, изтърсил е глупост, без да помисли: Германия не е обявявала война на Съветския съюз...

Не е нужно да сме историци, за да знаем всеизвестни факти.

На 22 юни 1941 година в 4 часа сутринта имперският министър на външните работи Й. фон Рибентроп е извикал заместник народния комисар по външните работи на СССР, посланика на СССР в Германия В. Г. Деканозов, и му е връчил меморандум, в който са били изложени причините за нападението на Германия над СССР.

Освен „Нотата на Министерството на външните работи на Германия до съветското правителство“ са били връчени три приложения към нея:

„Доклад на министъра на вътрешните работи на Германия, райхсфюрера на СС и шефа на германската полиция до германското правителство за диверсионната работа на СССР, насочена срещу Германия и националсоциализма“.

„Доклад на Министерството на външните работи на Германия за пропагандата и политическата агитация на съветското правителство“.

„Доклад на Върховното командване на германската армия до германското правителство за съсредоточаването на съветски войски срещу Германия“.

Връчването на този комплект документи е представлявало акт на обявяване на война.

В същия момент в Москва посланикът на Германия в СССР граф Ф. фон дер Шуленбург е поискал незабавна среща с народния комисар по външните работи на СССР В. М. Молотов и му е връчил същия меморандум и придружаващите го документи.

С други думи, война е била обявена на Съветския съюз едновременно по два канала.

Но ако изобличителите от „Ехото“ не знаят това, препоръчвам им да прочетат съчиненията на водещия съветски специалист по история на Втората световна война: „Шуленбург заяви на съветското правителство, че Германия обявява на Съветския съюз война във връзка със съсредоточаването на Червената армия край източната германска граница“ (Деборин, Г. А. *„Вторая мировая война“*. М., Воениздат, 1958, с. 124).

Това е било заявено преди 50 години. За да оценим само това изречение, трябва да си спомним какъв е бил Деборин и какви висоти е заемал в съветската наука. Тук се съдържа не само признанието, че войната е била обявена, но е назована и причината. Заради тези откровения академик Деборин не само не е бил разжалван в редник, но е бил назначен за ръководител на авторския колектив на първия том на официалната „История на Великата отечествена война на Съветския съюз. 1941-1945“.

Ето и още: „Германският посланик в Москва фон Шуленбург е представил декларация до съветското правителство за влизането на Германия във война със Съветския съюз“ (Телпуховский, Б. С. *„Великая Отечественная война Советского Союза. 1941-1945“*. М., Государственное издательство политической литературы, 1959, с. 33).

За да оценим това, трябва да си спомним какъв е бил генерал-лейтенант Телпуховски в съветската военноисторическа наука.

Ако това не е достатъчно, препоръчвам мемоарите на Г. К. Жуков.

По време на войната Сталин е бил Върховен главнокомандващ, Жуков — него единствен заместник. Сталин не е писал мемоари. Ето защо Жуков е най-високопоставеният свидетел какво е ставало във висшето военно ръководство на страната по време на войната.

Мемоарите на Жуков са издавани много пъти, преведени са на десетки езици. Тиражите са милионни. В мемоарите се съдържат потресаващи откровения. Например такива:

„В кабинета бързо влезе В. М. Молотов:

— Германското правителство ни обяви война.

Й. В. Сталин се отпусна на стола и се замисли дълбоко“ (Жуков, Г. К. „Воспоминания и размышления“. М., АПН, 1969, с. 248).

Това е било публикувано преди 40 години. След това мемоарите са преиздавани отново и отново.

Оттогава мисълта, че е била обявена война, се повтаря редовно по страниците на официалната преса. Ето последния пример: „Нито Сталин, нито Молотов вече не са се съмнявали, че ни е обявена война. Още повече че германският посланик Шуленбург още рано сутринта официално е предал съответното обявяване“ („Красная Звезда“. 25 юни — 1 юли 2008).

50 години на най-високо официално ниво се повтаря простата мисъл: война е била обявена.

Интересно, дали моите яростни изобличители са си направили труда да се запознаят с мемоарите на Жуков, с трудовете на корифеите на съветската военна мисъл? Четат ли вестници? Или и тук действа все същият непоклатим принцип на съветската пропаганда: не съм го чел, но ще кажа?

* * *

Какво значи шарлатанин?

Научно определение: неспециалист, който се представя за специалист. Ето пример: изтъкнати историци на Втората световна война не знаят, че на 22 юни 1941 година Рибентроп е връчил документи за обявяване на война на Деканозов, а Шуленбург — на Молотов, те не са чели официалните съветски историци от най-висок ранг, както и мемоарите на Жуков, не четат нито „Военно-исторический журнал“, нито „Красная Звезда“, нямат и представа за съществуването на великия авиационен конструктор П. О. Сухой и на неговите самолети с индекс Су. Те изказват категорични съждения за книги, които не са чели, и на всичко отгоре се гордеят с това.

Да излизаш в ефир в предаване за войната с такова ниво на знания... Това е възможно само в нашата велика страна.

Друга такава страна аз не познавам.

ГЛАВА 27

НО КЪДЕ СА СПЕЦИАЛИСТИТЕ?

Как може да се игнорира фактът, че „Планът Барбароса“ — планът за нападение над Съветския съюз, е бил съставен още през януари 1940 година, тоест година и половина преди началото на войната. В този план, както вече посочих, Хитлер лично е записал, че цел на войната ще бъде физическото унищожаване на почти цялото население на Русия.

М. Крол

„Независимая газета“, 5 август 1994

Опровергателите крият още един коз в таен джоб: всички теории на този Резун-Суворов действат само на незнаещи хора. Той е силен, докато не е срещнал на пътя си истински сериозен историк. Дори специалист от средна ръка с лекота ще разбие този огняр от ледоразбивач с всичките му теории. Но може и да не стане нужда да го разбиват. Ясно е, страхливецът Суворов ще се опита да избегне битката с истински експерт и именно това ще бъде победа над неговите псевдоисторически приказки.

Първ на 18 февруари 1993 година изрази тази спасителна мисъл вестникът със свято име „Правда“: „Резун-Суворов прекрасно разбира, че не би могъл да издържи сериозна полемика със специалисти“.

Поука: няма да обръщаме внимание на неговите писания — на хоризонта ще се появи специалист на бял катер и ще потопи „Ледоразбивачът“ още с първото си торпедо.

И над страната прогърмя: още щом се появи специалист...

Но специалист не се появяваше.

И сред сплотените редици на загрижените граждани плъзна недоумяващ ропот: но къде са специалистите? Защо мълчат?

Задаваха този въпрос на много светила на мисълта, в това число и на прочутия писател, Героя на Съветския съюз В. В. Карпов:

„— Още повече шокираха четящата публика книгите на В. Резун (Суворов), които се разпродадоха в безумни тиражи из Русия в навечерието на юбилея на Победата. Извънредно странно е, че никой от писателите и историците не разкритикува сериозно писанията на изменника от ГРУ^[1].

— Ами просто никой не иска да се занимава с този боклук — ядосано отговори писателят. — Суворов не е историк. Не е и писател. Той е дребен политикан, и то от твърде мръсен тип. След като е бил пешка в ГРУ, той избягва на Запад и не може дори да продаде никакви наши тайни — просто не ги е знаел. Ето защо започна да измисля гадости в угода на «клеветниците на Русия»“ („Книжное обозрение“, 9 май 1995).

Моите изобличители бягат от битка чрез маневра в два хода.

Първият ход: внушават на народа, че „Ледоразбивачът“ е писан специално за малограмотни и незнаещи хора, но по никакъв начин не би могъл да издържи двубой със сериозни историци. Сериозните историци ще го направят на пух и прах.

А на въпроса защо сериозните още не са го направили на пух и прах, следва отговор: ами защото не искат да си мърсят ръцете с този боклук.

[1] Пълно име: Главно разузнавателно управление при Генералния щаб на Въоръжените сили на Русия. — Б.пр. ↑

Гражданинът Карпов някак не е съобразил, че въпросът на журналистите е камъче в неговата градинка. Защото навремето властта назначи другаря Карпов на длъжността съветски писател, задели му парцел от идеологическия фронт — да прославя величието на Жуков, да громи фалшификаторите на нашата героична история. За особени заслуги другарят Карпов бе поставен на поста ченге над всички писатели в СССР. Той беше в номенклатурата на Политбюро, заемаше ключови постове в системата на будалкане на народа, насочваше бурните финансови потоци, заделени от властта за провеждане на настъпателни операции в идеологическата война. Карпов имаше достъп до всякакви архиви, той получаваше за своя труд значителни облаги.

Въпросът на журналистите, ако свалим от него дипломатическия камуфлаж, звучеше така: но къде са, гражданино съчинител, резултатите от вашия труд? Защо не громите разните резуновци? Къде е вашият отговор на Чембърлейн? В лицето на Карпов бе хвърлен упрек към всички инженери на човешката душа: защо така се умълчахте, граждани писатели? И ако Карпов не може сам да пробие борда на ледоразбивача, нека събере група от експерти. Защото у нас ужасно обичат многоглави, подобни на Змея Горянин комитети и комисии. А властта няма да жали парите за подобно начинание.

Но Светилото на мисълта Карпов се измъкна дръзко: никой, видите ли, не иска да си мърси ръцете. Кой знае защо, Карпов заговори за „някого“. А защо не каза за себе си? Щом смяташ, че някой си мерзавец е посегнал на най-святото и светлото, защо не се изправиш в защита на поруганата чест? И не ми казвай, че не искаш да си цапаш ръцете. Противникът винаги е отвратителен и мерзък. Твоят дълг на боец е да размажеш проклетото чудовище, да го унищожиш, да го изпепелиш. И колкото по-мерзко е това чудовище, толкова повече почести ще има за теб, толкова по-голяма ще бъде заслугата ти.

Не искам да си цапам ръцете, затова отказвам да се бия — това е философия на страхливец.

Но все пак опити да ме подмамат в Цушимския проток и там да ме потопят бяха правени. В края на 1997 година по инициатива на Службата за външно разузнаване (моминско име — Първо главно управление на КГБ на СССР) беше организиран телевизионен мост Москва-Лондон. Аз бях в Лондон, а в Москва — групи от експерти и сериозни историци. Командваше сериозните генерал-майор Юрий Каболадзе. На разположение на сериозните бяха всички ресурси на Русия — финансови, интелектуални, агентурни, архивни и какви ли не още.

Освен това в ръцете им беше главното — телевизионният център с цялото му ръководство, персонал, тайна орда ченгета, доносници и „доброволни помощници“. Предаването се записваше. Всичко беше под техен контрол. И те се възползваха от възможността. Режеха почти всичко. Оставиха своите най-коварни, най-злобни въпроси, нападки, изявления и забележки и най-неутралните и беззъби мои отговори.

И въпреки това...

„Телевизионната дискусия по редица причини не се превърна в убедително опровержение на лъжливата концепция на писателя-изменник“ („Красная Звезда“, 16 декември 1997).

Алексей Симонов, един от бойците от нападащата страна, призна три години след битката: „По време на телемоста Москва-Лондон от едната страна присъстваха военни историци, писатели, генерали от войските и разузнаването, а от другата — авторът на «Ледоразбивачът», шпионинът-изменник Резун с псевдоним Суворов (...) Ние го надвикахме, но не го победихме. И такава беше не само моето усещане. Много хора са гледали предаването и оценката на повечето беше такава“ („Красная Звезда“, 28 ноември 2000).

Киевският придворен вестник „Факти“ (1998, № 10) изрази учудване, че моите опоненти не са успели да ме потопят. На което полковникът от КГБ Игор Прелин отговори: „Такива се случиха опонентите“.

Полковникът от КГБ, както беше прието в тяхната кантора, наклони картината в нужната му посока. Ако му вярваме, нещата са стояли така: моите опоненти в тази битка са били тайфа случайни минувачи от улицата. Случили са се все някакви глупчовци. Обаче ако са били извадени истински експерти...

Гражданино полковник, не аз съм си „случвал“ опонентите. Ръководството на ГБ постави срещу мен националния си отбор. Това беше плътно споена глутница от кагебистки генерали и полковници и тяхна учена прислуга, подбрана от най-високото ниво, увенчана с пищни титли на доктори и академици. Групата оглавяваше най-речовитият генерал от ГБ, а до дясната му ръка седяха президентът на Асоциацията на историците на Втората световна война, завеждащият отдела по история на войните и геополитиката при Института по всеобща история на Руската академия на науките, доктор на историческите науки, професор и пр., и пр. Останалите в глутницата бяха достойни за водачите си. И ако това не е бил каймакът на ГБ и Академията на науките, не се оправдавайте с приказки, че случайно са били представени някакви малоумници, а дръжте отговорно високото ръководство: защо оставят на отговорни постове неспособни и недостойни хора?

Бившият командир на диверсионния отряд на КГБ „Каскад“ Вадим Сопряков сподели впечатлението си от видяното: „В началото на 1998 година една от програмите на руската телевизия излъчи странно шоу — телемост Лондон-Москва. В единия край на този мост се намираще група наши граждани, обединени от програмата «Национален интерес». В другия край — в Лондон — посредственият предател на Родината Резун (...) А този изменник беше добре подготвен за разговора. Английските господари на този Юда ядат заслужено своя хляб с масло. Нашата страна, за голямо съжаление, просто не беше готова за открит и откровен разговор с изменника на Родината“ (Сопряков. *„Восток — дело тонкое“*. М., Современник, 1999, с. 200–201).

Диверсантът Сопряков има воинско звание капитан 1-и ранг. Мореплавател е.

Лукавият флотоводец от Лубянка също е изопачил картината. Отново ще повторя: това, което Сопряков скромно е нарекъл „група наши граждани“, всъщност не беше групичка безделници от

крайгаровия площад, а сплотена команда генерали от лубянското ведомство и от виещия академичен военноисторически елит на Русия. В нея липсваше само армейски генерал Гареев. Предварително го бях отучил да спори с мен пред телевизионна камера. Той избягва двубоите.

А всички останали са истинският каймак. И програмата е била подготвена по тяхна инициатива, по техни сценарии, била е подготвяна отдалече с привличане на всички средства, с които разполагаха в онзи момент Руската държава и нейните верни стражи от Лубянка и Ясенево. А мен ме поканиха в последния момент. Не ми дадоха никакво време за подготовка.

Но аз се бях готвил за това предаване цял живот.

Излъчиха безпощадно орязаното предаване в края на 1997 година. След разразилия се скандал го орязаха още веднъж и вече съвсем безсрамно го излъчиха в началото на 1998 година. Така че мореплавателят Сопряков е видял само жалки останки.

Но ако беше излъчено в ефир...

Трябваше да сърбат надробената скандална каша. И се намери старото изпитано оправдание: „Но защо — питаха се участниците в телевизионната дискусия — нашите историци не го изобличават? Мисля, че на сериозните учени просто не им се иска да слизат до нивото на неговите книги и умозаклучения — твърде много повърхностни, очевидно несъстоятелни неща има в тях“ („Красная Звезда“, 3 декември 1997).

Ето виждате ли колко е просто. Ръководството на ГБ инициира сбиване. Начело на шайката биячи беше поставен ръководителят на пресслужбата на СВР^[1] генерал-майорът от ГБ Ю. Каболадзе и съучастниците му, най-високите руски авторитети в областта на военната история, дори самият президент на Асоциацията на историците на Втората световна война Ржешевски. Но те решили да не ме бият.

За да не слизат до нивото...

Мисълта на флотоводеца Сопряков за „английските господари на този Юда“, които уж ме били подготвили за проявата, е забележителна. Ако разгънем банкнота от съветски сто рубли срещу светлината, виждаме дядо Ленин. Добър, добър, ласкав. А ако разгънем изявлението на мореплавателя Сопряков срещу светлината, виждаме там да се кипри дядо Фройд. Всички, които познават Сопряков, са на едно мнение: той не е способен нито да говори, нито да мисли самостоятелно. Винаги предварително са му подготвяли изказванията и заповедите, той ги е чел от листче. Затова си мисли, че всички други хора също не могат да живеят и действат, без някой да им подсказва.

Жалко е, че гражданинът Сопряков не е съумял да си направи логични изводи от очевидните за него факти. А нали ако някой на Лубянка смята, че теоретично ме е подковало британското разузнаване, а няма кой да подготви академиците от РАН и генералите от ГБ за защита на Родината, защо не вземат да привлекат запасни британски професионалисти към процеса на повишаване на интелектуалното ниво на висшето ръководство на СВР, ФСБ^[2], Министерството на

отбраната, Академията на науките, пък и на по-високи инстанции в Руската федерация?

Русия се задавя от пари. Има толкова много, че вождовете на Русия са принудени да ги изнасят с милиарди, с десетки и стотици милиарди долари.

Изнасят ги за Америка. За да опазят Русия от инфлация. Гениална идея: да източим всичкия руски нефт и всичкия газ, за да затрупаме Америка с пари. Та да видят онези! Тая зловредна Америка да се пръсне от нашите ресурси и пари! А после — без нефта, без газа и без парите — у нас ще настъпи прекрасен живот. Светлото бъдеще.

Е, защо тогава не отпуснат някой и друг милиард, за да намерват команди от запасни британски разузнавачи в помощ на гебилните генерали и премъдрите импотентни академици? И без това изнесените за Америка руски пари ще потънат в бездънна яма в приближаващата и неизбежна американска финансова криза.

Ако зад моя гръб бдителните лубянски мореплаватели са съзрели групи от британски експерти, защо и вие, импотентно-компетентни граждани, не строите зад своите гръбове в качеството на защитен отряд също такива групи от умни британци. Може да ви наляят малко мъдрост.

Защото така без подсказване иззад гръба вие дрънкате такива глупости, че народните маси започват да проявяват безпокойство. Стигна се до изявления на някои военни, че „Планът Барбароса“ е бил съставен през януари 1940 година и че Хитлер лично е добавял към този чисто военен план нещо, което няма никаква връзка с него.

За глупостта на Хитлер и неговото обкръжение аз съчиних цяла книга. Но все пак Хитлер не е бил толкова скудоумен, какъвто го представят отделни цивилни учени другари.

[1] Служба по външното разузнаване на Руската федерация. — Б.пр. ↑

[2] Федерална служба за сигурност. — Б.пр. ↑

Генерал-майорът от ГБ, другарят Каболадзе, и други другари, понеже не можаха да възразят нищо по същество на моите книги, затънаха в тъмно тресавище, доказвайки, че зад моя гръб стоят групи британски специалисти. Тази крачка се оказа самоубийствена за тях. Жалко, че другарите телевизионери отрязаха моя отговор на това.

Защото не е нужно да си много умен, за да си направиш извод от изявлението на генерала, че и да го треснеш по главичката със собствената му тояжка. Щом британски специалисти, без да имат достъп до закритите съветски архиви, са способни да обяснят достъпно неразбираеми моменти от историята на войната, а генералите от ГБ и академиците от РАН, разполагайки с всички архиви, не могат нито да възразят, нито да дадат свое собствено обяснение, не е ли време тези генерали и академици да бъдат прогонени от високите си кабинети? Не е ли време на мястото на неграмотните лубянски профани да се поставят подготвени професионалисти, способни да дадат достоен отговор на всякакви измислици?

И тогава гебичарското войнство в хода на телевизионното сражение извади последния си резерв: ами че ти си предател! Ти измени на клетвата си!

Честно казано, не бях очаквал това. Пък уж са умни хора. На пръв поглед. Самите те всички са давали клетва. Самите те са се клели до последен дъх да пазят верността си на съветското правителство и съветския народ. Всички те са членували не само в комунистическата партия, но и в номенклатурата на ЦК на КПСС. Всички са дърдорили от високи трибуни глупостите, че скоро ще настъпи светло утре, в което всеки ще живее според потребностите си.

Но възможно ли е да се задоволят материалните потребности поне на един доносник на ГБ? Колкото и милиарди да му даваш, той все е недоволен. Колкото и яhti и дворци да му строиш, той иска още.

Самите отговорни другари, които седяха пред телевизионните камери в Москва, в съветските времена не са вярвали на приказките, че

един ден всеки ще има всичко според потребностите си, но с десетилетия са тормозили в затворите и са застрелвали в лубянските зандани хора, които са имали смелостта да изразят съмненията си открито.

Но когато дойде време с оръжие в ръце да защитават тази мерзост, всичките тези Каболадзе и Прелини, Анфилови, Горкови и Гарееви, изменили на клетвата си, се оказаха предатели и изменници. Всички измениха на съветския народ и на съветското правителство.

Жалко, че моите отговори бяха отрязани. Добре щеше да бъде да ги чуе мореплавателят Сопряков. Може би тогава нямаше да се нахвърля върху мен с обвинения в предателство. Защото самият Сопряков е жалък страхливец и продажен изменник.

Но особено пикантно звучат обвиненията в предателство от устата на предателя Владимир Карпов. Светилото на мисълта се прояви като страхливец не само на идеологическия фронт. Той избяга и от истинската борба. Рушеше се Съветският съюз, на който Карпов се е клел във вярност, но не намери за нужно да го защитава. Избяга. Дезертира от фронта.

Сега той почти сериозно заявява, че в известен смисъл би трябвало да го смятаме за „герой“ на Съветския съюз. Не, драги другарю, Герой на Съветския съюз е онзи, който не се уплаши да се изправи в защита на този Съветски съюз. А къде беше вашият героизъм през 1991 година, господине?

Сред моите противници броят на така наречените „герои“ е доста голям. А аз ще попитам: всички вие се причислявате към „героите“ на Съветския съюз, но къде е вашият Съветски съюз? Ами че вие го пропихте с ваучери.

Някои мои противници продължават да се подписват с гръмки титли: аз съм Маршал на Съветския съюз. Продължават да се появяват при тържествени случаи с парадни мундири с герба на СССР на раменете. На кой съюз са маршали и герои те? На онзи, дето го няма. На онзи, в чиято защита не посмяха и да гъкнат.

За маршали и герои на Съветския съюз според мен могат да се смятат само онези, които не доживяха до 1991 година. Останалите са бивши герои на бившия Съюз, за който не им достигна храброст да го защитят.

И не наричайте мен предател. Вие сте такива. Разликата е само там, че аз излязох пръв от състава на Съветския съюз, осъзнавайки какво върша, а вие, лубянски стратежи и мореплаватели, хукнахте подир мен навън от същия този Съюз дори без да осъзнавате, че предавате идеалите, на които сте се клели да служите до последен дъх.

За вас аз съм ледоразбивач. Прокарах път, по който поехте всички. И ако моят избор е престъпление, защо вие, господа Карпови-Сопрякови, се втурнахте подире ми като стадо?

Годините текат, а идеята да изправят насреща ми подкован специалист се възражда отново и отново.

За нея си спомниха и моите опровергатели от „Ехото на Москва“. На 21 юли 2008 година Е. Съянова повтори петнайсетгодишната идея на най-правдивия вестник в света: „Колкото до Суворов, трябва да го пуснем в пряко предаване, да му дадем добър опонент в лицето на стабилен, знаещ военен историк. Ето това ще бъде единственият продуктивен разговор“.

Остана нищо и никакво: да намерят въпросния стабилен и знаещ.

И докато го търсят, ние ще озадачим с въпрос гражданите Захарови-Съянови: ами вие какви сте? Вече няколко години чуруликате в ефир за войната, за най-различни нейни аспекти. Като кукувички и петли взаимно хвалите достойнствата си. Според вас сте познавачи на военната история, наемате се не само да говорите за войната, но самостоятелно, без да четете моите книги, въз основа на дълбоко изучаване на открити съветски източници сте стигнали до извода, че Сталин е готвел нападение над Германия. За какво ви е стабилен и знаещ историк? Вие да не сте хилави неграмотници?

Пък и работата ви няма да е трудна. Нали самите вие внушавахте на радио слушателите, че моята система на аргументация е доста слаба и тенденциозна, че в книгите ми нагло са смесени истина и измислица. Вие говорехте, че има такъв тип историци, които съставят схема, а после започват да вкарват в нея факти и приемат онези факти, които ѝ пасват, а просто отхвърлят онези, които не ѝ пасват. А моите книги — по вашите думи — са възможно най-бляскавият пример за такава халтура.

Е, не ми е ясно: щом вие сте толкова умни, а аз съм толкова лош, защо ви е потрябвало и още някой страничен човек да ви помага? Не можете ли да се справите сами? Нима и на вас ви се налага да имате група от експерти зад гърба си вместо чужбински чекистки отряд?

Хазартът в играта главозамайва, замътва разума. И понякога човек може да направи много глупости.

„Ехото на Москва“, 21 юли 2008.

Е. Съянова заявява, че ако ме поканят в предаване, аз, естествено, ще се уплаша и няма да отида.

Но това не е така. Моят интерес е да се отърва от епигони. Много неприятни създания, ще знаете. За целта не бих изпуснал нито една възможност. А какво може да бъде по-добро от пряко предаване? От всичко гореизложено, надявам се, достатъчно ясно следва, че имам начин да не обърна внимание на твърде грамотните изследователи от „Ехото на Москва“. Още повече че самите те не са се засилили много да влизат в бой. Те имат намерение да влязат в сражението иззад гърба на някои стабилен и знаещ.

Аз съм излизал в преки предавания десетки и дори стотици пъти в много различни радиостанции: руски, украински, британски, американски, полски, български, италиански, израелски, чешки, германски, а Би Би Си ми е като роден дом. Никога на никого не съм отказвал. В предавания на Захаров и Съянова не съм вземал участие. Единствено защото никой не ме е канил в тях.

А от вас, гражданко Съянова, ме е страх. Но не много. Недейте да ме плашите, драга. Мен са ме плашили къде-къде по-страшни хора.

Веднъж влязох в сблъсък на живо с най-важния началник от Генералния щаб на Въръжените сили на Руската федерация. Той не посмя да противоречи на моите цифри и факти, понеже знаеше, че ще го разбия. Вместо това наблягаше на моралния ми облик, на извършените злодеяния. И тогава аз го срязах с въпрос: а какво лично гражданинът генерал е направил за разпадането и краха на Съветския съюз?

Ох, как се вбеси началникът. Ох, как избухна: Ами че аз...! Ами че ние...! Офицерската чест! Клетвата!

Тогава го успокоих с втори въпрос: гражданинът началник не е направил нищо за разпадането на Съветския съюз... Ами за

спасяването му?

И пълководецът клюмна. Тогава изразих почитта си към него: ти си лале, рекох му.

В дупка сред леда.

Многозвездният генерал, както и хиляди негови колеги, не е направил нищо нито за краха, нито за спасяването на режима, който водеше страната и нейния народ към пропаст. Той е бил готов да служи на когото и да е. На оногова, който ще победи. Това е лагерният морал на деморализираните: прав е онзи, който е по-силен. Този стратег е изчаквал да застане на страната на оногова, който ще вземе връх. Изчаквал е накъде ще го отнесат мътните.

Люшкар се е като цвете между ледове.

Много хора са чули моята оценка за генералската мъдрост. И големият началник моментално се срина от своя толкова висок пост.

Аз не бях очаквал и не бях предвиждал такава развръзка. Но началникът сам си го търсеше.

Така че ако и с вас, гражданко Съянова, ме срещне съдбата, аз бих се постарал да ви вкарам в нокаут.

* * *

А не разбирам следното. Откривателите от „Ехото на Москва“ са стигнали самостоятелно до извода, че Сталин е готвел нападение над Германия. Приведоха и доказателства. И аз стигнах до точно същия извод. Вярно, четирийсет години по-рано и преди почти четвърт век започнах да публикувам своите доказателства. Защо тогава трябва да ме опровергавате? Защо трябва да поставяте насреща ми стабилен и знаещ човек?

Какъв е вашият интерес? Ако този стабилен и знаещ човек ме обори, моето място на откривател ще се освободи за вас. Но защо трябва да ме ритате и тъпчете?

Нима само ревността на епигони ръководи постъпките ви?

ГЛАВА 28

И КЪДЕ Е ТОГАВА ОФИЦИАЛНАТА ИСТОРИЯ?

Отлагането „за после“ на анализа на действителните причини и на резултатите от Втората световна война позволи на нашето правителство със средствата на трудещите се да участваме в десетки конфликти, във военни действия и заговори срещу законни ръководители в различни райони по света през периода 1946–1990 г., в това число в Китай, Корея, Лаос, Куба, Виетнам, Камбоджа, Сомалия, Ангола, Мозамбик, Етиопия, Южен Йемен, Никарагуа, Гренада, Афганистан. Вътре в страната бяха потушени вълненията в Новочеркасск, Баку, Тбилиси, Вилнюс, осъществяваше се преселване на „неблагонадеждните“ народи от Кавказ, на германците от Поволжието, на калмики и татари, бяха потопени в кръв вълнения на трудещи се от Полша, Унгария, Чехословакия, ГДР. И всичко това — в името на братския интернационализъм.

А. В. Барабошин

„Победа, ставшая поражением. СССР во Второй мировой войне“. Вологда, 2004, с. 5

1

Докато е бил жив Сталин, историята на войната е била замествана с негови публични изяви.

На 3 юли 1941 година Сталин се е обърнал към народа по радиото с призива да разгроми врага. Още същия ден речта е била публикувана в многомилionen тираж.

На 6 ноември 1941 година Сталин е говорил на тържествено събрание на метростанция „Маяковская“. Тези две кратки речи са били обединени в тъничка книжка и отново публикувани в огромен тираж, и то многократно. През 1942 година тези две речи са били преиздадени 13 пъти на руски език и 28 пъти на други езици.

Сталин е говорел публично много рядко, говорел е малко и за най-прости неща. След всяка нова реч книгата е била допълвана и веднага преиздавана. Наричали са я „За Великата отечествена война на Съветския съюз“.

Съдържанието на книгата е пределно просто: „През 4-те месеца на войната ние загубихме 350 хиляди убити и 378 безследно изчезнали, а ранените са 1 милион и 20 хиляди души. През същия период врагът загуби над 4 и половина милиона убити, ранени и пленени...“.

Това е от речта на Сталин на 6 ноември 1941 година.

По-нататък — в същия дух: Трябва да бъдем смели! Трябва да унищожим врага! Трябва да вземаме пример от нашите велики предци! Трябва добре да усвояваме военното дело! Трябва да бием врага на земята, в морето и във въздуха!

А заключението на книгата е: Ура! Победихме!

Тази книга е изучавана във всички военни академии и школи, във всички училища, институти и университети. Съдържанието на тази книга е било преразказвано по страниците на вестници, списания, научни трудове.

Но ето че Сталин е умрял. Или са му помогнали да умре. И наследниците на великия вожд и учител с изумление са открили, че той е бил най-големият престъпник на всички времена. По-рано не са

го знаели. Хилядите паметници и милионите портрети на Сталин са били свалени и унищожени. Гениалните творения на Вожда са били изземани от библиотеките и изгаряни.

И тогава се е разбрало, че е свършила една грандиозна война, която е отнесла непреброени от никого милиони животи от народите на Съветския съюз, причинила е нечувани разрушения и страдания, но за тази война е била издадена само една книга, а и тя трябва спешно да се из земе и незабавно да се унищожи. Война е имало, а история на войната — не.

Спешно започват да съчиняват история по време на двоевластието на Хрущов-Жуков. След свалянето на Жуков прекъсват работата.

После съчиняват официална история по заповед на Хрущов. Но след свалянето на Хрущов става срамно да я показват както на чужденците, така и на собствения си народ.

Съчиняват още една официална история по заповед на Брежнев. Но и тя можеше да се смята за прилична само докато беше жив Брежнев.

Опит да се напише нова официална история бе предприет при Горбачов. Той лично обяви: „Това трябва да бъде честна, мъжествена, увлекателна книга, разкриваща героичния път на страната и партията в цялото му величие — пътя на първопроходците. Книга, която не заобикаля драматизма на събитията и човешките съдби, в която няма бели страници, субективистични предпочитания и антипатии и чиято ценност не зависи от конюнктурни поветрия“ („Красная Звезда“, 1 декември 1987).

Начело на Главната редакционна комисия бе поставен кандидат-членът на Политбюро, министърът на отбраната на СССР армейски генерал Д. Т. Язов, който скоро след това получи званието маршал на Съветския съюз. За написването на труда бяха привлечени Институтът по марксизъм-ленинизъм при ЦК на КПСС, Институтът по история при Министерството на отбраната на СССР, Институтът по всеобща история при Академията на науките на СССР. Освен това — военачалници, учени-историци, представители на Всесъюзния съвет на ветераните на войната и труда и пр., и пр.

По искане на Горбачов за създаването на официална история на войната са били заделени неограничени средства на принципа: колкото

трябва, толкова ще дадем. Инак е позорно: великата страна е преживяла война, която е наредено да се нарича велика, но тази страна не е в състояние да съчини история на войната.

Ясно е, че и този път са били похарчени огромни народни средства, а не се е получил никакъв резултат. Кръгла нула.

През 1991 година се навърши точно половин век от момента на германското нападение и списание „Родина“ (1991, №6-7, с. 90) задава въпрос на един от водещите историци на Съветския съюз, генерал-лейтенант Н. Г. Павленко: „По инициатива на Министерството на отбраната се пише поредният многотомник по история на Великата отечествена война. Вашето отношение към това начинание?“.

На това генералът отговаря, без да се замисля: „Абсолютно нереално начинание“.

Този отговор направо ме разби. Няколко дена не можах да дойда на себе си. В Москва има несметни стада военни историци, нагиздени с генералски мундири, окичени с държавни награди, удостоени с гръмки звания и титли. Това не са групи от експерти, а цели орди. На тяхно подчинение се намират грандиозни научни институти и просто титанично количество архивни материали. На тяхно разположение са бездънни бюджети. У нас никога не са се жалели средства за възпитанието на народните маси.

Учените мъже вече повече от половин век безуспешно прекрояват историята на войната. За съчиняването на тази история са били привлечени ръководители на Съветския съюз, включително до членове на Политбюро. На тази нива са се трудили хиляди генерали и адмирали, невероятно количество историци, но всички те не са успели нищо да съчинят и сега са стигнали до извода, че изобщо е невъзможно да се напише история на Великата отечествена война! В каквито и да било срокове. Начинанието било абсолютно нереално.

Но какво излиза тогава, граждани?

Излиза някаква глупост.

Задача за съобразителност: имало е война, жертви, участниците и свидетелите са стотици милиони, загубите и разрушенията са нечувани, документите са хиляди тонове, научните работници, които се занимават с изучаване на войната, са тучни стада, бюджетът е неограничен, времето за работа — 10, 20, 25, 50, 60... години. Но да се напише историята на тази война е невъзможно. По принцип.

Какво следва от това?

Ако греша, приемам възражения.

Но според мен от това следва, че войната, която учените другари без капчица успех се опитват да изобразят, просто никога не я е имало.

Война, разбира се, е имало. Но те съчиняват съвършено друга история, която няма нищо общо с тази война. Затова сериозните историци не могат нищо да направят. И няма да могат.

Но те се стараят.

След разпадането на Съветския съюз беше направен още един опит да се формулира официалното становище за историята на войната. Беше издаден четиритомният труд „Великая Отечественная война 1941–1945 гг. Военно-исторические очерки“ (М., Наука, 1998–1999).

Върху четиритомника отново е работил огромен колектив: Институтът по военна история при Министерството на отбраната на РФ, отделението по история при РАН, разни началници, включително началникът на Генералния щаб на Въоръжените сили на РФ армейски генерал А. В. Квашнин...

Големите и много сериозни началници на историческата наука са нарекли своето творение „очерци“. Защото изначално са разбирали, че никаква концепция не свързва този труд в единна структура. Нещо такова: откъслеци, угарки, отломки, фасове, парчетии, огризки.

Вместо пресъздадения скелет на динозавъра ни представиха четири сандъка кокали от неизвестен звяр, без да си направят труда да почистят находките от глината, калта и вкаменените екскременти. Върху цялото „изследване“ лежи печатът на прибързаността, повърхностността, временността, нехайството и боязънта да не би да се разклати дори и един от множеството митове на комунистическата историография.

Това „изследване“ беше опит да се напише поне нещичко след провала на начинанието с десеттомника, работата върху който трябваше да завърши през 1995 година по случай 50-годишнината на разгрома на Германия. Не се получи. Тогава именно по молба на трудещите се написаха четиритомник по случай 55-годишнината. Но поради страха, поради държавната идеологическа цензура и вътрешната автоцензура, поради комунистическите предразсъдъци и съкратените срокове за предаване на труда много исторически проблеми, предизвикващи разногласия в големия авторски колектив, бяха просто „изпуснати“.

Причината за поредния провал е все същата: пълна липса на научен подход. Нашите сериозни историци просто не владеят методиката на научните изследвания. Преди всичко трябва да се изучи явлението, а чак след това да му се дава име. А те при всичките си опити повтарят една и съща грешка: отначало обявяват в заглавието на труда, че войната е била велика, че е била отечествена, че е започнала през 1941 година.

Като обявяват всичко това в заглавието, учените другари са принудени после да нагаждат фактите така, че да се впишат в провъзгласената концепция. Така постъпва двойкаджията-второгодник, който е надникнал в чуждо контролно и е видял отговора на задачата, а после пригажда решението към готовия отговор.

Ето защо от тези старания нищо не може да излезе и няма да излезе.

Но защо сериозните историци се държат толкова странно?

Ами защото в случай че архивите бъдат отворени, ако бъдат изучени и анализирани от истински специалисти, като нищо може да се окаже, че войната е била замислена от кремълските вождове далеч не за защита на отечеството, а за световно господство, за разпространяване на тяхната власт по цялото земно кълбо, както именно е представено на държавния герб на СССР. Ако се вгледат по-внимателно, може да се разкрие, че тази война изобщо не е започнала през 1941 година...

Държавният глава, след като се нагледа на тези лутания, през 2003-а нареди да се сложи край на безобразията и да се съчини официална история.

Минаха 5 години...

И се разбра: гражданите сериозни истории още не са започвали...

Разказва президентът на Академията на военните науки армейски генерал М. А. Гареев: „Преди пет години Владимир Владимирович Путин благослови тази работа, като постави задачата на правителството, на Министерството на финансите, на нашето ведомство. Изобщо направи всичко в своя стил. За наш срам после се започнаха разни протакания и разминавания“ („Красная Звезда“, 23–29 юли 2008).

За справка: още преди десет години само Московското регионално отделение на Академията на военните науки е наброявало 257 доктори и 436 кандидати на науките („Красная Звезда“, 10 януари 1998). Хем това е само едно регионално отделение на само една академия. През последните години се наплодиха още повече. Докладва несменяемият президент на Академията на военните науки армейски генерал М. Гареев: „В момента в АВН има 665 действителни членове, 312 член-кореспонденти, 29 почетни членове и 1395 професори“ („Красная Звезда“, 24–30 декември 2008).

Мен ако питате, действителен член на Академията е Сергей Павлович Корольов, главният конструктор на ракетата, която изведе в околоземна орбита първия изкуствен спътник. Академик Корольов е главният конструктор на ракетата, с която бе осъществен първият в историята полет на човек в космическото пространство.

Мен ако питате, действителен член на Академията е Игор Василиевич Курчатов, под чието ръководство през 1944 е бил построен циклотронът, а през 1946 година — първият в Европа атомен реактор. Под негово ръководство през 1949 е била създадена атомна бомба, през 1953 година — първата в света термоядрена бомба. През 1954 година

под негово ръководство е била построена първата в света промишлена атомна електроцентрала. Под ръководството на академик Курчатов са били започнати работите над най-мощната бомба на всички времена. Тя стана прочутата „Кузькина мать“^[1], записана във всички книги на рекордите.

И ето че се изяснява, че днес само в Академията на военните науки има 665 действителни членове! Пак сме първи на планетата! Искам да вярвам, че всички действителни членове са получили своите титли за грандиозни дела, които по нищо не отстъпват на постиженията на Корольов и Курчатов.

В годините, когато са творили Туполев и Сухой, Корольов и Курчатов, Духов и Грушин, академиците са се брояли на пръсти, а сега само в АВН действителните членове са достатъчно, за да се комплектуват два мотострелкови батальона и една танкова рота. Че остават и за един мотострелкови батальон. Почетните членове са колкото за два подсилени танкови взвода. А професорите — колкото за цял мотострелкови полк.

Хем това е само в една академия.

А броил ли е някой колко разнообразни академии са се навъдили само в Москва? За тяхната издръжка се харчат абсолютно неограничени средства. Интересно е, че шефът на всички военни учени не се оплаква от липса на пари. Напротив — подчертава, че държавният глава е дал съответните указания както на правителството, така и на Министерството на финансите...

Минаха пет години. Но през тези пет години работата не помръдна. Не бе направено абсолютно нищо. И ето че академик А. О. Чубарян съобщи изненадваща новина: „Тази година президентът подписа указ за подготовка на нов десеттомен труд по история на Великата отечествена война“ („Красная Звезда“, 24–30 септември 2008).

Е, сега, то се знае, работата ще потръгне!

Само не е ясно какво стана с предишното разпореждане от 2003 година. Защо не е изпълнено? Кой е виновен? Къде се дяха народните средства? Кой понесе наказание за разхищенията и какво именно?

Притиснатият до стената повелител на всички сериозни историци армейски генерал Гареев съобщава: е, сега вече работата

закипя. Позната картина: пипват бригада кръшкачи, че играе карти, и всички изведнъж се втурват да имитират кипяща дейност. Петгодишната научна почивка за по цигара е прекъсната и Гареев рапортува: „Работата потръгна. Но смятам, че ще ѝ пречат хора, на които не харесва истината за войната“ („Красная Звезда“, 23–29 юли 2008).

В Русия при такива изявления обикновено си спомняме за някакъв танцьор^[2].

* * *

На нашите сериозни историци ето вече 60 години все нещо им пречи.

[1] Грубовато-просторечният израз „Показать кузькину мать“ означава най-общо: „Да дам на някого да разбере“, „Да направя някого на мат и маскара“, а „Узнать кузькину мать“ — „Да видя звезди посред бял ден“ и т.н. — Б.пр. ↑

[2] Алюзия за руската поговорка „На лошия танцьор подът му пречи“. — Б.пр. ↑

ГЛАВА 29

ДА СЕ ПАЗИ ВЕЧНО!

*Ние никога не сме живели другояче. Или сме воювали,
или сме се готвили за война. Друг опит просто нямаме.*

Светлана Алексиевич

„Московские новости“, 30 април — 7 май 1995

Ето ви още една причина „Ледоразбивачът“ още да не е потопен.

Президентът на асоциацията на историците на Втората световна война, завеждащият отдела по история на войните и геополитиката при Института по всеобща история при Руската академия на науките, докторът на историческите науки професор Олег Александрович Ржешевски, обясни ясно и разбрано: „Отхвърлена като несъстоятелна от повечето руски и западни историци, тази версия все пак покълна на родна почва преди всичко поради това, че в средствата за масова информация фактически не ни дават възможност да ѝ противопоставим наличните достоверни документи и факти“ („Красная Звезда“, 10 април 2001).

Ето ги виновниците! Излиза, че сериозните историци имали и документи, и факти, само че пресата, радиото, телевизиите в Русия били под чужда власт. Явно британското разузнаване е изкупило всички вестници, радио– и телевизионни канали и не дава на сериозните възможност да представят пред публиката правилната версия. Ако им били дали възможност, сериозните отдавна щели да обяснят как стоят нещата.

От деня на това изявление минаха 7 години, много вода изтече и много неща се промениха. Пресата, радиото, телевизията в Русия сега са в правилните ръце. И отново въпрос към Ржешевски: е, къде е вашият отговор на клеветниците, псевдоисториците и фалшификаторите? Къде са обещаните факти и документи?

Ржешевски обаче и той не е вчерашен: ами че те са секретни!

На 22 април 2008 година в Културния център на ФСБ се състояла кръгла маса на тема „Проблемите на публикацията на източници за Великата отечествена война. Критика на опитите за фалшифициране на историята“. Дали думата на Ржешевски и той заявил: „Някои документи ще останат недостъпни за векове, ако става дума за държавна или лична тайна“.

Това го заявява човек, който поради недомислие се причислява към славното племе на историците.

Във всички нормални страни работата на историка е да разкрива тайни. А в нашето прекрасно отечество работата на лубянските историци от ФСБ е да не допускат никого до тайните на историята.

Стремежът на всеки учен е да направи откритие, т.е. да отвори очите на хората за някое събитие или явление.

Стремежът на лубянските учени, предвождани от Ржешевски, е да направят закритие. За векове.

Войната била велика, свещена, отечествена.

На това трябва да се вярва без доказателства.

А документалните доказателства за тези прости истини засега не бива да се показват на никого. Държавна тайна. След 300, 500 или 700 години, както съобщава президентът на Асоциацията на историците на Втората световна война, някои тайни може и да се разкрият. А може и да не се разкрият.

Във всички времена високият и горд ранг на историка е трябвало да се заслужи с тежък труд. За мен идеалът за историк-изследовател представлява работар, който за дълги години се е затворил в стайчето си, разшифровал е египетски йероглифи и е умрял на работното си бюро от ужасното напрежение, от пълното физическо и нервно изтощение.

А у нас продават ранга на историка на хора, които мачкат и давят прекалено любопитните и любознателни хора. С този ранг награждават псетата-пазачи, които крият от народа собствената му история.

Интересна е позицията на академик А. О. Чубарян, който е директор на Института по всеобща история при РАН и пряк началник на Ржешевски: „Не можем да се надяваме, че ще намерим документи, които биха преобърнали нашите представи за войната“ (*„Красная Звезда“*, 24–30 септември 2008).

Трябва да разбираме тези думи така: няма смисъл да се ровим в архивите, и без това там няма да успеем да намерим нищо ново и интересно.

Господата Чубаряни-Ржешевски заявяват, че представите за войната могат да се преобърнат само при представяне на архивни документи... До които те възнамеряват да не допуснат никого векове наред.

Но на всеки нормален човек е ясно, че така яростно се крият само следи от престъпление. Престъпник е не само онзи, който е извършил злодеянието, но и онзи, който е помогнал на злодея да избегне правосъдието.

Но дори в тези архиви наистина да няма нищо интересно, вечното пазене на някакви архивни тайни пак е нарушение на законите на Русия. И тогава Чубарян и Ржешевски са престъпници.

3

А сега се постарайте да се сетите какви са тези военни тайни, които не бива векове наред да се разкриват на никого? Аз просто не мога да си представя такива тайни. Става дума не за сто, а за няколкостотин години.

Аз не мога да надникна в бъдещето — дори в следващия час. Какво ще стане след година — не се наемам и да предполагам. Напред е пълен мрак.

Ето защо, за да оценим отрязъците от време, за които говори президентът на Асоциацията на историците на Втората световна война, за да съпоставим мащабите, които той има предвид, хайде да не надничаме в бъдещето — което и без това няма да успеем да направим, — а да се върнем двеста години назад.

Къде ще попаднем? Правилно. Направо в епохата на Бонапарт. А у нас тогава е управлявал Александър I. Хайде разкажете ми трябва ли сега, през ХХI век, на държавно ниво да се пазят някакви тайни на император Александър? Ами вършил е нещо си там, кой сега се интересува от това? Или може би трябва да пазим неговите военни тайни? Ама кои тайни? Къде са се крили в засада неговите кавалергарди, хусари и гренадири ли? Колко картеч и гюлета си е бил подготвил? Как трябва да се зарежда пушка-кремъклияка? Или колко пуда барут са струпани в арсеналите?

Ако върнем историята триста години назад, ще попаднем право в утрото на стрелецката екзекуция. Петър осъдил на смърт някого, другиго помилвал. Съчинявал някакви идиотски укази, бръснел бради, пиел водка, качил на престола леко момиче от полковия обоз. Насаждал подлизурство, робство и доносителство. Петровите другари по чашка разорили и окрали страната.

Нещо знаем, за друго се досещаме, а трето никога няма да научим. Но ще се сети ли някой днес да пази тайните на лошия Петър с цялата мощ на Руската държава?

Ако пък погледнем четиристотин години назад, там е пълен мрак и мъртвило. Може би Борис Годунов е убил царския син Дмитрий.

Може и да не го е убил. Академичен интерес. Може да се появи и мосфилмовско-холивудски интерес (ако дадат пари). Но защо да се пазят тайните, ако те са известни на някого? Че и да се издига това пазене в ранг на държавна политика?

А в нашата родна държава такава тенденция проличава: ще ги пазим векове наред!

Ах, колко ли мръсни и мерзки трябва да са тези тайни, щом Руската държава взема такива (нечувани никога и никъде) мерки за тяхната защита!

Историята на Съветския съюз е един взривен поради пиянство атомен реактор. Никаква полза от него, само ужасни щети за всичко наоколо. Гибел за всички. От дървениците и хлебарките до човешките рожби. Не бива да се разравя такава гадост. Никога. Опасно е да се приближаваш на три гъши прелета. В името на запазването на общественото спокойствие около нашата история е поставена зорка стража: Чубаряни, Ржешевски, Квицински. И несметно войнство зад гърбовете им.

Та такава една история.

За военните и дипломатическите тайни — както и да е, но защо нашата родна държава смята да пази векове наред нечии лични тайни?

Какви толкова са тези тайни? Събуждам се нощем, блъскам си главата и не мога да измисля някаква лична тайна, която трябва да се пази със силите на цяла държава.

Какъв е нейният интерес?

И каква ще да е тази тайна?

Ето например, че Ленин е бил предател и германски шпионин. Добре, нека това да остане тайна сто години. Но защо такава тайна трябва да се пази двеста години? Или триста? Пък и тя изобщо не е лична тайна. Ако по време на ужасна война начело на велика страна се е оказал шпионин на вражеска държава, това засяга всички ни. И не само гражданите от онова поколение. То засяга и всички следващи. Запазването на такава тайна не е защита на интересите на държавата, а държавна измяна, съучастие в предателство.

А на нас ни казват, че Ленин не е бил германски шпионин. Ако е така, това пак не е лична тайна. Това трябва да се знае от всички, защото в неговите ръце са животът на десетки и стотици подвластни нему граждани и бъдещето на страната, в която той е извършил държавен преврат. Гражданите имат пълно право да знаят дали този сифилитичен вагабонтин ще е достатъчно здрав, за да управлява империя, която се е простряла от тайгата до британските морета.

Ако пък Ленин не е бил сифилитик, тогава и тайна няма. Чии тогава и кои лични тайни смята да пази вечно Руската държава? Какъв боклук смятат с мръсна метла под прогнило килимче нашите академици?

На 16 декември 1997 година група сериозни историци, начело на които е стоял Ржешевски, публикува в „Красная Звезда“ страстната статия „А на всички ли е нужна истината?“.

Отговора на въпроса след десетина години даде самият Ржешевски: докато е жив, той ще крие истината от народа. Тя не е нужна нито на него, нито на държавата. А последователите му ще пазят истината вечно.

„На руското общество днес е необходима достоверна научна история на Великата отечествена война. Без познаване на пълната историческа истина, колкото и горчива да е тя, без осмисляне и усвояване на уроците от миналото е невъзможен успехът на преобразованията в нашата страна“. Това заяви първият заместник-министър на отбраната на РФ армейски генерал А. Белоусов („Красная Звезда“, 20 октомври 2005).

Тази мисъл се повтаря отново и отново, от всички и на всички нива: „Но ние трябва, ние имаме право да знаем как в действителност се е случила трагедията на 22 юни, защо, а също и кой и за какво е бил виновен. Макар да е най-горчива, най-нелицеприятна, но ние имаме право да знаем цялата истина! Защото приближава 70-годишнината от трагедията от 22 юни, а тя и до днес боли като незарастваща рана в историческата памет на обществото“ („Красная Звезда“, 25 май — 1 юни 2008).

Струва ми се, че никой не управлява нашите генерали и академици, никой не им задава генерален курс, не координира техните планове и действия.

Един държавник обявява, че трябва да се пише правдива история, инак нашата страна не може да очаква никакви преобразования и светло бъдеще.

Друг държавник обявява, че имаме право да знаем истината за войната.

А трети отговаря, че в архивите се пазят ужасни тайни за войната, но тези тайни никога (или поне в близките стотици години) няма да бъдат разкрити на никого. Така че няма да видите, граждани, нито достоверна научна история, нито осмисляне на миналото, не се надявайте и на усвояване на уроците. Значи няма за вас и светло бъдеще. Не сте го заслужили.

Интересно е, че при толкова различни мнения във висшите ешелони на властта, при такъв плюс и такъв минус, при такава разлика в потенциалите не трещят гръмотевици и не святкат светкавици.

Първият заместник-министър на отбраната на Русия няма разногласия с президента на Асоциацията на историците на Втората световна война. Многозвездният генерал смята, че трябва да се съчини достоверна научна история на Великата война, в нея да се отрази пълната историческа истина, колкото и горчива да е тя, и не го възмуцват изявленията, че тайните на войната така и ще си останат тайни векове наред.

Учените другари един ден ще съчинят някаква история, но те знаят и от никого не крият, че в недостъпните скривалища се пази нещо, което не се вписва в официалната версия и е в разрез с нея. Ако официалната история, която разните Чубаряни и Ржешевски заплашват да ни пробутат в близките години, е била потвърдена от архивните документи, защо те смятат да крият тези документи векове наред?

Питат ме: ето, ти съчиняваш книжки, но къде са доказателствата за твоите теории? Къде е документът?

Отговарям: ето ви документа!

Тайната полиция на държавата открито провъзгласи намерението си да пази вечно тайните на Съветския съюз, на първо място — тайните на Втората световна война. Това е документално потвърждение, че през XX век в нашата страна е съществувал най-ужасният, най-позорният режим в цялата човешка история. Режимът е вършил такива злодеяния, каквито никой никога не е вършил. Режимът е водил само престъпни войни, толкова мръсни, че е по-добре подробностите да не се знаят. Начело на престъпния режим са били най-големите престъпници. Техните тайни са толкова ужасни, че е по-добре тези тайни да се скрият от целия свят, завинаги.

А ето един пример за това, което крият там.

Всички наричат преговорите от 1938 година между Германия, Италия, Франция и Великобритания Мюнхенски стговор или Мюнхенско предателство. Западните демокрации са предали Чехословакия на Хитлер и само Съюзът на съветските социалистически републики се изказал решително и последователно срещу тази мръсна сделка. Съветското правителство било готово да предостави всякаква помощ, в това число и военна, на правителството и на народите на Чехословакия.

Всичко е прекрасно. Но къде са документите?

Независимият историк Марк Солонин решил да подкрепи цялата тази красива героична история с позовавания на архивни документи.

Директорът на издателство „Яуза“, което издава книгите на Солонин, се обърнал към Министерството на външните работи на РФ с искане. И получил, както се е изразявал дядо Шчукар, пердах.

Съветски съюз няма. Няма Чехословакия. От времето на онези събития са минали седемдесет години. Каква държавна тайна на Русия може да представляват взаимоотношенията между две отдавна несъществуващи държави? Хем не става дума за война, а за героичните опити на Съветския съюз да запази свободата на Чехословакия, мира в Европа и да предотврати Втората световна война.

Ако всичко е било чисто и честно, защо трябва документите да се крият? И къде гледат законодателните и правозащитните държавни органи, когато става дума за толкова крещящо нарушаване на действащото законодателство от страна на министъра на външните работи на Русия и подведомствената му канцелария?

В официалния отговор под гербовете на Руската държава се съдържа обосновката за отказа: „Документите, които могат да представляват интерес за автора, са публикувани в редица документални сборници“. И е даден списък от шест книги, една от които е излязла след разпадането на Съветския съюз, а пет — през

1971–1981 година, т.е. във времената на управлението на другаря Брежнев, в епохата, наричана застой.

Сред препоръчаните на историка Солонин шедьоври на научната мисъл е „История Второй мировой войны. 1939-1945“, в която като главно събитие в глобалното противоборство е представен личният принос на политическия дърдорко Брежнев в хода и резултатите от боеве и сражения.

Не по-малко прочуто и е друго творение, предложено на изследователя Солонин — „СССР в борьбе за мир накануне Второй мировой войны (сентябрь 1938 г. — август 1939 г.)“. Този научен труд е типичен пример за работата на Управлението за агитация и пропаганда при ЦК на КПСС: на обложката е изнесен политически лозунг, после в тон с него са подбирани само онези факти и документи, които се вписват в заявената концепция и я подкрепят.

Солонин попитал не може ли той лично да се порови из шкафовете. На което последвал решителен отговор: яж, каквото ти дават! Вярно, отговорът е бил съчинен при спазено дипломатическо приличие. Все пак — Министерство на външните работи...

Най-интересното е, че в отговора на министерството се съдържа абсолютно идиотската декларация, че „вече публикувани документи не се предоставят на ползвателите“.

Смисълът на тази фраза е, че по-голямата част от материалите още не е разсекретена и не се знае дали те някога ще бъдат разкрити. Но чиновниците от Министерството на външните работи са благоволили да публикуват едно-друго по свой избор. На никого обаче няма да бъде позволено да свери публикуваните материали с оригинала.

Хайде обяснете ми: защо темата „СССР в борбата за мир в навечерието на Втората световна война“ е секретна?

Заблуждаването, а следователно и унищожаването на народите в Русия се осъществява по много направления. Едното от тях е: лишаване на народа от собствената му история. В това участва и Министерството на външните работи на РФ.

На военноисторическия фронт на Руската държава възникна извънредна ситуация. Ето вече четвърт век родната власт е в истерия: намират се, разбираш ли, разни, дете не са съгласни с официалната версия за войната!

Слава Богу, у нас за решаване на всякакви проблеми, за всевъзможни извънредни ситуации съществуват съответни министерства. Едно се нарича точно така — МЧС, Министерство по извънредните ситуации. След като изчерпа всички възможности за отбрана, родната власт реши да хвърли и тази сила в сражението за историческата истина. В началото на 2009 година министърът на ЧС със звание армейски генерал (макар че никога не е ходил в казарма) предложи радикално решение: несъгласните с официалната кремълска версия за войната в законодателен порядък да бъдат признати за криминални престъпници и безпощадно да бъдат затваряни. С една дума: крачка встрани от генералната историческа линия се смята за бягство. Конвоят стреля без предупреждение.

Възхитително решение.

Жалко, че главният пожарник на страната не е предвидил една малка подробност: в Русия няма никаква официална версия за войната. Държавата не е способна да съчини история на войната, обявена за велика, свещена, освободителна, отечествена, най-справедлива в историята на човечеството. Изучаването на войната е забранено в Русия. В близките столетия народът няма да бъде допуснат до тайните на войната. И това е обявено официално и открито.

Призивът официалната версия за войната, т.е. нещо, което никога на е съществувало и няма да съществува, да бъде защитавано в пожарен порядък, е капитулация. Това е признаване от страна на властта на печалния факт, че самата идеологическа машина на Русия за нищо не я бива. Кремълските вождове, идеолози и политици нямат никакви аргументи освен арести и затвори. Самите министри и генерали не могат да измислят нищо умно, остава им само да плашат народа с терор и да му запушват устата с полицейски палки.

* * *

Хубавото момиче не крие красотата си. Напротив, подкъсява си поличката, за да демонстрира повече прелести. А сифилитичните циреи крие с пласт пудра.

Граждани сериозни учени, генерали, маршали, политици, дипломати, министри, не пудрите ли с прекалено дебел пласт пудра нашата история?

ГЛАВА 30

ПОРТРЕТ НА ЕДИН АКАДЕМИК

Сложното е там, че у нас извънредно бавно върви процесът на разсекретяването. Не може да се каже, че не върви — той върви, но толкова бавно и толкова се протака, та ми се струва, че се е превърнал в сериозен държавен проблем, който изисква най-бързо държавно решение. Това, между другото, дори подронва доверието към нашата изследователска работа.

А. О. Чубарян, академик от Руската академия на науките, директор на Института по всеобща история при РАН „Красная Звезда“, 24–30 септември 2008

Официалните кремълски историци нямат авторитет. Не са направили никакви открития през последните 70 години. Никой не оспорва техните мнения. Но никой и не ги подкрепя. Около техните трудове не възникват спорове. Никой не ги цитира. Защото никой не е чел трудовете им. Никой не ги смята за експерти. Тяхното мнение не вълнува и не интересува никого.

И това започва да безпокои сериозните историци. Но тяхната участ е тежка. Основното им задължение е да скрият престъпленията на режима. От друга страна, и на тях им се иска да застанат пред тълпата не само в образа на пазачи с берданки пред склад за вторични суровини, а да грейнат пред съвременниците си в лъчите на научната слава. И те плахо мънкат, че е време да се отворят архивите. Мънкат тихо и гальовно, та да не би властта случайно да ги чуе и да се обиди.

Архивите трябва спешно да се отворят, защото докато не познава своята собствена история, народът стремително и необратимо се превръща в стадо маймунки.

А сериозните историци имат друг аргумент: архивите трябва да се отварят, по-точно да се открехват, инак на тях, сериозните, никой не им вярва.

Но на кремълските Чубаряновци и без това никой никога няма да повярва. Защото всеки нормален човек разбира: тези хора не са способни да правят самостоятелни изследвания. Те изцяло зависят от властта. Властта ще им даде поредната порция папки и сериозните ще се задоволяват именно с тази прашна камара. Макар че на всеки е ясно: властта ще ги допусне само до документи, чието отваряне не вреди на управляващия режим, не хвърля сянка върху предшестващите поколения владетели.

С една дума: официалните историци действат в рамките, определени от действащата в момента власт. Една нова власт ще очертае друг кръг, ще постави други бариери и Чубаряновците покорно ще танцуват само в този кръг. Не им е в характера да прескачат бариери.

А истинският историк е разузнавач на миналото. Както е редно за един разузнавач, историкът трябва ясно да определи за себе си: никой няма да разкрива сейфовете пред него. Неговата работа е или сам да се вмъкне в тези сейфове, или да изчисли онова, което се съдържа в тях.

Честният човек е длъжен да каже на властта: заключете си престъпните тайни с вашите огромни катанци, на истинския изследовател му стига и една кост, за да възстанови по нея скелета на динозавъра. Ще мина и без вашите хранилища. В недостъпните архиви има думи. А аз виждам вашите дела, деяния, злодеяния. И резултатите от тези злодеяния. Информация за размисъл има достатъчно. Ще се задоволя с нея.

Акварелна картина: властта крие историята на войната. Като нарушава собствените си закони.

Онзи, който престъпва закона, е престъпник. Вагабонтин, меко казано.

Какви трябва да бъдат отношенията между историка и престъпната власт? Тук няма проблеми: историкът и престъпникът нямат работа заедно. Ако пък историкът не къса отношенията си с престъпниците, сам става престъпник и съучастник в престъпления.

Представете си свидетел пред съд, който крие какво е станало, който разказва неща, които не са се случвали. Такъв човек се нарича лъжесвидетел. За своите лъжи той получава изобилно възнаграждение от злодеите, които брани по този начин.

Но неговите действия са грях на душата и престъпление.

Сега нека се опитаме да нахвърлим психологически портрет на някой си Чубарян, академик от Руската академия на науките, директор на Института по всеобща история при РАН. Той е един от онези, на които властта е поставила задача да съчини нов вариант на историята на Втората световна война. Той е един от заместник-председателите на Главната редакционна комисия на новата десеттомна или дванайсеттомна глупопея.

Задачата се състои в измисляне на нова версия, която да не разкрие тайните. Мощната шайка на Чубаряновците е задължена да изобрети такъв вариант, че никой да не научи какво се е случило всъщност и защо.

Кресвайки „Слушам!“, Чубарян се е втурнал да изпълнява заповедта.

Но ако властта е решила да не разгласява истината за войната, ако е забранено да се казва истината, ако я крият векове наред, по какъв начин академик Чубарян има намерение да напълни десет или дванайсет тома? Ако истината отпада, какво остава тогава?

Но позволете ми да обясня ролята на Руската академия на науките в извършваното престъпление. Професионалният *гепач*, т.е.

джебчията с висока квалификация, работи с група партньори: *параванът прави перде*, т.е. прикрива с нещо ръката на крадеца от чужди погледи, *въртачът баламосва клиента*, т.е. с приказки или движения кара жертвата да заеме удобна за крадеца поза или положение, *чистачът* моментално приема от крадеца откраднатата *кесия*, освобождавайки го от уликите, а *дребосъците-артисти заглавикват шматката*, т.е. привличат вниманието на жертвата към себе си.

Това са термини с четирийсетгодишна давност. През 1967 година по случай 50-ата годишнина от държавния преврат беше обявена амнистия. Армията стремително растеше поради внезапното изостряне на приятелството с братски Китай. Амнистираните на подлежаща възраст бяха прибирани под знамената. Срещал съм войничета като Льоша Шчегольов например, които бяха излежали една присъда като малолетни и вече като пълнолетни лежаха наново, но затворът им бе прекъснат от амнистията. За да управляваме някак тая пасмина, ние командирите трябваше да разбираме езика им. Защото те категорично не разбираха и не искаха да разбират нашия.

Тези термини се променят бързо. Сигурен съм, че сега действат съвсем други думи и изрази. Скоро ще ги сменят нови.

Но принципът на действията е нерушим.

Точно според тези принципи властта с нежен жест отнема от народа собствената му история, а дребната академична чубарянско-ржешевска гаменария отвлича със съчиненията си вниманието на народа.

Властта крие какво е било, но тогава в историята се появяват зейнали проломи и ровове. Чубаряновците-Ржешевски имат задължението да запълват проломите и бездните.

Щом миналите и бъдещите съчинения на Чубарян и подобните нему се потвърждават от архивните данни, защо не отворят архивите? Но там е работата, че съдържанието на архивите и съдържанието на Чубаряновите измислици се разминават, и то се разминават кардинално. Властта е готова да отпуска огромни средства, за да не стане известно никому съдържанието на архивите. И същата тази власт е готова да отпуска също такива огромни средства, за да запознава целия свят с писанията на Чубарян.

Сега ми отговорете какво отношение към науката има съчиняването на героични балади, които със сигурност противоречат на запазеното в архивите, на случилото се в действителност, на онова, което властта смята да държи в тайна?

3

Нека с известно умствено усилие се постарам да съобразим дали има разлика между Чубарян и лъжесвидетеля в съда, който лъже по поръчка на мафията и брани убийци, садисти, мошеници, насилници и рекетъори.

Има разлика.

Тя е в несъпоставимите мащаби на нанасяната вреда.

В резултат на лъжите на лъжесвидетеля престъпниците ще останат на свобода, ще продължават да вършат злодеяния и тогава отново ще загиват десетки, стотици, че и хиляди хора.

А в резултат на лъжите на Чубарян народите на Русия и на всички останали бивши републики на Съветския съюз никога няма да научат истината за войната. В резултат на престъпната дейност на лъжесвидетеля Чубарян, на разните Ржешевски и Квицински народите на бившия Съветски съюз са обречени да повторят грешките и престъпленията на миналото.

Пътят, по който е тръгнала Русия през 1917 година, води към пропаст. Русия отдавна вече е рухнала в Третия свят, народът ѝ измира. А Чубарян е подкупен от престъпници. Поставена му е задачата да не позволи на народите да свърнат от пътя на самоубийствената глупост.

Като оглупява народите, като краде тяхната история, като я изопачава и не позволява на милионите да поправят грешките и заблудите от миналото, Чубарян унищожавя цели нации.

Разбира се, вие сте виждали нещо такова в холивудските филми, а може би и в живота: извършено е ужасно престъпление, в огромен апартамент е изпотрошена мебелировката, преобърнати са шкафове, на земята се търкалят полици и завеси, изпочупени са съдове, с ужасяващи петна кръв са оплескани стени, мебели, огледала. Престъплението не е разкрито. Престъпниците не са намерени. И ето, че полицията запечатва всички врати и окачва предупреждения: „Местопрестъпление! Входът забранен!“.

Когато виждам такова нещо на екрана, души ме ревност и завист: ей, живот си живеят хората! В дома им са отсекли ръцете и краката на човек, отрязали са му главата. Запечатали са жилището им...

А моята страна цялата е запечатана. И цялата ѝ история.

Страната, в която се родих и израснах, се казваше Съюз на съветските социалистически републики. Тази страна е място на ужасно престъпление. Цялата страна е оплескана с ужасяващи кървави петна, историята на тази страна, както я определи класикът, е история на едно заболяване. А според мен историята на тази страна е не само история на заболяване, но и верига от ужасни неразкрити престъпления.

Може би трябва да говорим дори не за безкрайна верига от престъпления, а за едно грандиозно злодеяние. Мястото на извършеното злодеяние е запечатано. И някой е поставил многохилядна охрана от наемници в лицето на всевъзможни Ржешевски и Карпови, Исаеви и Квицински, Мартиросяновци и Чубаряновци, Прелини, Переслегини и разнообразни Сопрякови. Самите те не разследват престъпленията, но не пускат и други до местопрестъплението.

Полицията в холивудския филм не е способна да разкрие престъплението и да намери виновните. Трябва да се появи някой, който ще се добере до истината. Докато той не се е появил, местопрестъплението е под охрана. Охраната е поставена, за да не би някой случайно или нарочно да унищожи следите от престъплението и уликите.

А у нас охраната около местопрестъплението е поставена с цел да не бъдат допуснати до уликите онези, които биха могли да възстановят истинската картина на случилото се.

* * *

За да не наричат охранителите съучастници в престъпления и лъжесвидетели пред съда на историята, те се маскират като доценти и кандидати, като генерали и министри, като доктори и академици.

ГЛАВА 31

ПРЕДСТОИ СЕРИОЗНА БОРБА

Нашите историци не ни говорят за нищо решаващо — те само се изпускат. И тогава абсолютно неизбежно се поражда логическа нелепица, с каквито са препълнени всички наши исторически изследвания.

И. Солоневич

„Народная монархия“. Минск, Лучи Софии, 1998, с. 253

Ситуацията в родната военноисторическа наука описва членът на редколегията на Централния орган на Министерството на отбраната на РФ полковник Александър Юлиевич Бондаренко: „Нашите длъжностни лица — онези, които реално трябва да водят не само контрапропагандистка (да си спомним стария термин), но и активна настъпателна идеологическа работа, тотално бездействат. Вече преди колко години президентът на Русия взе решение за създаване на 10-томна история на Великата отечествена война, но къде е тя, историята на нашата Победа? Хем ни е нужна като въздух! Между другото, японците — представителите на изгубилата страна — отдавна издадоха едва ли не стотомна история, където е описан всеки взвод. А на много наши историци им стига само отново и отново да «разобличават» прословутия Резун-Суворов. Но броят на «резачите»^[1], които прибират своята реколта от незасятата «историческа нива», само се увеличава“ („Красная Звезда“, 19–25 март 2008).

Полковник Бондаренко, както е прието у нас, малко разкроява ситуацията. Сериозните, видите ли, си нямали друга работа освен да разобличават всевъзможни резачи. Но сериозните не само не са способни да съчинят официална история, те не могат и не могат да прегаят и въпросния Резун. На ледоразбиваческия фронт нищо ново. Засега сериозните историци не са измислили нищо повече от оскърбления и клевети.

А самият полковник Бондаренко е зает със същото, с което и длъжностните лица, които уличава: рита прословутия Резун-Суворов. Ето образец: „Тази версия принадлежи на специалистите от отдела за спецоперации при британското разузнаване Ми-6, а Резун само я «озвучава»“ („Красная Звезда“, 10 април 2001).

Същевременно храбрият полковник в търсенето на историческата истина отдавна е налучкал удобен и отъпкан път, пробит от някого сред ледовете. Ето, че разговаря с бившия първи заместник-министър на външните работи на СССР, а днес — първи заместник-председател на Комисията по международни въпроси при

Държавната дума на Федералното събрание на РФ — Юлий Александрович Квицински. Двамата събеседници са единодушни. И са стигнали до следното: „Сталин е успял чрез сключването на договора да направи така, че Хитлер да започне война не срещу нас, а срещу Запада“ („Красная Звезда“, 30 юли — 5 август 2008).

Такъв мъдър вожд сме си имали, другаря Сталин: сключил пакта, в резултат на което избухнала Втората световна война, Хитлер се втурнал да разбива Запада, а Съветският съюз останал встрани.

Всичко това е правилно. С това твърдение съм напълно съгласен. В това изречение се крие основната мисъл на „Ледоразбивачът“.

Но то не е всичко. Следващата фраза още повече си я бива: „Като е сключвал договора, той вероятно е разчитал Германия да се забърка в продължителна война с англо-френския блок — като при Първата световна — и това ще ни осигури достатъчно продължително мирно спокойствие. А после би могъл да види резултатите и действа така, както е нужно на нас. Не се е получило така“.

Тук е изразена не само основната мисъл на „Ледоразбивачът“, но и тази на „Последната република“: чрез пакта „Молотов-Рибентроп“ Сталин е тласнал Хитлер към война срещу Великобритания и Франция, като е останал встрани и е изчакавал изгоден момент... Но в резултат другарят Сталин не е успял. Не му се е получило. Всичко е било напразно. Пълен провал.

Александър Юлиевич и Юлий Александрович, моите книги не са нищо друго освен „голяма лъжа на малко човече“. Така ги оценяват официалните кремълски лица. Но нали вие не сте малки човечета. Я какви сте големи и правдиви! Изричате само истината. Високата и чистата.

Е, аз имам един въпрос: колко кихна британското разузнаване за вашите откровения?

И не се оплаквайте, че броят на резачите стремително расте! Вие самите сте чистокръвни резачи! Без примеси. Добре дошли на нашата палуба!

[1] Истинското фамилно име на Суворов може да се преведе като „резач“. — Б.пр. ↑

Полковник Бондаренко винаги намира умни събеседници, които разясняват на целия честен народ най-сложни и неразбираеми аспекти на отминалата война. Ако въпросът е поставен умно, може да се получи и съответен отговор. Бондаренко задава въпрос на Арсен Мартиросян, който се е представил на читателите като „историк-изследовател“, служил цял живот в КГБ. Въпросът към него е за причините за разгрома на Червената армия през лятото на 1941 година. Мартиросян дава отговор, който смайва с оригиналност и смелост: „Тук започнаха да подготвят отразяването на агресията на хитлеристка Германия, казано на военен език, по метода за осъществяване на стратегически фронтови настъпателни операции“ („Красная Звезда“, 25 май — 1 юни 2008).

По-просто казано, не са се подготвяли за отбрана. Подготвяли са се за грандиозни настъпателни операции.

Полковник Бондаренко не възразява. Той е напълно съгласен. И аз. Все за това тръбях. Цял живот доказвам този толкова (сега) очевиден факт.

Всичко уж се подрежда. Само че...

Само че на същата страница лубянскийят историк-изследовател Мартиросян ми нанася съкрушителен удар: „Аз имам всички документални основания да заявя, че написаното от Резун е подла лъжа. Цялата му концепция лесно се опровергава от строго документални данни (...) В СССР не е имало и помен от каквито и да било планове за нападение над когото и да било (...) Какви, чии други доказателства трябва да хвърлим в кофата за боклук измислиците на избягалия предател, платен от британското разузнаване?!“.

Полковник Бондаренко и с това е съгласен: „Да, Резун пишеше лъжи“.

3

Да направим предварителната равностметка.

Бондаренко е представител на Министерството на отбраната на РФ, който изразява официалното становище на военното ведомство.

Квицински е дипломат от най-висок ранг и депутат от Държавната дума, отговарящ за въпросите на външната държавна политика.

Мартиросян е чекист. Бивши чекисти, както всички знаят, няма.

В своите разговори те са стигнали до ясното разбиране, че „чрез сключването на договора Сталин е успял да направи така, че Хитлер да започне война на Запад“, т.е. чрез сключването на договора Сталин е успял да предизвика война в Европа между трите най-могъщи държави в Централна и Западна Европа — Великобритания, Франция и Германия. Но една голяма война в Европа не може да не се превърне в световна война. И тя веднага се е превърнала в такава. По-просто казано, чрез сключването на договора Сталин е успял да предизвика Втората световна война.

Бондаренко, Квицински и Мартиросян са единомисленици и за това, че Сталин е разчитал на продължителна война между Германия, Великобритания и Франция и е планирал да се възползва от резултатите от тази война.

Същевременно и „Красная Звезда“, и цялата останала официална преса, радиото и телевизията, нещо повече — и държавници от най-висок ранг, ето вече четвърт век доказват, че всичките тези идеи са лъжа, клевета, изопачаване на историческата истина, идеологическа диверсия срещу Съветския съюз и Руската федерация.

Многократно от най-високи трибуни най-висши ръководители на държавата са заявявали, че нито един бивш съветски човек не е в състояние да направи самостоятелно такива изводи поради природния си тъпизъм, неумение да мисли и да чете каквото е написано в открит текст на руски език. Това го можели само групи от експерти от британското разузнаване. Бившият съветски човек ставал само да

повтаря чужди клевети, като продава душата си срещу фунтове стерлинги.

От тези факти може да бъде направен само един извод: органите на държавната власт в Русия — Държавната дума, Министерството на отбраната, Министерството на външните работи, ФСБ и СВР — са наситени с британска агентура дотолкова, че отделни британски шпиони като например Квицински, Мартиросян, Бондаренко, Захаров, Съянова и други подобни дори не смятат за нужно да се маскират. Тези предатели открито проповядват измислиците на идеологическите врагове и подронват устоите на Руската държава. За целта използват държавната преса, включително военната. По-просто казано, употребяват средства от военния бюджет на Русия за разклащане на нейната мощ.

Господа големи началници, сериозни учени, идеолози, поставени сте пред избор.

Или си признайте, че сте английски шпиони.

Или се съгласете, че съм прав.

Учудващо е твърдението на историка-изследовател Мартиросян, че „в СССР не е имало и помен от каквито и да било планове за нападение над когото и да било“.

Не по-малко учудва съгласието на полковник Бондаренко с едно толкова смело твърдение.

Тази твърда увереност в собствената им правота издава печалния факт, че нито Мартиросян, нито Бондаренко владеят материала и че те изобщо не се интересуват от войната.

Пълен текст на план за нападението над Финландия например не само е съществувал, но беше и открито публикуван в сборника „1941 год“ (М., Демократия, 1998. Книга первая, с. 418–423).

На 25 ноември 1940 година народният комисар по отбраната на СССР, маршалът на Съветския съюз С. К. Тимошенко, и началникът на Генералния щаб на Червената армия, армейски генерал К. А. Мерецков, са изпратили до щаба на Ленинградския военен окръг директива. Документът е изпълнен в един екземпляр. Степен на секретност — „ОВ“, т.е. свършено секретно с особена важност.

Планът бил наречен условно „С.3-20“.

Планът е трябвало да се приведе в действие при получаване на шифрована телеграма със следното съдържание: „Пристъпи към изпълнение на «С.3-20»“.

В този план няма и намеци, че бойни действия трябва да се започват в отговор на вражеско нападение. Тук всичко е по-просто: всеки момент от Москва в щаба на Ленинградския военен окръг ще пристигне шифрована телеграма и съветските войски ще поемат напред към Ботническият залив, към границите на Швеция, към Аландските острови.

Всеки екземпляр от книгата „1941 год“ е буквално прокъсан от четене. Всеки, които се интересува от войната, го е прочел от заглавието на обложката до адреса на печатницата на последната страница. И го е прочел не веднъж.

Само сериозните историци не са имали достатъчно време и не са проявили желание да прочетат нещо, което е отдавна известно на широките народни маси.

Но това не е всичко. На нас отдавна са ни втълпили, че Хитлер и глутницата негови блюдолизци са нападнали мирно спящия Съветски съюз. Сред блюдолизците изброяваха сателитите на Германия. Включително и Финландия. Ето образец: „На 22 юни 1941 година фашистка Германия вероломно нападна СССР. Мобилизирани, предварително въоръжени със съвременна бойна техника, 190 вражески дивизии нахлуха в пределите на Съветския съюз със стремежа да го унищожат и да поробят съветския народ. Заедно с хитлеристка Германия във войната срещу Съветския съюз в разрез с волята на народите си се включиха Италия, Румъния, Унгария и Финландия“ (*Тельпуховский, Б. С. „Великая Отечественная война Советского Союза. 1941-1945“*. М., Государственное издательство политической литературы, 1959, с. 33).

А 10 години по-късно във „Военно-исторический журнал“ (1969, № 1, с. 62) е прозвънтяла удивителната фраза на Главния маршал на авиацията А. Новиков, който през лятото на 1941 година е бил генерал-майор от авиацията, командващ авиацията на Северния фронт: „Логиката ни подсказваше, че не бива да чакаме противникът да пусне в действие цялата си авиация, а трябва сами да вземем инициативата във въздуха и първи да нанесем масирани удари по неговите летища...“.

Става дума за 25 юни 1941 година.

Аз обърнах внимание на тази фраза. Дори я използвах като мото за една от главите в книгата „Денят М“.

Но да обърнеш внимание и да вникнеш в смисъла — това, както казват в Одеса, са две големи разлики.

Аз не вникнах в смисъла.

Смисъла е схванал Марк Солонин. И посочи на четящото общество една малка незабележима подробност: на 22 юни 1941 година Финландия не е нападала Съветския съюз и не му е обявявала война. Финландия е била нападната от Съветския съюз три дни след началото на германското нашествие. Солонин потвърди своите изводи с цяла книга неопровержими доказателства.

Така че другарят Сталин не само е имал планове за нападение „над когото и да било“, но той е започнал да осъществява тези планове. В обстановка, при която е трябвало да отблъсква германското нашествие.

И през 1941 година Сталин не се е справил с покоряването на Финландия. Но от всичко това изобщо не следва, че не е замислял нападение над нея.

Ако някой се опита да напише правдива история на войната, той няма да успее да подмине факта, че Съветският съюз е нападнал Финландия през 1941 година. Ще трябва да си спомни, че логиката е подсказвала на съветските генерали „първи да нанесат масирани удари по неговите летища...“. Какъвто те и нанесли. Вярно, без особен блясък. И тогава на честния историк ще предстои да обясни на четящата публика защо те са направили това.

През 1939 година Червената армия се завтекла към Финландия, за да помогне на въстаналите работници и селяни в отговор на молбата на сформираното в Москва правителство на нова свободна Финландия.

През 1940 година е било наредено всички да забравят за въстанието на финландските работници и селяни, както и за молбата на новото правителство. Както и за самото правителство. Било е обявено, че Червената армия се е завтекла към Финландия, за да осигури безопасността на града на Ленин.

Изпълнили задачата. Осигурили безопасността.

Но защо са нападнали Финландия още веднъж през 1941 година?

Всеки отговор на този въпрос е кост в гърлото на официалната историческа наука. Защото който и да е отговор мърси репутацията на нашата велика и справедлива война.

Хем това е само един от множеството военни епизоди. Официалните историци не са разоравали тези ниви. Но с какво се занимават те? Решават проблеми.

Ето една от задачите пред руската историческа наука, която предстои научната общност да реши. Докладва президентът на Академията по военни науки армейски генерал Гареев: „Предстои упорита борба. Предстоят допълнителни изследвания на цяла редица въпроси, за да отговорим достойно на фалшификациите. Например свързани с това, че СССР и Англия тайно възнамерявали да нападнат Германия. Нима не е актуално нещата да се поставят по местата им?“ (*„Красная Звезда“*, 23–29 юли 2008).

Стотици учени мъже са готови да продължават да ядат държавен хляб, за да поставят нещата по местата им, за да докажат: през 1941 година Великобритания не е възнамерявала да напада Германия.

А лично на мен, пък и не само на мен, а и на целия свят без допълнителните изследвания на Гареев ни е известно, че Великобритания не е подготвяла нападение над Германия през лятото на 1941 година.

Още на 3 септември 1939 година Великобритания открито е обявила война на Германия. И е водила тази война. Към лятото на 1941 година Британия е отблъснала всички опити на германската авиация да получи господство във въздуха над островите и протоците. Британската авиация е пречупила хода на войната в своя полза. През 1940 година германската авиация безпощадно е бомбардирала британските градове, промишлени центрове и пристанища. Но на това престъпление е бил сложен край. След като е осуетила опитите на германската авиация „да избомби Британия от войната“, британската авиация сама е започнала въздушна война срещу германските градове и промишлени центрове. Между другото, към юни 1941 година британската стратегическа авиация вече е изсипвала над германските градове и заводи повече бомби, отколкото всички сталински соколи са

щели да изсипят върху промишлени обекти на Германия и нейните съюзници до май 1945 година.

Към лятото на 1941 година е била пречупена стратегическата ситуация и по море. През май 1941 година британският флот потапя най-големия германски линеен кораб „Бисмарк“. Съветският флот през цялата си история не е потапял нито един линеен кораб. А не си спомням в бойната сметка на съветския флот да има и поне един потопен крайцер.

Унищожаването на „Бисмарк“ слага край на безобразията, които са вършили германските надводни кораби в Атлантическия океан. Малко по-рано, през март 1941 година, Кралският флот осъществява разгрома на италианския флот в района на Нос Матапан и си осигурява господство в Средиземно море.

А сухопътните войски на Британия са били слаби. По онова време те са водели борба срещу германските танкови дивизии в Африка. Тогава не е ставало и не е можело да става дума за десант на британските дивизии на европейския континент: на 1 юни 1941 година приключва евакуацията на британските войски от остров Крит. Едва се успели да избягат от Гърция и нейните острови.

И ето сега научното племе под ръководството на академика, доктора на всевъзможни науки и пр., и пр. е решило да проведе допълнителни изследвания и да докаже, че през лятото на 1941 година Британия не е готвела внезапно нападение над Германия.

Но на кого това не е ясно без каквито и да било допълнителни изследвания?

* * *

Нашите сериозни историци преднамерено заплитат най-прости въпроси. Те фалшифицират историята, за да могат после успешно да разобличават собствените си измислици.

Но защо им е потрябвало това?

Защото на повече не са способни.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

КАКВО ДА ПРАВИМ С ПРЕДАТЕЛИТЕ?

Понеже не са способни нито да съчинят правдива история на войната, нито да опровергават изводите на независимите изследователи, нито да обяснят множеството несъответствия и странности в нейното избухване, развой и изход, сериозните историци все повече са склонни да решат проблема радикално. Все по-често звучи призивът: а не е ли време да трепем в нужниците всички, които не вървят в крак с колектива, които се отклоняват от генералния курс?

Ето че в редакцията на главния военен вестник полковник А. Ю. Бондаренко разговаря с последния председател на КГБ на СССР В. А. Крючков. И двамата през август 1991 година, проявявайки нечувана страхливост, измениха на съветската родина, на съветското правителство, на съветския народ и на воинската си клетва.

Вярно, Крючков се опитал да прави нещо, но ръцете му, както и ръцете на всички негови колеги, треперели. И не само ръцете. Без нито един опит за съпротива той и неговите съучастници веднага се предали в плен на победителя. Твърде бързо тези последни любители на комунизма преминаха на страната на новата власт и благополучно получават от нея грандиозни, невиджани нийде по света пенсии, надбавки и привилегии.

А Бондаренко дори не се опитал да остане верен на клетвата си. В онези славни дни на 91-а година той се криел от своя народ и не бързал да пролива кръв за любимата си власт.

След 13 години те са се посъвзели, нахрабряли са, и двамата си спомнят родния комунистически режим, при който са живели толкова прекрасно. И двамата си спомнят, че е трябвало да го защитават, но се намерили хора, разбираш ли, дето се уплашили да защитават съветската Родина. И полковник Бондаренко задава въпрос на по-старшия си другар: „А какво смятате, че трябва да правим с предателите?“ (*„Красная Звезда“*, 28 февруари 2004).

На това бившият председател на КГБ на СССР, който е изоставил поста си при първите признаци за опасност, отговаря: „Мисля, че трябва да правим това, което се правеше при съветската власт... Много от предателите бяха дадени под съд, повечето от тях бяха осъдени на смърт“.

Златни думи.

Другари предатели, Бондаренко и Крючков, защо не започнахте със себе си? Още там, в редакцията, трябваше да си издадете присъдите и да помолите някого от присъстващите да ги изпълни.

А можехте да се ликвидирате и без чужда помощ.

Щом властта на ленинската гвардия е била приемлива за нашия народ (което не изключва отделни недостатъци), е трябвало да ѝ бъдете верни, да се борите за нея.

А ако е била неприемлива, тогава е трябвало да се борите срещу нея.

Съгласен съм с гражданина Крючков: предателите трябва да се разстрелват. Или да се бесят.

Но нека всеки изменил на съветската власт да започне със себе си.

13 април 2009

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.